

Prospeccions arqueològiques a l'alta muntanya del Pallars Sobirà, anys 2001-2002

Gassiot Ballbé, Ermengol

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

I. Introducció.....	2
II. Objectius, organització i metodologia de les prospeccions.....	3
II. 1. Antecedents.....	3
II. 2. Objectius de les intervencions arqueològiques realitzades.....	5
II. 3. La metodologia de prospecció.....	5
II. 4. La documentació de l'evidència material.....	8
II. 5. El sistema de registre.....	10
III. Resultats de la campanya de prospeccions arqueològiques a l'alta muntanya del Pallars Sobirà, any 2001.....	18
III. 1. Dates i participants en el treball de camp.....	18
III. 2. Àmbit geogràfic de la intervenció.....	19
III. 3. Elements arqueològics localitzats.....	21
III. 3. 1. Jaciments arqueològics.....	21
III. 3. 2. Altres vestigis.....	45
IV. Resultats de la campanya de prospeccions arqueològiques a l'alta muntanya del Pallars Sobirà, any 2002.....	46
IV. 1. Dates i participants en el treball de camp.....	46
IV. 2. Àmbit geogràfic de la intervenció.....	47
IV. 3. Elements arqueològics localitzats.....	51
IV. 3. 1. Jaciments arqueològics.....	51
IV. 3. 2. Altres vestigis.....	76
V. A mode de conclusió i síntesi: interpretació dels resultats.....	76
V.1. Presència institucional en la documentació del patrimoni arqueològic desconegut de l'alta muntanya del Pallars Sobirà.....	76
V.2. Les prospeccions en un territori de muntanya abrupta. Conclusions metodològiques.....	79
V.3. Jaciments i evidències arqueològiques localitzades. Breu sumari.....	80
V.3. ANNEX 1. Prospeccions arqueològiques al Pallars Sobirà-2001. Informe sobre el material lític (L. Briz).....	88

I. INTRODUCCIÓ

L'actual document constitueix la memòria definitiva de les intervencions arqueològiques programades que sota la denominació **Prospeccions Arqueològiques a l'Alta Muntanya del Pallars Sobirà** s'han realitzat a diferents zones del Nord de la comarca els anys 2001 i 2002. Les dues campanyes han estat dirigides pel signant de la present memòria. Ambdues intervencions formen part del projecte de recerca *De la cacera a la transhumància: el poblament prehistòric de l'alta muntanya del Pallars Sobirà*, dut a terme des de l'any 2000 pel Consell Comarcal del Pallars Sobirà conjuntament amb la Divisió de Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona i dirigit també per Ermengol Gassiot Ballbè i que s'insereix dins del *Grup de Recerca d'Arqueoecologia Social Mediterrània 2001*(SGR00156)¹. Des del seu inici, a més a més, hi han col·laborat l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, d'Esterrí d'Àneu, i l'Associació Pirineu Viu, amb seu a Llavorsí.

Les dues intervencions realitzades han estat possibles gràcies als següents ajuts:

- ✓ Per a la intervenció de 2001: l'ajut obtingut en el marc del Programa d'Ajuts a la Recerca d'Abast Comarcal (ACOM 2000) de la CIRIT, la subvenció facilitada pel Consell Comarcal del Pallars Sobirà i la subvenció atorgada per la Direcció General del Patrimoni Cultural en el marc de la convocatòria d'**Ajuts a intervencions arqueològiques programades** per l'any 2001.
- ✓ Per a la intervenció de 2002: l'ajut rebut dins del "**Programa de subvencions a intervencions en el patrimoni arqueològic**" de l'Institut d'Estudis Il·lerdencs, el compromís de cofinançament del Consell Comarcal del Pallars Sobirà i a la subvenció atorgada per la Direcció General del Patrimoni Cultural en el marc de la convocatòria d'**Ajuts a intervencions arqueològiques programades** per l'any 2002.

Cal esmentar també les aportacions en béns d'equip i infraestructures aportades tant per la Divisió de Prehistòria i el Servei d'Arqueologia de la Universitat Autònoma de Barcelona com per part de les dues institucions que col·laboren en la recerca ja esmentades més amunt.

¹ El gener de l'any 2003 es va lliurar a aquest Servei una còpia del projecte.

La present memòria farà esment al resultat de les prospeccions realitzades i d'algunes de les analítiques dutes a terme. D'altres (com per exemple l'anàlisi d'escòries de reducció) es troben encara en curs en el moment de la seva redacció. A fi de facilitar una visió sintètica de les dues intervencions, es detallen primer els aspectes metodològics comuns per passar, tot seguit, a esmentar les característiques i resultats de cadascuna d'elles. No obstant, en la documentació del registre que es presenta de forma annexa a aquest document, s'han agrupat els seus diferents components a fi de presentar una informació de conjunt per les diferents àrees prospectades de la comarca. S'especifica en cada cas, no obstant, la intervenció en què s'ha obtingut la informació aportada.

II. OBJECTIUS, ORGANITZACIÓ I METODOLOGIA DE LES PROSPECCIONS

II. 1. Antecedents

Malgrat la seva extensió, el Pallars Sobirà és una de les comarques catalanes per la que s'ha documentat una xifra menor de jaciments arqueològics. Aquest dèficit és especialment palès pels períodes premedievals i és un fenomen que es manifesta a les diferents comarques del nord de la província de Lleida, amb més o menys intensitat. Així, en el Pallars Sobirà, per l'any 2000 no es disposava de cap jaciment documentat al nord de Sort amb una cronologia anterior a l'inici de la Nostra Era. Com a excepció cal esmentar el dipòsit de 143 peces de bronze localitzades accidentalment en un serrat a sobre de Llavorsí a mitjans dels 1980s. Fins i tot, a tota la comarca la xifra de jaciments prehistòrics documentats no supera els set i, a més, distribuïts molt desigualment sobre el territori.

- Quatre d'ells es localitzen al municipi de Baix Pallars. Tres són monuments megalítics reportats ja en els treballs que Serra i Ràfols i Bosch Gimpera van efectuar a la primera meitat dels anys 1920s: el Dolmen de la Mosquera (a Pujol), el Dolmen de Castellar d'En Pey o Puy (a Peracalç) i la Cabana de Parauba (a Peracalç). D'altra banda, recentment s'ha conegut l'existència d'un jaciment aparentment també de l'Edat del Bronze a la Granja Perramón, a Peramea. Tant sols els dos darrers jaciments han estat excavats de forma sistemàtica. En ambdós casos les intervencions s'han dut a terme sota la forma d'excavacions d'urgència. Pel darrer, malgrat el temps

transcorregut, encara no s'ha dipositat la memòria preceptiva al Servei d'Arqueologia de Catalunya.

- Al municipi de Soriguera han aparegut nombroses evidències prehistòriques per a sota d'alguns recintes i a l'exterior del perímetre emmurallat del despoblat medieval excavat a Santa Creu, a Llagunes. Les ceràmiques oxidades grolleres sovint amb cordons, les destrals polides i el molí barquiforme poden assignar-se al Bronze o al Calcolític. El fet d'aparèixer sovint en paquets sedimentaris de poca entitat o alterats per l'activitat constructiva posterior ha dificultat que se'n pugui treure més informació.
- Les diferents intervencions de salvament que s'han dut a terme al jaciment de Santa Eulària, a les afores del casc urbà de Sort, han permès deixar al descobert restes pertanyents a dues fases arquitectòniques que es situen clarament per sota d'una necròpolis de cistes medievals. Associades a les estructures sembla que s'han recollit materials arqueològics romans o de l'Edat del Ferro, no obstant encara no s'ha lliurat cap memòria al Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya.
- El dipòsit de bronzes de Llavorsí malgrat haver estat objecte d'una descoberta accidental constitueix actualment un dels jaciments prehistòrics més ben coneguts de la comarca. Juntament amb el dolmen recentment excavat a Peracalç és l'únic que en les dues dècades precedents ha estat publicat en un treball de qualitat.

D'altra banda, al municipi de Sort s'ha identificat un possible megàlit a Olp (Dolmen de Terra Negra). No obstant, la seva morfologia no és concloent de que l'acumulació de blocs de pedra referida sota aquesta denominació constitueixi realment una manifestació megalítica. Finalment, al port del Cantó havia existit fins entrat el segle XX un menhir conegut com La Pedra del Cantó en l'actual límit entre el Pallars Sobirà i l'Alt Urgell. Malauradament el menhir va ser destruït. La seva presència, no obstant, és indicativa d'un poblament d'entorn els anys 3.000 a 1.000 abans de la Nostra Era. La troballa de destrals polides a diferents indrets de la comarca valida aquesta possibilitat i suposa un ferm argument per a postular una fase de poblament Neolític i del Bronze antic per a les valls del Pallars Sobirà. Per a èpoques més recents, la troballa de monedes ibèriques al despoblat medieval de Sant Miquel de Cassibrós i notificada a finals de l'any 2001 complementa les escasses evidències de poblament prehistòric a la Comarca.

II. 2. Objectius de les intervencions arqueològiques realitzades.

Les dues campanyes de prospecció realitzades constituïen una fase preliminar del projecte de recerca *De la cacera a la transhumància: el poblament prehistòric de l'alta muntanya del Pallars Sobirà*. Després d'una revisió detallada de la informació continguda a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya tant pel Pallars Sobirà com per comarques veïnes, així com d'altres estudis per l'arc pirinenc, l'objectiu fonamental d'aquestes intervencions consistia en primer lloc en avaluar si el dèficit detectat en la documentació responia a la situació real, per exemple per la inexistència o existència en baixa densitat d'evidència arqueològica documentada o visibilitat nul·la d'aquesta donades unes característiques determinades del terreny, o per contra responia a deficiències de la pròpia informació arqueològica. Sobre aquesta base es van planificar la prospecció de diferents àrees de muntanya del nord de la comarca, on aquest dèficit era més palès al Pallars Sobirà però no necessàriament corresponia a una mateixa situació a altres zones de la serralada, i que alhora representaven un interès per a la recerca proposada.

Assumint la possibilitat de que el buit de dades respongués a les característiques de la recerca arqueològica i que les tasques de prospecció poguessin aportar canvis a aquesta situació, es van contemplar els següents objectius associats:

- ✓ Ampliar el nombre de jaciments arqueològics coneguts a la zona seleccionada per a cada intervenció.
- ✓ Procedir a una descripció acurada de l'evidència arqueològica identificada que en permeti, si és possible, identificar caràcters cronològics i funcionals.
- ✓ Obtenir mostres de materials diagnòstics culturalment.
- ✓ Obtenir mostres de materials sobre les que realitzar algunes datacions radiocarbòniques a fi de situar històricament elements que es presenten recurrentment i de difícil adscripció cronològica a priori.
- ✓ Disposar d'una base per a definir les investigacions futures, a nivell de jaciments on pot ser interessant una intervenció, en la visió dels paisatges arqueològics pels diferents períodes i, també, en la definició de polítiques o iniciatives patrimonials d'àmbit comarcal i local.

La selecció de les zones a prospectar ha variat en cada intervenció, doncs es pretenia disposar, de forma ràpida, d'una primera visió d'una situació que podia ser relativament general als dos terços septentrionals de la comarca. En aquest sentit, per a la intervenció de l'any 2001 es va seleccionar un territori extens que abasta totes les conques que tributen a la Noguera Pallaresa des de l'oest entre el tálveg de la vall de la Bonaigua fins al serrat de Matanegra, entre Llavorsí i Rialp. Per l'any 2002 es va seleccionar les valls de Cardós, Vallferrera, Farrera i el tram de la vall de Romadriu que pertany al Pallars Sobirà. Donada la impossibilitat de cobrir, en un mes i amb els recursos disponibles, la totalitat dels territoris pels que disposàvem de permisos, en cada cas es van seleccionar zones més reduïdes definides a partir de l'orografia, la similitud amb àrees amb jaciments de la campanya de l'any 2001 (per la segona intervenció) i algunes referències orals. Més endavant, de forma concreta per a cada intervenció, es detallaran quines han estat aquestes àrees.

II. 3. La metodologia de prospecció

Durant el disseny general de la metodologia que havia fonamentar l'activitat de prospecció en aquesta fase del projecte, se'ns va presentar la disjuntiva entre emprendre sistemes de prospecció dirigida o, per contra, procedir d'una forma molt més aleatòria sobre l'espai. Actuar en base la primera opció suposava el risc de reiterar un seguit de pressupòsits previs (per exemple sobre els patrons d'assentament i explotació del territori) que en gran mesura podien ser els responsables de la manca de dades arqueològiques per la zona. Complementàriament, l'absència quasi total de dades prèvies ens dificultava poder establir de forma hipotètica una selecció d'àrees de reduïda extensió on dur a terme pentinats superficials intensius. D'altra banda, la utilització de sistemes no dirigits de selecció del territori a pentinar comportava també riscos. Aquestes metodologies generalment s'han dissenyat per a paisatges relativament homogenis, com les "landes" angleses o, a la Península, les dues "Mesetas". La seva aplicació en un àmbit com el Pallars, tot i reconeixent la diversitat de nínxols, podia generar un risc de manca de resultats en circumscriure l'activitat en espais molt reduïts. Aquest risc era evident especialment si es té en compte que la manca de dades prèvies dificultaven definir els paràmetres sobre els que segmentar els espais territorials diferenciats i traçar els paràmetres sobre el què definir el mostreig.

Partint d'aquesta reflexió metodològica, les prospeccions s'han realitzat en base a una combinació d'una estratègia dirigida i un pentinat intensiu de certes àrees del territori. La segona de les metodologies esmentades implica cobrir la revisió exhaustiva de superfícies extenses sobre la base d'una selecció més o menys aleatòria i controlant la relació de la mostra d'una classe determinada de terreny (amb un relleu, altitud i coberta vegetal específiques) amb la seva presència en la globalitat de l'àrea estudiada. Aquesta estratègia ha constituït la base de la planificació de les dues intervencions. Així, en gran mesura les àrees concretes a ser prospectades s'han escollit a partir de la configuració dels paisatges en què s'inseria la activitat. No obstant, a la campanya de l'any 2002 s'han introduït les valoracions dels resultats de la intervenció precedent. La més important ha estat la constatació de que el relleu, entès com a gradient dels vessants, de forma més acusada que la orientació del vessant, constituïa un factor decisiu en la presència o absència d'elements arqueològics. A més a més, a l'inici de la primera intervenció se'ns va fer palès que un sistema de definició de les unitats de superfície a prospectar a partir de paràmetres aliens a la seva orografia (com ara una quadrícula en el mapa definida, per exemple, a partir de les coordenades UTM) eren d'aplicació difícil i inviable en aquesta zona. Per aquesta raó, les característiques del relleu han estat determinants en la selecció de les àrees a recórrer i aquestes s'han definit a partir de les diferents entitats orogràfiques existents.

Un cop seleccionada un àrea a prospectar, aquesta ha estat coberta mitjançant transectes que s'han definit a partir de les característiques concretes del terreny. En el diari de camp s'han anotat cada dia els motius i característiques de les diferents decisions, tant referent als propis transectes com a variacions sobre el pla definit prèviament. Per terme mig, la distància ha estat de 25 m. entre cadascun/a de nosaltres. Igualment, s'han marcat de forma acurada les zones cobertes per transectes sobre mapes a escala 1:25.000 de l'Institut Geogràfic Nacional. En aquells casos en que els límits de les zones pentinades han estat poc clars sobre el terreny, la seva comprovació s'ha fet per mitjà d'altímetres i GPS.

La prospecció dirigida ha complementat la metodologia de transectes exhaustiva, amb l'objectiu de revisar zones que presumiblement presentaven interès arqueològic. Les raons fonamentals que han definit aquestes zones han estat:

1. Disposar d'indicis o informació directa de l'existència d'un possible jaciment arqueològic (per exemple, els casos de “Les Encantades de Bonestarre” a Ribera de Cardós, “Els Gravats de la Guineu” a Esterri d'Àneu i “Castell de Colomers”, “Castell de Serret” i “Castelarnau” a Farrera).
2. Tenir informació de l'existència d'afloraments minerals que oferissin condicions atractives per a l'establiment d'assentaments prehistòrics (betes minerals, cavitats i abrics, etc.).
3. La toponímia, que en un cas ha guiat la definició d'un àrea a prospectar i ha permès la localització de varis jaciments (“Pic de les Bruixes” a Arestui, “Sant Bartomeu” a Montesclado o les troballes de la Costa dels Meners a sobre Virós).

La selecció de les àrees concretes a prospectar cada dia, i de la metodologia a emprar, s'ha efectuat al final de cada jornada de treball precedent. Així, en base els resultats de cada moment, hem anat definint objectius puntuals i estratègies per als dies posteriors.

II. 4. La documentació de l'evidència material.

El registre de les prospeccions s'ha conformat de diferents parts, en la majoria de casos fitxes tancades, i ha estat la base de la documentació arqueològica. Elements més oberts, com el Diari de Camp han ocupat un paper secundari. Amb això s'ha volgut reduir aquells elements subjectius que incideixen en la validesa i representativitat d'alguns registres arqueològics realitzats per persones diverses en períodes més o menys llargs de temps. En el següent apartat s'exposa detalladament l'organització del sistema de registre (diferents tipus de fitxes, etc.) i els paràmetres definits per al seu ús.

Un altre aspecte que ha requerit d'una reflexió i decisió prèvia remet a allò que cal considerar com a “jaciment arqueològic” i, per tant, documentar. Ja fa anys que a diferents llocs hi ha arqueòlegs/es que qüestionen el concepte com a base per a la caracterització de l'evidència arqueològica entesa com a les restes materials resultants d'una activitat social pretèrita. Igualment, la pròpia legislació permet interpretacions variades que, al camp, poden generar situacions confuses, màxim quan a més és difícil qualificar l'antiguitat d'allò que s'observa. Aquesta problemàtica s'incrementa en zones com el Pallars Sobirà, que a partir de l'any 1865 han patit diferents onades de

despoblament i han passat d'una situació d'elevada densitat demogràfica amb una forta colonització agrícola del territori a un abandonament quasi total de les activitats agropecuàries. En relació aquesta problemàtica, i donat l'interès diacrònic de la recerca, una opció hauria estat documentar tots aquells indicis materials d'activitat pretèrita amb evidències de no presentar una continuïtat amb el present (i, per tant, diferenciats del patrimoni etnogràfic). No obstant, procedir així hauria comportat:

- a. Procedir a documentar com a jaciments una gran quantitat d'elements (per exemple bancals de camps de conreu o canteres de llosa) vinculats als moments de màxima utilització del territori durant el s. XIX
- b. Documentar d'igual manera troballes d'objectes aïllats (diferenciats dels conjunts estructurats d'artefactes, que s'inclouen com a jaciment), inclòs quan es localitzen en posicions secundàries.

En tots dos casos s'hauria generat un registre poc operatiu, poc acordi amb els objectius de la investigació proposada i, al mateix temps, s'hauria alentit molt el treball de camp. En definitiva, davant a disjuntiva de què calia considerar jaciment i, en tot cas, com tractar aquelles restes materials que no s'inclouïen en aquesta consideració, es van distingir d'entrada dues possibilitats de cara al propi registre:

- En el primer cas (jaciments evidents, inequívocs o "típics") han estat documentats tots mitjançant la fitxa de jaciment. L'explicació del procediment s'efectua més endavant.
- En el segon cas, no s'ha omplert la fitxa de jaciment. Únicament s'ha pres la posició en coordenades UTM del tret a documentar i s'ha anotat en el registre de punts de GPS, descrivint breument de què es tracta. A diferència de la situació anterior, on cada jaciment té un nom específic, en aquests casos s'ha emprat només el nom de punt o punts de GPS presos. Un cas paradigmàtic d'aquest tipus d'element enregistrat han estat les més de 50 carboneres localitzades a la obaga del Pic de Màniga.

S'han efectuat fotografies de tots els jaciments i d'alguns dels trets documentats mitjançant GPS, en funció de la rellevància que se'ls ha atorgat en el moment.

II. 5. El sistema de registre².

En tota intervenció arqueològica el registre és un aspecte central. Del seu disseny adient i la seva correcta aplicació en depèn la qualitat de les dades generades. Per aquesta raó, tant en la fase prèvia com al llarg del treball de camp s'ha dedicat un èmfasi especial als diferents elements que conformen el registre.

El registre emprat en les dues intervencions està format per:

- a) La fitxa de jaciment
- b) L'inventari de jaciments
- c) El registre de fotografies
- d) El registre de punts GPS
- e) La cartografia
- f) El registre de plànols
- g) El diari de camp

Tot seguit es detallen les pautes emprades per emplenar dels diferents camps que configuren el registre, definides en un protocol que s'ha lliurat a cada integrant dels equips de prospecció de les dues campanyes.

a. La fitxa de jaciment.

Aquesta fitxa ha estat dissenyada amb la intenció d'homogeneïtzar al màxim les dades de cada un dels jaciments identificats mirant de suprimir, en la mesura dels possible, els diferents criteris subjectius. A fi d'emprar els diferents camps de la fitxa tenint prèviament clara la definició de cada variable, quines seran les unitats mètriques emprades en cada moment, etc., es va lliurar a cada persona integrant de l'equip de prospeccions un protocol explicatiu dels criteris a seguir. Així, els camps de la fitxa s'han omplert sempre en funció d'aquest protocol. Igualment, les fitxes s'han completat en la seva totalitat al camp, a fi d'evitar oblit i pèrdua d'informació. D'altra banda, en el cas d'observar-se material en superfície s'ha indicat a la fitxa i s'ha fet un croquis d'aquells materials que presentin trets demarcadors cronològics i de concentracions

² Vegeu annex 2.

diferencials dintre de l'àrea definida com a jaciment arqueològic. Tot seguit es detallen els paràmetres emprats per als diferents camps de la fitxa

ENCAPÇALAMENT

Núm. jaciment: a cada jaciment definit se li ha atribuït al camp un número d'identificació conformat per les dues inicials del terme municipal (Alt Àneu: AA; Esterri: ES; Espot EP; Llavorsí: LL; etc.) i un número. S'han seguit sempre números correlatius, p.e. AA-001, AA-002, AA-003, ...

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment: s'han seguit diverses opcions.

- a. En el cas de tractar-se d'un jaciment registrat a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia s'ha mantingut el mateix nom.
- b. Si es tracta d'un jaciment no documentat però conegut pels habitants de la zona s'ha utilitzat el nom amb què sigui conegut a la zona i entre parèntesi s'indica el nom geogràfic més proper que surti al mapa (en cas que aquest sigui diferent).
- c. Si no es dóna cap dels anteriors casos, hem emprat el nom geogràfic més proper indicat al mapa.

Localitat: Indica el nom del poble al qual pertanyen els terrenys afectats. Un conjunt de localitats conformen un municipi amb un sòl ajuntament. Per exemple., Aidí és una localitat que pertany al municipi de Llavorsí.

Municipi: Fa referència al municipi al qual pertany administrativament la localitat.

Comarca: Fa referència la comarca a la que pertany administrativament la localitat.

Propietari/a: En cas de disposar de la informació (per exemple a través de gent de l'indret) s'ha especificat el nom de la persona que te la propietat sobre els terreny o bé si es tracta de terres comunals.

Núm. mapa 1:10.000: Remet al codi del mapa a aquesta escala de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Finalment no s'ha emprat ja que no està editat per a zona.

Núm. mapa 1:25.000: Remet al codi del mapa de l'Instituto Cartográfico Militar (ICM) actualment editats pel Ministerio de Fomento..

Núm. fotos aèries: Consultades les fotografies existents i accessibles per a l'àrea d'estudi, s'ha optat per no emprar-les.

Cota superior: Fa referència a l'altitud en metres sobre el nivell del mar del punt més elevat del jaciment.

Cota inferior: Fa referència a l'altitud en metres sobre el nivell del mar del punt menys elevat del jaciment.

Latitud: expressada en U.T.M. a partir de la lectura del mapa i sense incloure-hi el fus.

Longitud: expressada en U.T.M. a partir de la lectura del mapa i incloent-hi el fus.

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobrimet: caracteritzat a partir de les següents variables excloents:

- ✓ *accidental:* si s'ha detectat fora de l'activitat que de prospecció, anant d'excursió, tornant al cotxe després del dia de treball, etc.
- ✓ *informant:* si se n'ha tingut coneixement a través d'algú que en tenia referència i no estava documentat.
- ✓ *mostreig dirigit:* si la seva identificació s'emmarca en una estratègia dirigida a punts geogràfics predeterminats.
- ✓ *transectes:* si la seva troballa s'inscriu en un pentinat de tota una zona independentment de la morfologia del terreny.

Data de descobrimet: referent a la data en què es descobreix el jaciment independentment de que s'hagi documentat aquell mateix dia o no, o que l'informant n'hagués comunicat la seva existència dies abans.

Nom informant: indica el nom de la persona que ha comunicat l'existència del jaciment, i si és possible la seva adreça i telèfon i, entre parèntesi, el dia que va contactar amb nosaltres. P.e., Sebastià Puy: Cal Pinxo, Lladorre. Tel. 973-456342 (24-07-2001).

Nº de fotografies: remet al codi de les fotografies que refereixen elements del jaciment.

Nº de plantes: remet al codi plantes o seccions (si se n'han fet) –diferents dels croquis– que refereixen elements del jaciment

Tractament rebut: on s'assenyalen quines accions s'han realitzat per a la documentació del jaciment. Per exemple, documentació planimètrica, fotografia, neteja de perfils, registre i descripció.

Estat conservació: referent a l'estat en què trobem el jaciment en general (en opcions excloents).

- ✓ *Bo*: quan es pot entreveure l'estructura en el cas d'existir o quan no s'observen alteració d'estrats en el cas d'un abric. Pot incloure les alteracions normals a qualsevol jaciment com és l'afectació de la vegetació o caus d'animals.
- ✓ *Regular*: quan el jaciment, tot i conservar la seva posició primària, ha estat afectat parcialment, com per exemple per la construcció d'un camí, i se'n pot identificar l'estructura.
- ✓ *Dolent*: quan és impossible determinar l'estructura general del jaciment o aquest es troba en posició secundària, com per exemple el cas d'un conjunt lític desplaçat o un poblat arrasat per una carretera.

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu: remet a la unitat major de relleu en la què es troba el jaciment. Les unitats del macro-relleu es defineixen pels següents criteris:

- ✓ *Muntanya abrupta*: desnivells interns superiors a 600 m. i cotes superiors a 900 m. s.n.m.
- ✓ *Muntanya suau*: desnivells interns inferiors a 600 m. i cotes iguals o inferiors a 900 m. s.n.m.
- ✓ *Plana*: desnivells interns inferiors als 200 m. i cotes inferiors a 500 m. s.n.m.
- ✓ *Altiplà*: desnivells interns inferiors als 300 m. i cotes superiors a 500 m. s.n.m.

Relleu intern: dins una unitat de macro-relleu s'especifiquen les característiques orogràfiques de la zona on es localitza el jaciment.

Topografia del jaciment: referent a les característiques orogràfiques de l'indret on es localitza el jaciment.

Orientació: on s'indica només una opció en funció del grau d'insolació que rep i que està determinat per la seva orientació respecte el sol.

- ✓ *Solana*: orientació predominant al Sud.
- ✓ *Obaga*: orientació predominant al Nord.

Distància a port de muntanya o coll: expressada sempre en metres.

Climatologia: fonamentalment contempla climes sub-alpins o de tipus mediterrani de muntanya.

Potència sòl: definit a base d'opcions excloents, fa referència a la potència mitjana de sòl orgànic que cobreix el jaciment. Els valors estan expressats en cm. i són orientatius en tots aquells casos en que no es remou la superfície o es disposa d'un tall natural.

Tipus roca mare: on es marca només una sola opció. En cas de dubtes, aquests són expressats a les descripcions.

Estrats al·luvials: segons criteri de presència o absència.

Font d'aigua més propera: independentment de si el cabdal és estacional o permanent. La *Distància* s'expressa sempre en metres.

Font d'aigua permanent: amb cabdal permanent. La *Distància* s'expressarà sempre en metres.

Conca: fa referència al sistema fluvial al qual tributen (o que es conformen) el vessant del jaciment. En cas d'haver-n'hi dues, anotem la corresponent al tàlveg més proper.

Visibilitat: referent la visibilitat potencial que existeix des del jaciment (sense tenir en compte, per tant, la vegetació actual). Es defineix a partir dels quatre quadrants indicats, tot calculant aproximadament els Km. de visibilitat que hi ha des del lloc sobre un pla horitzontal.

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

On s'especifica el tipus de vegetació clarament antròpica (conreus, prats o boscos colonitzadors), així com els animals domèstics no estabulats que podem trobar en les immediacions del jaciment. Referent a la vegetació silvestre s'especifiquen les espècies dominants i, a la fauna, la pròpia del nínxol ecològic.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: OBJECTES MOBLES

Densitat material: fa referència al material visible en superfície. Se segueixen criteris objectius per quantificar i definir les següents opcions excloents:

- ✓ *Abundant* quan s'observen concentracions de materials mobles amb una mitjana de 4 o més elements/ m²
- ✓ *Escàs* quan les concentracions siguin menors o iguals a 3 elements/ m² o tot el material està dispers sense arribar a configurar cap concentració.
- ✓ *Absent* quan no hi ha material arqueològic moble.

Disposició: el camp només s'omplena si no s'ha marcat *Absent* en l'anterior i es defineixen dues possibilitats excloents

- ✓ *Concentracions*: quan hi ha 2 o més agrupacions de materials amb 4 o més elements/m², amb o sense altre material dispers.
- ✓ *Dispers*: quan hi ha material dispers sense formar grups de 4 o més elements/ m². Si a més del material dispers apareix una sola concentració es continua considerant la dispersió. Si el material és abundant i supera els 4 elements/ m² per tot, es considera dispers quan no hi ha àrees amb densitats superiors al doble de la mitjana pel jaciment.

A partir d'aquí, s'indica la freqüència relativa de diferents classes de materials (ceràmica, indústria lítica, metalls, material ossi humà i material ossi faunístic) en relació a les altres classes que conformen tot el conjunt trobat. Per exemple, la ceràmica pot ser *dominant*, *freqüent*, *escassa* o *absent* en relació la lítica, els metalls o el material ossi. És a dir, en un context de material escàs, es pot assenyalar que la ceràmica sigui dominant, la lítica abundant i la resta de classes absents. Per les dues classes de material ossi s'assenyala, a més, si ha aparegut articulat o no.

DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT: ESTRUCTURES IMMOBLES

Tipus de jaciment: es tracta d'opcions predefinides no excloents per definir el jaciment de forma global.

Tipus de recintes i estructures associades i *Tipus de megàlits*: es tracta d'opcions no excloents, és a dir, que es pot marcar més d'una opció predefinida per tal d'enumerar diferents tipus d'estructures que suggereixen diferents funcionalitats.

Localització: fa referència a l'espai o espais físics que pot ocupar el jaciment, a base de tres opcions predefinides no excloents.

Croquis: camp definit per si s'escau la realització de croquis (diferents a una planta).

Descripció general: clarifica l'estructura general del jaciment exposant breument en què consisteix el jaciment, com es diferencien internament diferents espais (si es fa), l'estat general de conservació, la presència i els tipus de materials, etc. A més a més s'hi planteja una hipòtesi cronològica o de fassificació interna del jaciment i s'explica la seva situació orogràfica.

Descripció detallada: proporciona una informació més acurada d'aspectes d'interès.

S'intenta detallar:

- ✓ En el cas d'existir arquitectura, l'alçada aprox. dels murs i parets conservades de les estructures observades, el sistema constructius (per exemple: paret seca, presència de morter, etc.), la planta de les estructures i les característiques de l'enderroc.
- ✓ Donar dades estratigràfiques si aquestes son visibles o s'han pogut conèixer.
- ✓ Definir on són i com són (en el cas pertinent) les concentracions de materials.
- ✓ Definir els espais amb una funcionalitat específica.

b. L'inventari de jaciments.

La finalitat d'aquesta llista és, únicament, la de dur controlada i de forma correlativa la designació de codis als jaciments trobats i evitar possibles reiteracions.

c. El registre de fotografies.

A fi d'homogeneïtzar les descripcions, s'ha definit el registre de fotografies en base camps tancats:

- ✓ *número de càmera:* per tal de dur un registre únic de fotografies per les dues intervencions, s'ha afegit el codi 01- i 02- a fi de distingir les imatges preses en les campanyes de l'any 2001 i 2002 respectivament
- ✓ *número de carret:* iniciant en el número 1 cada any i per cada càmera diferent.
- ✓ *número de fotografia.*
- ✓ *codi del jaciment o punt GPS fotografiat.*
- ✓ *explicació de l'element concret fotografiat.*

- ✓ *autor/a.*
- ✓ *data de realització.*

Totes les fotografies realitzades s'han anotat a la graella del registre de fotografies, fins i tot aquelles que pels motius que sigui s'han hagut d'anular. El codi del jaciment correspon a la denominació que se li ha assignat (AA-001, etc.). En cas de tractar-se d'algun element registrat mitjançant GPS però no catalogat com a jaciment en el camp de "Codi" s'ha especificat el n° de punt GPS. En la descripció de la foto es remarca sempre si es tracta d'una vista general o un detall així com quin és l'element representat.

d. El registre de punts GPS.

Aquest registre contempla tots els punts GPS presos referents a jaciments o a altres elements que es consideren d'interès remarcar. Junt a la seva anotació s'especifica quin ha estat el motiu de l'enregistrament: si constitueix un punt dins d'un jaciment o si es tracta d'un element aïllat. En aquest segon cas s'han realitzat descripcions més acurades de l'element documentat que, quan ha estat necessari, s'han ampliat en el diari de camp. Per les oportunes correccions posteriors de l'efecte GPS, anotem sempre l'hora exacta i dia en què s'ha efectuat la mesura. El registre d'aquests punts es porta integrat per a les dues intervencions, de tal forma que s'afegeixen els prefixos 01- i 02- a fi de diferenciar els anys 2001 i 2002.

e. La cartografia.

Durant els treballs de camp s'han emprat fonamentalment els mapes 1:25.000 de l'Institut Geográfico Nacional reeditats pel Ministerio de Fomento. Com a cartografia addicional s'han fet servir còpies dels ortofotomapes d'algunes valls cedides per l'Associació de Defensa Forestal del Mig Pallars - Pirineu Viu. La base per omplir els camps geogràfics de la fitxa de jaciments ha estat el mapa a escala 1:25.000. En aquests mapes cada dia s'han representen les àrees prospectades mitjançant transectes. D'aquesta manera es té una imatge detallada no només de les zones pentinades, sinó també de la seva representativitat sobre el conjunt del territori estudiat. Igualment, en el moment de la troballa s'assenyala la situació exacta del jaciment o tret localitzat mitjançant GPS.

f. El registre de plànols.

Excepcionalment s'han realitzar dibuixos acurats d'alguns elements d'alguns jaciments (com les cistes de la Guingueta d'Àneu) o croquis fora dels espais reservats a les fitxes

de jaciment. En aquest cas, la il·lustració s'ha dut a terme en paper mil·límetrat. A cada plànol d'aquestes característiques se li ha assignat un número consecutiu al del darrer plànol dibuixat. En la graella pertinent s'anota a què remet cada plànol i les seves característiques (si és una planta o una secció), l'autor/a i la data de realització.

g. El diari de camp

Cada vespre s'ha efectuat un resum de la jornada remarcant les principals incidències. Entre elles s'han d'especificar aspectes com ara: la zona prospectada, la visibilitat i distància entre transectes, els elements i jaciments enregistrats i problemàtiques que n'ha plantejat la seva identificació, la justificació de les decisions esmentades, etc.

III. RESULTATS DE LA CAMPANYA DE PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ, ANY 2001.

III. 1. Dates i participants en el treball de camp.

La fase de treball de camp de les Prospeccions Arqueològiques a l'Alta Muntanya del Pallars Sobirà durant l'any 2001 va cobrir un total de 30 dies distribuïts en dues fases. La primera, durant la segona quinzena de juliol, es va estendre entre els dies diumenge 15 de juliol a dilluns 30 del mateix mes. La segona, d'igual durada, va començar el diumenge 5 d'agost per finalitzar el dilluns 20 d'agost. Durant tota la campanya, la jornada de treball ha començat a les 8 hores i, en funció de les tasques concretes realitzades cada dia, s'ha acabat entre les 17 i les 19 hores.

En les tasques de treball de camp han participat, per períodes corresponents a una de les fases o superiors, les següents persones:

Adam Picón (Divisió de Prehistòria, UAB)

Albert Forés (Divisió de Prehistòria, UAB)

Ana Piña (Divisió de Prehistòria, UAB)

Débora Zurro (Laboratori d'Arqueologia de la Institució Milà i Fontanals, CSIC)

Enric Borràs (Divisió de Prehistòria, UAB)

Ermengol Gassiot (Divisió de Prehistòria, UAB)

Guillermina Ruíz (Divisió de Prehistòria, UAB)

Joaquím Oltra (Divisió de Prehistòria, UAB)

Marc Ferrer (Divisió de Prehistòria, UAB)

Marc Noguera (Divisió de Prehistòria, UAB)

Ricard Oliva (Divisió de Prehistòria, UAB)

Vanesa Borja (Divisió de Prehistòria, UAB)

Igualment, s'han comptat amb la participació puntual per intervals entre 2 i 4 dies de les següents persones:

David Franquesa (Divisió de Prehistòria, UAB)

Ivan Briz (Laboratori d'Arqueologia de la Institució Milà i Fontanals, CSIC)

Montserrat Carbó (Divisió de Prehistòria, UAB)

Judith Serradell (Divisió de Prehistòria, UAB)

Durant cadascuna de les dues fases l'equip de treball ha estat conformat per un mínim de 7 i un màxim de 9 persones, essent 8 la majoria del temps.

La direcció del treball de camp ha corregut a càrrec d'Ermengol Gassiot, qui hi ha estat present durant tot el temps, i que ha comptat amb l'assistència d'Albert Forés, també al llarg de les dues fases.

III. 2. Àmbit geogràfic de la intervenció.

La figura 1 indica l'àrea per la qual es disposava autorització del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya per a la realització de prospeccions arqueològiques.

Aquesta comprenia:

- ✓ La vall de la Bonaigua i conques tributàries al sud del riu del mateix nom.
- ✓ La vall de Son
- ✓ La vall de Jou
- ✓ La vall d'Espot i conques tributàries
- ✓ La vall d'Escart
- ✓ La vall de Baiasca
- ✓ La vall del Noguera Pallaresa entre la desembocadura del riu Bonaigua i la divisòria d'aigües del Serrat de Matanegra.

El territori abasta s'estén pels termes municipals d'Alt Àneu, Esterrí d'Àneu, La Guingueta d'Àneu, Espot i Llavorsí. Dins d'aquest territori, s'han seleccionat-les valls de Son, Jou i Baiasca per definir, de la forma exposada més amunt, les àrees concretes que han estat recorregudes mitjançant transectes. Aquest mostreig ha intentat contemplar la diversitat orogràfica de la zona i, en estar representat cartogràficament, proporciona una base per avaluar la representativitat sobre el global dels espais revisats. A l'annex 2 es presenta gràficament la informació de la superfície les àrees efectivament prospectades. La Taula 1 en resumeix la informació per valls.

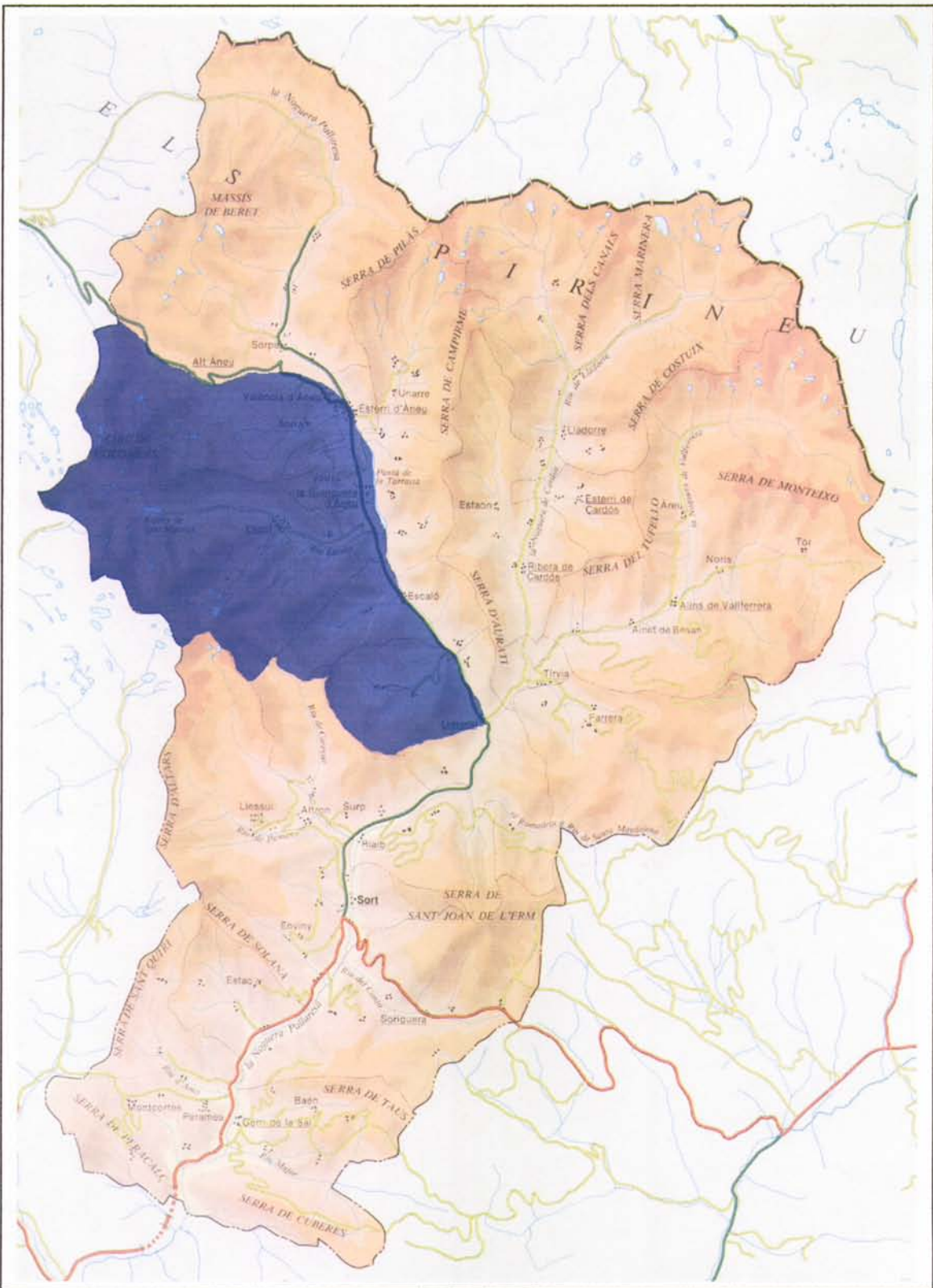

Figura 1. Àmbit territorial de l'autorització per a la intervenció de 2001.

Vall	Part alta de vessant / carena	Part baixa de vessant / fons de vall
Vall de la Bonaigua		1,3273
Vall de Son	181,9355	77,285
Vall de Jou	46,9329	5,4766
Vall de Baiasca	163,005	54,7451
Vall d'Escart	64,2995	
Vall de la Noguera Pallaresa		55,2867

Taula 1. Àrea efectivament coberta pels transectes durant la campanya de 2001 (en Ha.).

III. 3. Elements arqueològics localitzats.

III. 3. 1. Jaciments arqueològics.

La intervenció realitzada ha permès identificar un nombre elevat d'elements arqueològics. En aquest sentit, la major dificultat ha estat la interpretació de les evidències localitzades, que majoritàriament han consistit en elements arquitectònics i/o el seu enderroc. Aquest fet (sovint els paquets d'enderroc aparentaven ser dipòsits potents de lloses i pissarres), junt a les característiques del terreny, que en ser estiu presentava la vegetació crescuda, ha impedit en molts casos la observació i recollida d'artefactes mobles que facilitessin acotar cronològicament i aquests elements. En conseqüència, i repreneu la reflexió apuntada més amunt, no sempre ha sigut fàcil definir què mereixia la pena considerar com a jaciment arqueològic. Els paràmetres emprats en la presa de les decisions en sentit positiu han estat:

- a. La presència d'un conjunt estructurat de materials mobles (diferent d'una troballa individual) que ofereixi elements per inferir-ne una cronologia preactual.
- b. La presència d'un element o conjunt arquitectònic definit que per les seves característiques morfològiques i tècniques i/o pels materials mobles associats se'n pogués definir una cronologia hipotètica (per exemple, megàlits, una església romànica, etc.).
- c. La presència d'un element o conjunt arquitectònic definit que malgrat no presentar característiques morfològiques que en permetin definir una cronologia preactual, no sigui objecte de referències en la cartografia emprada, documents cadastrals i la memòria oral de la gent gran.
- d. Traces d'explotació d'elements del territori (per exemple afloraments minerals) que evidencin sistemes tècnics preactuals i que no apareguin esmentats ni en la

cartografia emprada o documents cadastrals ni en la memòria oral de la gent gran.

- e. Determinats contextos que ofereixin elements suggerents de l'existència d'àmbits arqueològics (per exemple algunes cavitats). En tot cas, aquests elements s'especifiquen a la fitxa.
- f. Art rupestre.

Tot i l'esforç per sistematitzar les decisions entorn la documentació, els criteris emprats no sempre han estat concloents donada la situació i observació al camp, raó per la qual sempre es detallen a la fitxa de prospecció els arguments considerats. Addicionalment, les analítiques d'alguns materials i la revisió de fonts complementàries han facilitat algunes de les conclusions a les que s'ha arribat. Un exemple d'això ha estat la constatació via diferents fonts (per exemple, Zamora) de que els sostres a base de lloses no van ser d'ús estès a diferents valls de la comarca fins entrat el s. XVIII (fins i tot se n'ha pogut resseguir, en alguns casos, la cronologia diferencial entre valls). En conseqüència, la presència o absència de traces de llosats enfonsats ha permès establir un terme "ante quem" de forma hipotètica per a diferents elements arquitectònics. De forma complementària, s'ha procedit a una observació sistemàtica dels processos d'enderrocament d'un nombre molt elevat de bordes i altres construccions per les que es coneixia que havien patit un procés d'abandonament relativament recent. A partir d'aquí, s'ha interpretat en diverses situacions que l'enderrocament d'algunes estructures observades responia a processos de desús molt més perllongats en el temps. Aquest fet ha estat important perquè les característiques constructives de molts murs mantenen, a l'àrea, una vigència durant amplis períodes de temps (per exemple, del s. XI a època etnogràfica).

Sobre la base d'aquestes consideracions, la taula 2 presenta una síntesi dels jaciments identificats i la seva localització per municipis.

Addicionalment es van localitzar dos possibles jaciments més fora de l'àrea estricta per la qual es disposava d'autorització. El primer és una cavitat replenada de sediment uns 10 m. per sota de la divisòria d'aigües d'una carena i del límit entre els municipis de Rialp i Llavorsí, dins del primer terme. L'alteració causada per una arrel havia deixat visibles petits fragments de carbó, sense que fos possible determinar-ne l'origen i la posició concreta dins dels dipòsits. No obstant, no semblaven procedir d'una deposició superficial. El segon consisteix en la informació oral de la troballa d'una destrala polida d'esquist al poble d'Estaon, al terme de Ribera de Cardós. En aquest cas es va documentar el punt on es realitzà el descobriment de la peça a fi de que no se'n perdés la constància.

Municipi	Nº. jaciments localitzats	Nº. jaciments no esmentats a la Carta Arqueològica	Nº. jaciments esmentats a la Carta Arqueològica *
Alt Àneu	6	5	1
La Guingueta d'Àneu	4	3	1
Esterra d'Àneu	1	1	0
Llavorsi	12	11	1

Taula 2. Nombre de jaciments identificats per municipis, any 2001.

Cal remarcar, igualment, que no s'han considerat com a jaciment elements arquitectònics molt recurrents en determinades zones i que evidenciaven activitats pretèrites de caràcter agropecuari, encara que en moltes ocasions la seva cronologia pugui ser anterior a la primera gran fase de despoblament de la comarca, durant el darrer terç del s. XIX. Fonamentalment es tracta de carboneres, murs de terrasses de conreo o bancals i cabanes de pastor. Només quan s'han donat associacions d'aquests elements amb conjunts majors s'han inclòs en les descripcions de jaciments arqueològics. En d'altres casos sovint s'han documentat mitjançant GPS.

Tot seguit s'ofereix el llistat i una descripció resumida dels jaciments arqueològics documentats, organitzats a partir de la seva ubicació geogràfica. Tot i això, a l'Annex 3 es presenten la totalitat de les fitxes realitzades. La descripció somera dels punts GPS enregistrats es pot trobar a l'Annex 4, ja que la seva inclusió aquí allargaria en excés el cos d'aquesta memòria. El posterior anàlisi de les dades recollides al camp ha comportat que alguns elements que inicialment s'havien enregistrat com a jaciment hagin estat descartats. Tal és el cas de ES-001 i GU-004, que en un primer moment van ser interpretats (amb dubtes) com a possibles gravats rupestres i finalment se'ls ha considerat com formacions naturals. També LL-009 ha estat anul·lat ja que, tot i reconèixer el seu caràcter antròpic com a cantera de llosa, sembla haver estat en períodes relativament recents en el temps. En cap dels casos els codis dels jaciments anul·lats han estat reemplaçats, a fi d'evitar confusions.

* O en altres fonts disponibles, com *Catalunya Romànica*, etc.

Municipi d'Alt Àneu

Vall de Son

Codi de jaciment: AA-001

Nom del jaciment: Castell de Castell-Renau

Localitat: Son

Coordenades UTM.³ Latitud: 4721220 Longitud: 31341615

Cotes superior i inferior: 1993 m. i 1980 m.

Breu descripció: El jaciment està situat al cim Est de la muntanya de Castell Renau, a la carena que separa la vall de Son i la que mena de València d'Àneu a la Bonaigua. En si mateix, constitueix un conjunt d'estructures arquitectòniques, on es distingeixen una sèrie de recintes associats formats per un Recinte superior, on hi destaca la presència d'una torre ben visible, i un Recinte Inferior. Aparentment ambdós formen un conjunt homogeni. Aproximadament a 4 o 5 metres a l'oest i a una cota inferior als dos elements esmentats hi ha el Recinte SW, del que en resten 2 filades formant un angle recte, d'una sola filera i amb blocs de mesura considerable. No es recullen materials mobles. La seva cronologia ha estat interpretada generalment com a Alt Medieval, tot i que no es detalla enlloc cap font escrita del període que ho validi.

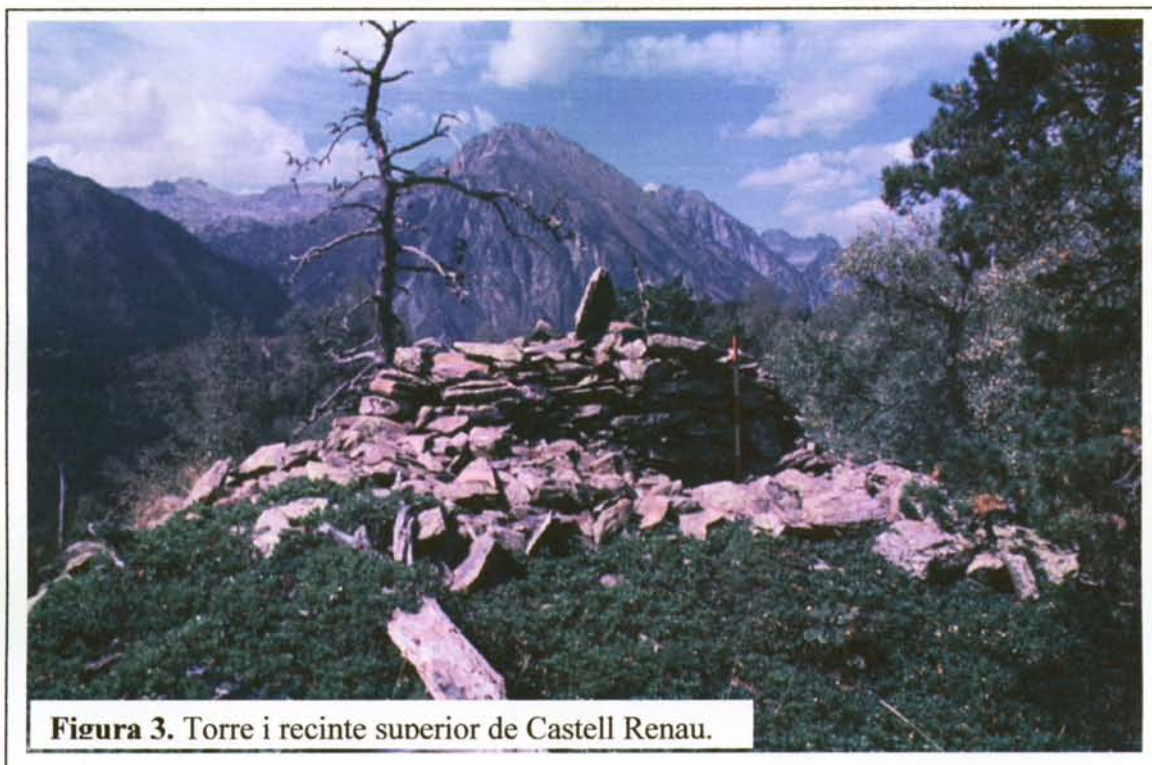

Figura 3. Torre i recinte superior de Castell Renau.

³ Anotació important: per a la majoria de jaciments s'ofereixen varies mesures de GPS, generalment de diferents punts dins de l'àrea que defineixen. La transcripció d'aquests resultats es presenten a l'Inventari de Punts GPS (annex 4). A més, a cada fitxa de jaciment s'especifica quins són els codis de les mesures que corresponen al cadascun d'ells.

El jaciment surt esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat somerament a:

Padilla, J. I.; Alonso, I.; Gómez, A.; Miguel, M. 1996. *Fanèvoles i matacans. El conjunt arqueològic de València d'Àneu. Cinc anys de recerca arqueològica, 1990-95*, Quaderns del Consell Cultural de les Valls d'Àneu n° 5, Esterri d'Àneu.

Data de localització: 16/06/01

Codi de jaciment: AA-002

Nom del jaciment: Tossal de la Cabana dels Caçadors

Localitat: Son

Coordenades UTM. Latitud: 4721101 Longitud: 31342005

Cotes superior i inferior: 1920 m. i 1910 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en dos recintes quadrangulars adossats a la base Sud de la cresta de pissarra del turó homònim. El tamany dels recintes és relativament gran i estan ben definits per murs de pedra (pissarra). El jaciment es troba situat sota una petita elevació rocosa que es localitza 150 m a l'est del Tossal dels caçadors i que actualment dona lloc a dos petits abrics. Associats al mur s'han localitzats petits fragments de quars que podrien haver estat tallats. Abundant sediment i enderroc cobreix la base dels murs. Temptativament l'interpretem com a restes d'estructures d'estabulació. Fonts orals de Son ens indiquen que el jaciment ha patit un període d'abandonament probablement superior als 200 anys. Es recullen fragments de quars que han resultat ser d'origen natural. A part d'això la seva cronologia és indefinida. Hi ha una bona visió de la Vall de Son i del Noguera Pallaresa.

Data de localització: 16/06/01

Codi de jaciment: AA-003

Nom del jaciment: Mina de Plans de Cabanyeres

Localitat: Son

Coordenades UTM. Latitud: 4721018 Longitud: 31340348

Cotes superior i inferior: 1983 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en una antiga mina de ferro (fonamentalment explotant òxids de ferro de tipus hematites). S'identifica per una trinxera oberta transversalment l'aflorament de la pissarra de la carena, en un punt on origina una petita cresta. En el seu extrem nord-est hi ha una cavitat artificial, amb tota seguretat producte de l'activitat extractiva. Actualment tant la rasa com la cavitat presenten abundant sediment que les farceix parcialment. Fonts orals de Son ens indiquen que el jaciment ha patit un període d'abandonament probablement superior als 200 anys. Es recullen mostres de matèria primera, però no es troben

restes artefactuals. Més enllà, la seva cronologia és indeterminada. Per les seves característiques podria ser contemporània a les rases mineres de la vall de Baiasca (LL-001, LL-002 i LL-005) i, en conseqüència, anterior al canvi d'era.

Data de localització: 17/07/01

Figura 4. Visió de la rasa, amb la petita cavitat al fons.

Codi de jaciment: AA-005

Nom del jaciment: Forat del Pa

Localitat: Son

Coordenades UTM. Latitud: 478127 Longitud: 31339469

Cotes superior i inferior: 2620m. i 2610 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir de la cova homònima situada poc abans del pic de Rocablanca, ascendint-hi des del Refugi del Pla de la Font, i dels les fosses circulars i el·líptiques situades al vessant a pocs metres per sota de la cavitat. L'accés immediat a l'interior cova és molt pronunciat, des del sud-est cap el nord-est, a partir d'una rampa descendent de grans lloses de pissarra caigudes cap a l'interior de la cova. El seu interior està farcit per llims i petites exfoliacions de la pissarra. La cavitat presenta com a mínim dues estances i una altra sortida ara colmatada per enderroc. Els forats són visibles a la carena sud-est, per sota de la cova. Des del Refugi de les Aigües l'ascensió és de prop de 1h i 30 minuts, per un terreny pendent però fàcil de pastures alpines. Fonts orals ens indiquen que es tracten d'antics forns de calç. La cova podria contenir ocupacions prehistòriques ja que en una petita cata s'hi ha localitzat un fragment de quars molt possiblement

tallat (segons les anàlisis morfològiques i de microscopia realitzades al Laboratori d'Arqueologia de la Institució Milà i Fontanals, CSIC). En temps recents (els darrers segles) havia estat utilitzada com a refugi de pastors i amagatall per la cacera d'isards.

Data de localització: 20/07/01

Vall del Noguera Pallaresa

Codi de jaciment: AA-006

Nom del jaciment: Arrosse de Baix

Localitat: Son

Coordenades UTM. Latitud: 4719666 Longitud: 31345206

Cotes superior i inferior: 1200 m. i 1190 m..

Breu descripció: El jaciment es troba situat a la vessant amb solana d'Arrosse de Baix, en una zona de prats per sota el poble de Son. Es defineix per almenys dos recintes separats entre si unes desenes de metres i un gran mur que segueix el sentit del pendent. A part, a l'extrem inferior és visible un segon mur amb forma semicircular. Tant els recintes com els murs presenten abundant enderroc que evidencia que l'abandonament no és recent (a diferència de les bordes modernes). Fonts orals ens descarten una cronologia recent per aquestes estructures. Cronologia: indefinida. Podria ser un mas rònc medieval.

Data de localització: 21/07/01

Vall de la Bonaigua

Codi de jaciment: AA-007

Nom del jaciment: Dolmen del Clot de la Coma

Localitat: València d'Àneu

Coordenades UTM. Latitud: 4722839 Longitud: 31338265

Cotes superior i inferior: 1565 m.

Breu descripció: Es defineix el jaciment a partir d'una estructura de grans blocs de granit que podria correspondre a un dolmen d'una única cambra de planta aproximadament quadrangular i d'uns 4,60 x 4,80 m. a l'exterior. L'accés està orientat a l'est, sense cap llosa tapant-lo. El seu interior està ple d'abundant sediment, part del qual ha percolat pel pendent en el que recolza. Les activitats antròpiques recents s'han realitzat sobre aquests dipòsits sense que aparentment hi hagi hagut majors remocions. La construcció, en cas de ser artificial i no correspondre a un fenomen natural, està feta mitjançant grans blocs granítics procedents de l'entorn més immediat. El dolmen recolza directament sobre el

pendent de la muntanya. El túmul, en cas que existís, és difícil de veure. Potser alguns dels blocs de granit que emmascaren la cambra en fossin part. El jaciment es localitza al Bosc de Sabà, al costat d'una pista forestal que desemboca a l'antiga carretera just quan, baixant del port, creuava el riu i passava al vessant obac. L'estructura es troba al fons del vessant. En una petita cata es recull una vèrtebra cremada que resulta ser d'*Ursus* sp. i fragments molt alterats de metall. La seva cronologia oscil·la, si es confirma la interpretació inicial, entre l'Eneolític i el Bronze mitjà.

Data de localització: 19/08/01

Figura 5. Possible dolmen del Clot de la Coma.

Municipi de La Guingueta d'Àneu

Vall del Noguera Pallaresa

Codi de jaciment: GU-001

Nom del jaciment: Lo Colomer

Localitat: La Guingueta d'Àneu

Coordenades UTM. Latitud: 4717046 Longitud: 31346104

Cotes superior i inferior: 1088 m. i 1065 m.

Breu descripció: S'ha definit aquest jaciment, situat en un vessant molt abrupte a l'oest del nucli de La Guingueta d'Àneu, a partir de la presència d'estructures de pissarra d'origen clarament antròpic. En la superfície es poden observar com a mínim quatre cambres fetes a base de paraments de lloses de pissarra verticals i sostres adintellats també de pissarra. Les seves morfologies són, aparentment, variades. Una d'elles (que inicialment crèiem que es tractava de 3 cistes diferents) defineix un corredor d'uns 5 m. de longitud. Una altra presenta visible en superfície una secció interna en haver estat parcialment erosionada. La denominada cista nº1, la natura de la qual resta per confirmar, està encara en gran part enterrada i senyalitzada per una acumulació de lloses planes. Totes les possibles cistes estan parcialment cobertes per terra del pendent. Originalment devien haver estat excavades al vessant totalment o parcial. En una d'elles hi han aparegut dos petits fragments de ceràmica informe, de manufactura molt grollera. A l'indret i en uns abrics rocosos propers situats a una cota superior també s'han hem recollit alguns fragments d'indústria lítica, fonamentalment de quarsos. La morfologia de les cambres recorda la d'alguns sepulcres en cista i en galeria coberta del nord i centre de Catalunya, Cronologia hipotètica: neolítica-eneolítica.

Data de localització: 18/07/01

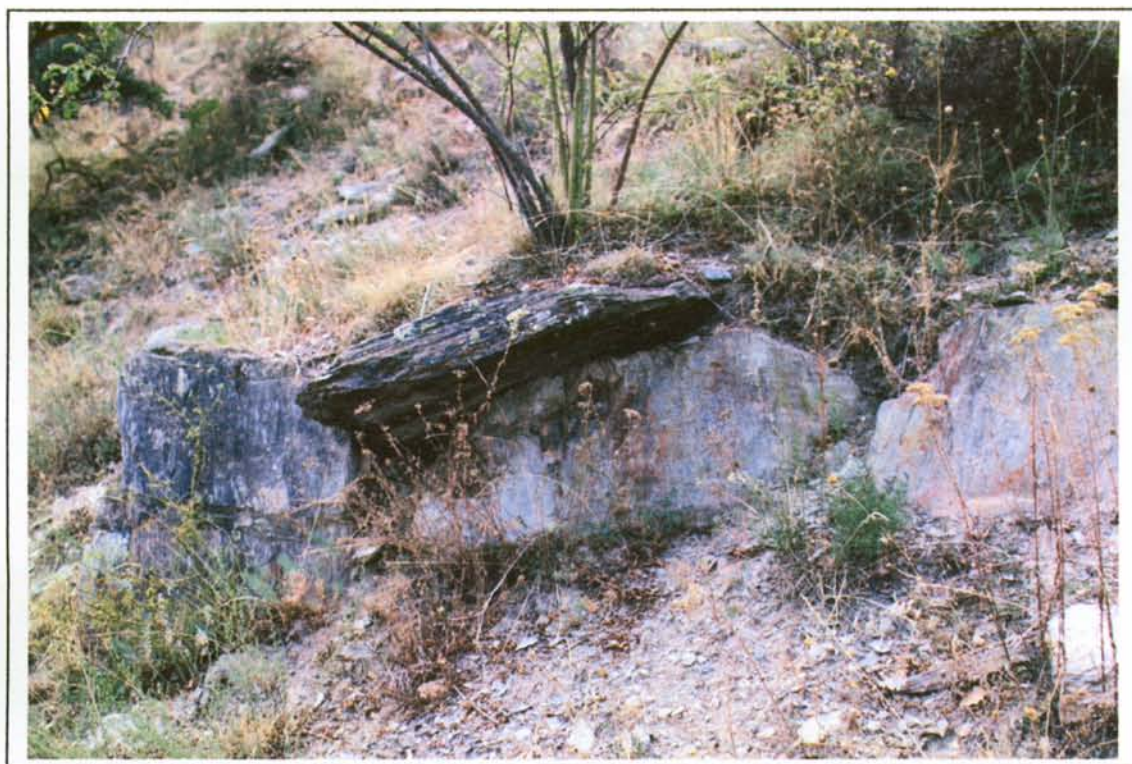

Figura 6. Extrem de la cista allargada de Lo Colomer.

Vall de Jou

Codi de jaciment: GU-002

Nom del jaciment: Castell de Jou

Localitat: Jou

Coordenades UTM. Latitud: 4718194 Longitud: 31345419

Cotes superior i inferior: 1430 m. i 1400 m.

Breu descripció: Aquest jaciment es caracteritza a partir de les restes arquitectòniques localitzades al serrat situat al nord del poble de Jou, a l'indret conegut com "Els Castellots". Amb tota seguretat correspon a un "castell" medieval o petita fortalesa. Consta d'un recinte aprofitant la zona de cim en una cresta rocosa i definit per gran mur de doble parament (SE-NW) de paret seca. En aquesta zona el nivell d'enderroc sembla molt potent i emmascara divisions internes de l'espai. Pel Nord el recinte sembla haver estat protegit per un fossar. Al sud s'aprecien traces del camí d'accés. No es recull material moble. Aparentment la seva cronologia és Alt Medieval.

El jaciment apareix esmentat tant a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya com a:

AA.VV. (1993) *Catalunya Romànica*, vol. XV, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 37 i 42.

Català Roca, P. (1979) *Els castells Catalans*, vol. 6, 2a. part. Barcelona, p. 1488

Pella, F. (1993) *Les Valls d'Àneu*, El Mèdol, Tarragona, p. 243.

Data de localització: 24/07/01

Codi de jaciment: GU-003

Nom del jaciment: La Roca de Jou

Localitat: Jou

Coordenades UTM. Latitud: 4718243 Longitud: 31345129

Cotes superior i inferior: 1465 m. i 1440 m.

Breu descripció: El jaciment està situat en una petita plana o coll que separa les valls de Jou i una petita vall al Sud de la de Son, just abans de que la carena iniciï la seva ascensió ràpida cap la cota 2100/2200m. Es defineix a partir de diferents elements: un menhir/monòlit de granit, varis murs i amuntegaments de pedres (possibles restes de recintes exempts enderrocats), un possible túmul amb restes d'una anella de pedres i un bloc de granit amb possibles marques antròpiques. La visibilitat d'aquestes estructures es complica per l'existència d'antics bancals més recents i terrasses associades a replantacions de pi d'ICONA. Al Nord de les estructures, en el vessant d'obaga, hi ha un mur que tanca l'espai on s'han

identificat els elements arquitectònics i que discorre en direcció Nord-oest a Sud-est, seguint les corbes de nivell. No es recull material mòbil. La cronologia del jaciment és complicada. Possiblement alguns elements siguin clarament prehistòrics i d'altres suposin reconstruccions i alteracions al llarg de diferents períodes posteriors.

Data de localització: 24/07/01

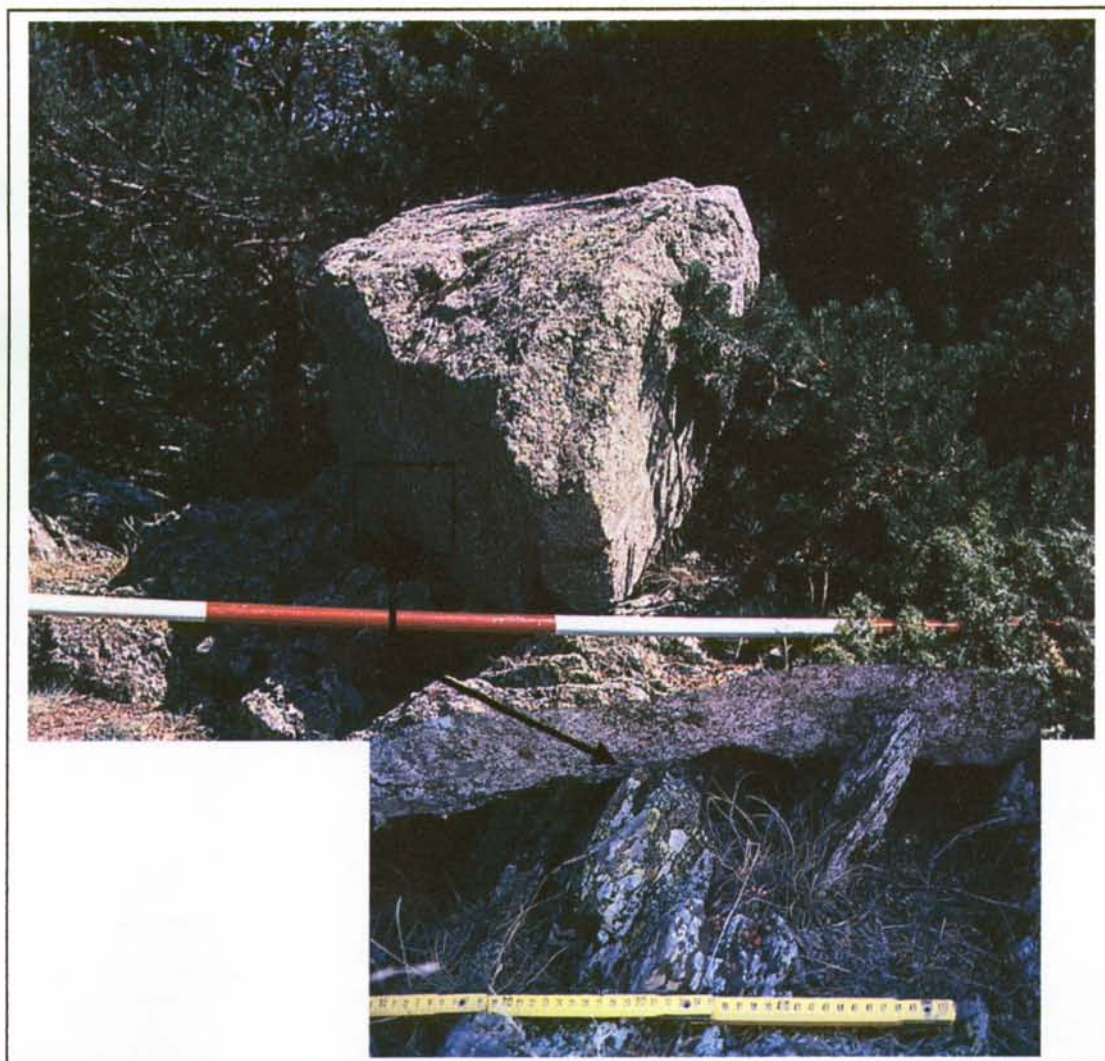

Figura 7. Possible menhir tombat a la Roca de Jou. La imatge de detall mostra com el bloc de granit recolza a sobre l'aflorament vertical de pissarres.

Codi de jaciment: GU-005

Nom del jaciment: Les Closes

Localitat: Jou

Coordenades UTM. Latitud: 4718311 Longitud: 31344671

Cotes superior i inferior: 1538 m.

Breu descripció: El jaciment es troba en una zona de vessant que constitueix la continuació en forma de carena molt suau amb un fort gradient W-E de la definida per Bogarri-La Roca. Consta d'una estructura semicircular d'uns 19 m. x 10 m.

conformada per una paret seca de blocs de granit relativament grans. Actualment està tallada per una pista forestal per la seva banda oest, fet que en dificulta establir la planta original. En algun tram on la capa de sòl que en cobreix l'interior s'ha aixecat, s'intueix un paviment de petites floses de pissarra. Hi ha abundant enderroc que en recobreix la base del parament exterior del mur (com a mínim una primera filera). Recollim mostres de sediment de sobre del paviment, però no artefactes mobles. La cronologia i funcionalitat són totalment desconegudes.

Data de localització: 26/07/01

Municipi d'Esterrí d'Àneu

Vall de Jou

Codi de jaciment: ES-001

Nom del jaciment: Les Closes

Localitat: Esterrí d'Àneu

Coordenades UTM. Latitud: 4718318 Longitud: 31344355

Cotes superior i inferior: 1625 m.

Breu descripció: Definim el jaciment a partir de la presència de dos o tres possibles motius gravats en un bloc de granit situat a la carena, just en una petita torrentera. Els motius estan orientats al nord i presenten fisonomies similars a les identificades a GU-003 i GU-004: el·líptiques i cercles irregulars fets amb una línia gruixuda. Cal confirmar el caràcter antròpic del dibuix, que no és del tot segur.

Data de localització: 26/07/01

Nucli urbà d'Esterrí d'Àneu

Codi de jaciment: ES-002

Nom del jaciment: Gravats de la Guineu

Localitat: Esterrí d'Àneu

Coordenades UTM. Latitud: 4721383 Longitud: 31345944

Cotes superior i inferior: 1030 m. i 965 m.

Breu descripció: El jaciment es localitza a l'extrem nord-oest de l'actual nucli urbà d'Esterrí d'Àneu, al costat de les últimes cases del poble seguint l'antic camí cap a València d'Àneu i just per sobre de la carretera de la Bonaigua. El jaciment està conformat com a mínim cinc panells de pissarra allisada intencionalment amb incisions profundes de caràcter clarament antròpic. Els panells es localitzen a l'extrem nord-oest del nucli d'Esterrí d'Àneu, la majoria al costat de les darreres

cases del poble i algun dels pannells en els afloraments rocosos en direcció el Castell de València. Els motius representats estan constituïts per línies rectes, una part d'elles paral·leles i altres entrecreuant-les. Les incisions són profundes, en forma de "V". Tant per les seves característiques estilístiques com tècniques els gravats són molt similars als localitzats entre Alins i Àreu (documentats a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya amb el nom d'Incisions d'Arati) i a l'estil presumiblement més antic d'art rupestre identificat a Andorra. A Andorra se'ls assigna una cronologia del Neolític o Bronze. No es localitzen materials mobles ni altres estructures a l'indret.

Data de localització: 18/07/01

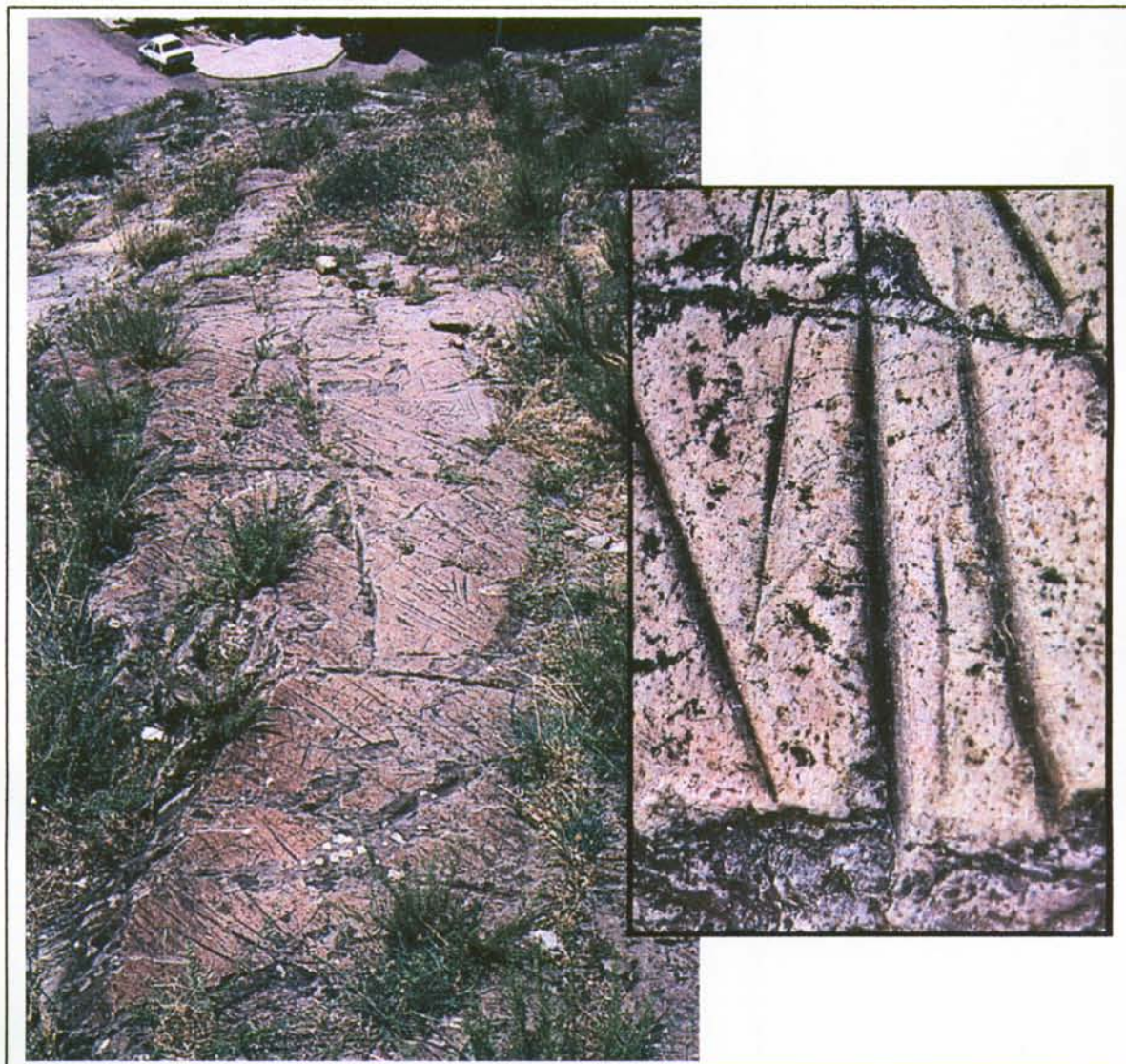

Figura 8. Pannell nº 5 de gravats. A la dreta, un detall de les incisions en "V" profunda.

Municipi de Llavorsí

Vall de Baiasca

Codi de jaciment: LL-001

Nom del jaciment: Mina de la Pica de l'Àliga

Localitat: Arestui

Coordenades UTM. Latitud: 4705800 Longitud: 31349700

Cotes superior i inferior: 1950 m.

Breu descripció: El jaciment es conforma d'una rasa a cel obert i una cavitat en el seu extrem nord, ambdues farcides per abundant sediment. La rasa es disposa transversalment a la carena, tallant un petit aflorament de pissarres a la carena que hi ha sobre Arestui, lleugerament al Sud de l'indret anomenat Pica de l'Àliga. Morfològicament aquesta petita rasa minera en recorda d'altres localitzades durant la present campanya de prospecció, especialment les nomenades AA-003 i LL-005. A part d'algunes mostres de matèria primera (que Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa ens confirma que algunes mostres de pissarra tenen òxids de ferro, hematites i limonites) no es recullen altres materials. La seva cronologia és indefinida, per bé que ni les fonts orals de Baiasca i Arestui, ni les dades cadastrals, ni la documentació de l'arxiu de la Direcció General de Mines de la Generalitat de Catalunya no l'esmenten. Això fa suposar, d'entrada, una antiguitat superior als 2 segles. D'altra banda, aquesta antiguitat podria ser superior als 2.000 anys si la seva existència s'associa a les properes mines i forn de la zona del Piflorit.

Data de localització: 18/07/01

Codi de jaciment: LL-002

Nom del jaciment: Mina de la Piqueta

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4705076 Longitud: 31346754

Cotes superior i inferior: 2060 m. i 2040 m.

Breu descripció: El jaciment s'identifica a partir de l'existència de com a mínim tres rases a cel obert associades a l'extracció de probablement mineral de ferro. Com en altres casos, s'aprofita un aflorament de pissarra, aquest cop en la divisòria de la carena del Piflorit entre les valls de Caregue i Baiasca, poc metres al Nord del cim. Com a mínim dues de les rases transcorren paral·lelament a la divisòria de la carena. Una tercera, situada a la part alta del vessant d'obaga, a pocs metres de les anteriors, té una disposició obliqua respecte les corbes de nivell. Algunes de les rases superen els 15 m. de longitud. Totes elles estan bastant farcides per

sediment. En alguna d'elles també s'observen cavitats en els perfils. la seva cronologia és indeterminada. Algunes mostres de matèria primera portades a Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa per a la seva anàlisi contenen petites quantitats d'òxids de ferro, hematites i limonites, així com traces de coure. Com en el cas de la rasa LL-001, aquesta mina tampoc s'esmenta en la memòria oral de la gent de Baiasca ni Arestui ni les dades cadastrals, ni la documentació de l'arxiu de la Direcció General de Mines de la Generalitat de Catalunya no l'esmenten. No s'han recollit ni detectat artefactes mobles. A partir de les datacions del forn localitzat a les immediacions (LL-004) i assumint seva molt probable associació, es pot assignar una cronologia al conjunt d'entorn els s. II-I calANE.

Durant la visita efectuada el 13/06/02 a l'indret amb Josep Gallart i Josep M^a. Mata identifiquem una altra rasa al vessant NW del Pic de Piflorit i un rebaixament del terreny possiblement vinculat a les activitats extractives.

Data de localització: 07/08/01

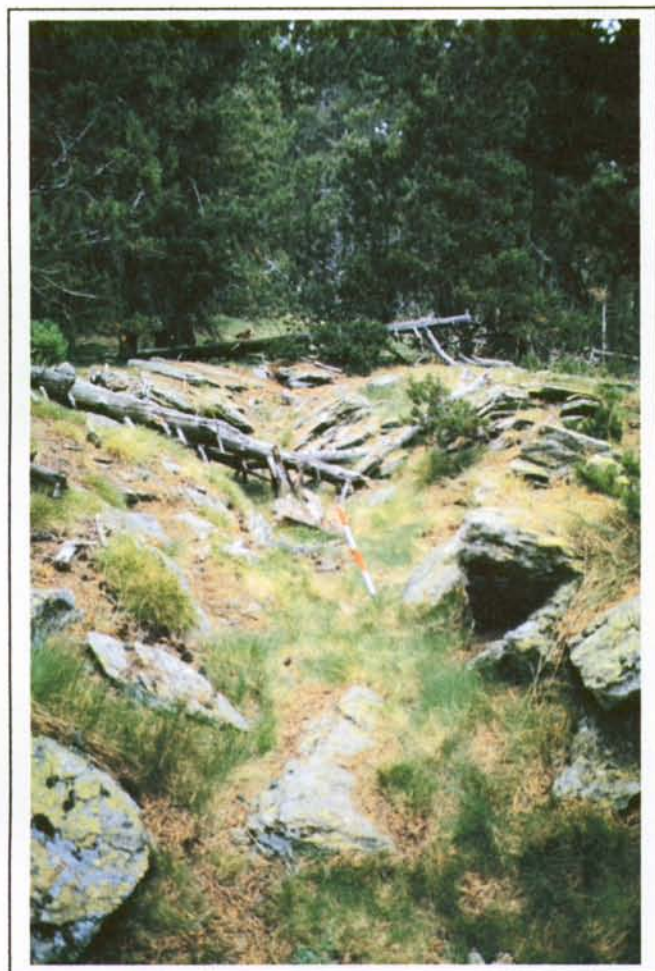

Figura 9. Visió de la rasa n° 5, la més llarga de totes.

Codi de jaciment: LL-003

Nom del jaciment: Piflorit

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4704829 Longitud: 31347244

Cotes superior i inferior: 2037 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir de la descoberta d'un paviment de lloses de pissarra associat a argila cuita, una gran quantitat de carbons i restes de mineral de ferro termoalterat en un tall originat per una pista forestal relativament antiga i que el deixa al descobert. L'indret es localitza en una petita fondalada plana en el vessant nord del Pic de Piflorit, a poc menys de 50 m. de desnivell respecte el cim. El seu emplaçament coincideix amb una de les poques zones relativament planes i resguardades d'aquest sector de la vessant obaga del Piflorit. Ni en superfície ni el perfil esmentat es poden entreveure altres elements estructurals que suggereixin un tancament aeri d'aquesta possible àrea de combustió. L'extensió de la capa de materials en el perfil supera els 3 m. d'eix. En superfície, en canvi, no s'observa material arqueològic de cap classe. L'argila cuita presenta formes molt planes. Tementativament s'interpreta l'evidència com un espai de processament de mineral de ferro (concretament la concentració del mineral mitjançant el rostit), probablement procedent de LL-002. La seva cronologia és desconeguda però la tècnica del forn a l'aire lliure apunta la possibilitat de que es tracti d'un element prehistòric. L'absència de parets fa pensar que es tracta d'un forn de rostit de ferro, fet coherent amb els residus de mineral trobats i amb l'absència de restes de combustió. Les característiques del forn recorden les de l'estructura documentada al Dolmen de la Font dels Coms (LL-002) l'any 2003. Els únics materials recollits són carbons, mostres de mineral termoalterat i matèria primera en brut i fragments d'argila cuita.

La datació d'un carbó procedent d'aquest forn per AMS i ha donat una cronologia de 180-50 calANE⁴.

Data de localització: 06/08/01

⁴ Més endavant s'ofereix una descripció de les datacions absolutes obtingudes i una petita discussió global de la cronologia d'alguns jaciments arqueològics.

Figura 10. Visió del perfil netejat i d'on es van extreure el carbó datat.

Codi de jaciment: LL-004

Nom del jaciment: Coll del Cantó

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4706170 Longitud: 31345816

Cotes superior i inferior: 1925 m.

Breu descripció: El jaciment es caracteritza per l'existència de com a mínim tres fosses circulars (forats 1, 2 i 3) que es localitzen a la banda sud del Coll del Cantó, entre Baiasca i Caregue. En un d'ells (forat 1) s'observa la presència de restes de mineral metàl·lic (provablement ferro) termoalterades i carbons en una petita pertorbació que deixa al descobert part d'una de les parets de la fosa. Els diàmetres de les fosses oscil·len entre els 2 i 5 m., i les fondàries en superfície entre 30 i 70 cm. Cap de les fosses es vincula directament a altres estructures (ni a possibles tancaments aeris). A la zona apareix una estructura (estructura 1) de petites dimensions definides per quatre pedres verticals definint una planta quadrada. Temptativament es poden vincular les tres fosses al processament de mineral de ferro (a la concentració del mineral o rostit), procedent de LL-005 i/o LL-002. No s'han recollit ni localitzat altres materials a part dels esmentats. La seva cronologia és desconeguda, però no s'esmenta a la memòria oral de les poblacions de la vall de Baiasca. Els possibles forns oberts podrien ser d'època prehistòrica o protohistòrica, com il·lustren les dades referents a LL-003 i LL-007.

Data de localització: 08/08/01

Codi de jaciment: LL-005

Nom del jaciment: Mina de Riuposa

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4706964 Longitud: 31345201

Cotes superior i inferior: 2050 m.

Breu descripció: El jaciment s'identifica a partir de la localització d'una o dues rases a l'aire lliure excavades artificialment a la cresta de pissarra que conforma la divisòria d'aigües entre les valls de Caregue i Baiasca, just al Sud del pic homònim. La rasa o rases transcorren longitudinalment respecte la carena. Tot i que actualment són visibles dos fosses excavades, podria ser que en realitat es tractés només d'una amb un fort nivell de colmatació. En el tram central de la rasa més gran s'ha identificat una cavitat. Tant les rases com la cavitat estan molt plenes de sediment caigut o aportat posteriorment, fet que n'emascara els paraments. Com en altres casos, la seva cronologia no està definida i tampoc apareix esmentada a la memòria oral de la zona. Només s'han recollit alguns fragments de possible matèria prima (posteriorment Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa ens confirma que algunes mostres de pissarra tenen òxids de ferro, fonamentalment hematites). Aquesta mina es troba bastant a la vora dels jaciments LL-004 (a uns 500 m.) i LL-007 (poc menys de 700 m.), temptativament associats al processament inicial de metalls. D'altra banda, aquesta antiguitat podria ser superior als 2.000 anys si la seva existència s'associa a les altres traces arqueològiques d'explotació del mineral de ferro datades a la mateixa vall (LI-003 i LL-007 entre d'altres).

Data de localització: 08/08/01

Codi de jaciment: LL-006

Nom del jaciment: Cabana del Coll del Rat

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4707363 Longitud: 31344988

Cotes superior i inferior: 2030 m. i 2015 m.

Breu descripció: Aquest jaciment es caracteritza a partir de la presència de restes arquitectòniques de dos recintes situades a la carena entre les valls de Baiasca i Caregue, a 100 m. al sud del Coll del Rat. S'anomena recinte superior a les restes d'una construcció adossada a un aflorament de la cresta i definida per les bases de tres murs i una possible porta a l'Oest. En planta mesura uns 3,50 m. x 3,50 m i és clarament més gran i complexa que les cabanes de pastor. L'enderroc cobreix el

sòl del recinte i, malgrat el seu volum, no correspon a l'esperable en casos d'alçats dels murs completament fets de paret seca. El recinte inferior, situat uns metres al Nord-oest i més a prop del coll, constitueix una possible estructura d'estabulació de petites dimensions. En aquest cas, el volum d'enderroc dels murs fa entreveure que originalment tampoc degueren ser molt alts. No es localitzen materials mobles. La cronologia d'ambdós elements és desconeguda.

Data de localització: 09/08/01

Codi de jaciment: LL-007⁵

Nom del jaciment: Font dels Coms

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4707629 Longitud: 31345544

Cotes superior i inferior: 1843 m. i 1840 m.

Breu descripció: Constitueixen aquest jaciment dos possibles elements megalítics: un túmul i un possible monòlit, distants l'un de l'altre uns 100-110 m. Tots dos elements es localitzen al prat que hi ha sota la pista forestal que va de Baiasca a Escart i Capdella, a l'alçada del Refugi de la Font dels Coms. Aquest prat s'estén al llarg de varies hectàrees i constitueix una superfície de carena molt suau i ample que s'endinsa a la capçalera de la vall de Baiasca (separant el barranc del Cargol del barranc del Bosc Gran). Des d'aquest punt es té una àmplia visió de tota la vall i de territoris propers, com la vall de Farrera. D'altra banda, l'indret es localitza a uns 160 m. per sota la carena que separa les valls de Caregue i de Baiasca i a no més de 500 m. de la zona de pastures relativament plana coneguda com Campmaior, a la confluència de les valls de Caregue, Baiasca i Espot. El túmul, l'elevació del qual és clarament visible, és relativament circular amb un diàmetre de 9 m. per terme mig i una alçada màxima de 1 m. Al seu centre s'intueix una possible cambra definida per, com a mínim, dues grans lloses disposades paral·lelament separades entre sí uns 140 cm. Una cabana de pastor posterior (les seves parets recolzen directament sobre el túmul) ha reaprofitat l'espai definit per la cista. El monòlit consisteix en un bloc de més de 3,75 m. de llarg clavat al terra amb una inclinació actual d'uns 40° respecte el sòl. Tant la

⁵ Aquest jaciment ha començat a ser excavat l'estiu de 2003. Un informe de l'excavació està dipositat a aquest Servei en data de redacció de la present memòria i actualitza les dates que aquí s'ofereixen.

D'aquestes noves dades destaca:

1. La identificació d'una fase de reaprofitament de la cambra del túmul com a cabana o refugi que presenta materials romans imperials o posteriors (sigil·lates hispàniques) així com alguns artefactes de ferro.
2. La presència d'una fase de buidat de la cambra i reutilització tant d'aquest espai com de l'arc frontal del túmul per al processament de mineral de ferro. En aquesta segona zona (el davant del túmul) s'hi ha identificat un forn de rostit de ferro amb múltiples reparacions. Associades a aquesta ocupació hi ha ceràmiques itàliques d'importació i ibèriques de pasta fina. Encara no es disposa de cap datació absoluta.

seva orientació com característiques formals fan descartar que es tracti d'un aflorament natural. Durant la prospecció no es localitzen materials arqueològics mobles preactuals. La interpretació cronològica i funcional d'ambdós elements és incerta, tot i que l'associació entre menhirs i dòlmens o enterraments en cista és també present a al jaciment de la cista de Mig Aran, a Vielha, assignat al Bronze mig. A zones properes dels Pirineus catalans, d'Osca i a la vall d'Ossau a França s'assigna a aquests elements una cronologia del Neolític final al Bronze mig. [Dades recents –vegeu la nota al peu- indiquen una cronologia més extensa, cobrint els darrers segles del Primer Mil·lenni calANE i el final de l'Antiguitat clàssica].

Data de localització: 09/08/01

Figura 11. Visió de la cambra i el túmul associat del Dolmen de la Font dels Coms.

Codi de jaciment: LL-008

Nom del jaciment: Despoblat del Bosc d'Estadís

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4707796 Longitud: 31345781

Cotes superior i inferior: 1817 m. i 1760 m.

Breu descripció: Aquest jaciment, situat a la part alta del vessant nord-est per sota dels prats de la Font dels Coms i a uns 250 m. de LL-007, es caracteritza per la presència de varis recintes i murs de diferents característiques. A nivell morfofuncional, temptativament poden distingir-se els següents components: 3 tancats

quadrangulars o closos associats per a l'estabulació de bestiar, 3 o 4 recintes circulars (o cabanes) associats als closos i en diferents estats de conservació, un orri d'uns 60 m. de llarg tancat situat a la part inferior del jaciment i, a la vora d'aquest, un recinte de planta rectangular amb una divisió interior. Tots ells estan constituïts per parets seques. No obstant, les tècniques constructives i fisonomies de les estructures varien: parets en espiga, algun mur en base una única filada de grans blocs ortostàtics i parets seques de diferents alçades i amplades. No es localitza material arqueològic. La cronologia del jaciment és totalment desconeguda. La diversitat de tècnica en la construcció de les estructures així com els diferents nivells d'enrunament i colmatació fan pensar en una franja cronològica molt extensa, que pot abastar des d'abans de l'Alta Edat Mitjana fins a l'actualitat. En aquest sentit apunta el fet que l'orri i la construcció quadrangular es localitzen en un bosc vell, amb avets de més de 400 anys d'edat (com. pers. Associació Pirineu Viu 2001). En consultar als habitants de Baiasca, han referit de l'existència d'un tancat a la zona durant el s. XX, que va servir per a tots els ramats de la vall i que l'hem identificat (es situa al sud, fora dels límits del què hem definit com a jaciment).

Data de localització: 10/08/01

Figura 12. Imatge del menhir del jaciment del Dolmen de la Font dels Coms.

Codi de jaciment: LL-010

Nom del jaciment: Borda de Gavatxo

Localitat: Arestui

Coordenades UTM: Latitud: 4707297 Longitud: 31348597

Cotes superior i inferior: 1375 m.

Breu descripció: Aquest jaciment es localitza a la part baixa del vessant prop d'Arestui, al punt toponímic que figura amb aquest nom a la cartografia emprada. S'identifica a partir de la troballa de les restes arquitectòniques d'un recinte de planta quadrangular i un mur associat. El recinte no presenta un nivell d'enderroc molt apreciable en el seu interior, suggerint que la coberta no havia estat de llosa. El mur associat només conserva les fileres inferiors i la seva funcionalitat és poc clara en no definir una terrassa clara. En algun punt sembla apreciar-se un enllosat a l'interior del recinte que, no obstant, està pràcticament tot cobert per sòl vegetal. Cronologia desconeguda, segurament anterior al s. XIX a jutjar per l'absència de coberta de llosa.

Data de localització: 13/08/01

Codi de jaciment: LL-011

Nom del jaciment: Sant Bartomeu de Baiasca

Localitat: Baiasca

Coordenades UTM: Latitud: 4708738 Longitud: 31347449

Cotes superior i inferior: 1280 m. i 1270 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en els restes d'una capella d'una única nau de la qual se'n conserva l'absis i la façana. Es troba situada al Nord/Nord-oest del poble de Baiasca i s'hi pot accedir fàcilment per un camí que transcorre entre prats i bancals. Fora del recinte es poden observar alguns elements originaris de l'església, com una pila baptismal quadrada. A uns 200 m. en direcció Nord/Nord-est de la capella hi ha uns murs alts actualment aprofitats com a bancals que mostren indicis d'antigues construccions, com forats d'encaix de bigues. No es recull material arqueològic. Les fonts orals de Baiasca esmenten la llegenda sobre l'existència al lloc d'un antic poble i ens han referit antigues troballes d'ossos en llaurar els camps adjacents. La cronologia de l'església és Alt Medieval.

El jaciment no s'esmenta a la Carta Arqueològica però en canvi sí hi ha una referència a l'església a:

AA.VV. (1993) *Catalunya Romànica*, vol. XV, Enciclopèdia Catalana, Barcelona

Data de localització: 16/08/01

Codi de jaciment: LL-012

Nom del jaciment: Turó de les Bruixes

Localitat: Arestui

Coordenades UTM: Latitud: 4708827 Longitud: 31350929

Cotes superior i inferior: 1294 m. i 1288 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir de la troballa de diversos fragments de ceràmica en superfície en un cim de la cresta que mena al punt designat al mapa com a Turó de les Bruixes. El cim representa la darrera elevació abans de que la cresta efectuï un descens pronunciat cap a la cota 1200 m. Les restes de ceràmica s'han localitzat al mateix cim i als primers metres del pendent Nord-est, seguint la continuïtat de la cresta. Junt a la ceràmica s'han trobat alguns fragments de quars amb vetes de mineral metàl·lic en brut, possiblement limonita o coure (i que podrien procedir de LL-001). No s'han trobat altres restes associades, mobles o immobles. La ceràmica presenta una aparença prehistòrica, feta a mà i de cronologia indefinida del Neolític al canvi d'Era. El jaciment es troba en un punt de molt difícil accés a l'actualitat, però amb un marcat control territorial, tant de l'accés a la vall de Baisca (i la totalitat de la conca) com d'un tram llarg de la vall de la Noguera Pallaresa entre la presa de La Torrassa i quasi l'entrada de Llavorsí. A nivell merament hipotètic, podria tractar-se d'un assentament en alçada del final de la Prehistòria (1° Mil·lenni calANE), seguint la tipologia d'assentaments definida per a Andorra.

Data de localització: 17/08/01

Codi de jaciment: LL-013

Nom del jaciment: Collada de Xapela

Localitat: Arestui

Coordenades UTM: Latitud: 4707250 Longitud: 31350745

Cotes superior i inferior: 1600 m. i 1595 m.

Breu descripció: Es defineix el jaciment a partir de la troballa de dos recintes adossats en un bosc vell esclarissat que s'estén per un petit collet en el lloc homònim, a l'obaga de Les Tallades, a sobre Arestui. Ambdós recintes presenten una planta quadrangular, el recinte petit de 5x4,2 m. i el gran de 9,6 x 10,7. Tots dos estan constituïts per murs de paret seca de doble parament, amb els accessos al Sud-oest i Sud-est respectivament. La funcionalitat del primer sembla haver estat la d'habitació. La del segon és més difícil d'establir donada la presència d'alguns elements interns com murs i una possible base de pilar. Cap d'ells mostra enderroc intern que suggereixi una coberta de llosa. Associat a ells s'aprecien les restes de com a mínim un mur de bancal. La cronologia és indefinida, probablement recent (encara que, possiblement, anterior a mitjans del s. XIX).

Data de localització: 19/08/01

Municipi de Rialp

Divisòria d'aigües entre les valls de Baiasca i Caregue

Codi de jaciment: RI-001

Nom del jaciment: Cova de Riuposa

Localitat: Caregue

Coordenades UTM: Latitud: 4707163 Longitud: 31345123

Cotes superior i inferior: 2060 m.

Breu descripció: La cavitat es troba a la base de la petita cresta que aflora en el tram de la carena que separa les valls de Caregue i Baiasca, just al sud la zona del pic de la Riuposa, a l'oest de la divisòria d'aigües. Les seves mesures són de quasi 4 m. de profunditat i 1,5 m. d'amplada i es troba farcida per un dipòsit de sediment d'una potència aparentment considerable. En superfície no hi ha cap evidència de presència antròpica. Únicament en una petita cata efectuada han aparegut de manera bastant nombrosa petits fragments de carbó que provenen de l'interior dels paquets sedimentaris del reblliment. Aquest fet ens indueix a documentar la cova, tot i que cal confirmar que realment es tracta d'un jaciment arqueològic.

Data de localització: 9/08/01

Municipi de Ribera de Cardós

Codi de jaciment: RC-001

Nom del jaciment: Prat del Batlle

Localitat: Estaon

Coordenades UTM: Latitud: 4716421 Longitud: 31352813

Cotes superior i inferior: 1280 m.

Breu descripció: El jaciment es designa a partir de la informació de Maiol Pi. de Casa Cotonat d'Estaon referent a una antiga troballa. La persona indicada ha assenyalat l'entrada del Prat del Batlle (que es troba a la dreta del camí que del com d'Estaón mena cap a l'Oest/Sud-oest, poc després de creuar un rierol) on fa uns 6-7 anys un pagès del poble va trobar una destal polida d'un material negre. Durant uns anys la peça va estar a Casa Cotonat i ara es troba extraviada. El punt de la troballa és a l'entrada del prat, al fons del qual (en direcció oest) hi ha una sèrie d'abrics rocosos coberts per matolls i esbarzers. En superfície no s'aprecia cap element d'interès.

Data de localització: 15/08/01.

III. 3. 2. Altres vestigis.

Fora dels jaciments considerats com a tal, mereix atenció la troballa d'un nòdul d'esquist amb tracés d'haver estat utilitzat com a percutor en processos de treball, presumiblement de talla lítica. La localització es va realitzar en una terrassa de conreu que actualment està abandonada al vessant Oest de la vall del riu Noguera Pallaresa, a la zona que en la cartografia emprada s'anomena Arrosse de Baix i relativament a prop del jaciment AA-006. A partir de les dues mesures preses per GPS punts nº 01-15 i 01-16 (amb major confiança pel primer), la seva posició geogràfica és (amb un marge d'error de +/- 5m.):

Localitat: Esterri d'Aneu

Coordenades UTM: Latitud: 4716421 Longitud: 31352813

Cota: 1292 m.

L'indret actualment es caracteritza per l'existència d'antics bancals que han començat a experimentar processos d'erosió i esllavissada. Inicialment es van recollir tres còdols, un d'ells amb molt probables traces d'utilització. El caràcter arqueològic de la resta era poc provable, tot i això la seva recolecció va efectuar-se perquè, a més de reunir característiques petrològiques similars al primer, la seva posició geològica era atípica donat el substrat de pissarra de la zona. Els posteriors treballs de laboratori, no obstant, han constatat l'absència de traces d'activitat antròpica en aquests dos darrers, mentre han confirmat el caràcter arqueològic del primer. Una descripció més detallada d'aquest objecte es presenta a

Arran de la troballa va efectuar-se una prospecció molt acurada de l'indret, amb reiterats transectes a una distància de 2-3 m. i cobrint dues vegades els mateixos recorreguts. No va trobar-se cap altre element arqueològic. Malgrat tot, aquesta troballa individual en un relleu marcadament alterat per activitats agrícoles d'època moderna o contemporània, suggereix la presència a l'indret d'alguna àrea d'ocupació prehistòrica. No hi ha seguretat, tot i això, que aquestes alteracions més recents n'hagin permès la conservació en posició primària. En tot cas, l'objecte recuperat sembla estar en un context secundari.

IV. RESULTATS DE LA CAMPANYA DE PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ, ANY 2002.

IV. 1. Dates i participants en el treball de camp.

En aquesta segona campanya de Prospeccions Arqueològiques a l'Alta Muntanya del Pallars Sobirà, realitzada durant l'estiu de l'any 2002, el treball de camp es va tornar a dividir en dues fases de 15 dies cadascuna. La primera d'elles va començar el dia 8 d'agost i fins el 23, ambdós inclosos, i la segona el dia 31 del mateix mes fins el 14 de setembre. Posteriorment, durant la setmana del 7 al 15 d'octubre un equip reduït va completar la documentació de tres jaciments que per problemes de calendari havia quedat pendent. A l'igual que l'any anterior, la jornada laboral ha començat cada dia a les 8 del matí i ha acabat entre les 17 i les 19 hores.

En les tasques de treball de camp han participat, per períodes corresponents a una de les fases o superiors, les següents persones:

Adam Picón (Divisió de Prehistòria, UAB)
Ana Masramón (Divisió de Prehistòria, UAB)
Albert Forés (Divisió de Prehistòria, UAB)
Ermengol Gassiot (Divisió de Prehistòria, UAB)
Ester Verdun (Divisió de Prehistòria, UAB)
Halima Afriffa (Departament de Prehistòria, Universitat de València)
Joaquim Oltra (Divisió de Prehistòria, UAB)
Jordi Jiménez (Divisió de Prehistòria, UAB)
Josep Folquells (Divisió de Prehistòria, UAB)
Judith Serradell (Divisió de Prehistòria, UAB)
Montserrat Carbó (Divisió de Prehistòria, UAB)
Oscar Augé (Divisió de Prehistòria, UAB)
Ricard Oliva (Divisió de Prehistòria, UAB)
Vanessa Borja (Divisió de Prehistòria, UAB)

Igualment, s'han comptat amb la participació puntual per intervals entre 1 i 3 dies de les següents persones:

Ana Piña (Divisió de Prehistòria, UAB)
Marc Ferrer (Divisió de Prehistòria, UAB)

Durant cadascuna de les dues fases principals l'equip de treball ha estat conformat per un mínim de 6 i un màxim de 9 persones, essent 8 la majoria del temps. A l'activitat addicional de documentació de la setmana d'octubre hi ha participat les següents persones:

Débora Zurro (Laboratori d'Arqueologia de la Institució Milà i Fontanals, CSIC)

Ermengol Gassiot (Divisió de Prehistòria, UAB)

Ester Verdun (Divisió de Prehistòria, UAB)

Joaquim Oltra (Divisió de Prehistòria, UAB)

La direcció de la intervenció ha estat a càrrec d'Ermengol Gassiot. Albert Forés i Joaquim Oltra han actuat com a assistents de la direcció. Tots tres han estat presents en tots els dies de treball de camp de les dues fases principals de la campanya.

IV. 2. Àmbit geogràfic de la intervenció.

La figura 2 indica l'àrea a la que referia el permís d'intervenció concedit pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya. Aquesta autorització comprenia les següents zones:

- ✓ Tot el tram de la vall del riu Romadriu-Santa Magdalena comprés dins del Pallars Sobirà.
- ✓ La vall de Siarb (la conca del port del Cantó)
- ✓ El vessant sud del riu Noguera de Vallferrera fins a la seva desembocadura al riu Noguera de Cardós i, d'aquí, a la desembocadura d'aquest darrer en la Noguera Pallaresa, i conques tributàries (la més destacada la vall de Farrera).
- ✓ Les petites conques tributàries de la Noguera Pallaresa entre Llavorsí i la vall de Siarb.
- ✓ La vall de Cardós

Els termes municipals pels que s'estén aquest territori són: Rialp, Soriguera, Sort, Llavorsí, Tirvia, Farrera, Ribera de Cardós, Esterri de Cardós, Lladorre i Alins-Vallferrera. Reproduint l'estratègia de mostreig de l'any anterior s'han seleccionat un seguit d'àrees d'extensió molt més reduïda com a base per definir els espais que havien de ser recorreguts per transectes. Val a dir, però, que l'abrupte relleu d'algunes parts del territori, especialment a la vall de Cardós, han condicionat també en gran mesura l'aplicació final del programa de mostreig⁶. Breument es detallen les àrees prioritzades:

⁶ Una de les principals conclusions del resultat del mostreig efectuat l'any 2001 és l'associació inversa entre relleu abrupte i manifestacions arqueològiques.

- ✓ La vessant nord de la vall del Romadriu-Santa Magdalena, especialment entre el pla de Serret i el Planell de Castenàs. Com a continuació d'aquest tram s'ha cobert també el sistema de carenes que d'aquí i en direcció nord mena fins el Pic de Roc Roi, i que separa la vall del Noguera Pallaresa sobre Llavorsí i la vall de Farrera. En aquesta zona s'han emfatitzat les carenes amples i les parts altes de vessant, especialment entre el Pic Delmador, el Pla de Serret i el Coll de Jou de Farrera.
- ✓ La vessant de Solana del Pic de Màniga per sobre dels pobles d'Araós i Ainet de Bessan entre la cota 1,400 m. als plans de Buiro i de Virós i la carena. Entre d'altres s'han cobert les zones conegudes com a Costa dels Meners, Bosc de Virós i El Faro.
- ✓ El tram de carena entre el Pic del Migdia, entre Araós i Rivera de Cardós i el Pic Roig i els Plans de Boldís, que separen la Vallferrera al nord d'Àreu i Lladorre. Excepte en al dels Plans de Boldís on s'ha cobert tota la vessant, en aquesta zona s'han emfatitzat carenes i parts altes de vessant.
- ✓ Finalment, s'han visitat puntualment altres indrets. Els motius han estat diversos, des de la prospecció dirigida de punts que preliminarment presentaven un interès pel seu relleu o la seva toponímia fins a llocs pels quals s'ha recopilat informació oral.

Les figures de l'annex 2 presenten gràficament la informació de la superfície les àrees efectivament prospectades. La Taula 3 en resumeix la informació per valls:

Vall	Part alta de vessant / carena	Part baixa de vessant / fons de vall	Total
Lladorre	37,8834	1,5664	39,4498
Esterri de Cardós	32,349		32,349
Noguera de Vallferrera ⁷	214,7583	41,4921	256,2504
Noguera de Cardós	65,1297	5,2445	70,3742
Bonestarre	18,0323		18,0323
Tírbia farrera	145,5089	40,0562	185,5651
Romadriu-Tressó	77,4586	1,3315	78,7901
Total	591,1202	89,6907	680,8109

Taula 3. Àrea efectivament coberta pels transectes durant la campanya de 2002 (en Ha.).

⁷ De les quals corresponen al Bosc de Virós – vessant Nord del Pic de Màniga un total de 202,4837 i 37,0441 Ha. respectivament.

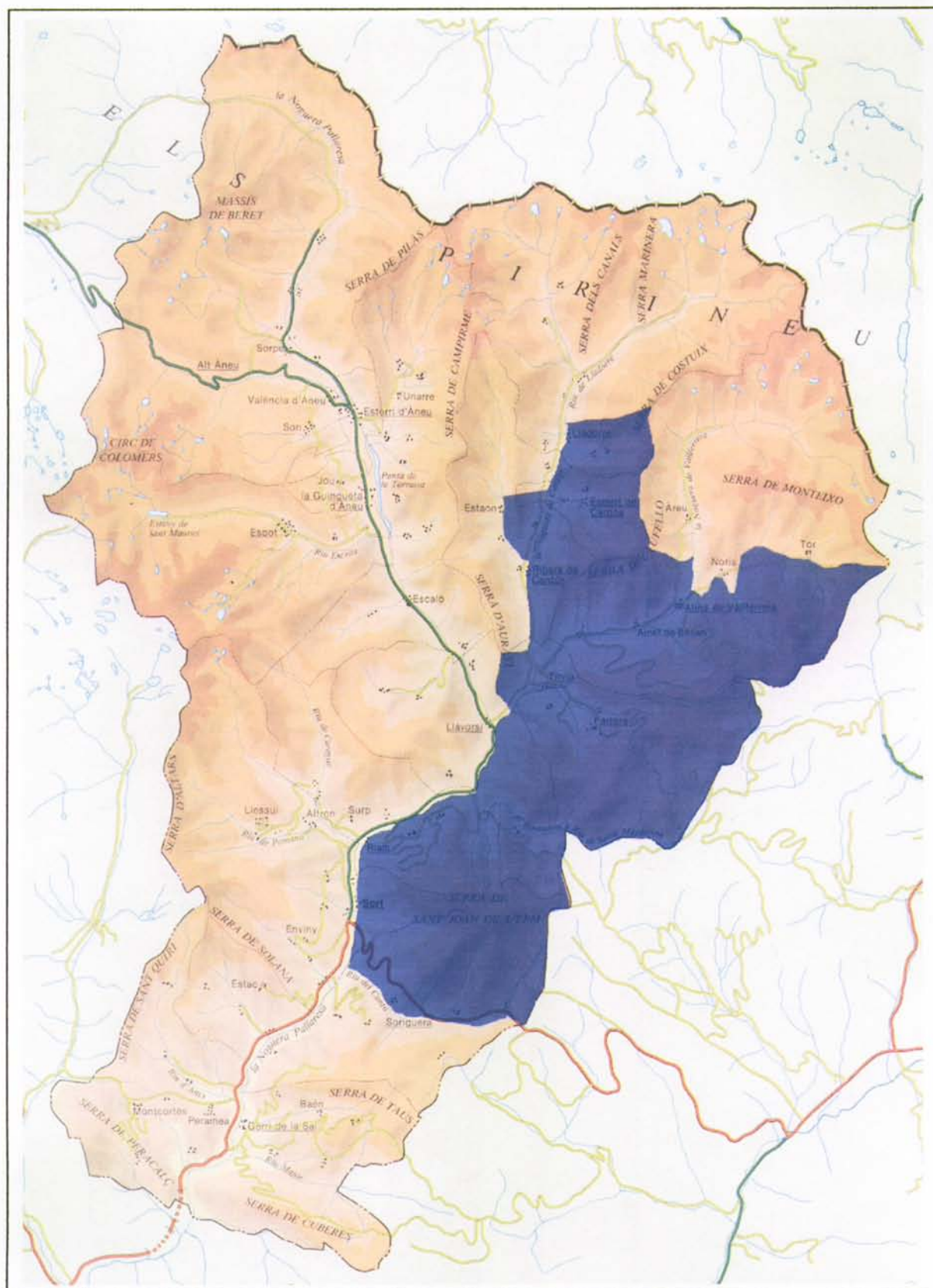

Figura 13. Àmbit territorial de l'autorització per a la intervenció de 2002.

IV. 3. Elements arqueològics localitzats.

De forma anàloga a la intervenció de l'any 2001, els treballs de camp duts a terme ha permès identificar un nombre elevat d'elements arqueològics. Els problemes d'interpretació de l'evidència material han estat igualment similars, d'igual manera que s'han seguit els mateixos mecanismes per prendre decisions al respecte. Com que aquests paràmetres ja han estat abordats abastament més amunt, no es reproduïx aquí la discussió. Si convé remarcar, però, que l'experiència adquirida en la primera campanya ha permès no documentar elements que després haguessin de ser revisats i anul·lats del llistat final de jaciments.

La taula 4 ofereix una síntesi dels jaciments definits i la seva localització per termes municipals (en el cas que els límits del jaciment creuin un terme municipal, com succeeix a VF-001, VF-002 i VF-014, es prioritza el municipi on l'extensió del jaciment és major).

Municipi	Nº. jaciments localitzats	Nº. jaciments no esmentats a la Carta Arqueològica	Nº. jaciments esmentats a la Carta Arqueològica *
Farrera	9	6	3
Alins-Vallferrera	14	14	0
Ribera de Cardós	1	1	0
Lladorre	1	1	0
Esterrí de Cardós	1	1	0

Taula 4. Nombre de jaciments identificats per municipis, any 2001

Tot seguit es presenta una breu descripció dels jaciments ordenats per àmbits geogràfics. A l'igual que per la intervenció de l'any 2001, la informació acurada pot trobar-se en les fitxes de registre que s'adjunten de forma íntegra en l'annex 3. També per tal d'evitar allargar en excés el cos principal de la memòria, el llistat de punts GPS, que complementa la informació referent a restes materials d'activitats pretèrites a la zona, inclou a l'annex 3. A grans trets pot anunciar-se que una bona part d'aquests punts no presos a dins de jaciments arqueològics, remetent a carboneres (de cronologia ben variada) i a rases mineres dels darrers segles al bosc de Virós, a la Vallferrera.

* O en altres fonts disponibles, com *Catalunya Romànica*, etc.

Municipi de Farrera

Vall del Romadriu - Santa Magdalena (Rivalera)

Codi de jaciment: FA-001

Nom del jaciment: Castell de Serret

Localitat: Farrera

Coordenades UTM.: Latitud: 4702313 Longitud: 31362472

Cotes superior i inferior: 1864 m. i 1850 m.

Breu descripció: El jaciment és format per un conjunt d'estructures visibles entre la vegetació i situades sobre un promontori a l'extrem sud-est del Pla de Serret. Des de la seva posició, just a sobre del Bosc de Serret, el jaciment domina la conca alta del riu Romadriu/Sta. Magdalena amb una bona visibilitat sobre els colls de la Creu del Ras de Conques. En la seva part nord-oest, un fosat creua transversalment gran part del petit coll que comunica l'assentament amb el Pla de Serret, per bé que en el seu extrem sud-oest no és visible o no existeix. Complementa aquesta estructura defensiva el Mur A. La resta de l'assentament està conformat per retalls de murs i possibles aterraments que s'estenen pel vessant sud, on una esllavissada n'ha fet desaparèixer una bona part del tancament i molt probablement del sector sud-oest. L'únic material localitzat és un molí barquiforme que es recull. La seva cronologia abasta, com a mínim, gran part del s. XI i la primera meitat del s. XII de la nostra era. No obstant, la presència del molí suggereix l'existència d'alguna fase d'ocupació anterior, prehistòrica o protohistòrica.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-002 i FA-003 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomatarí del Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles (veure diferents transcripcions de C. Baraut a Urgellia nº. 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel.litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*, Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. Els castells catalans, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavorsí. Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxiu Històric Comarcal de Sort i Pagés Editors, Lleida.

Data de localització: 07/10/02

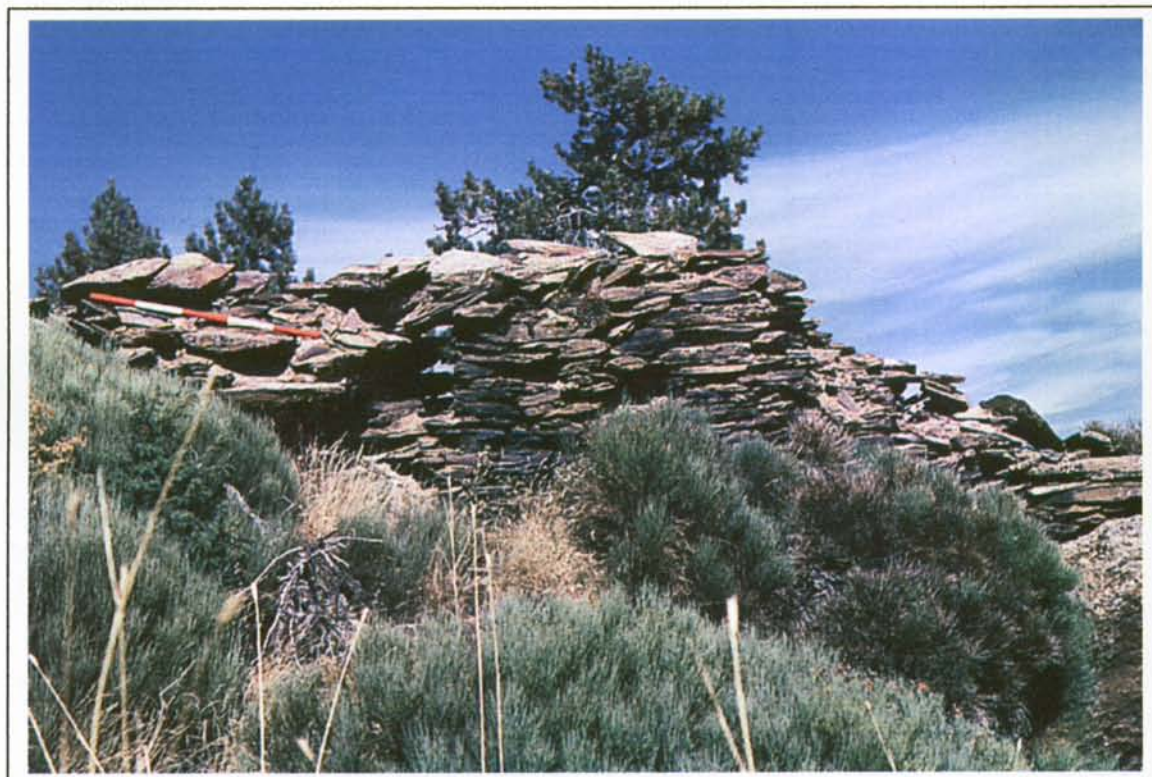

Figura 14. Segment del mur perimetral Nord del jaciment, a l'indret on es va recollir el molí barquiforme.

Codi de jaciment: FA-002

Nom del jaciment: Castell de Colomers

Localitat: Farrera

Coordenades UTM.: Latitud: 4702455 Longitud: 31360088

Cotes superior i inferior: 1810 m. i 1750 m.

Breu descripció: Es defineix el jaciment a partir de diferents estructures i retalls artificials de la roca a la vessant sud-oest de la carena de la vessant oest del vall del Tressó. S'estén en direcció sud-oest, baixant pel pendent des de l'aresta de la cresta que fa de divisòria d'aigües entre el riu Tressó i el Romadriu. S'han distingit dues zones o sectors (localitats) clarament separades tot i que probablement complementàries. A la part alta, a la zona de la carena s'han localitzat dos recintes situats a l'entrada Nord/Nord-oest de la cresta. També són visibles a la part més esquerra de la cresta, una sèrie de murs adossats a la roca,

que també presenta marques d'haver estat treballada. A la part baixa s'han pogut definir una sèrie de recintes rectangulars coberts per abundant enderroc però que encara conserven les seves característiques estructurals força evidents. Aquesta darrera és la zona amb menys pendent i on s'ha localitzat el material moble (algun fragment de pedra de molí circular, 1 fragment de ceràmica vidriada a sobre l'enderroc i varis fragments d'escòria de reducció directa de ferro). La seva cronologia abasta el s. XI i part del XII de la nostra era.

Figura 15. Visió dels nivells d'enderroc i retalls de mur del sector inferior del jaciment i, al fons, la carena on es localitza el sector superior.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-001 i FA-003 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomatarí del Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles (veure diferents transcripcions de C. Barault a Urgellia n.º 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel.litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*, Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. *Els castells catalans*, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavorsí. Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxiu Històric Comarcal de Sort i Pagés Editors, Lleida.

Data de localització: 09/10/02

Codi de jaciment: FA-003

Nom del jaciment: Castellarnau

Localitat: Rivalera

Coordenades UTM.: Latitud: 4701421 Longitud: 31361045

Cotes superior i inferior: 1674 m. i 1660 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en un conjunt de retalls treballats a la roca d'una petita cresta en el vessant de Castell Arnau i de restes de murs i estructures de llosa, algunes en posició primària i una bona part d'elles en posició secundària. El terreny és molt abrupte, amb poc sediment i evidències de processos erosius intensos, fet que limita el potencial del jaciment per ser excavat. Aparentment podria tractar-se d'un dels "castells roquers" alt-medievals, en gran part construït en fusta. En aquest sentit contrasta amb els veïns jaciments de FA-001 i FA-003. La seva cronologia és similar: s. XI i primera meitat del s. XII de la nostra era.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-001 i FA-002 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomatarí del Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles (veure diferents transcripcions de C. Baraut a Urgellia n.º 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel.litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*. Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. *Els castells catalans*, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavorsí. Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxiu Històric Comarcal de Sort i Pagés Editors, Lleida.

Data de localització: 12/10/2002

Codi de jaciment: FA-004

Nom del jaciment: Bony de Castenàs

Localitat: Farrera

Coordenades UTM.: Latitud: 4702860 Longitud: 31359104

Cotes superior i inferior: 2160 m. i 2150 m.

Breu descripció: El jaciment es troba al vessant d'obaga del turó del mateix nom. La zona actualment està poblada per un bosc de pi negre no gaire jove molt obert, provablement esclarissat per la activitat ramadera bovina que encara hi és visible. No hi ha cap font d'aigua a les immediacions. La visibilitat des del cim és bona en totes direccions. El jaciment consisteix en dos conjunts de petites cabanes o recintes habitacionals de paret seca separats per no gaire més de 100 m. A les immediacions d'un dels dos conjunts hi ha també traces d'un nombre indeterminat de fosses amb evidències d'extracció de mineral de ferro. A part de blocs de matèria primera, no es recull cap altres tipus de materials mobles. Per les seves característiques, podria consistir en l'explotació minera a la que hauria estat vinculat el veí FA-005, amb una cronologia d'entre els segles IV i VI calDNE.

Data de localització: 09/08/2002

Codi de jaciment: FA-005

Nom del jaciment: Planell de Castenàs

Localitat: Farrera

Coordenades UTM. Latitud: 4702139 Longitud: 31358160

Cotes superior i inferior: 2102 m. i 2090 m.

Breu descripció: Jaciment definit per la presència d'una acumulació d'escòria de fundició de ferro que es localitza al vessant Est del cim homònim, poc al sud del Bony de Castenàs. Associades a aquest dipòsit hi ha, a més a més, varis recintes arquitectònics i una sèrie de tres fosses alineades. Les escòries remetent a la primera reducció del mineral, pel mètode directe. Per les seves característiques (absència de canalització hidràulica, situació a gran alçada i absència de forns tancats) la fundició és anterior a la difusió de la farga catalana. Aquesta valoració inicial ha estat confirmada per la datació AMS d'una mostra de carbó procedent del dipòsit d'escòries ha proporcionat una data de 380-540 calDNE⁸. Per altra banda, es desconeix la cronologia de les altres evidències, si bé és possible que algunes de les construccions siguin de la Guerra Civil.

Data de localització: 10/08/2002

⁸ Més endavant s'ofereix una descripció de les datacions absolutes obtingudes i una petita discussió global de la cronologia d'alguns jaciments arqueològics.

Figura 16. Detall de la superfície plena d'escòries de ferro en el punt on es localitza el dipòsit de residus de reducció.

Codi de jaciment: FA-006

Nom del jaciment: El Delmador

Localitat: Farrera

Coordenades UTM. Latitud: 4702682 Longitud: 31361777

Cotes superior i inferior: 2030 m. i 2028 m.

Breu descripció: El jaciment està format per dos monticles o acumulacions de sediment de clar origen antròpic. El primer (Monticle NE), que de fet és el que ens fa individualitzar l'indret sota la categoria de jaciment, és una acumulació d'escòria de ferro produïda per reducció directa. El segon amuntegament (Monticle SW) és una acumulació de carbó pròpia de les antigues carboneres identificades extensament a la zona. En definitiva, reuneix les característiques pròpies dels tallers de fosa de ferro anteriors a la implantació de la farga hidràulica (producció de combustible junt al forn). No s'observen traces de canalització hidràulica a l'indret. El jaciment es localitza a la part alta del vessant nord del pic Delmador, uns 70 m. per sota de la carena i del propi cim i uns 200 m. per sobre del Pla de Serret, on es troba FA-003. Uns 100 m. a l'est, en direcció la vall del Romadriu-Santa Magdalena hi ha un aflorament d'estrats de pissarra que defineixen una petita cresta que travessa el vessant en sentit perpendicular a les corbes de nivell. L'absència de cursos d'aigua i de canalitzacions suggereix que remet a una

activitat siderúrgica anterior a la implantació dels sistemes de farga hidràulica, al llarg dels s. XII i XIII d.C. Tot i això, per associació amb les datacions conegudes, la seva cronologia molt probablement es situï entre el final del s. IV i la fi del s. VIII de la nostra era.

Data de localització: 11/08/2002

Vall de Farrera

Codi de jaciment: FA-007

Nom del jaciment: Sant Andreu

Localitat: Montesclado

Coordenades UTM. Latitud: 4706908 Longitud: 31355123

Cotes superior i inferior: 1286 m. i 1270 m.

Breu descripció: Jaciment format per indicis d'un recinte i retalls de murs de parets seca, tots ells de lloses planes de pissarra. No s'identifiquen materials mobles de cap classe. El jaciment es localitza en un lloc conegut com Sant Andreu, just a sobre de Montesclado en direcció oest. Actualment es troba en gran part cobert per bardisses i vegetació arbustiva. A la vora hi ha restes d'una borda de cronologia molt més recent. Manuel Jimeno va informar que en aquest punt es van estacionar les tropes franquistes durant la Guerra Civil. No obstant, les restes que defineixen el jaciment són, indubtablement, molt més antigues. La seva associació amb la toponímia i les característiques de l'indret, aixecat controlant les valls de Farrera, Vallferrera i Cardós fa pensar en una cronologia Alt Medieval o anterior, tot i que no es disposa de cap element ferm en aquest sentit.

Data de localització: 22/08/2002

Municipi de Vallferrera

Obaga Pic de Màniga (Bosc de Virós)

Codi de jaciment: VF-001

Nom del jaciment: Gos Mort

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4708843 Longitud: 31357073

Cotes superior i inferior: 1550 m. i 1490 m.

Breu descripció: El jaciment està caracteritzat per una àmplia gamma de fenòmens arquitectònics cobrint una superfície extensa molt a prop de la carena que baixa del Pic de Màniga i separa els termes d'Araós i Tírvia, a un cota de 1.500 m. El

seu extrem oriental s'aproxima molt a la carena, tot i que no arriba a estendre's per l'altra banda. S'hi accedís per una pista forestal en direcció cap a Gos Mort. Per una banda, en el jaciment s'han localitzat un elevat nombre d'estructures tumulars (entre 100 i 200) de característiques similars a les dels jaciments VF-002 i VF-007. Els túmuls apareixen de forma agregada i distribuïts desigualment en l'espai, generalment en grups d'uns 15-25. Cobreixen les zones Nord-oest, Central, Sud/Sud-est i Est del jaciment. L'extensió de tot el jaciment és tal, que les darreres concentracions de túmuls s'han descobert varis dies després de les primeres. Són fets de blocs mitjans de pissarra sense matriu sedimentària (a part de l'humus de formació tafonòmica) i les seves dimensions oscil·len entorn una mitjana de 3,2x3x0,6 m. Les característiques dels túmuls, tot i que no és idèntica, té reminiscències d'algunes estructures similars de l'Edat de Ferro als diferents punts de l'eix pirinenc. No es troba material en superfície que ofereixi més dades. D'altra banda, a la meitat més occidental del jaciment hi ha 3 conjunts d'estructures arquitectòniques, totes elles recintes d'habitació de paret seca. Es de notar que en l'àrea dels recintes d'habitació no hi ha túmuls. Les tipologies de les construccions son lleugerament divergents, especialment les del conjunt 1 respecte la resta i també dins del conjunt 2. En total sumen entre 40 i 45 recintes. És desconegut la cronologia de la seva construcció. Alguns elements fan pensar que podria tractar-se d'un campament militar de la Guerra Civil (M. Jimeno com. pers.). En tot cas, sí que queda clar que gran part dels recintes foren com a mínim modificats i ocupats durant la Guerra, tal com o testimonien algunes restes de llaunes i altres objectes. En general, el pendent de tota la zona on hi ha elements arqueològics és força suau i contrasta amb el gradient netament superior del vessant just per sobre. La vegetació és la pròpia del bosc obac a aquesta altitud. L'abundant molsa dificulta la visió de les estructures tumulars, fet que fa que es sigui conservador en els recomptes i rebutgen algunes concentracions de pedres per temor a que el seu origen no respongui a les mateixes circumstàncies que els túmuls. Per aquesta raó, no s'acabem de delimitar el jaciment per la banda nord. Baixant pel vessant sembla que hi pugui seguir havent algunes concentracions de 8-15 túmuls en els indrets més plans fins com a mínim 50 m. (de desnivell) per sota de la pista forestal. No obstant, es té plena seguretat d'aquest aspecte.

Data de localització: 15/08/2002

Figura 17. Visió d'un dels túmuls de majors dimensions del jaciment (sector Nord).

Codi de jaciment: VF-002

Nom del jaciment: El Faro

Localitat: Araós / Tírvia

Coordenades UTM. Latitud: 4708567 Longitud: 31357762

Cotes superior i inferior: 180 m. i 1617 m.

Breu descripció: Definim el jaciment a partir de la troballa de restes arquitectòniques: túmuls de pedres i alguns recintes d'habitació en una zona de carena a l'Oest del Pic de Màniga, iniciant poc més a l'oest del punt toponímic de El Faro i estenent-se més de 1,3 Km. cap a l'Est. Les restes de recintes es localitzen a prop de la carena, a l'Oest del l'indret El Faro o El Farro. La seva cronologia és incerta i, sense dubte, variada segons indiquen els seus estats diferents d'enderrocament. A part de restes de bordes abandonades el s.XX, hi ha un conjunt de 5 recintes d'habitació a uns 20 m. al NW de l'esmentada borda, alguns d'ells connectats entre si per murs. El sisè recinte es localitza a l'extrem nord de la part occidental del jaciment, baixant pel vessant. Consisteix en restes d'un refugi adossat a una roca. En tots els casos, els murs són de paret seca de pissarra. Igualment, tots ells presenten un nivell d'enderrocament molt superior al de l'estructura que identifiquem com a borda. La seva cronologia és, però, desconeguda. Més que els recintes, l'element constitutiu del jaciment és l'enorme quantitat de túmuls que es dispersen per una extensa zona de la part alta del vessant nord de la serra, accedint

en alguns casos quan el pendent no és molt accentuat, a la banda de solana. La seva dispersió comença just al costat dels recintes descrits i, passant per la petita elevació d'El Faro, s'estén cap a l'est en forma de concentracions discontinües entre sí. La seva presència arriba fins a una cota de 1.800 seguint la carena, fins on els túmuls es troben en trams discontinus que mai superen una extensió de 200 m. d'eix longitudinal. És notori que la seva presència coincideix amb punts on el relleu és més suau, dins dels paràmetres que permet tota la zona en general. En termes generals els diferents túmuls presenten característiques compartides: farciment de pedres sense matriu, generalment forma circular o ovalada i un ventall de dimensions similars al voltant dels 3,6 m. d'eix longitudinal, 3,4 m. de transversal i 0,8 m. d'alçat. Hi ha, no obstant, certa variabilitat tipològica que respon a elements constructius i potser també a estats de conservació. El seu nombre és també molt elevat, sens dubte superior a les 100 unitats. Els problemes d'identificació exposats per a VF-001 dificulten també aquí un càlcul més concís.

Figura 18. Túmul en què es va realitzar la neteja de la pinassa i molsa que el cobrien. S'aprecia un cercle de pedres o cambra central.

Per l'extensió i emplaçament del jaciment, tant la vegetació com el micro-relleu varien substancialment d'un punt a l'altre. Les estructures tumulars tendeixen a estar en zones planes, molt a prop de la carena o en el vessant obac, actualment

cobertes de bosc. Una pista forestal creua el jaciment per la seva banda més oriental. El seu impacte és presumiblement petit, ja que els túmuls estan disposats de forma molt dispersa en el 80% de l'extensió (salvant potser el sector més occidental) del que denominem VF-002. Com en VF-001 i en VF-007, es vinculen a l'Edat del Ferro. Malhauradament no apareix material en superfície que ofereixi més elements interpretatius.

Data de localització: 17/08/2002

Codi de jaciment: VF-004

Nom del jaciment: Virós I

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4709954 Longitud: 31359205

Cotes superior i inferior: 1311m. i 1300 m.

Breu descripció: El jaciment es caracteritza a partir d'una sèrie d'estructures arquitectòniques localitzades en el bosc adjacent a l'àrea d'acampada i lleure situada a l'est de les Bordes de Virós. El conjunt està format per sis estructures indiscutibles fetes de paret seca i de morfologia, en planta, peculiar i funcionalitat desconeguda. La seva distribució es dona en un àrea relativament estreta que s'estén seguint les corbes de nivell. Els respectius nivells d'enrunament són moderats però clarament remetent a una dinàmica preactual. Una de les estructures podria correspondre a un forn (té una planta de reduïdes dimensions, és molt tancada i mostra traces d'un sostre en falsa cúpula i a l'interior s'han trobat carbons i terra cremada en una petita cata). No obstant, no hi ha restes d'escòries de reducció de ferro, fet que fa difícil vincular el conjunt a aquesta activitat i al dipòsit de residus localitzat a les bordes de Virós (VF-006). La zona presenta un pendent molt suau dins d'un tram de vessant que ja de per si és molt poc abrupte dins d'un bosc de pi roig, roures i avellaners. No apareix material mòble. La cronologia del conjunt és desconeguda.

Data de localització: 19/08/2002

Codi de jaciment: VF-005

Nom del jaciment: Virós II

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4709533 Longitud: 31359270

Cotes superior i inferior: 1402m. i 1400 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir de la troballa d'una rasa minera molt farcida de sediment que es localitza relativament sobre la vertical de les Bordes de Virós, en una zona de vessant d'orografia no excessivament abrupta. La rasa es

presenta a cel obert tot i que en el seu extrem sud podria penetrar a la muntanya donant lloc a una galeria que, en cas d'existir, estaria totalment plena d'enderroc. Morfològicament la presència d'una possible galeria amb llinda la fa diferent de les trobades a les valls de Baiasca (LL-001, LL-002 i LL-005) i Son (AA-003). Inicialment es documenta pel fet de ser la primera rasa minera documentada a la zona i per situar-se en un àrea propera a l'acumulació d'escòries de les Bordes de Virós (VF-006). Les prospeccions posteriors realitzades durant el mes de setembre amb la companya de J. M^a. Mata i Perelló i després per ell sòl amb estudiants de l'Escola de Mines de la UPC han mostrat la presència de prop de 20 mines més que segueixen un filó de ferro. Cal destacar que a poc metres de distància, es produí la troballa d'un fragment de molí de roda, recollit com a punt GPS núm. 70. La seva cronologia és indeterminada.

Data de localització: 19/08/2002

Codi de jaciment: VF-006

Nom del jaciment: Bordes de Virós

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4709833 Longitud: 31358854

Cotes superior i inferior: 1314m. i 1312 m.

Breu descripció: El jaciment s'identifica i es defineix a partir de la presència de grans quantitats d'escòria reducció directa del ferro. Els fragments d'escòria són visibles al llarg de la pista forestal just abans d'arribar pujant a les Bordes de Virós i la seva densitat augmenta en sentit ascendent fins a l'acumulació originària de la dispersió, tallada en una corba per la pista més amunt dels corrals. S'han prospectat els prats a voltant de les bordes per descartar la presència d'altres acumulacions d'escòria. Les dades disponibles actualment permeten només esmentar l'acumulació exposada. La zona presenta un pendent suau dins del vessant. Tot i que hi ha actualment adjacent al munt d'escòries una petita font (que és canalitzada per donar aigua a la casa i als serveis d'oci que s'hi ofereixen), no s'ha observat cap indici de l'existència de canalitzacions ni cursos d'aigua amb la força i cabal suficient per permetre un sistema hidràulic propi de la farga catalana. Si es pren aquest fet com a indicador cronològic "ante quem", l'origen del jaciment cabria situar-lo anterior als segles XI-XIII abans de la nostra era i provablement, donades les dades de Carboni 14 existents per aquesta zona, entorn el final del s. IV i les acaballes del s. VIII de la nostra era.

Data de localització: 19/08/2002

Codi de jaciment: VF-007

Nom del jaciment: Costa dels Meners

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4708810 Longitud: 31T359767

Cotes superior i inferior: 1657 m. i 1652 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir de la localització de diverses estructures tumulars (12 força clares) no associades a altres elements estructurals ni a altres materials visibles a la superfície. Es localitzen al llarg d'un àrea de radi no superior a 50 m., clarament més reduïda i limitada que la dels jaciments VF-001 i VF-002, tot i que morfològicament els túmuls semblen seguir un mateix patró: de planta circular o ovalada, definits per un farciment de pedres amb poca o sense matriu sovint amb un anell extern visible de blocs més grans. Les seves mesures ronden els 3,5-3 m. d'eix i alçades de 0,5 a 0,8 m. La distància, per terme mig, entre els diferents túmuls és d'uns 15 m. L'indret es situa just per sota d'una pista forestal, en un bosc molt humit d'avets, pi roig, bedolls i molsa. En aquest punt, el pendent del vessant es suavitza considerablement respecte els trams immediatament superior (on hi ha un principi de tartera) i inferior. No ha aparegut cap tipus de material mòble. Si la interpretació feta és adequada, la seva cronologia podria situar-se entre el Bronze Final i el canvi d'era, a partir dels paral·lelismes amb fenòmens similars a altres punts dels Pirineus.

Data de localització: 20/08/2002

Figura 19. Estructura tumular després de netejar la pinassa que la cobria.

Codi de jaciment: VF-008

Nom del jaciment: Pla de Buiro

Localitat: Ainet de Bessant

Coordenades UTM. Latitud: 4710236 Longitud: 31360766

Cotes superior i inferior: 1400 m. i 1390 m.

Breu descripció: Es documenta el jaciment a partir de la troballa de dos elements diferenciats. Per una banda, hi ha la presència d'escòria de reducció directa de ferro per la superfície de la banda est del Pla de Buiro, cobrint un àrea molt extensa. Encara que la seva densitat és considerable en alguns trams, no s'ha pogut identificar l'acumulació originària tot i que s'hi s'ha delimitat l'àrea on aquesta es deu trobar. Provablement l'obertura de cates permetria localitzar-la amb precisió. L'absència de cabals d'aigua suficients o canalitzacions suggereix sistemes de fosa anteriors a la introducció de les fargues hidràuliques entre els s. XI i XIII, i més probablement entre el IV i VIII de la nostra era. En segon lloc, s'han documentat les restes d'un recinte enrunat i totalment cobert de sediment, els murs del qual a dures penes s'intueixen en superfície a partir de la lleugera ondulació del terreny que generen. El jaciment ocupa la part est i sud-est del Pla de Buiro. Con el seu nom indica, la zona és molt poc pendent i de orografia molt similar al de les Bordes de Virós, on hem localitzat el jaciment VF-006. Consultat per les restes del recinte, Sisco, d'Ainet de Bessant ha explicat que el "clot" visible en superfície hi ha sigut sempre i que no en sap l'origen. A l'extrem nord del pla, dominant la vall, hi ha l'ermita de Buiro. A part dels fragments d'escòria de reducció de ferro, no s'han localitzat altres materials arqueològics mobles. En resum, la cronologia del conjunt és clarament preactual, amb si no tots com a mínim una bona part dels components d'època tardo-antiga o alt-medieval.

Data de localització: 21/08/2002

Codi de jaciment: VF-009

Nom del jaciment: Gall Fer

Localitat: Araós

Coordenades UTM. Latitud: 4709235 Longitud: 31361674

Cotes superior i inferior: 1824 m. i 1792 m.

Breu descripció: Conformava aquest jaciment un dipòsit d'escòria de ferro en posició primària. L'amuntegament d'escòria es situa en una zona de pendent moderat en un vessant que, sense ser especialment abrupte, presenta un gradient considerable. Actualment l'àrea ha estat aclarida per una talla forestal. Aproximadament 150 m. per sota hi ha la pista que del Gall Fer puja cap a la Font de la Canaleta. L'extensió de l'acumulació és difícil de precisar ja que el sediment orgànic i fullaraca que la

cobreix en dificulta la visió. Com en altres ocasions, l'escòria és producte de la reducció de mineral ferro pel mètode directe. Alguns fragments tenen empremtes vegetals, possiblement del recobriment interior de les parets del forn. També s'han trobat fragments de terra cuita, presumiblement de paret de forn, encara que cap d'ells defineixi una estructura de cocció "in situ". La potència del dipòsit de residus de farga supera els 50 cm. Pocs metres a l'est hi ha una possible fosa minera totalment farcida per blocs de pedres, alguns amb notòries quantitats de mineral de ferro. A l'oest del dipòsit d'escòries de forma molt clara i a l'est de manera menys evident hi ha dos "reguers" que discorren perpendiculars a les corbes de nivell. Inicialment s'havien interpretat com a possibles rases. No obstant, seguint A. Pelachs (com. pers. 2002) és més provable que es tracti de vies d'extracció forestal. Per sobre, en direcció sud, hi ha una carbonera l'associació de la qual amb l'acumulació d'escòries resta insegura però provable, dotant al conjunt d'un dels elements típics dels "ateliers ferriers" prefeudals del sud de França. La datació d'una mostra de carbó del dipòsit d'escòries ha proporcionat una data de 680 a 800 calDNE. Més endavant s'ofereix una descripció de les datacions absolutes obtingudes i una petita discussió global de la cronologia d'alguns jaciments arqueològics..

Data de localització: 01/09/2002

Codi de jaciment: VF-010

Nom del jaciment: Meners I

Localitat: Ainet de Bessant

Coordenades UTM. Latitud: 4709064 Longitud: 31362067

Cotes superior i inferior: 1803 m. i 1800 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en una concentració d'escòria "in situ", tallada per la pista forestal que puja des del refugi del Gall Fer, a sobre Ainet de Bessant, cap a sota el Coll de Màniga. La zona es força pendent. Es situa més o menys per sobre la vertical del jaciment VF-012 (que, de fet, està força a prop del VF-009) i per sota del VF-011. A pocs metres més a l'oest, quan la pista gira, en sentit ascendent, d'una direcció Est-Oest a una Oest-Est, hi ha un filó de ferro amb varies desenes de galeries i rases mineres d'època moderna associades. La part del dipòsit visible en el perfil té una longitud de 35 m. En el seu centre, una torrentera en trenca la continuïtat però pot veure's clarament que ambdós trams procedeixen d'una única acumulació. Per sobre del perfil, l'extensió del dipòsit d'escòries continua tal i com suggereix la presència de més fragments en superfície. Pel ferm de la pista també pot observar-se fragments d'escòria i taques de sediment negre procedents de l'acumulació. L'escòria de ferro prové d'un procés de reducció

directa. Del perfil poden veure's caiguts trossos força grans de parets de forn, de terra cuita. Com en els casos anteriors, no hi ha cap curs d'aigua ni indicati de canalització a la rodalia que permeti pensar en una farga emprant la força hidràulica. Això situaria la cronologia del jaciment anterior als s. XI-XIII i, a partir de les mostres datades en altres de similars, entre finals del s. IV i l'any 800.

Data de localització: 02/09/2002

Figura 20. Detall de la secció, on s'aprecia el sediment cendrós-carbonós, l'escòria de ferro i els grumolls de terra cremada.

Codi de jaciment: VF-011

Nom del jaciment: Meners II

Localitat: Ainet de Bessant

Coordenades UTM. Latitud: 4708465 Longitud: 31363327

Cotes superior i inferior: 2093 m. i 2092 m.

Breu descripció Aquest jaciment s'identifica per la troballa dues foses visibles en superfície, una més gran de forma rectangular i una més petita circular. Ambdues, i de manera més remarcable la primera, estan envoltades per amuntegaments sobre-elevats de sediment, que aparentment sembla que podria tractar-se del material buidat dels respectius forats. Tant les foses com els monticles presenten abundants fragments d'escòria de ferro visibles en superfície, fet que il·lustra que

no es tracta d'una antiga carbonera (que en ocasions presenten una fisonomia similar). L'escòria mostra un procés de reducció directa, amb alguna empremta, en negatiu, de vegetals. En associació hi ha un sediment cendrós i fragments de carbó visibles en pertorbacions d'arrels. El jaciment es situa en una zona pendent, dins d'un bosc humit i obac de pi negre i avet. Tot i això, no es troba en una zona abrupta, com és el vessant poc per sobre i per sota d'aquest indret. Actualment, uns 50 m. per sota dels munts d'escòries hi passa una pista forestal. Un aspecte a destacar és que el jaciment es troba bastant a prop de la vertical del coll de Màniga, lleugerament desplaçat a l'est d'un dels principals filons de la zona. Tot i això, sembla estar sobre la vertical del jaciment VF-012, de característiques similars. A les rodalies del jaciment hi ha un mínim de 4 carboneres amb llurs forats associats. A part dels esmentats residus de baix forn, no es recullen materials arqueològics mobles. Com en les altres ocasions a la zona, no hi ha cap curs d'aigua important ni canalització, fet que apunta a procediments de reducció previs al sistema de la farga. També com en altres ocasions, hi ha escòria en superfície més enllà de les acumulacions en posició primària, fruit del seu arrossegament pel pendent.

Data de localització: 02/09/2002

Codi de jaciment: VF-012

Nom del jaciment: Font de la Canaleta

Localitat: Ainet de Bessant

Coordenades UTM. Latitud: 4709128 Longitud: 31361918

Cotes superior i inferior: 1802 m. i 1774 m.

Breu descripció: Es defineix el jaciment a partir d'un monticle de terra amb escòries de ferro produïdes per un procés de reducció directa. L'indret presenta un pendent moderat, tot i que el seu micro-relleu ha estat considerablement alterat per pistes i camins. No obstant, on hi ha les galeries mineres d'època de les fargues catalanes a la vall, just per sobre, el pendent es fa més accentuat. La pista que talla el dipòsit d'escòries actualment és un camí secundari que comença en una corba de la pista principal, just on hi ha l'aflorament d'aigua conegut com a Font de la Canaleta i discorre en direcció oest/sud-oest. El monticle es troba a l'esquerra, a no més de 20 m. de l'inici del camí. L'impacte de la pista sobre l'acumulació d'escòries n'ha deixat exposada la seva secció interna, mostrant un dipòsit de terra fosca amb cendres, carbons i escòries de quasi 60 cm. de potència. Per sota del tall, que mesura 42 m. de llarg, són visibles alguns materials rodats. Per la part superior del perfil, el paquet sedimentari que conté les escòries continua, fet que permet pensar que probablement entorn de la meitat del dipòsit inicial pot haver quedat al marge

de l'impacte. Tot i l'existència propera d'una font, el seu cabal actual és totalment insuficient per defensar l'existència d'una farga hidràulica com a responsable d'aquestes restes. Tampoc és visible cap resta de canalització. Per altra banda, per sobre del monticle d'escòries en direcció Sud/Sud-est hi ha restes de dues galeries mineres amb llurs respectives escombreres. El mineral extret és ferro, concretament hematites. La disposició de les mines és lineal, seguint el filó de ferro que s'enfila verticalment pel vessant fins a la carena oest del pic de Màniga. El jaciment podria haver estat datat per Carboni 14 entre els s. II i IV ne. (Davasse 2000)⁹.

El jaciment és esmentat per

DAVASSE, B. (2000). *Fôrets charbonniers et paysans dans les Pyrénées de l'est du moyen âge à nos jours. Une approche géographique de l'histoire de l'environnement*. Toulouse, GEODE

Data de localització: 05/09/ 2002

Codi de jaciment: VF-013

Nom del jaciment: Pic de Màniga

Localitat: Ainet de Bessant

Coordenades UTM. Latitud: 4707298 Longitud: 31362681

Cotes superior i inferior: 2540 m. i 2518 m.

Breu descripció: Un seguit d'estructures d'origen diferent conflueixen en poc espai dalt i els voltants adjacents al pic de Màniga, entorn els 2.540 m. d'altitud donen peu a la documentació d'aquest jaciment. Les més remarcables de cara al present projecte de recerca són una sèrie d'anells de pedres de forma circular en planta i que defineixen, en el seu interior, una espai pràcticament vuit. Aquestes estructures remetent de forma molt clara als *crómlechs* presents a altres indrets dels Pirineus (propers, i a una cota també força alta, al Pla de Beret, a Montgarri i al Coll de Salau). Els cercles de pedres es disposen en dos conjunts diferenciats. El primer està situat just al Nord del Pic, a penes 1 o 2 m. per sota (en desnivell) del punt més alt. Està format pels dos cercles més clars amb diàmetres longitudinals i transversals similars, entorn els 6 m. Hi ha un tercer cercle una mica més petit i alterat i, finalment, un possible quart *crómlech*. Adjacent a un dels *crómlechs* hi

⁹ De les dades aportades per Davasse (2000: 162-169) així com de la informació proporcionada per altres fonts (C. Domergue com. pers. 2002) d'aquest jaciment es va treure la mostra de carbó que ha facilitat un resultat de 134-380 (Gif-9434, data BP: 1770+/-40) calNE, calibració feta per nosaltres mateixos mitjançant el programa Calib 4.4.1 i prenent la corba INTCAL 98.

ha un recinte de planta reticular definit per un sòcol de pissarra escairada segurament pel gel. No s'observa suficient enderroc que faci pensar que originalment els murs s'haguessin alçat mol més. La seva aparença, però, és antiga i clarament diferenciada de construccions i refugis sens dubte més recents. Tot just a l'inici de la baixada per l'àmplia carena Est del pic, cap el coll homònim, es localitza un segon conjunt de cercles de pedra. A diferència de l'altre, aquest s'assenta obre un terreny molt més inestable de blocs de pissarra encara que, en no haver-hi a penes gradient, aquesta no llisqui amb les dinàmiques pròpies d'una tartera. En aquesta ocasió les estructures de planta tendint a circular són entre tres i quatre. El seu estat de conservació és molt més dolent. En alguns casos, els sòcols de pedra que les defineixen s'alcen fins a 20 cm. Tot i que el seu aspecte no és exactament el mateix que el de les anteriors, la seva planta circular junt amb el seu diàmetre d'entorn uns 5,5 m. de mitjana fa difícil pensar que pugui tractar-se d'antics refugis similars als que encara es poden veure en zones d'alta muntanya. En tot cas, no hi ha enderroc suficient que permeti pensar en l'existència d'un alçat completament de pedra. En tercer lloc, completen el jaciment al menys tres conjunts arquitectònics diferenciats. Dos d'ells es localitzen al l'est del pic, just abans de la baixada forta cap el coll i a una cota superior als 2.400 m. El tercer es situa just a l'oest, a prop de cim i en una espècie de vall resguardada abans de que la carena s'estrenyi donant pas a una cresta bastant aèria. Tots tres conjunts estan formats per entre 2 i quatre recintes de planta rectangular adossats. En tots els casos els murs són de paret seca amb alçats que poden arribar a 70 cm. podria tractar-se d'estructures associades a la galeria minera present a la cresta a l'oest del pic, a uns 300 m. de distància per un terreny descompost i difícil. Potser algunes són, per contra, refugis ramaders. En tot cas, són indicadors del grau de freqüentació de l'espai en el passat i del palimpsest notori, que arrenca amb la possible ocupació del primer mil·lenni a.n.e. suggerida pels cromlechs. No es localitzen materials arqueològics mobles en superfície

Data de localització: 08/09/2002

Figura 21. Dos dels cercles de pedra més ben definits al Pic de Màniga.

Vall del Noguera de Vallferrera al nord d'Àreu

Codi de jaciment: VF-003

Nom del jaciment: Els Gravats del Gavatxo

Localitat: Àreu

Coordenades UTM. Latitud: 4720318 Longitud: 31363733

Cotes superior i inferior: 1614 m. i 1614 m.

Breu descripció: Definim el jaciment a partir de la troballa d'una roca amb tres "panells" amb signes gravats. Les incisions han estat formades per línies rectes, que apareixen agrupades en sèries. En secció tenen forma de "V" bastant profunda. El traçat de les línies és idèntic a l'observat en els Gravats de la Guineu d'Esterri d'Àneu (EC-001, en la llista de jaciments localitzats per nosaltres l'any 2001) i els que hi ha a les Bordes d'Arati, entre Alins i Àreu, tot i que les dimensions dels panells són més petites que alguns dels localitzats en el primer. Igualment es del mateix tipus d'estil que el dels gravats que a Andorra denominen "Incisions en V profunda". En aquest país se'ls ha assignat una cronologia premedieval, temptativament neolítica. El jaciment es localitza en el costat esquerre en sentit ascendent de la pista que mena d'Àreu al Pla de Boet, a uns 5,5

km del seu inici. La roca te, a més dels gravats, traces de la maquinària que va obrir la pista i, a més, està parcialment coberta per sediment remogut en aquella ocasió. Just a l'altra banda de la pista, pujant pel pendent, hi ha el conjunt arquitectònic recent que en el mapa apareix amb el nom de Borda del Gavatxo.

Data de localització: 17/08/2002

Figura 22. Pannell de gravats.

Codi de jaciment: VF-014

Nom del jaciment: Serra de Tudela

Localitat: Àreu / Ribera de Cardós

Coordenades UTM. Latitud: 4717649 Longitud: 31360113

Cotes superior i inferior: 2266 m. i 2235 m.

Breu descripció: El jaciment es localitza al llarg d'un tram de quasi 1 Km. de carena a la zona coneguda com a Serra de Tudela i està format per 15 recintes d'habitació i un possible orri. El jaciment es situa en un tram on la carena es suavitza i es fa bastant ample, entorn els 2250 m. A l'actualitat, a l'indret hi ha pastures de muntanya que alternen amb boscos de pi negre. Pel Coll de Tudela en el passat hi creuava un camí que ara ha estat aprofitat per definir el Gr-11. Tant la posició com les característiques de les cases fan pensar que es tracta d'un assentament ramader d'estiu. Tot i que la majoria d'estructures es troben al terme de Vallferrera, algunes podrien situar-se a l'altra banda de la divisòria municipal, ja dins de Ribera de

Cardós. Les estructures estan disperses i temptativament s'han definit tres conjunts o aglomeracions (1,2,3, en sentit Nord-Sud), tot i que dins de cada conjunt la separació entre les edificacions pot ser d'entre 10 i 20 m. La planta de totes aquestes estructures és rectangular amb mesures relativament uniformes entorn els 5-4 m. x 4-3 m. Hi ha algun recinte més petit, de 2x2 m. aproximadament. En tots els casos els murs son de paret seca de carreus de pissarra. L'enderroc que cobreix els recintes és també considerable. Més al Sud, a uns 500 m. del conjunt tres hi ha un recinte aïllat que contrasta, per les seves característiques, amb la resta. Les seves mesures son 11 m. x 3,8 m. Els murs visibles són de paret seca però no evidencien un volum d'enderroc tant gran com en les altres construccions. És possible que el recinte no hagués estat cobert, ja que no s'intueixen restes de cap llosat. Per la seva morfologia, podria tractar-se d'un orri.

Data de localització: 11/08/2002

Municipi de Ribera de Cardós

Codi de jaciment: RC-002

Nom del jaciment: Les Encantades

Localitat: Bonestarre

Coordenades UTM. Latitud: 4716027 Longitud: 31TG353937

Cotes superior i inferior: 1247 m. i 1237 m.

Breu descripció: El jaciment es defineix a partir d'unes restes d'estructures arquitectòniques situades a la vora de Bonestarre, en una zona molt abrupta del vessant oest de la serra que separa les valls de Lladorre i la d'Estaón. Es troba uns 500 m. al nord de Bonestarre, adossat a la part inferior d'una petita d'anticlinal perpendicular a la carena principal. A l'actualitat el terreny, que en el passat devien ser camps o prats ramaders, està cobert per moltes bardisses, fet que dificulta una visió còmoda del conjunt. S'ha dividit el jaciment en dues parts. En la inferior, sembla que hi hagi dos petits murs de forma d'arc en planta i adossats al vessant i de funcionalitat desconeguda. Ambdós estan a dues cotes diferents. En la part superior hi ha indicis de dos recintes rectangulars adossats al vessant i superposats en dos nivells diferents. Per sota de les dues parts, hi ha una acumulació de lloses de pissarra esllavissades, procedents de l'enderroc de les diferents estructures que defineixen el jaciment. No es localitzen artefactes arqueològics a l'indret. La cronologia del conjunt és indefinida. Veïns de Bonestarre han indicat que l'indret es coneix pel nom de Les Encantades, però ningú sap que mai hi hagi viscut gent (ni n'han pogut donar referències indirectes,

de pares/mares o avis/es que hi haguessin conegut la presència d'una borda o casa).

Data de localització: 07/09/2002

Municipi d'Esterrí de Cardós

Codi de jaciment: EC-001

Nom del jaciment: Punta de Roquetes

Localitat: Ginestarre

Coordenades UTM. Latitud: 4717943 Longitud: 31359098

Cotes superior i inferior: 1946 m. i 1836 m.

Breu descripció: El jaciment consisteix en un assentament format per un mínim de 6 conjunts arquitectònics. Es localitza en una zona alta de vessant a menys de 500 m. en pla i poc més de 30 en vertical de la carena de la Punta de Roquetes, que separa les valls de Ginestarre i Boldius. A la vora hi ha el curs d'aigua que genera la Font dels Coms. El terreny tot i que pendent, no és especialment abrupte i segurament va ser apte, en el passat, per mantenir prats i camps de cereals d'alçada. Actualment la zona està coberta per camps de màquia densos que limiten enormement la visibilitat. Molt probablement en el seu lloc hi va haver, fins fa relativament poc, prats de pastura. En termes generals, els diferents recintes estan conformats per un recinte obert, tipus era, un o varis petits recintes d'habitació i un altre espai obert possiblement per tancar bestiar. Generalment els espai es distribueixen entorn aquest darrer, tot i que hi ha certa variabilitat al respecte. Pels votants s'entreveuen restes d'algun bancal. La cronologia de l'assentament és relativament recent. Un dels recintes té una data gravada de finals del s. XVIII però l'època fundacional de l'assentament és desconeguda. El seu abandonament sembla anterior al de les bordes en desús al llarg de la segona meitat de s.XX. Hipotèticament podria coincidir amb la primera onada recent de despoblament de la comarca, durant el darrer terç del s. XIX primer quart del s. XX.

Data de localització: 06/09/2002

Municipi de Lladorre

Codi de jaciment: LLA-001

Nom del jaciment: Estany de Montarenyo

Localitat: Boldís Sobirà

Coordenades UTM. Latitud: 4720805 Longitud: 31360390

Cotes superior i inferior: 2330 m. i 2330 m.

Figura 23. Cercles de pedra de l'Estany de Montarenyo.

Breu descripció: Aquest jaciment es conforma d'un seguit d'estructures de planta circular (entre 6 i 8) fets a base un basament de "paret" seca que no presenta traces d'haver tingut un alçat gaire gran, no superior a un parell de fileres. La tipologia d'aquestes estructures arquitectòniques contrasta marcadament amb la pròpia dels diferents sistemes de construccions d'usos ramaders identificades a la comarca. Vistes en perspectiva aèria (des de la carena) aquestes estructures presenten similituds tant amb els "cròmlegs" del Pla de Beret com amb els localitzats en aquesta mateixa campanya al Pic de Màniga (VF-010). Les seves dimensions són similars a les dels cercles de pedra d'aquest darrer jaciment. Un tret remarcable a totes elles és que no semblen contenir nivells d'enderroc potents a l'interior, que facin pensar en un recinte arquitectònic amb parets de pedra amb alçats de certa consideració. El jaciment es situa en el fons d'una petita vall ample que discorre Est-Oest en una zona molt pedregosa. Segurament es tracta d'un cercle glacial secundari, o modificat per episodis freds posteriors al la seva formació. Es situa a una cota similar o lleugerament per sota del cercle de l'Estany de Montarenyo i a sota la carena que separa la capçalera de la conca de Boldius i la vall d'Àreu. Actualment l'indret es localitza just per sobre del límit del bosc, tot i que encara pot trobar-se algun pi negre molt degradat. El cercle de la Vall Roia, el darrer abans d'accedir a l'extrem sud dels Plans de Boldiu el protegeix dels vents del

nord. Hi ha evidències actuals i del passat recent de que tota la zona ha estat explotada per a usos ramaders.

Data de localització: 06/09/ 2002

IV. 3. 2. Altres vestigis.

És d'interès troballa aïllada d'un nòdul d'esquist amb traces d'haver estat utilitzat com a mà de molí. La seva localització va dur-se a terme en el perfil d'una terrassa de conreu abandonada erosionada per un torrent, al vessant sud del riu Noguera de Cardós, uns 500 m. l'est de la vertical de Sant Bartomeu. L'antic bancal es localitza en una actual zona de colonització arbustiva i forestal d'espais que a principis de s. XX o finals del s. XIX van tenir un ús agrícola i ramader, uns 150 m. per sota del jaciment del jaciment FA-007. La seva posició geogràfica ha estat ratificada per GPS punt nº 02-24:

Localitat: Montesclado

Coordenades UTM: Latitud: 4707680 Longitud: 354653

Cota: 944 m.

La peça va ser recollida clavada en el perfil de l'antic bancal, uns 20 cm. per sota el nivell del prat. A partir de la troballa, es va procedir a netejar un petit tram de perfil (uns 60 cm.) i a prospectar intensament la superfície superior de la terrassa, la terra esllavissada per torrent i el llit del torrent per sota d'aquest punt sense trobar cap altre objecte o indicatiu d'interès arqueològic. Igualment, en el perfil no es van identificar estrats o llengües de terra que indiquessin un nivell conservat coincidint amb l'objecte recuperat (val a dir, però, que en tractar-se d'un lloc de difícil accés les condicions de treball eren complicades –el perfil es trobava uns 4 m. per sobre el torrent, amb una caiguda molt aèria- i la neteja feta va abastar un tram molt reduït). Aquest fet fa pensar que el paquet de sediment de la terrassa on es localitzava la mà de molí pot tractar-se d'un dipòsit remogut en les tasques d'aterrament. Si aquesta és una interpretació correcta la peça es trobava en un context secundari, per bé que la seva troballa és indicativa de l'existència a les immediacions d'un jaciment arqueològic, conservat o remogut definitivament per la construcció del bancal.

V. A MODE DE CONCLUSIÓ I SÍNTESE: INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS.

V.1. Presència institucional en la documentació del patrimoni arqueològic desconegut de l'alta muntanya del Pallars Sobirà.

Les campanyes descrites en aquest document representen el primer esforç sistemàtic per documentar jaciments arqueològics de cronologia premedieval a les zones altes del Pallars Sobirà d'ençà els treballs endegats a les primeries del s. XX pel denominat "Grup del Pallars" de Serra Ràfols, Bosch Gimpera i altres. Com es mostrarà més endavant, les activitats realitzades han permès donar a conèixer un nombre considerable de jaciments arqueològics inèdits fins a l'actualitat que contribueixen a resoldre un dèficit històric de recerca a les àrees dels Pirineus catalans menys urbanitzades o allunyades de les àrees d'influència urbana al llarg del segle passat. Cal remarcar que el buit de jaciments palès en la documentació arqueològica disponible (des de la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya fins a les publicacions científiques especialitzades) contrasta amb les dades procedents d'altres zones pirinenques veïnes i de característiques geogràfiques similars, com Andorra i les conques altes del Garona i l'Arieja. Malgrat que aquesta diferència encara continua, les dades aportades per a la meitat Nord del Pallars Sobirà resultants dels treballs aquí descrits suposen un primer pas per reduir el dèficit esmentat.

Les activitats relatades en aquesta memòria han estat possibles gràcies a la participació de diferents institucions, acadèmiques i no acadèmiques, en el que suposa una experiència interessant de col·laboració de cara a un esforç científic d'equilibri territorial. En primer lloc cal esmentar que ha estat des del Consell Comarcal del Pallars Sobirà que s'ha promogut la realització del programa de **Prospeccions Arqueològiques a l'Alta Muntanya del Pallars Sobirà** durant els anys 2001 i 2002 (amb una fase prèvia de documentació al llarg de l'any 2000), integrat dins del projecte de recerca *De la cacera a la transhumància: el poblament prehistòric de l'alta muntanya del Pallars Sobirà*. La intervenció del Consell Comarcal s'ha produït sota la forma de suport econòmic directe, en la gestió de sol·licituds de subvencions (per exemple a la CIRIT i a l'Institut d'Estudis Il·lerdencs, de les quals n'ha detingut la titularitat), en la inclusió de la recerca arqueològica dins dels apartats de cultura en diferents programes de

desenvolupament comarcal elaborats i en suports institucionals i logístics de diferents tipus.

La Divisió de Prehistòria del Departament d'Antropologia Social i Prehistòria de la Universitat Autònoma de Barcelona ha estat la institució co-titular de la recerca. En aquest sentit, el projecte *De la cacera a la transhumància: el poblament prehistòric de l'alta muntanya del Pallars Sobirà* comporta la participació universitària en la resolució d'un dels principals dèficits en el coneixement del passat de Catalunya. Les recerques realitzades s'han dut a terme gràcies al suport logístic i científic d'aquesta institució que, entre d'altres s'ha traduït en el préstec d'equips i d'instal·lacions. Finalment cal esmentar que des de l'any 2002 el present projecte de recerca ha estat incorporat dins de l'equip de recerca qualificada reconegut per la Generalitat de Catalunya *Grup de Recerca d'Arqueoecologia Social Mediterrània* (2001SGR00156).

Cal referir també la participació en la recerca de dues institucions més de la comarca. La primera d'elles és l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, amb seu a Esterrri d'Àneu que, des del seu inici, ha facilitat informació i infraestructures. En aquest sentit ha estat cabdal la aportació de l'Ecomuseu de cara a identificar possibles informants locals i a poder contrastar algunes dades de camp. Ja s'ha referit la dificultat de distingir, per exemple, entre construccions que podien tenir un origen relativament recent (o "etnogràfic" i aquelles pertanyents a períodes pre-actuals. L'experiència de l'Ecomuseu ha estat fonamental per poder definir alguns criteris que, encara que no són en absolut definitius i cal contrastar, han facilitat una bona base inicial per a la interpretació.

La segona institució és l'Associació Pirineu Viu – ADF Mig Pallars, que agrupa diferents municipis de les valls de Cardós, Vallferrera i Llavorsí. La seva aportació ha estat en forma d'informació sobre el territori, recursos logístics (per exemple allotjament per la campanya de 2001) i recursos científics (com l'ortofotomapa de les valls de Son i Baiasca).

V.2. Les prospeccions en un territori de muntanya abrupta. Conclusions metodològiques.

Més amunt, en aquest mateix document s'han exposat i discutit varis aspectes concernents a la pròpia activitat de les prospeccions des d'una perspectiva metodològica. Donades les característiques geogràfiques de l'àmbit de l'estudi realitzat, així com el fet de que són poc habituals intervencions d'aquestes característiques en zones d'alta muntanya, és d'interès reprendre'ls aquí de forma sumària. El primer esment obligat remet a la caracterització global de les dues campanyes de prospecció. Tant l'extensió del territori sota estudi com les característiques que aquest presentava al moment de realització d'ambdues intervencions, les prospeccions realitzades no han cobert la totalitat de la seva superfície. Aquest fet és habitual en els programes de prospecció d'àrees grans, especialment en les primeres fases del seu estudi quan el nombre de jaciments coneguts en elles és baix o nul i, en tot cas, s'avalua que no respon a una representació sistemàtica.

Un cop constatat aquest fet, és necessari recordar també que l'estratègia de prospecció duta a terme ha estat una combinació d'un mostreig dirigit i d'una prospecció intensiva. Aquest fet ha portat a dues situacions que cal remarcar. En primer lloc, s'ha donat certa prioritat a la revisió d'indrets a partir de determinada informació prèvia, ja fos toponímica, d'informants orals o per comparació amb patrons d'assentament arqueològics d'altres àmbits pirinencs. Posteriorment, després d'una temptativa inicial de quadricular el territori a prospectar i que s'ha evidenciat de seguida molt poc operativa, s'ha optat per definir les àrees a cobrir mitjançant transectes a partir de tres factors: les pròpies característiques de territori, les premisses científiques que guiaven la recerca i, per a la campanya de 2002, l'experiència acumulada en els anteriors treballs de camp. En tot cas, els criteris per avaluar els paràmetres de les decisions preses poden obtenir-se en el documents externs a aquesta memòria i generats a l'entorn del present projecte de recerca. Igualment, la representació gràfica acurada de les àrees prospectades mitjançant transectes s'ofereix en els annexes finals d'aquest document (concretament, veure l'annex 2) i permet a qualsevol investigador/a emprendre les avaluacions necessàries per valorar-ne la seva representativitat.

La superfície prospectada ha estat pentinada per transectes amb una separació que oscil·lava entre 15 i 25 m. en funció, en primer lloc de l'estat de la vegetació i, segonament, de l'orografia. En tot cas, s'ha intentat garantir una seguretat pràcticament total per a identificar estructures visibles en superfície. Aquest fet ha comportat una documentació extensa d'elements arquitectònics aïllats o agrupats al llarg de quasi totes les zones visitades. Els criteris per a la seva consideració o no com a jaciments arqueològics s'han exposat més amunt i han estat els eixos que han orientat les decisions referents a quins s'han documentat com a jaciments arqueològics o, fins i tot, com a punts de GPS. Cal esmentar, igualment, que l'estat de la vegetació ha dificultat en gran mesura la localització d'elements arqueològics no vinculats a estructures arquitectòniques visibles. Aquest fet, que s'ha anat constatant en diversos moments, limita la representativitat del registre actual. Els principals factors que han dificultat aquesta visibilitat són, descomptant aquells vinculats a les dinàmiques d'erosió i sedimentació a la zona, l'estat de creixement de la vegetació herbàcia en el període estival, l'elevat abandonament d'antigues terres d'ús agrícola, cobertes ara per a una densa vegetació arbustiva (especialment per sota la franja dels 1.500 m. d'altitud), i el baix nombre de terres llaurades. Els dos darrers factors són de difícil resolució per part d'una recerca arqueològica. El primer deriva de l'organització de les campanyes de treball de camp en els mesos d'estiu. Donat que aquestes s'han dissenyat amb la voluntat de cobrir diferents àmbits altitudinals, inclosos aquells d'alta muntanya, el període en que es pot treballar a totes les cotes queda circumscrit als mesos d'estiu i a la primera meitat de la tardor, quan la vegetació herbàcia és més alta arreu.

V.3. Jaciments i evidències arqueològiques localitzades. Breu sumari.

Després de les dues campanyes de prospeccions arqueològiques sistemàtiques s'han introduït notables modificacions al coneixement de l'ocupació humana a les zones altes del Pallars Sobirà. Per bé que el dèficit de coneixement continua, tant respecte altres comarques pirinenques de Catalunya (fonamentalment situades a l'est de la vall del Segre) i especialment altres regions dels Pirineus, com Andorra, la vessant francesa o el País Basc i Navarra, la troballa i estudi de nombrosos jaciments arqueològics ha contribuït a posar en entredit un seguit de visions prèvies entorn el poblament i antropització d'aquestes contrades. A fi de procedir d'una manera sintètica, els resultats globals es sintetitzen a la taula 5, que resumeix la relació de jaciments inèdits

documentats i els compara amb els esmentats a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya o altres fonts modernes.

Jaciments documentats	Jaciments esmentats a la Carta Arqueològica*	Jaciments esmentats a la Carta Arqueològica i visitats**
49	6	2

Taula 5.

Tant mateix, un dels trets més rellevants és l'ampli ventall cronològic dels jaciments localitzats. Tot i que, com s'apunta en aquest document en reiterades ocasions, pel caràcter de les intervencions realitzades és complicat i arriscat aventurar l'època d'una bona part de l'evidència descoberta, les dades de les que es disposen mostren un clar contrast amb les existents prèviament i recollides, especialment per als períodes prefeudals (del s. XI d'ne cap endarrera) a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya. En canvi, per a les característiques de la Carta Arqueològica, en aquesta darrera hi ha una major representació de jaciments de cronologia medieval que respon a diversos factors. El més important d'aquest és el fet de que molts dels jaciments medievals presents a la Carta Arqueològica de la comarca consisteixen en elements arquitectònics coneguts d'antic, com castells, esglésies romàniques, i presents extensament en diferents publicacions. D'altra banda, cal remarcar que en aquesta base de dades també s'assignen totes les referències de troballes de sepulcres de llosa a l'Edat Mitjana, fins i tot quan fan referència a troballes antigues i que no han estat objecte d'un estudi arqueològic. La figura 24 il·lustra la cronologia dels jaciments esmentats en la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya per als municipis de la comarca, exclos el terme de Baix Pallars que està fora de l'àrea d'estudi.

* Del total de jaciments documentats, aquells que són esmentats a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya en altres fonts actuals disponibles, com *Catalunya Romànica*, etc.

** Del total dels jaciments que s'esmenten a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya, aquells que la referència s'acompanya d'una descripció obtinguda a partir d'una estada física al jaciment.

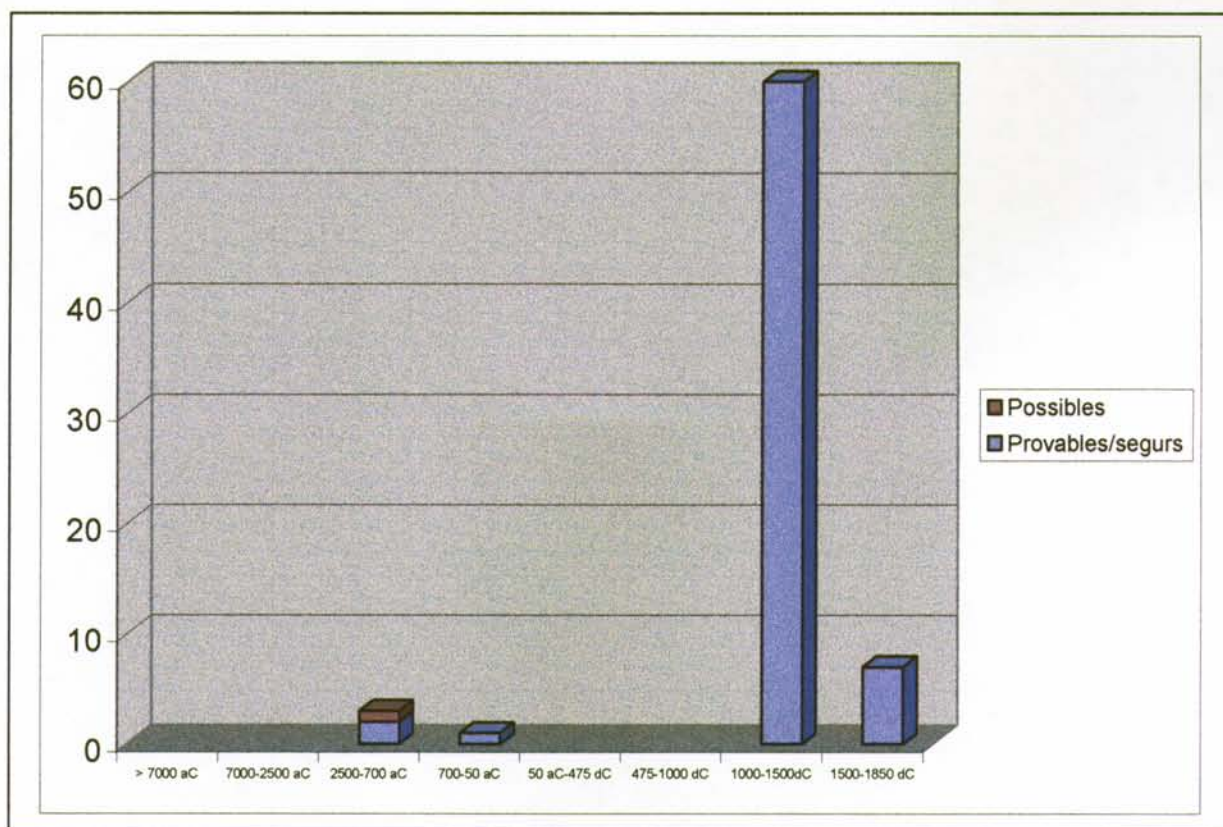

Figura 25. Cronologia dels jaciments documentats a la Carta Arqueològica. Les cronologies assignades són: Paleolític i Mesolític: > 7.000 calANE; Neolític i Eneolític: 7.000-2.500 calANE; Edat de Bronze: 2.500-700 calANE; Edat de Ferro: 700-50 calANE; Època romana-antiga: 50 calANE-475calNE; Edat Mitja prefeudal: 475-1000 calNE; Edat Mitja-època feudal: 1.000-1.500 calNE; Període modern o preactual: 1.500-1.850 calNE.

Les dues campanyes de prospeccions i excavacions arqueològiques han modificat substancialment aquest repartiment cronològic, incrementant de manera notòria la representació dels períodes prefeudals o premedievals. D'aquesta manera es disposa ara una major base per poder començar a entendre els processos de poblament de les zones de muntanya de la comarca des d'una perspectiva diacrònica àmplia i, alhora, sobre una base comparativa. La figura 26 il·lustra de forma la cronologia dels jaciments localitzats, en la majoria d'ocasions assignada de forma hipotètica a partir de criteris relacionats fonamentalment amb la morfologia dels jaciments, i en menor mesura amb el seu emplaçament i alguns materials mobles recollits.

Així doncs, de forma hipotètica i sobre criteris morfològics en la majoria de casos, els jaciments localitzats poden classificar-se cronològicament de la següent forma (òbviament, caldrà confirmar aquest aspecte en estudis posteriors):

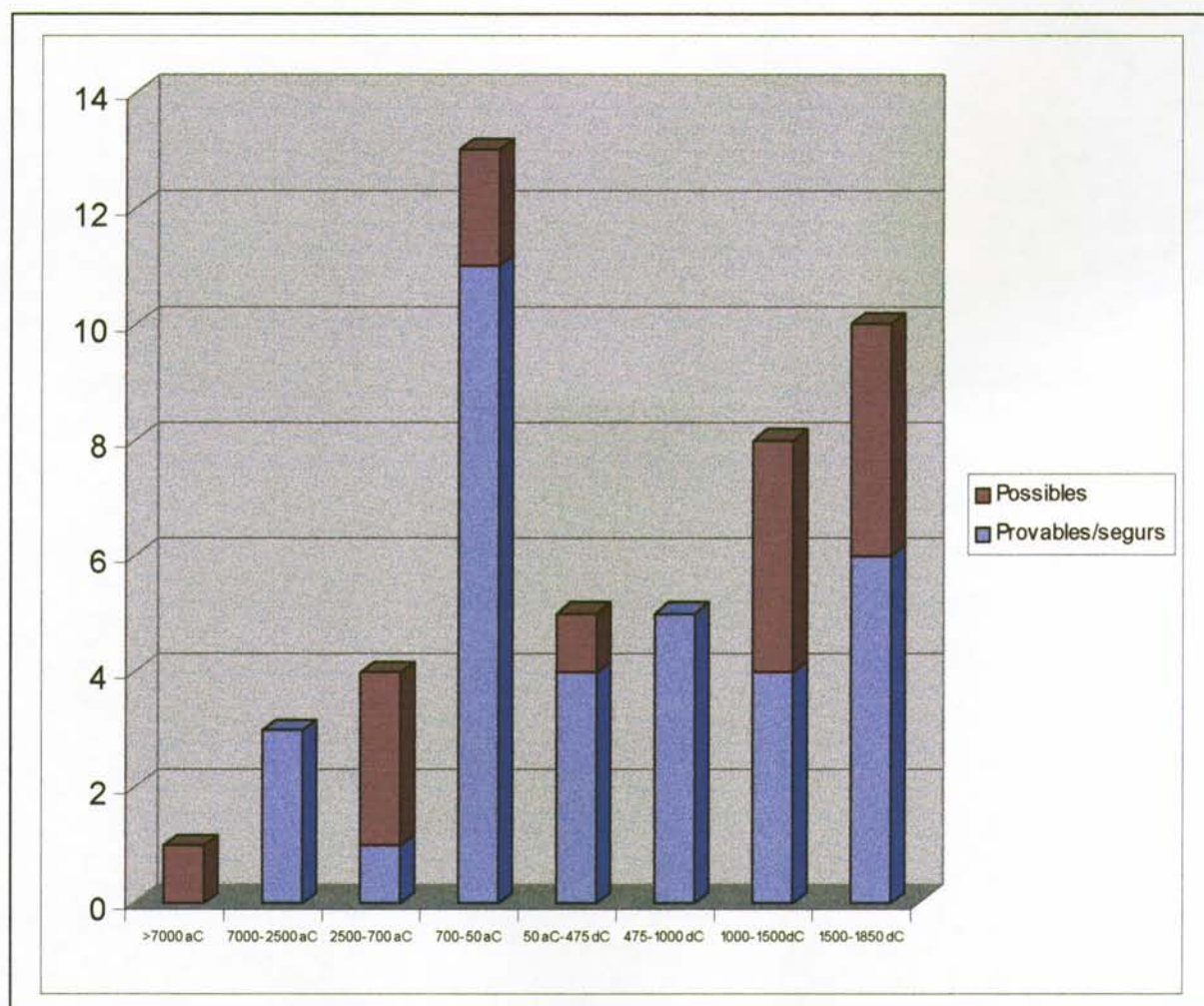

Figura 26. Cronologia dels contextes arqueològics documentats entre els anys 2001 i 2002. Per al Dolmen de la Font dels Coms (LL-007) s'incorporen les dades procedents de l'excavació iniciada l'any 2003. S'ha seguit una estratègia conservadora, excloent aquells pels que no hi havia elements per a inferir-ne l'edat (la majoria deuen pertànyer als dos grups més recents) i les troballes d'objectes aïllats. Quan en un jaciment hi ha diferents fases d'ocupació, com a LL-007, s'ha considerat cada fase com un context diferenciat i comptabilitzat a part.

- ✓ **Paleolític o Mesolític.** No s'ha localitzat cap jaciment o evidència moble que remeti de forma clara i inequívoca a cap d'aquests períodes. No obstant, la cavitat del Forat del Pa (AA-005) presenta elements que el situen com a possible jaciment amb contextes d'aquesta època. La seva localització en un emplaçament apte per a la cacera de càprids silvestres reproduceix els patrons de jaciments d'alçada identificats als Alps italians pel final del Paleolític superior i, sobretot, pel Mesolític i inicis del Neolític¹⁰. L'existència de sediment a la cova, preservat per nivells de sostre caigut, i la identificació d'un possible esclat de quars

¹⁰ Broglio, A. 1994. Mountain sites in the context of the North-East Italian Upper Palaeolithic and Mesolithic. *Preistoria alpina* 28, 289-293.

validen aquesta possibilitat que, en tot cas, caldrà avaluar en detall més endavant de forma més precisa.

- ✓ **Neolític.** Tres jaciments poden assignar-se amb de forma força plausible a aquest període. Dos d'ells són els gravats de línies incises en forma de “V” profunda dels Gravats de la Guineu localitzats a Esterri (ES-001) i Els Gravats del Gavatxo (VF-003) i a Àreu. Tot i que la caracterització cronològica d'aquest tipus d'evidència és difícil per les seves característiques, aquesta és la cronologia que s'assigna temptativament a Andorra a jaciments similars. El tercer jaciment consisteix en les cistes i possible galeria coberta de Lo Colomer. La morfologia d'alguna de les cistes recorda les del jaciment de La Feixa del Moro, a Juverri (Andorra) i la de la cambra més allargada podria correspondre a una galeria catalana, congruent també amb aquesta cronologia. El material lític tallat localitzat és congruent també amb una assignació prehistòrica del conjunt, per bé que la poca ceràmica recollida no és diagnòstica.

- ✓ **Edat del Bronze.** El context que inicialment pot assignar-se amb major probabilitat a l'Edat del Bronze és la cambra i el túmul del Dolmen de la Font dels Coms (LL-007). Tot i que la seva cronologia absoluta encara és incerta, a l'espera dels resultats de les excavacions en curs, morfològicament recorda algunes cambres pirinenques associades a aquesta època. La presència de fragments lítics tallats i polits en els nivells de buidat posterior de la cista semblen coherents amb una cronologia anterior al Bronze Final. Altres jaciments i evidències que podrien pertànyer a aquest període són: el “Dolmen” del Clot de la Coma (AA-007) en cas de que es confirmi el seu caràcter com a tal, el menhir de La Roca de Jou (GU-003) i potser alguna de les estructures associades, potser el jaciment del Turó de les Bruixes (LL-007) correspon a un establiment en alçada del Bronze final i, finalment, és possible que el molí barquiforme trobat al Castell de Serret (FA-001) indiqui també la presència de nivells prehistòrics en aquest jaciment medieval. Aquest darrer fet reproduiria els patrons documentats al jaciment de Santa Creu de Llagunes, al terme de Soriguera, on s'han identificat ceràmiques del Bronze i fragments lítics prehistòrics en reblliments de pis medievals.

- ✓ **Edat del Ferro.** Onze contexts han estat assignats a aquest període amb un elevat grau de plausibilitat. El primer d'ells correspon a l'estructura de forn de rostit de ferro del jaciment de Piflorit (LL-003), que ha estat datada entre 180 – 50 calANE (vegeu annex 3). El segon consisteix en una estructura de combustió de característiques similars descoberta durant l'excavació de la cambra i el túmul del Dolmen de la Font dels Coms (LL-007), associada a la qual s'ha recuperat ceràmica itàlica importada dels s. III-I ane. Sobre aquesta base, i assumint que les rases mineres properes que es localitzen a la carena de la vall estan vinculades a aquests indicis de producció metal·lúrgica, poden assignar-se també a època protohistòrica les mines de la Pica de l'Àliga (LL-001), Mina de la Piqueta-Pi Florit (LL-002) i Mina de la Riuposa (LL-005) i, probablement també, les estructures de combustió del Coll del Cantó (LL-004). Fora d'aquests elements associats a metal·lúrgia, un seguit de jaciments reproduïxen els patrons normatius associats a pràctiques funeràries i rituals presents a partir del Bronze final i fins a la romanització a diferents àmbits pirinencs. Entre ells hi ha els dos conjunts de cercles de pedra localitzats al Pic de Màniga (VF-013) que presenten notables similituds amb els localitzats al Pla de Beret i a la Serra de la Capsera. Probablement també pugui incloure's en aquest apartat el jaciment de l'Estany de Montarenyo (LLA-001), conformat per cercles de característiques semblants. Finalment en tres punts més s'han identificats conjunts de monticles de pedres continguts sovint per cercles de pedres i alguns d'ells amb fites que manifesten certes similituds amb alguns camps de túmuls documentats a diferents indrets de l'arc pirinenc. Aquests són el jaciments molt propers entre ells de Gos Mort (VF-001) i El Faro (VF-002) i Costa dels Meners (VF-007). Potser l'amuntegament de pedres núm. 1 del jaciment de La Roca de Jou (GU-003) correspongui a una estructura de característiques similars.

- ✓ **Època romana.** Més enllà de les consideracions generals del procés de romanització a la zona d'estudi, quatre jaciments poden ser assignats amb cert grau de seguretat a aquest període. El primer d'ells correspon als nivells de recobriment de l'estructura de combustió del Dolmen de la Font dels Coms de Baiasca (LL-007), on s'han recollit durant la seva excavació diferents fragments de sigil·lates hispàniques. La resta corresponen a traces de producció siderúrgica identificades a l'Est del riu Noguera Pallaresa, a la carena de Farrera-Romadriu i

al bosc de Virós. A la primera zona s'ha datat l'acumulació d'escòries de reducció de ferro del Planell de Castenàs (LL-005) en 380-540 calNE (vegeu annex 3), fet que indica la presència d'activitats de farga en alçada al final d'època romana o inicis del període visigòtic. La rasa minera i presumiblement les estructures associades geogràficament a aquesta acumulació de residus de reducció localitzades al Bony de Castenàs (LL-004) probablement corresponguin al mateix període. A la zona de Virós, fa uns anys es va obtenir una datació de 134-380 calNE per una acumulació d'escòries de reducció de ferro situada al vessant del Pic de Màniga¹¹. Malgrat que l'autor especifica de forma somera la localització de l'indret, varies fonts han indicat que consisteix en el jaciment anomenat Font de la Canaleta (VF-012). Presumiblement, però, la majoria d'amuntegaments d'escòries localitzades al Bosc de Virós pertanyin a una cronologia posterior, tal com indiquen les altres datacions disponibles, tant nostres com les realitzades pel Departament de Geografia de la UAB¹².

- ✓ **Època visigòtica-prefeudal.** Segurament la majoria dels abocadors d'escòries de reducció de ferro localitzats al Bosc de Virós presentin una cronologia que va entre el final del segle V i l'any 800 ne. Dels jaciments esmentats en aquesta memòria, el Planell de Castenàs (LL-005) amb una datació de 380-540 calNE podria situar-se parcialment en aquest interval cronològic i el Gall Fer (VF-009) ho fa de forma molt més concisa (680 - 800 cal NE). Les altres acumulacions probablement s'incloguin dins aquest ventall temporal, definit pels darrers segles de l'Imperi Romà i, pràcticament, tot l'estat visigòtic. Associada a aquesta activitat siderúrgica, que sembla no presentar una continuïtat més enllà de l'any 800¹³, hi ha la rasa minera de Virós II (VF-005) de característiques ben diferents a les mines més recents documentades també en aquest indret. No

¹¹ Davasse, B. (2000). *Fôrets charbonniers et paysans dans les Pyrénées de l'est du moyen âge à nos jours. Une approche géographique de l'histoire de l'environnement*. Toulouse, GEODE., pp. 162-169.

¹² Pelachs, A., Soriano, J. M. i Molina, D. (e.p.): "El paisatge natural pirinenc una fal·làcia (?)". *Actes del IV Congrés de Ciència del Paisatge, Castelló d'Empúries 15-17 d'octubre de 2003*.

¹³ Gassiot, E., Jiménez, J. y Oltra, J. 2003. "Prospecciones arqueológicas en alta montaña. La zona media y alta del Pallars Sobirà (Lleida, Catalunya) y su relación con manifestaciones arqueológicas más amplias". En Esparza, A. (coord.) 2003. *Encuentro de jóvenes investigadores sobre el Bronce Fíbal y Hierro en la Península Ibérica*, Salamanca: Universidad de Salamanca, pp. 339-361.

Gassiot, E., Jiménez, J., Oltra, J., Picón, A. y Verdún, E. e.p. "Canvis tecnològics en la producció metal·lúrgica a gran alçada durant la prehistòria final als Pirineus. El cas de l'alt Pallars Sobirà, Lleida". En *Actas del 1st internacional Archaeology Meeting About Prehistoric and Protohistoric Salt Exploitation Cardona, 6-8 de desembre, 2003*. Institut d'Estudis Ceretans.

deixa de ser significativa la concentració d'evidències d'aquest període en aquest vessant, a molt poca distància de les esglésies visigòtiques del Pla de Buiro (on també s'hi ha documentat escòries de reducció directa del ferro, VF-008) i del poble d'Araós. D'altra banda, vistes les característiques i l'estat de conservació de les estructures d'habitació del Bony de Castenàs (FA-004) que molt probablement cobreix l'inici d'aquest període o el final del precedent, és factible pensar que una part de les restes arquitectòniques localitzades i per a les quals ni hi ha referències escrites ni orals tinguin cronologies altes, premodernes i fins i tot prefeudals.

- ✓ **Época feudal i visigòtica.** Al voltant d'una quinzena de jaciments es situen amb diferent grau de certesa en aquest període. D'aquests, una part consisteixen en despoblats altomedievals d'alçada (com Castell Serret, Castell de Colomers i Castellarnau) que en la Carta Arqueològica s'esmentaven però no havien estat visitats. Destaca el fet de que en un d'ells, Castell Serret, s'hi ha trobat un molí barquiforme, fet que podria apuntar a la presència d'ocupacions prehistòriques, com ja succeeix als despoblats de Roc d'Enclar, a Sant Julià de Lòria, i de la Santa Creu de Llagunes. Per altra banda, hi ha un nombre considerable d'evidències que per les seves característiques arquitectòniques poden assignar-se també a època medieval. En unes d'elles l'assimilació morfològica és més clara (com el Castell de Castellrenau, AA-001), encara que no s'ha trobat documentació escrita primària que pugui confirmar aquest punt. En d'altres (com en el jaciment d'Arrosse de Baix, AA-006, de les estructures del Pla de Buiro, VF-006, o de la Serra de Tudela, VF-014) l'assignació temporal és més problemàtica. Per una banda, l'absència de traces de sostre de llosa semblaria confirmar una cronologia relativament antiga. Per l'altra, però per l'altra cal reconèixer que, a manca d'una excavació, aquesta suposició és totalment arbitrària. En definitiva, un ampli ventall de restes arquitectòniques documentades com a jaciment i no esmentades per la tradició oral com a lloc d'assentament podrien situar-se en l'àmplia forquilla temporal que abasta els darrers dos mil·lennis. Únicament en alguns casos concrets, com la Punta de Roquetes (ES-001), la presència d'una data gravada apunta a època moderna, tot i que anterior als màxims demogràfics del s. XIX.

ANNEX 1. PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES AL PALLARS SOBIRÀ- 2001. INFORME SOBRE EL MATERIAL LÍTIC.

Ivan Briz i Godino.

Departament d'Arqueologia-CSIC.

El conjunt de materials, hipotèticament arqueològics, recollits per l'equip de prospecció durant la intervenció del 2001 ha de ser tractat amb una cura especial. Tot sovint, les prospeccions arqueològiques han esdevingut (en un context de reducció progressiva del finançament de la recerca) la solució econòmica implementada per a poder continuar les intervencions en el territori tot i els baixos pressupostos. I, com a substituta de l'excavació, se li exigeixen un seguit de resultats per als quals no ha esta concebuda ni dissenyada. Una prospecció és un instrument d'anàlisi destinat a reconèixer la situació i estat de les restes arqueològiques en un determinat territori així com, en la mesura del possible, identificar possibles relacions espai-territori entre els diferents jaciments i d'aquests en el medi històric en què existeixen.

És dessota aquesta perspectiva que han estat analitzats els materials lítics de la prospecció Pallars-2001. I no intentant ampliar perillosament el nostre radi explicatiu més enllà de les nostres possibilitats. La recollida de material superficial, descontextualitzat estratigràficament, tot sovint alterat per fenòmens post-depositacionals, comporta una limitació dels resultats que tenim per costum aconseguir de l'anàlisi del material lític tallat. En aquest cas concret, s'ha considerat prioritari identificar l'autoria antròpica del registre de cara a delimitar possibles espais d'interès potencial per a posteriors intervencions arqueològiques (excavacions).

És important remarcar la importància d'interpretar aquest conjunt de resultats en funció de la resta d'informacions generades per la prospecció (molt especialment, pels contextes macro-estratigràfics on han estat recollits els materials). Indicadors molt importants d'actviat antròpica poden ser, per exemple la presència de material geològic aliè a la zona en ubicacions de ran alçada (com ha succeït en en el nostre cas).

Metodologia-tractament del material

Tot el material entregat ha estat revisat en un primer moment tot eliminant les peces que, de forma evident, eren producte de processos naturals. És a dir, que no presentaven cap tipus de dubte en tant que cap indicador morfològic d'intervenció antròpica. Qualsevol peça que, en ser revisada, presentés el més mínim dubte d'intervenció humana en la seva morfologia, ha passat a ser tractada com a possible resta arqueològica.

El conjunt de material considerat com a possible ha estat netejat amb aigua en moviment durant un mínim de 4 minuts, per a eliminar tot el sediment adherit. Al llarg d'aquesta operació no s'ha friccionat cap peça per a accelerar la neteja, amb la intenció de no alterar la superfície. Tot i que és difícil la conservació d'indicadors microscòpics funcionals en material superficial provenint d'una prospecció, és una precaució que cal tenir en compte i és interessant realitzar.

El material netejat passa, tot seguit, un segona selecció on es reconeix novament el conjunt de peces possiblement antròpiques alhora que, d'aquestes, s'identifiquen totes aquelles que estan cobertes per concrecions calcàries que impedeixen un correcte estudi.

Aquest segon grup (concrecions) ha rebut un tractament de neteja mitjançant àcid clorhídric diluït al 10% estimulat per ultrasons durant un període aproximat d'uns 6 a 8 minuts. Les peces tractades amb àcid, reben tot seguit un bany de més de dues hores en aigua estàtica per a eliminar tota possible presència d'àcid clorhídric.

Un cop realitzat tot aquest tractament, el material es troba en condicions de ser analitzat arqueològicament.

Metodologia-anàlisi arqueològica

La caracterització arqueològica del material recollit s'ha concentrat en identificar el seu origen antròpic i determinar les seves principals característiques morfològiques. L'objectiu d'aquest plantejament és generar informació vàlida per avaluar possibles intervencions arqueològiques posteriors.

Bàsicament, dos són els blocs d'informació que hem emprat. D'una banda, el que fa referència a les característiques de la peça en funció de la seva morfologia producte de la producció humana: el seu possible origen antròpic. La seva caracterització com a suport. Les característiques de la seva morfologia a nivell de les vores, possiblement actives-instrumentals. La seva volumetria. El mètode emprat per a aquestes anàlisis ha estat el desenvolupat per Georges Laplace la dècada dels seixanta (l'anomenada Tipologia Analítica, basada en el mètode dialèctic), modificat posteriorment (en base als mateixos principis epistemològics) per diversos treballs del personal del laboratori d'Arqueologia de la Institució Milà i Fontanals del CSIC. Per a un coneixement més profund d'aquesta proposta, us adreçem a una selecció de publicacions que trobareu a la bibliografia final.

El segon bloc informatiu fa referència a la base geològica-petroològica de la mostra i a la "vida" d'aquesta un cop és eliminada dels processos de producció i consum socials. Es tractaria dels anomenats "Processos Post-depositacionals". Els indicadors considerats són exclusivament dos: Presència de patina (alteració química de la superfície de les peces) i presència de rodament o desgast per fricció.

En relació al suport geològic de la peça (material petroològic), l'anàlisi s'ha realitzat a nivell macroscòpic i sense cap tipus de col·lecció de referència. En conseqüència, si posteriorment es vol ampliar i generar una base de dades regional amb finalitats d'anàlisi espacial, és desitjable que es realitzin anàlisis de major fiabilitat i amb les tècniques adequades. Per a un conjunt tant reduït (i la finalitat del seu estudi en aquest moment concret) no s'han considerat adequades en aquest punt del procés de desenvolupament del projecte.

Resultats

(referents al conjunt de material seleccionat com a avaluable, després de les neteges).

Categories de classificació de possible origen antròpic:

- No origen antròpic.
- Poc possible origen antròpic.
- Possible origen antròpic

- Molt possible origen antròpic
- Origen antròpic.

Categories de classificació segons suport:

- Esclat
- Esclat laminar.
- Fragment.
- Fragment Laminar.
- Esclat Secundari de Talla.
- Fragment Secundari de Talla.
- Nucli.
- Nòdul.
- Percusor.
- Poliedre.

Categories de classificació sobre presència de rodament i desgast de les peces.
(Indicador de moviments post-depositacionals):

- No Rodada.
- Relativament Rodada.
- Rodament.
- Molt Rodament (gran desgast arestes dorsals).

Categories de classificació de presència de Pàtina (associat a l'antiguitat de la peça):

- No Pàtina.
- Pàtina.

Punt GPS 107 i 108. (Camp Llaurat).

Poc possible origen antròpic. Tota la peça presenta poliment per fricció d'origen metàl·lic amb algunes fractures que indiquen impacte fort i continuat. Clarament associades a les activitats de llaurat modernes en el camp.

No Pàtina.

Abric a 50m. sobre GU-001.

Possible origen antròpic. Fragment (aArect div+fAsin cvg-trans-cvg+fArect par-cc div+fAcx-rect trans). 39/51/16. Presenta descomposició foliàcia per sericitació química, tot seguint els plans interns del material geològic. Presència, en el costat proximal, d'inici d'oxidació (probablement per termoalteració). Cronologia no identificable.

No Pàtina.

LL-002.

2 fragments de la mateixa matèria primera.

a).-Possible origen antròpic. Fragment (Esclat) (aSrect div-par-cvg+fArect trans+a-fAsin cvg-fSsin-rect div+fAcc trans) (T. PL). 38/24/2. Cronologia no identificable.

b).-Possible origen antròpic. FST (LST). Cronologia no identificable.

No Pàtina.

AA-010.

Poc possible origen antròpic. La peça presenta una lluentor pulimentada a la banda esquerra, possiblement provocada per remoció i impacte per part d'un instrument metàl·lic. Fragment (fArect div-aArect cv+fAsin trans+aSrect cvg+fAcc div-rect trans). 22/30/10. Cronologia no identificable.

No Pàtina. No rodada.

GU-001.

2 fragments de diferent matèria primera.

a).-Origen antròpic. Fragment (aArect div-par+fAcx-rect trans+fArect par+aAcx trans). 47/26/20. Còdol d'aportació fluvial. Presència de còrtex.

b).-Origen antròpic. Esclat (aArect par-Srect cvg+aScx trans-rect cvg+fArect div). T. PL. 19/20/8. Còrtex. Possible presència de termoalteració. Cronologia no identificable.

No Pàtina.

AA-003.

Origen antròpic. Possible Nucli polièdric o poliedre. Cronologia no identificable.

No Pàtina.

Punt GPS 9.

Molt possible origen antròpic. Esclat (fArect div-cc cvg+aArect cvg-cx trans-rect cvg+aS-Arect div). T. CC (fr). 28/34/11. Cronologia no identificable.

No Pàtina.

Ribera del Noguera.

Punt GPS 110.

No origen antròpic. Lluentor en tota la peça per arrossegament per l'aigua.

No Pàtina.

AA-006.

2 fragments de diferent matèria primera.

Possible origen antròpic. En ambdós casos pot tractar-se tant de percussors que han estat abandonats per haver-se fracturat com de còdols als quals se'ls ha realitzat una primera extracció. Cronologia no identificable.

No Pàtina.

AA-005.

Possible origen antròpic. Esclat (fArect div+fAcx trans-sin cvg+fArect cvg). T. PL. 61/23/42. Presència de còrtex. Cronologia no identificable.

No Pàtina.

Ribera del Noguera.

Punt GPS 109.

4 Fragments de la mateixa matèria primera excepte el darrer (d).

a).-Origen antròpic. Percussor. Presència negatiu d'ús.

b).-Origen antròpic. Percussor. Presència negatiu d'ús.

c).-Possible origen antròpic. Percussor o possible Nòdul.

d).-Possible origen antròpic. Percussor.

Cronologia no identificable.

No Pàtina.

Castell de Son

Possible origen antròpic. fragment Molt termoalterat. No rodada.

ANNEX 2: Sistema de registre.

- ✓ **Fitxes de jaciment**
- ✓ **Inventari de punts GPS**
- ✓ **Plantes i seccions**

01-11-2014 10:10:10 AM

01-11-2014 10:10:10 AM

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Castell de Castell-Renau
 Localitat Son
 Municipi Alt Aneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1993	punts gps 	Latitud 4721220
Núm. mapa 1:25000 181-II	Cota inferior 1980		Longitud 31341615
Núm. fotos aèries 			

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

16-07-2001

Nom Informant

Carta arqueològica, Servei d'Arqueologia

Tractament rebut

Documentació planimètrica, fotografia, registre i descripció

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/foto

02-1	6	2
02-1	6	3
02-1	6	4
02-1	6	5
02-1	6	6
02-1	6	7
02-1	6	8
02-1	6	9
02-1	6	10
02-1	6	11
02-1	6	12
02-1	6	13
02-1	6	14
02-1	6	15
02-1	6	16
02-1	6	17
02-1	6	18
02-1	6	19

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 1100

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de les Cabanyeres

Distància (en m.) 900

Una altra font d'aigua Riu de les Cabanes

Distància (en m.) 2250

Distància font permanent (en m.) Riu de les Cabanyeres

Conca Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment AA-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc colonitzador de pi
Vegetació natural actual	Pi i bedoll
Fauna actual salvatge	Fauna alpina i subalpina
Fauna actual domèstica	cavall

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-001

Descripció general

El jaciment està situat al cim Est de la muntanya de Castell Renau, a la carena que separa la vall de Son i la que condueix de València d'Àneu a la Bonaigua. En si mateix, constitueix un conjunt d'estructures arquitectòniques, on es distingeixen una sèrie de recintes associats formats per un Recinte superior, on hi destaca la presència d'una torre ben visible, i un Recinte inferior. Aparentment ambdós formen un conjunt homogeni. Aproximadament a 4 o 5 metres a l'oest i a una cota inferior als dos elements esmentats apareix el Recinte SW, del que resten 2 filades formant un angle recte, d'una sola filera i amb blocs de mesura considerable.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i esmentat somerament a:

Padilla, J. I.; Alonso, I.; Gómez, A.; Miguel, M. 1996. *Fanèvois i matacans. El conjunt arqueològic de València d'Àneu. Cinc anys de recerca arqueològica, 1990-95*, Quaderns del Consell Cultural de les Valls d'Àneu nº 5, Esterri d'Àneu.

Descripció detallada

Les restes del petit castell s'assenten en un dels cims de la carena de Castell Renau, concretament a l'Est del que figura amb aquest nom al plànol usat. Com s'ha esmentat més amunt, es distingeixen dos recintes. El Superior recolza directament a l'Inferior, que li fa de base (de fet, ambdós venen a ser més o menys concèntrics) i te unes dimensions majors. Un potent nivell d'enderroc cobreix ambdós conjunts. Tot seguit detallarem les seves característiques.

Recinte superior

El Recinte Superior conforma un pla sobre el qual s'aixeca la torre. El seu interior està colmatat per terra i blocs de pissarra, possible enderroc. Les mides dels eixos longitudinals i transversals són de 10x8 metres, prenent els paraments interns del mur com a referència. A pràcticament tot el seu perímetre el parament extern ha patit un procés de d'enderroc superior a l'intern i està tapat per runa i altres sediments. En un segment al NE és visible un segment de parament amb una possible obertura formada per un dintell d'ortostat. En el seu angle SW sembla recolzar-se sobre roca mare.

La torre és l'element més fàcilment individualitzable del Recinte superior. Es troba a la part superior del conjunt i del propi recinte. Presenta una planta circular amb una pared seca de doble parament de carreus de pissarra irregulars d'un parament. A la seva part nord sembla que s'hi ha reconstruït un mur recentment. Diàmetre: N-S 4'6 m. E-W 4'65 m. L'interior de la torre està colmatat de pissarra i enderroc.

Recinte inferior

Envoltant el Recinte superior (excepte el seu costat NW) hi ha el Recinte inferior que sembla conformar un aterrossament artificial del terreny sobre el que s'assenta l'anterior. El Recinte inferior conforma, doncs, defineix una superfície plana sobre la qual aixecar el Recinte superior. Aquest Recinte inferior està adossat als seus dos extrems a un amuntegament de lloses i terra situat al nord/nord-oest de les estructures visibles en superfície. A la part sud sembla que la terrassa o Recinte inferior estava delimitat per un mur de contenció que ha provocat molt d'enderroc escampat pel pendent de la muntanya. En canvi, a la meitat nord aquest mur de contenció a penes s'intueix per una inflexió del terreny coberta de pissarra. Així mateix, gran part del Recinte inferior es troba cobert per l'enderroc procedent del recinte superior.

L'amuntegament ("muntera") de pedres està situat entre 5 i 8 m. al NW del Recinte superior i amb una cota similar a aquest, aparentment separats per una fossa que tant hauria pogut servir per facilitar el material constructiu com per a defensa. L'elevada quantitat de lloses de pissarra escampades per part de la superfície d'aquesta elevació podria indicar la presència d'alguna edificació en ella que, no obstant, actualment no és visible. D'altra banda, com a mínim parcialment, l'elevació és producte d'un aflorament de roca de pissarra.

Un petit mur, el Parament A enllaça l'extrem NW de l'amuntegament de pedres amb l'enderroc del Recinte superior. El constitueixen dues fileres de pedra seca feta de carreus irregulars de pissarra de 2 metres de longitud i aparentment delimita o tanca la fossa que els separa. També és visible un alineament d'una única filera de carreus a l'extrem sud de la muntera i que podria haver servit per tancar la fossa per aquest sector.

No s'ha trobat material en superfície, si bé la vegetació ha ocupat el jaciment.

Destaca la molt bona visibilitat cap al port de la Bonaigua, Son i la vall de la Noguera-Pallaresa.

Cronologia: tot i que presenta l'aspecte d'un castell (alt)medieval, no hi ha cap esment a aquest conjunt en la documentació feudal referent al Comtat de Pallars i a l'Alt Àneu. Tampoc detectem morter de calç com a element constructiu.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

AA-001

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Tossal de la Cabana dels Caçadors
 Localitat Son
 Municipi Alt Aneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1920	punts gps	01-3	Latitud	4721344
Núm. mapa 1:25000	181-II	Cota inferior	1910		01-4	Longitud	31342331
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

16-07-2001

Nom Informant

Tractament rebut

Documentació planimètrica, fotografia, registre i descripció

Estat conservació

Bó
 Regular
 Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

01-2	1	2
01-1	3	4
01-2	1	3
01-2	1	4
01-1	1	5
01-1	1	6
01-1	1	7
01-2	1	5
01-2	1	6
01-2	1	7
01-1	1	8
01-2	1	8
01-2	1	9
01-1	1	9
01-2	1	10
01-2	1	11
01-1	1	10
01-2	1	12

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall
 zona baixa de vessant
 zona alta de vessant
 messeta
 carena
 cim

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 1500, collada del

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària
 granítica
 pissarra
 sedimentària
 conglomerat
 altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de les Cabanyeres

Una altra font d'aigua Riera del Tinter

Distància (en m.) 1000

Distància (en m.) 1350

Distància font permanent (en m.) 1000

Conca Riu de les Cabanyeres

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Bosc mixte de pi roig, avellaner i bedolls
Fauna actual salvatge	Fauna alpina i subalpina
Fauna actual domèstica	Vaques

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
---	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ articulat ☒ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

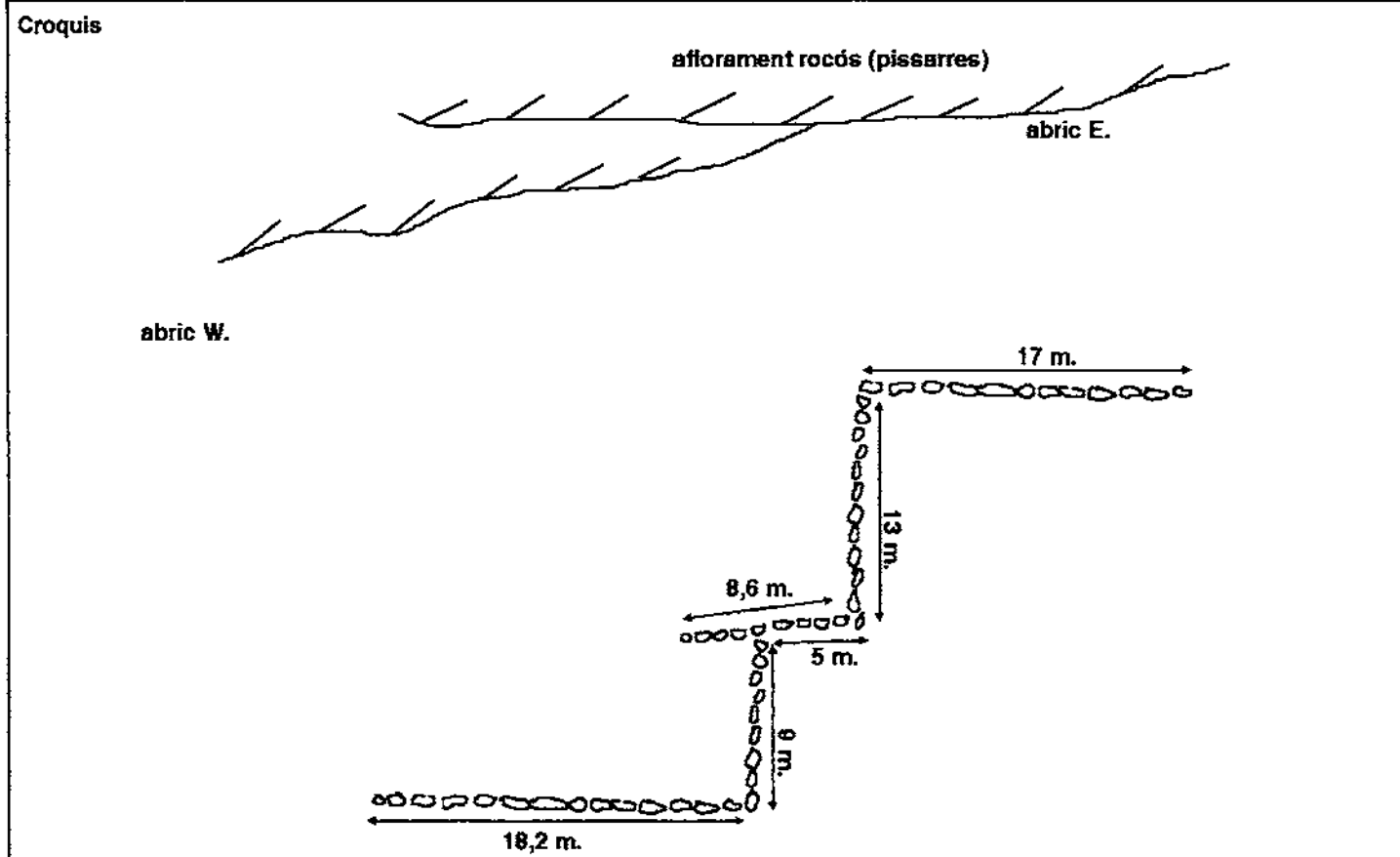
Tipus recintes i estructures associades

- necrópolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-002

Descripció general

El jaciment consisteix en dos recintes quadrangulars adossats a la cresta, de mesures relativament grans (veure croquis) definits per murs de pedra (pissarra). El jaciment es troba situat sota una petita elevació rocosa que es localitza 150 m. a l'est del Tossal de la Cabana dels caçadors i que, actualment, dona lloc a dos petits abrics. Hi ha una bona visió de la Vall de Son i del Noguera Pallaresa.

Descripció detallada

El jaciment s'ha localitzat i identificat a partir dels murs representats en el croquis. Els murs estan fets de blocs de pissarra de diferents mesures. Presenten alçats d'entre 40 i 60 cm., amb paraments de dues a tres fileres. Alguns d'ells, en planta, mostren un parament exterior i un reompliment interior. D'altres són de doble parament. Finalment, el mur sud està format per una única filada de blocs d'uns 140 x 100 cm. per terme mig. En els altres casos, els blocs que defineixen els paraments són de menor mesura, essent els més grans els de la primera filera, de fins a 100 cm. de llarg. En alguns dels murs hem pogut apreciar clarament com la base es situa uns 15 cm. per sota del nivell actual de sòl. En les petites tasques efectuades per netejar una mica el petit enderroc i sòl superficial, a nivell de base de mur han aparegut nombrosos fragments de quarsites, alguns de possible fractura antròpica. Els hem recollit.

No hem apreciat un volum gran d'enderroc associat als murs. Aquest fet fa pensar que, originàriament, no devien tenir una gran alçada. Aquesta dada, junt a les seves dimensions en planta dels recintes i als paral·lelismes a altres conjunts similars a la zona fa pensar que es tracta de recintes d'estabulació de bestiar.

Posteriorment, la consulta amb diverses persones grans de Son i València d'Àneu ens ha permès que aquests recintes no formen part de la memòria col·lectiva referent a les activitats ramaderes estivals a la zona. Aparentment, no hi ha constància de la seva utilització per estabular bestiar així com tampoc de la utilització del Tossal com a àrea de pastures d'estiu al llarg del s. XX i, probablement, durant la segona meitat del s. XIX. No obstant, la cronologia del conjunt és incerta i pot abastar un ventall temporal molt ampli.

Cronologia: indeterminada. Aparentment anterior a finals del s. XIX.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-002**

Autoria **Adam, Vanessa, Albert i Ermengol**

Data **16/07/01**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-003**

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
Localitat
Municipi
Comarca
Propietari/a

Núm. mapa 1:10000	<input type="text"/>	Cota superior	<input type="text" value="1983"/>	punts gps	<input type="text" value="01-5"/> <input type="text" value="01-6"/>	Latitud	<input type="text" value="4721018"/>
Núm. mapa 1:25000	<input type="text" value="181-II"/>	Cota inferior	<input type="text" value="1983"/>			Longitud	<input type="text" value="31340348"/>
Núm. fotos aèries	<input type="text"/>						

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment
Nom informant

Tractament rebut

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-1	1	11
càmera/ carret/f oto	01-2	1	16bis
	01-2	1	17
	01-2	1	18
	01-1	1	12
	01-2	1	19
	01-1	1	13
	01-2	1	20
	01-1	1	14

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu ☐ plana ☐ altiplà ☐ muntanya suau ☒ muntanya abrupta	Relleu intern ☐ fons de vall ☒ carena ☐ zona baixa de vessant ☐ cim ☐ zona alta de vessant ☐ messeta	Climatologia Subalpina.
Orientació ☒ Solana ☐ Obaga	Distància a port de muntanya / coll (en m.) <input type="text" value="210, collada del"/>	Potència sol ☐ 0 ☐ 0.1 a 5 ☒ 5.1 a 10 ☐ >10
		Tipus roca mare ☐ calcària ☐ sedimentària ☐ granítica ☐ conglomerat ☒ pissarra ☐ altres
		Estrats al·luvials ☐ presència ☒ absència

Font d'aigua més propera **Distància (en m.)**
Una altra font d'aigua **Distància (en m.)**
Distància font permanent (en m.) **Conca**

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)
Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)
Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)
Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-003

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc escleritzat
Vegetació natural actual	Pi Roig, avellaners
Fauna actual salvatge	Fauna alpina i subalpina
Fauna actual domèstica	Vaques

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
---	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Frequentes ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	---	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterrossaments
- altres _____

Tipus megàliti

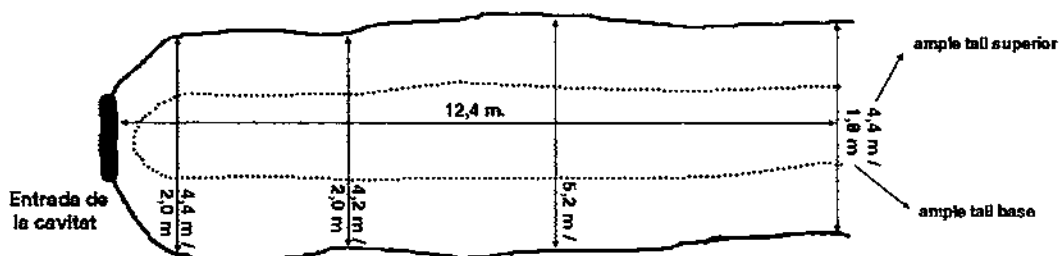
- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

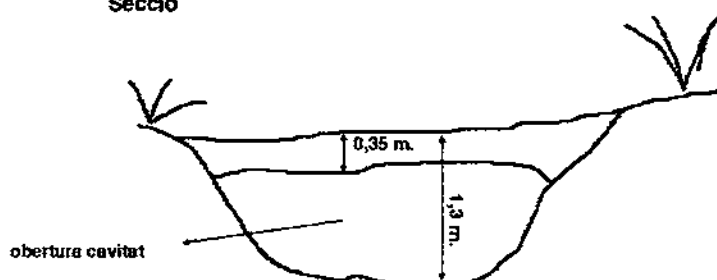
Croquis

Plans de Cabanyeres (AA-003)

Planta

Secció

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-003**

Descripció general

El jaciment consisteix en una possible mina de ferro. S'identifica per una trinxera oberta transversalment a una petita cresta de pissarra que aflora a la carena. En el seu extrem NE hi ha una cavitat artificial, amb tota seguretat producte de l'activitat extractiva. Morfològicament aquesta petita rasa minera recorda les localitzades a la vall de Baisca, especialment les corresponents a LL-001 i LL-005.

Josep Mª Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa ens confirma que algunes mostres de pissarra tenen òxids de ferro, fonamentalment hematites.

Descripció detallada

El jaciment consta d'una trinxera i una cavitat, ambdues d'origen indubtablement artificial, que tallen un aflorament de pissarres verticals amb vetes de quars amb òxids de ferro. La trinxera medeix aproximadament 13 m. d'eix longitudinal. En el seu extrem NE, coberta per molta vegetació, hi ha l'entrada de la cavitat. Un cop localitzada aquesta, hem procedit a netejar-la de pedres grans (de més de 30 cm.) i troncs. A la seva entrada, la cavitat es troba bastant colmatada de sediment i de lloses caigudes del sostre. Per les seves mesures, l'extracció del mineral de ferro no degué ser intensiva, més aviat relativament "domèstica" o "subsistencial". Ni a la trinxera ni a la perifèria de les dues estructures s'han localitzats elements mobles associats, com ara pics, etc. Tampoc hi ha traces d'acumulacions significatives d'escòries de reducció, que permetin suposar l'existència d'altres activitats del procés siderúrgic a l'indret. Les mesures de la cavitat i la rasa s'especifiquen en el croquis.

La zona on es troba ha estat talada fa poc, fet que fa relativament fàcil de trobar la rasa.

No hem trobat referències prèvies d'aquesta cova, ni en la base de dades de l'Escola de Mines de la UPC (Manresa) ni en els diferents informants locals consultats (que, en canvi, sí coneixen les mines de l'Estany Gerbert i del Pic de Bassiero).

Recollim mostres de les mineralitzacions de ferro.

Cronologia: indeterminada. Aparentment anterior a finals del s. XIX. Per les seves característiques podria ser contemporània a les rases mineres de la vall de Baisca (LL-001, LL-002 i LL-005) i, en conseqüència, anterior al canvi d'era.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

AA-003

Autor/a **Débora, Enric, Anna**

Data **17/07/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment **AA-004**

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
Localitat
Municipi
Comarca
Propietari/a

Núm. mapa 1:10000
Núm. mapa 1:25000
Núm. fotos aèries
Cota superior
Cota inferior
punts gps

01-7
01-8

Latitud
Longitud

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobrint

Data de descobrint

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Nom informant

Tractament rebut

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

01-1	1	18
01-1	1	19
01-1	1	20
01-1	1	21

càmera/ carret/f oto

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de
muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment AA-004

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclaritssat
Vegetació natural actual	Pi roig i avellaners
Fauna actual salvatge	Fauna alpina i subalpina
Fauna actual domèstica	Vaques

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
---	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàlit

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres_

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-004

AA-004

Descripció general

Bloc de granit horitzontal que, en la seva majoria, es troba soterrat i que en la seva part superficial (+/- 15 cm.) presenta incisions que podrien ser d'origen antròpic. No obstant, el seu caràcter és dubtós i necessitaria d'un estudi més exhaustiu per confirmar que es tracta realment d'un jaciment.

Descripció detallada

El bloc es localitza al sector sud del Pla de les Cabanyeres, en una pastura oberta a un dels capçals de la vall de Son. En la part central d'aquest pla hi ha blocs de granit grans sense un ordre aparent. El bloc de granit medeix aproximadament 110x130 cm. Presenta dues incisions en paral·lel que podrien ser producte d'un treball de filat. Junt a aquestes incisions són evidents esquerdes en la roca per gelifracció.

La superfície de la roca és irregular, amb zones més abruptes i granuloses i d'altres més llises i acanalades (mirar el croquis). Aquestes darreres són producte de l'erosió del gel i la neu.

Punt GPS nº 7.

A certa distància en direcció Est hem localitzat una concentració de blocs que podria ser d'origen antròpic. Alguns d'aquests blocs recolzen directament a sobre del sedíment. La fotografíem i n'anotem la seva posició GPS.

Punts GPS nº 8.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

AA-004

Autoria **Albert, Vanesa i Adam**

Data **17/07/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-005

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Forat del Pa
 Localitat Son
 Municipi Alt Àneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 2620	punts gps 01-13	Latitud 4718337
Núm. mapa 1:25000 181-II	Cota inferior 2610	01-14	Longitud 31339491
Núm. fotos aèries 			

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

20-7-2001

Nom informant

Jaume Cortina, de Casa Moreu de Son

Tractament rebut

Documentació fotogràfica, registre i descripció. A l'interior, s'ha realitzat una petita cata (de 20x20 cm. i 30-35 cm. de fondària).

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-2	2	2
	01-2	2	3
	01-1	1	30
càmera/ carret/f oto			
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 0

Climatologia

Alpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riera del Tinter

Distància (en m.) 1400

Una altra font d'aigua Riu d'Escrita

Distància (en m.) 1600

Distància font permanent (en m.) Riera del Tinter

Conca Riu de Cabanyeres

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment AA-005

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	<input type="text" value="Pastura d'alta muntanya"/>
Fauna actual salvatge	<input type="text" value="Fauna alpina"/>
Fauna actual domèstica	<input type="text" value="Ramaderia estacional d'ovella . Cavall (del refugi)"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☒ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megàlits
☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☒ altres ☐ megàliti	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☒ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. Jaciment AA-005

Descripció general

El jaciment es defineix a partir de la cova homònima situada poc abans del pic de les Cabaneres (segons el Mapa Comarcal del Pallars Sobirà) o de Lo Planell (Mapa Topogràfic Nacional), i dels forats de forns de calç situats al vessant a pocs metres de la cavitat. L'accés immediat a la cova és molt pronunciat, des del SE cap el NW, a partir d'una rampa descendent de grans lloses de pissarra caigudes cap a l'interior de la cova. Els forats són visibles a la carena sud-est, per sota de la cova. Des del Refugi de les Aigües l'ascensió és de prop de 1h i 30 minuts, per un terreny pendent però fàcil de pastures alpines.

Descripció detallada

La cavitat presenta una forma ovalada en secció. L'entrada és pel SE i acte seguit, en direcció NW, dona lloc a una sala. El sostre d'aquesta primera sala està format per grans lloses de pissarra superposades, a una alçada no superior a 200 cm. en els punts més alts i presenta un aspecte poc consolidat. Petites lloses al terra indiquen processos de gelifracció que deuen haver incidit en el periòdic colapse de part del sostre. De la seva cara E en surt un passadís d'uns 6 m. de llarg, amb una amplada constant d'uns 2 m. El sostre cada cop es fa més alt degut al lleuger pendent descendent del terra. probablement aquest passadís enllaça amb una sortida actualment colmatada per lloses caigudes visible al NE de la cavitat principal. Només en aquest passadís s'hi han trobat materials "arqueològics": restes de fauna actual (probablement d'ovicàpid) i llaunes de fa uns 50-70 anys.

El terra de les dues sales visitades de la cova presenta sediment format per terra i lloses de diversos tamanys caigudes del sostre. En gran mesura, la matriu procedeix de la descomposició de la pissarra per gelifracció. L'entrada a la cova està més elevada que el seu interior i evidencia en alguns trams una llengua descendent de sediment cap el seu interior. Realitzem una petita cata a la primera sala. El sediment encara està endurit per l'acció del gel. El resultat és, en termes generals, un paquet estèril (només baixem uns 30-35 cm.). Tot i això, recollim alguns ascles de quars. Com a mínim un d'ells, segons l'estudi de laboratori posterior, presenta traces d'una molt probable fractura d'origen antròpic. De confirmar-se donaria rellevança arqueològica a l'indret. Informants locals ens han esmentat que la cova, a més de refugi de pastors, a principis del s. XX era un punt de trobada i de guardar-hi queviures i també un amagatall per a caçadors d'isards.

Cronologia: indeterminada, potser amb ocupacions prehistòriques.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-005**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-006

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Arrosse de Baix
 Localitat Esterni d'Aneu
 Municipi Alt Aneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1195	punts gps 01-17	Latitud 4719905
Núm. mapa 1:25000 181-II		01-18	Longitud 31345295
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 1190		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

21-07-01

Nom informant

Tractament rebut

Documentació planimètrica, fotografia, registre i descripció.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

01-2	2	10
01-1	1	35
01-1	1	36
01-2	2	11
01-1	1	37
01-2	2	12
01-1	1	38
01-1	2	1
01-2	2	13
01-1	2	2
01-1	2	3
01-2	2	14
01-2	2	15
01-1	2	4
01-2	2	16
01-1	2	5

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Barranc d'Arrose

Distància (en m.) 400

Una altra font d'aigua Noguera Pallaresa

Distància (en m.) 900

Distància font permanent (en m.) 400

Conca riu Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-006**

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Gramínies (prats de pastures)
Vegetació natural actual	Gramínies, rosers silvestres, esbarzers i avellaners.
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i de muntanya mediterrània.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició	☐ concentracions ☐ dispers
-------------------	--	------------	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlit

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cistemes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàlits

- doimen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-006

Descripció general

Jaciment situat a la vessant amb solana de Arrosse de Baix. El definim a partir de la identificació de dos recintes (que denominarem superior i inferior), i un gran mur que segueix el sentit del pendent. A part, a l'extrem inferior és visible un mur amb forma semicircular.

Descripció detallada

El jaciment està dividit en un recinte superior i un d'inferior. Ambdós recintes estan envoltats d'abundant vegetació i esbarzers (sobretot rosers silvestres) que, especialment en el superior, dificulten la visió de les estructures i la caracterització del conjunt.

El recinte superior consta d'una zona d'enderroc més aviat rectangular, en la que es poden distingir restes d'un mur que discorre perpendicular a les corbes de nivell i un altre que surt de la seva part superior i forma amb ell un angle recte. Els dos murs estan en força mal estat i enderrocats, no superant els 15 cms. d'alçada. Aquest recinte és vorejat per un camí de pastors actual.

El recinte inferior consta d'un mur d'uns 30 ms. de llarg i 1'5 ms. d'ample que segueix el sentit de la vessant (o sigui, perpendicular a les corbes de nivell). Aquest mur no supera els 20-25 cms. d'alçat i en ocasions s'hi poden endevinar dues fileres. En planta presenta un doble parament i un reompliment de pedres. Acaba enllaçant amb una estructura de forma semicircular, d'uns 7 m. de radi. El recinte pròpiament dit es troba també força enderrocats i cap de les seves parets no supera els 20 cm. d'alçada. No es distingeix clarament la organització constructiva dels murs, ja que sediment i vegetació els cobreixen., no veient-se en cap cas el tipus de parament que el forma. Els límits d'aquesta estructura coincideixen amb l'inici d'un pendent pronunciat en el terreny, on s'hi troben forces restes d'enderroc del recinte inferior. Aparentment la seva forma és irregular.

La cronologia del conjunt és totalment incerta. L'absència de traces de sostre de lloses enderrocats en cap dels dos recintes fa pensar que es tracti d'edificacions anteriors al s. XVIII. Tampoc s'esmenta la seva existència en els diferents testimonis recollits d'història oral.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **AA-006**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-007

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment "Dolmen" del Clot de la Coma
 Localitat València d'Àneu
 Municipi Alt Àneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 Cota superior 1565 punts gps 01-124 Latitud 4723060
 Núm. mapa 1:25000 181-II Cota inferior 1565 Longitud 31338265
 Núm. fotos aèries

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

19-08-2001

Nom informant

Albert Plans i Iolanda Creus

Tractament rebut

Documentació planimètrica, fotografia, registre i descripció

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carretí/ oto

01-1	7	20
01-1	7	21
01-1	7	22
01-1	7	23
01-1	7	24
01-1	7	25
01-2	7	14
01-2	7	15
01-2	7	16
01-2	7	17
01-2	7	18
01-2	7	19

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 meseta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 3600

Climatologia

Mediterrània de muntanya / Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de a Bonaigua

Distància (en m.) 50

Una altra font d'aigua Barranc Gerber

Distància (en m.) 1100

Distància font permanent (en m.) 50

Conca Riu de a Bonaigua

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-007

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	
Vegetació natural actual	Bosc d'avets
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició	☐ concentracions ☒ dispers
-------------------	--	------------	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ articulat ☒ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlith

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliths

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment AA-007

Descripció general

Definim el jaciment a partir d'una estructura de grans blocs de granit que podria correspondre a un dolmen d'una única cambra de planta aproximadament quadrangular i d'uns 4,60 x 4,80 m. a l'exterior. L'accés està orientat a l'est, sense cap llosa tapant-lo. El seu interior està ple d'abundant sediment, part del qual ha percolat pel pendent en el que recolza. Les activitats antròpiques recents s'han realitzat sobre aquests dipòsits sense que aparentment hi hagi hagut majors remocions. La construcció, en cas de ser artificial i no correspondre a un fenomen natural, està feta mitjançant grans blocs granítics procedents de l'entorn més immediat. El dolmen recolza directament sobre el pendent de la muntanya. El túmul, en cas que existís, és difícil de veure. Potser alguns dels blocs de granit que emmascaren la cambra en fossin part.

El jaciment es localitza al Bosc de Sabà, al costat d'una pista forestal que desemboca a l'antiga carretera just quan, baixant del port, creuava el riu i passava al vessant obac. L'estructura es troba al fons del vessant.

Descripció detallada

El possible dolmen es situa en el marge nord de la zona d'esllavissades i aïllaus procedents del Pui de la Bonaigua, en el que ara és un bosc d'avets. Tot i que a l'àrea hi ha trams de tartera de grans blocs de granit, l'estructura que defineix el jaciment se'n situa una mica apartada.

Definim l'estructura a partir d'una gran llosa de granit d'uns 4,2 per 4,6 m. en planta que recolza plana a sobre varis blocs de granit. Originalment una cambra de 3,3 m. de profunditat i uns 3,5-4 m. d'ample adossada al vessant. En el seu interior hi ha una gran quantitat de sediment, que en gran part sembla arrossegat pel pendent del vessant i dipositat en el seu interior per l'aigua. S'hi evidencien activitats modernes (1 fogar, ampolles ...). Igualment, a l'entrada ha aparegut algun fragment de ceràmica moderna i una ampolla de Pesi-Cola. Els blocs laterals de la cambra són també de grans dimensions i amples. Aquest fet fa que l'entrada prengui la forma d'un passadís d'accés que mesura 1,2 m. de llarg i 0,75 - 1,2 m. d'ample a la seva base actual (de la part interior i exterior respectivament). L'entrada orienta cap el riu i cap a l'Est.

Les característiques del conjunt són suggerents, però en cap cas concloents del seu origen antròpic, especialment tenint en compte les característiques geològiques de l'indret. A fi d'afinar una mica més la nostra valoració, hem fet una petita cata de 40x30 cm. en planta i 40 cm. de fondària a l'interior de la cambra, just limitant amb l'accés. L'activitat la permet veure una primera capa de terra orgànica d'entre 0-10 cm. que recolza sobre un paquet en pendent de sediment marró clar de 10-30 cm. de gruix i a sota un paquet de terra de color marró clar on aturem l'excavació. En aquest darrer paquet ha aparegut una vèrtebra axis cremada que inicialment pensem que és humana. El treball posterior al laboratori mostra que és d'*Ursus*. Tot i això, les traces de cremat i són evidents i indica una acció humana sobre ella.

L'estructura recolza sobre el vessant i està coberta parcialment per terra. Els seus laterals també estan coberts per blocs de granit i pissarres, que podrien constituir restes d'un antic túmul associat.

Caldria una prospecció més intensiva per adquirir major seguretat sobre l'origen de l'estructura descrita que, d'altra banda, sembla contenir material arqueològic en el seu interior.

Cronologia: si es confirma la interpretació inicial, Eneolític a Bronze mitjà.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

AA-007

Autoria Adam, Albert, Ermengol, Marc F., Marc N.

Data 19/08/01

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment EC-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Punta de Roquetes
 Localitat Ginestarre
 Municipi Esterrí de Cardós
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota superior	<input style="width: 100%;" type="text"/>	punts gps	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Latitud	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Núm. mapa 1:25000	<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>	Longitud	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Núm. fotos aèries	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota inferior	<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia i registre

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies		
02-2	4	1
02-2	4	2
02-2	4	3
02-2	4	4
02-2	4	5
02-2	4	6
02-2	4	7
02-2	4	8
02-2	4	9
02-1	4	15
02-1	4	16
02-1	4	17
02-1	4	18
02-1	4	19
02-1	4	20
02-1	4	21
02-1	4	22
02-1	4	23

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment EC-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura i camps abandonats colonitzats per màquia
Vegetació natural actual	Pi negre, bedoll i màquia
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	Ovicàprids i bòvids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

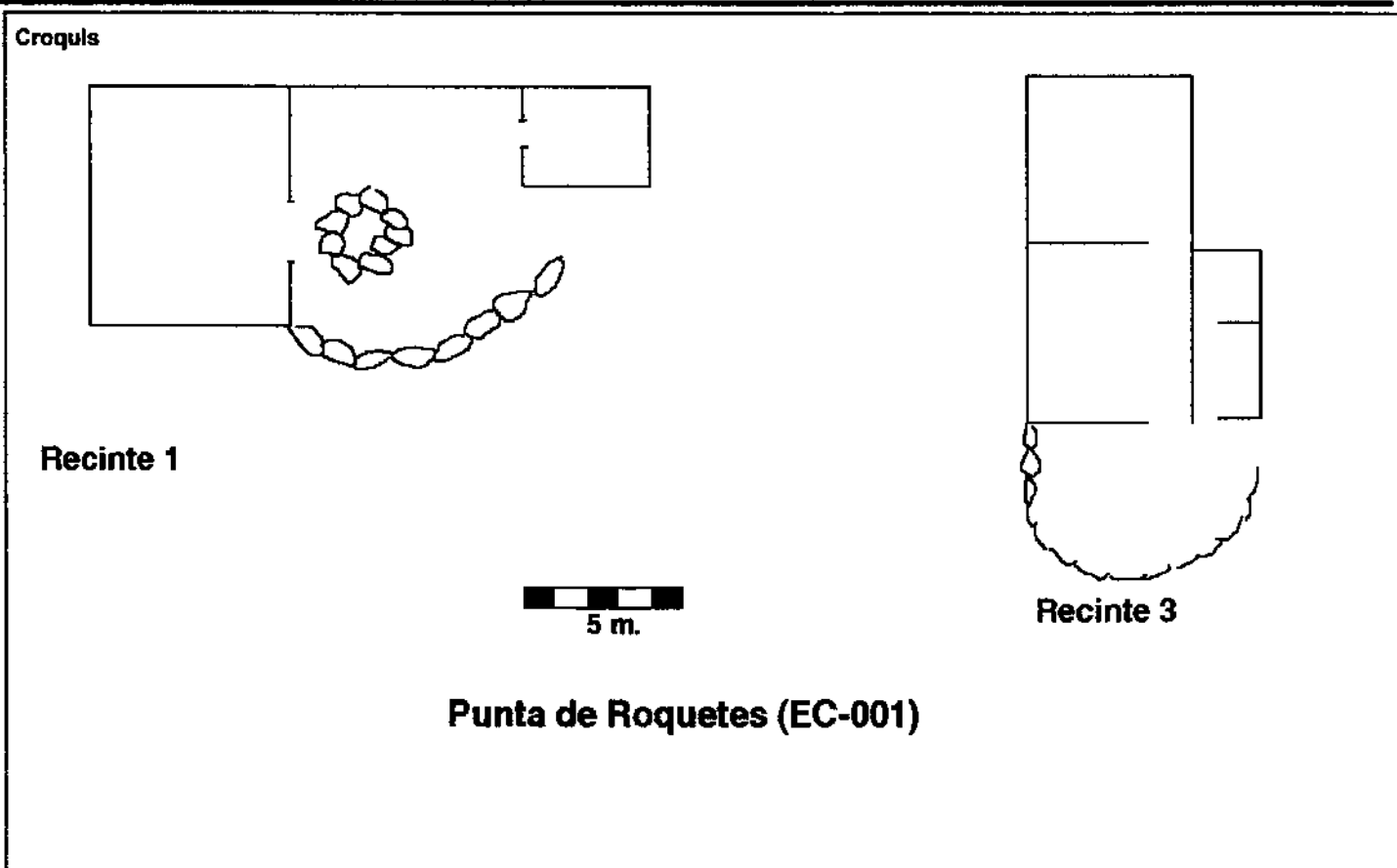
Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☒ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☒ aterrossaments ☐ altres	Tipus megàliti ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres
---	--	--

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment EC-001

Descripció general

El jaciment consisteix en un assentament format per un mínim de 6 conjunts arquitectònics. Generalment, els diferents recintes estan conformats per un recinte obert, tipus era, un o varis petits recintes habitacionals i un altre espai obert possiblement per tancar bestiar. Generalment els espais es distribueixen entorn aquest darrer, tot i que hi ha certa variabilitat al respecte. Pels voltants s'entreveuen restes d'algun bancal o aterrossament. La cronologia de l'assentament és relativament recent. Un dels recintes té una data gravada de finals del s. XVIII. Desconeixem però l'època fundacional de l'assentament. El seu abandonament sembla anterior al de les bordes en desús al llarg de la segona meitat de s. XX. Hipotèticament podria coincidir amb la primera onada recent de despoblament de la comarca, durant el darrer terç del s. XIX primer quart del s. XX.

El jaciment es localitza en una zona alta de vessant a menys de 500 m. en pla i poc més de 30 en vertical de la carena de la Punta de Roquetes, que separa les valls de Ginestare i Boldius. A la vora hi ha el curs d'aigua que genera la Font dels Coms. El terreny tot i que pendent, no és especialment abrupte i segurament va ser apte, en el passat, per mantenir prats i camps de cereals d'alçada. Actualment la zona està coberta per camps de màquia densos que limiten enormement la visibilitat. Molt probablement en el seu lloc hi va haver, fins fa relativament poc, prats de pastura.

Descripció detallada

El jaciment s'estén per un àrea de més de 300 m, d'eix en horitzontal, seguint les corbes de nivell, i prop de 100 seguint la inclinació del pendent. Està definit per un mínim de 6 conjunts arquitectònics relativament separats entre si (veure al respecte els diferents punts GPS presos). A prop seu, especialment al vessant sud de la carena a l'oest de la Punta de les Roquetes hi ha algunes cabanes de pastor (veure, també, punts GPS al respecte). La forma concreta dels diferents recintes varia, tot que responen a les pautes generals assenyalades més amunt. Les seves dimensions, però, tendeixen a cenyir-se a un llarg d'entorn 17 m. i un ample d'uns 7 m. Tots els murs estan fets de paret seca de lloses planes de pissarra. L'estat de conservació de les estructures és mitjà. Per una banda, el nivell d'enderroc sembla superior al de bordes abandonades els darrers 50 anys. Per l'altra, és menor al d'altres jaciments (per exemple, FA-003, EC-002, VF-008, etc.) No s'ha trobat material en superfície. Es descriuen alguns conjunts a tall d'exemple:

Conjunt 1. Conformat per un petit recinte de vivenda (hi són visible restes d'una llar de foc) de 3 x 4 m. i una porta d'1,3 m. i una habitació més gran de la que en desconeixem la funcionalitat, però podria ser una cort o un paller, de 7,2 x 6,15 m. i una porta d'1,9 m. Separa ambdós recintes un espai obert de 7 m. d'ample i un llarg de més de 7 m., al qual menen les portes dels recintes descrits abans. En el seu extrem interior aquest espai està tancat per un mur que enllaça els dos recintes anteriors. El seu extrem exterior el tanca un mur que adossa a un vèrtex del recinte gran i en planta és circular (cobrint no més de 130º de l'arc). Finalitza abans d'empalmar amb la paret transversal externa del recinte petit, deixant un espai de 4 m. que facilita l'accés a l'espai central i a les portes dels diferents recintes. A l'interior d'aquest pati, que recorda una era, hi ha una estructura de planta indefinida (irregular, tendint a circular) d'1 m. de diàmetre intern (entre els paraments interns dels murs). La seva funcionalitat és desconeguda: una menjadora (?).

Conjunt 3. Està format per un recinte rectangular de 10,5 x 5,3 m. i que es troba subdividit transversalment per la meitat per un mur que, no obstant, deixa un espai per accedir d'una habitació a l'altra. Al mur longitudinal esquerre (en sentit ascendent pel vessant) hi adossen dues petites habitacions, comunicades entre si i, alhora, amb l'accés des d'una de les subdivisions del recinte més gran. L'ample de les dues habitacions petites és a penes de 3 m. i el llarg de les dues juntes arriba a 5,1 m. (2,25 i 2,85 m. respectivament). Per fora, davant d'ambdós recintes gran i petit hi ha un pati delimitat també per un mur semicircular en planta. La secant del mur mesura 7 m., reproduint les dimensions del conjunt anterior. En aquesta ocasió l'accés és també pel lateral esquerre, obert al no enllaçar el mur amb el recinte més petit.

Les dues habitacions petites tenen prestatges de maçoneria en un dels murs. Tant en aquest com en el conjunt anterior, en algunes de les pedres dels murs de les parets de l'interior de les habitacions petites hi ha línies gravades mitjançant incisions, formant sèries de rectes verticals.

Conjunt 5. Destaquem d'aquest, que segueix les pautes dels anteriors, la presència d'una inscripció gravada en una pedra d'una paret on hi ha la data de 1784, que ens dóna un referent de la construcció, remodelació o ús d'un d'aquests conjunts arquitectònics.

Tots als conjunts han estat situat espaiament mitjançant punts GPS. Els conjunts 2 i 4 són de característiques semblants als conjunts 1, 3, i 5. El Conjunt 6 és el que presenta un millor estat de conservació estructural: hi ha 4 recintes ben definits i un d'ells té un mur que arriba a tenir un alçat d'1,5 m. Pels voltants d'aquest conjunt també hem localitzat restes una sèrie de bancals amb uns murs d'un únic parament d'entre 0,5 i 1 m. d'alçat. A les antigues parcel·les definides per aquests bancals també hem detectat apilaments de pedres de neteja de camps. Els indicis d'antics bancals són també freqüents entre els diferents conjunts arquitectònics, encara que estan molt tapats per la gran quantitat de ginesta i màquia. La confluència en l'assentament de bancals i eres associades als recintes ens fa pensar en una presència destacada de cultius de cereals a finals del XVIII i principis del XIX en zones aparentment marginals.

Cronologia: finals del s. XVIII i principis del s. XIX, previ al primer procés de despoblament de la comarca.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

EC-001

Autor/a Halima, Ester i Albert

Data 06/09/02

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment ES-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Gravats de la Guineu
 Localitat
 Municipi Estern d'Aneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Municipal?

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 980	punts gps 01-49	Latitud 4721585
Núm. mapa 1:25000 181-II	Cota inferior 975	01-50	Longitud 31346061
Núm. fotos aèries 		01-51	
		01-52	
		01-53	

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

29-07-01

Nom informant

Jordi (Brigada municipal d'Estern)

Tractament rebut

Registre, documentació i fotografia.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

01-2	4	7
01-1	3	37
01-2	4	8
01-2	4	9
01-2	4	10
01-2	4	11
01-1	4	1
01-2	4	12
01-2	4	13
01-1	4	2
01-1	4	3
01-2	4	14
01-2	4	15
01-1	4	4
01-2	4	16
01-2	4	17
01-2	4	18

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) xxxxxx

Climatologia

Mediterrània de muntanya

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera riu Noguera Pallaresa

Distància (en m.) 180

Una altra font d'aigua riu Bonaigua

Distància (en m.) 550

Distància font permanent (en m.) 180

Conca riu Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **ES-002**

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura i camps de conreu abandonats.
Vegetació natural actual	Matolls, roures, alzines, argelagues i nogueres.
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició	☐ concentracions ☐ dispers
-------------------	--	------------	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres_ ☐ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ necròpolis ☐ rases mineres ☒ art rupestre ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres_____	Tipus megàlits ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres_
Localització ☐ cova ☐ bauma/abric ☒ aire lliure		

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment

ES-002

Descripció general

El jaciment està conformat com a mínim cinc panells de pissarra allisada intencionalment amb incisions profundes de caràcter clarament antròpic. Els panells es localitzen a l'extrem nord-oest del nucli d'Esterrí d'Àneu, la majoria al costat de les darreres cases del poble i algun dels panells en els afloraments rocosos en direcció el Castell de València. Els motius representats estan constituïts per línies rectes, una part d'elles paral·leles i altres entrecreuant-les. Les incisions són profundes, en forma de "V". Tant per les seves característiques estilístiques com tècniques els gravats són molt similars als localitzats entre Alins i Àreu (documentats a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya amb el nom d'Incisions d'Arati) i a l'estil presumiblement més antic d'art rupestre identificat a Andorra. A Andorra se'ls assigna una cronologia del Neolític o Bronze. No es localitzen materials mobles ni altres estructures a l'indret.

El jaciment es localitza a l'extrem nord-oest de l'actual nucli urbà d'Esterrí d'Àneu, al costat de les últimes cases del poble seguint l'antic camí cap a València d'Àneu i just per sobre de la carretera de la Bonaigua.

Descripció detallada

El jaciment dels Gravats de la Guineu està conformat per un mínim de cinc panells de gravats en afloraments de roca mare de la part baixa de la línia de carena que separa el tram inferior del riu de la Bonaigua, just quan s'uneix al riu Noguera Pallaresa, de l'extrem Nord de la plana sedimentària d'Esterrí d'Àneu i la Guingueta d'Àneu. A l'actualitat els gravats es troben al sortir del nucli urbà, alguns d'ells fins i tot dins d'un dels carrers del poble. Amb posterioritat a la realització d'aquesta fitxa, durant l'estiu de 2003 hem pogut comprovar que la realització d'unes obres d'acondicament d'un accés d'un carrer han destruït un dels panells. Aquest fet ha ocorregut mesos més tard de que es notifiqués a l'arqueòleg territorial l'existència del jaciment, que va ser visitat en diverses ocasions per ell.

A fi de facilitar la localització dels panells i d'intuir-ne la seva disposició espacial hem adjuntem mesures per GPS de les seves coordenades. De forma sintètica cal enunciar que aquests panells, de mesures variables, es disposen de forma discontinua en l'espai af llarg d'una superfície d'uns XXXX revisar coordenades punt panell 1 i 2. Tots ells es localitzen al vessant de solana, amb una orientació predominant cap que varia del Sud a l'Oest. Tots ells consisteixen en línies rectes gravades a la roca. Les línies són predominantment paral·leles, per bé que en tots els casos n'hi ha algunes que les entrecreuen obliquament. En secció presenten una forma de "V" profunda que, en alguns casos és molt marcada. En alguns dels panells són totalment visibles les marques del procés de gravat, que discorren en forma longitudinal respecte l'eix de la línia, com si s'haguessin produït mitjançant un moviment de "va-i-bé" abressiu congruent amb la interpretació donada a Andorra i a zones alpines d'aquest tipus de trets (com a producte de l'allisat de destrals polides). A la majoria dels casos s'aprecia que la superfície dels afloraments de pissarra on hi ha els panells prèviament ha estat allisada, a fi d'eliminar els escaires que presenta la formació rocosa en aquest indret.

La descripció dels diferents panells completa la caracterització del jaciment.

Panell 1. Es localitza a la part de cota superior del jaciment, al Nord. Les incisions que defineixen les línies són poc profundes i aparentment es troben en una superfície prèviament allisada. Les línies incises, que manifesten el mateix patró que a la resta del jaciment, semblen estendre's a algunes parts per sota el sediments, que cobriria par del panell. El conjunt està orientat a l'Oest.

Panell 2. Com l'anterior, es localitza a la part alta i Nord del jaciment. Definit per incisions profundes i clares, de factura similar als panells de la part inferior (i que són els que coneixia l'informant i els veïns de l'indret). Les línies són evidents, però l'exfoliació de la pissarra n'afecta clarament la conservació.

Panell dubtós. Designem sota aquest nom dos trams de roca polida amb traces de línies d'origen desconegut i poc visibles, probablement pel desgast i intemperització de la superfície rocosa. En un dels casos les línies, rectes, presenten una orientació paral·lela i en l'altre variades. La incisió és poc profunda i dubtem de si és de caràcter antròpic o propi de les característiques de la roca. El panell està orientat a l'Oest.

Panell 3. És un dels conjunts d'incisions situat a la part baixa del jaciment, més a prop del nucli urbà i de la carretera. Es localitza davant de Casa Roque. Aquí les línies són clares i profundes en un panell de pissarra amb un allisat ben clar. Les línies incises més grans mesuren uns 20 cm. de llarg i uns 4 cm. d'amplada per terme mig. N'hi ha algunes més petites i primes. La majoria de les línies discorren en direcció NE-SW, i n'hi ha algunes que les tallen perpendicularment, seguint una orientació NW-SE. En el panell hi ha traces d'exfoliació de la roca, que n'ha afectat la conservació.

Panell 4. Definit per les línies gravades en un tram de roca clarament allisat i de coloració vermella degut a processos d'oxidació de la pissarra. Les incisions que s'aprecien aquí estan, en alguns trams, fortament erosionades. Tot i això la seva identificació és clara i no presenta dubtes. Seguint l'aflorament, en la seva part inferior (al SW respecte aquest panell) identifiquem també petits grups dispersos de línies incises gravades del mateix estil, ocupant superfícies molt reduïdes.

Panell 5. Constitueix el major panell quan a superfície (d'uns 2 x 1 m., amb l'eix longitudinal perpendicular a les corbes de nivell) i on les incisions presenten un millor estat de conservació. Com en els altres casos, la superfície de la pissarra ha estat clarament polida i també s'aprecia clarament la coloració rogenca fruit, probablement, de l'oxidació de la pissarra. Aquí les línies incises són molt abundants, amb

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **ES-002**

dimensions i fondària variables. Repeteixen els esquemes anteriors, amb la majoria d'elles presentant una disposició paral·lela en sentit NE-SW i d'altres que interseccionen amb elles. Aquí les traces d'abració com a responsables de les incisions són molt clares. Hi ha també traces d'exfoliació de la roca, que afecten la conservació global del pannel.

Cronologia: segurament premedieval, possiblement neolítica o del Bronze antic.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment FA-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Castell de Serret
 Localitat Farrera
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1864	punts gps		Latitud	4702313
Núm. mapa 1:25000	215-II	Cota inferior	1850			Longitud	31362472
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

07-10-02

Nom informant

Carta arqueològica, Servei d'Arqueologia; i Pepe de Tirvia

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i recollida de material en superfície.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

02-1	6	24
02-1	6	25
02-1	6	26
02-1	6	27
02-1	6	28
02-1	6	29
02-1	6	30
02-1	6	31
02-1	6	32
02-1	6	33
02-1	6	34
02-1	6	35
02-1	6	36
02-1	6	37
02-1	7	1
02-1	7	2
02-1	7	3
02-1	7	4

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 2250

Climatologia

Subalpina

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu Santa Magdalena

Distància (en m.) 500

Una altra font d'aigua Font de Casats

Distància (en m.) 1500

Distància font permanent (en m.) 500

Conca Sta. Magdalena-Romadriu

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat i prats de pastura
Vegetació natural actual	Bosc de pi roig i bedoll
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Equids i bòvids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
---	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	☒ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ Absent	☐ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

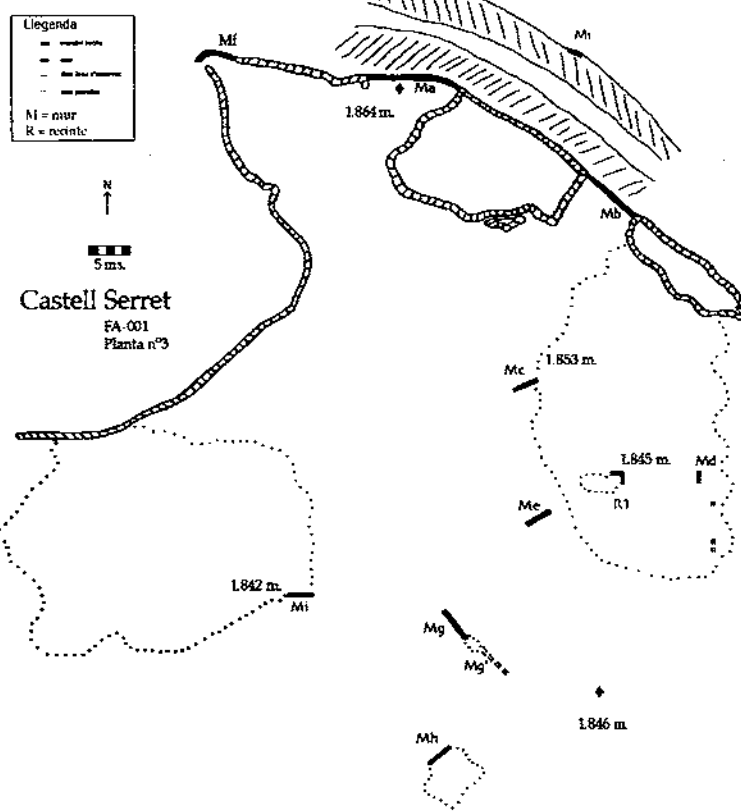
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-001

Descripció general

El jaciment és format per un conjunt d'estructures visibles entre la vegetació i situades sobre un promontori a l'extrem sud-est del Pla de Serret. Des de la seva posició, just a sobre del Bosc de Serret, el jaciment domina la conca alta del riu Romadriu/Sta. Magdalena amb una bona visibilitat sobre els colls de la Creu del Ras de Conques. En la seva part nord-oest, un fossat creua transversalment gran part del petit coll que comunica l'assentament amb el Pla de Serret, per bé que en el seu extrem sud-oest no és visible o no existeix. Complementa aquesta estructura defensiva el Mur A. La resta de l'assentament està conformat per retalls de murs i possibles aterrossaments que s'estenen pel vessant sud, on una esllavissada n'ha fet desaparèixer una bona part del tancament i molt probablement del sector sud-oest. L'únic material localitzat és un molí barquiforme que es recull. La seva cronologia abasta, com a mínim, gran part del s. XI i la primera meitat del s. XII de la nostra era. No obstant, la presència del molí suggereix l'existència d'alguna fase d'ocupació anterior, prehistòrica o protohistòrica.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-002 i FA-003 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomari del Monestir de Sant Sadurn de Tavèrnoles (veure diferents transcripcions de C. Baraut a *Urgellia* n.º 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel·litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*, Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. *Els castells catalans*, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavorsí. Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxiu Històric Comarcaí de Sort i Pagés Editors, Lleida.

Descripció detallada

El jaciment està conformat per una sèrie d'estructures situades al final de la petita esplanada coneguda com a Pla de Serret, just a sobre una petita elevació que controla la vall del riu Romadriu-Santa Magdalena. S'estén pel seu cim i pel vessant orientat a la solana a sobre del riu. L'estat de conservació de les diferents estructures és força dolent, amb l'excepció parcial del mur de tancament/defensiu (Murs A i B). La resta han estat profundament afectades per esllavissades i moviments de terres. Abundant enderroc acaba de dificultar la visió del conjunt, on semblen coexistir-hi elements d'edificacions i aterrossaments del vessant. Conformen el jaciment les diferents estructures visibles en superfície:

Perímetre defensiu:

Format per un mur de pedra seca interromput per un aflorament rocós, sobre el que recolza i aprofita. A l'exterior del mur s'entreveuen traces d'un fossat.

Mur A: es tracta d'un mur de doble parament de lloses de pissarra. Cada parament consta d'una única filada i entre ells hi ha un reompliment de terra i pedra. La seva amplada aproximada és de 110-120 cm. Està situat al límit NW-N del jaciment, paral·lel a un fossat defensiu que discorre per la seva cara exterior. El mur aprofita, com a base, alguns afloraments de roca que constitueixen un suport-elevat. La seva alçada és reduïda i presenta enderroc visible associat.

Mur B: és també una estructura de doble parament de lloses de pissarra similar al Mur A. De fet, en constitueix la continuació després de la discontinuïtat que suposa un aflorament rocós. Discorre tancant la zona de les estructures per la banda NE-E. En el seu extrem SE l'interromp una esllavissada que evidencia la pèrdua d'una part de la superfície del jaciment amb estructures incloses. Un element que el distingeix de l'anterior és la seva major alçada en el seu tram final. En aquest s'hi conserva una finestra de secció trapezoidal ("espillera"). En aquesta zona, a més, el parament interior mostra evidències de fumat.

En l'aflorament rocós que separa ambdós murs s'hi ha localitzat un molí barquiforme de granit negre en posició horitzontal que s'ha recollit.

Estructures interiors:

La vessant SE del jaciment consisteix en un fort pendent cobert d'enderroc caigut de les cotes superiors i coberta d'abundant vegetació arbustiva. S'hi han pogut entreveure diferents elements arquitectònics com són el Mur D, el Mur C i el Recinte 1.

Mur D: estructura d'un únic parament d'una filada. En secció se'n conserven fins a 5 filades de carreus molt plans de pissarra. Dos metres per sota hi ha un altre alineament de pissarres cobert per abundant enderroc i podria conformar un altre mur. Ambdós transcorren paral·lels a les corbes de nivell.

Recinte 1: situat en el vessant sud del jaciment, a uns 7-8 m. del Mur C. El conformen dos possibles murs en que conflueixen en angle recte i que delimiten un espai interior. La seva apreciació és difícil a causa de l'abundant enderroc i vegetació que els cobreixen. En planta aparenten tenir una única filada de carreus plans de pissarra i en secció en són visibles fins a 3-4 en alguns trams.

Mur C: situat en la part superior del pendent on hi ha el Recinte 1. Format per una única filada de lloses de pissarra, en alguns trams se'n conserven fins a 7 fileres. Com en els casos anteriors, està cobert d'enderroc.

La vessant SW presenta el mateix patró que l'anterior. Hi ha indicis de retalls de mur entre extenses zones d'enderroc que es reparteixen per tota la part alta del vessant. Els que s'han individualitzat reben les denominacions de Mur E, Mur G (i G1) i Mur H.

Mur H: conformat per un alineament de carreus de pissarres en direcció perpendicular a les corbes de nivell (NE-SW). La seva apreciació és difícil: en planta s'intueix per una ondulació en la coberta de sòl i herba. En secció s'entreveu en alguns trams la superposició d'algunes fileres de lloses. No es distingeix el nombre de filades que el conformen. En seu extrem NE no és visible en amagar-se sota la bardissa.

Mur E: definit a partir d'un alineament de pissarres cobert en gran part per terra i enderroc. En un dels seus extrems hi ha una concentració d'enderroc visible, en disposició perpendicular. Podria tractar-se de les restes d'un recinte tancat.

Mur G: mur d'un únic parament de carreus de pissarra que transcorre seguint les corbes de nivell. El Mur G1 indica la seva possible continuació, després d'una interrupció en la visibilitat de l'estructura. Aquest segon tram es defineix de forma hipotètica, partint de l'origen d'una taca d'enderroc de lloses.

Mur H: marge de 10-12 fileres de carreus de pissarra i una única filada en planta. La secció visible té uns 3 metres de llargada. En un dels seus extrems la vegetació en dificulta la visibilitat. S'intueix que s'adossa a un aflorament de roca. Al seu voltant hi ha un àrea gran de dispersió de lloses i enderroc.

La impressió que s'obté al visitar el jaciment és de la presència de diferents estructures disposades en els vessants paral·lelament a les

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-001**

corbes de nivell, segurament per mitjà d'aterassaments. En la seva part superior, més enllà dels murs A i B no són visibles estructures ni quantitats tant destacables de carreus de pissarra.
No es localitza material arqueològic a part del molí esmentat.

Cronologia: l'assentament apareix esmentat en diferents fonts del s. XI dC i de la primera meitat del s. XII dC, quan sembla que fou abandonat. No obstant, la troballa d'un molí barquiforme podria suggerir la presència d'ocupacions prehistòriques o protohistòriques en el mateix indret, com succeeix en altres assentaments medievals d'alçada propers (per exemple, Santa Creu de Llagunes, a Soriguera, i Roc d'Enclar, a Sant Julià de Lòria, Andorra).

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

 Núm. jaciment FA-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Castell de Colomers
 Localitat Farrera
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota superior	<input style="width: 100%;" type="text"/>	punts gps	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Latitud	4702455
Núm. mapa 1:25000	215-1		1810		<input style="width: 100%;" type="text"/>	Longitud	31360088
Núm. fotos aèries	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota inferior	1750		<input style="width: 100%;" type="text"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

09-10-02

Nom informant

Carta arqueològica, Servei d'Arqueologia; i Pepe de Tírvia

Tractament rebut

Documentació, descripció, fotografia i dibuix.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies			
02-1	7	14	
02-1	7	15	
02-1	7	16	
02-1	7	17	
02-1	7	18	
02-1	7	20	
02-1	7	19	
02-1	7	22	
02-1	7	24	
02-1	7	26	
02-1	7	27	
02-1	7	28	
02-1	7	29	
02-1	7	30	
02-1	7	31	
02-1	7	32	
02-1	7	33	
02-1	7	34	

càmera/ carretí/ oto

Nº plantes

<input style="width: 100%;" type="text"/>
<input style="width: 100%;" type="text"/>
<input style="width: 100%;" type="text"/>

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina

Potència sòl 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Rierol Castell de Colomers

Distància (en m.) 250

Una altra font d'aigua Riu Tressó

Distància (en m.) 375

Distància font permanent (en m.) 250

Conca Sta. Magdalena-Romadriu

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi roig i pi negre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
---	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres_
- megàliti

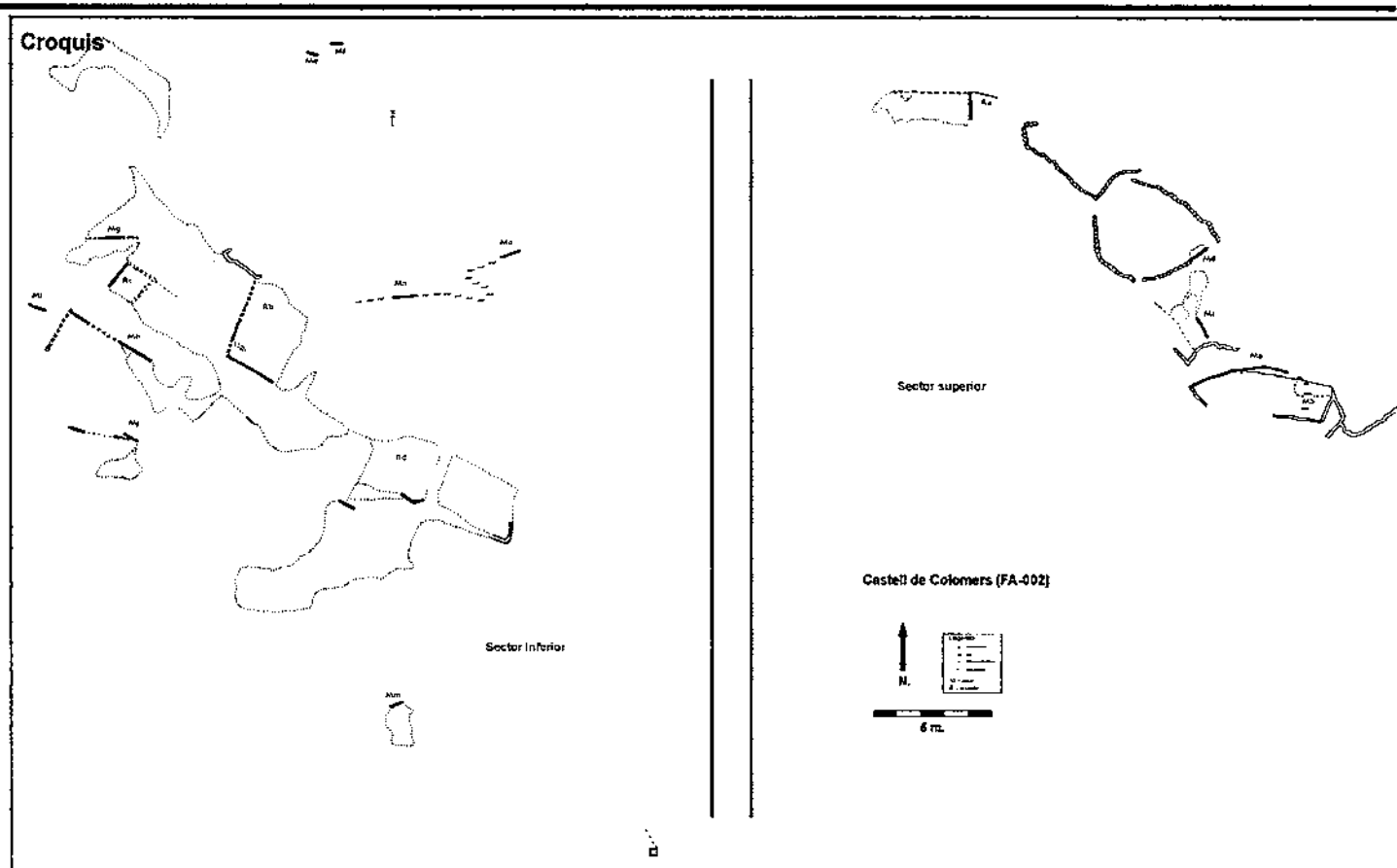
Tipus recintes i estructures associades

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterrossaments
- altres_

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres_

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-002

Descripció general

Definim el jaciment a partir de diferents estructures i retalls artificials de la roca a la vessant sud-oest de la carena de la vessant oest del vall del Tressó. S'estén en direcció sud-oest, baixant pel pendent des de l'aresta de la cresta que fa de divisòria d'aigües entre el riu Tressó i el Romadriu. Hem distingit dues zones o sectors (localitats) clarament separades tot i que probablement complementàries. A la part alta, a la zona de la carena s'han localitzat dos recintes situats a l'entrada Nord/Nord-oest de la cresta. També són visibles a la part més esquerra de la cresta, una sèrie de murs adossats a la roca, que també presenta marques d'haver estat treballada. A la part baixa hem pogut definir una sèrie de recintes rectangulars coberts per abundant enderroc però que encara conserven les seves característiques estructurals força evidents. Aquesta darrera és la zona amb menys pendent i on s'ha localitzat el material moble (algun fragment de pedra de molí circular, 1 fragment de ceràmica vidriada a sobre l'enderroc i varis fragments d'escòria de reducció directa de ferro). La seva cronologia abasta el s. XI a part del XII de la nostra era.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-001 i FA-003 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxiu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomatarí del Monestir de Sant Sadurn de Tavèrmoles (veure diferents transcripcions de C. Baraut a *Urgellia* n.º 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel·litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*, Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. *Els castells catalans*, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavorsí. Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxiu Històric Comarcal de Sort i Pagès Editors, Lleida.

Descripció detallada

El jaciment sembla tractar-se d'un assentament organitzat en dues parts, una situada a la carena i una altra a una cota inferior. En el primer sector s'intueixen estructures i elements possiblement vinculats a tasques de guaita i defensa. En el segon sector hi ha diverses estructures habitacionals i probablement va constituir la zona d'habitat pròpiament. Traces d'un camí que puja pel vessant vinculen ambdós sectors.

Sector superior

A la cresta s'han identificat diversos elements. En la part Sud/Sud-est de la carena hi ha dos conjunts d'esglaons de 20 cm. d'amplada i uns 10 cm. de profunditat retallats a la roca. Un d'ells permet accedir a l'aresta de la cresta pel vessant NE. La seva part inferior connecta amb el final d'un tram horitzontal de retall a la roca, de 2 metres de llargada que, a mode de camí, discorre en direcció N/NW paral·lel a l'aresta. Al Sud d'aquests retalls hi ha la escala Sud, de 4 graons, que permet accedir a la cresta des del vessant SE. Al centre de la cresta hi ha 3 esglaons excavats a la roca que connecten l'extrem N/NW del camí dels retalls anteriors amb un altre camí excavat a la roca que, a 150 cm. per sota, permet arribar al Nord-oest de la cresta. Aquí el camí està acondicionat mitjançant el mur A, una paret seca de lloses de pissarra sense treballar, amb un alçat d'uns 60 cm. en la part més ben conservada i uns 3 metres de llarg per 65 cm. d'ample. Aquesta estructura s'estén fins al final d'aquest tram de cresta, on hi ha una reduïda explanada. En el segon tram de la cresta hi ha un caneló d'uns 15 cm. d'ample excavat a la roca i que discorre 2'5 m. en direcció NW des de l'extrem superior de la cresta. Paral·lel a aquest, però 2 m., per sota hi ha el mur C que fa 2,5 metres de llargada i té 3 fileres de 2 filades de carreus irregulars, amb un petit enderroc cap a la part Nord. El mur B és una petita paret d'uns 50cms de llarg adossada a la roca, de característiques constructives similars a les descrites per els altres murs. El mur D fa 1 metre de llarg per 50cms d'ample, format per 3 fileres de pissarres irregulars i està encaixat a una gran llosa de 5 metres que recolza sobre el pendent. Acabat el mur hi ha una altra gran bloc d'uns 3 metres també recolzat sobre el pendent. A partir d'aquí la cresta no és tan pronunciada i presenta nombrosa vegetació que no permet detectar si hi ha traces d'un camí que comunicués amb l'explanada del collet on hi ha el recinte 1, si bé hi ha possibles marques a la part superior de la cresta de treballs de la roca treballada.

El Recinte 1 es troba pràcticament a la carena, a sobre el vessant que enllaça amb el sector inferior del jaciment. El recinte sembla tenir una planta rectangular i es conserven visibles com a mínim dos murs fets de paret seca i de doble parament, ambdós coberts per abundant enderroc, present a tot el conjunt. En direcció Oest hi ha gran quantitat de lloses caigudes. Hi ha un possible parament que podria correspondre a un segon recinte adossat, cobert també per abundant enderroc.

Sector inferior de l'assentament

La part baixa de l'assentament s'estén pel vessant al llarg d'un eix aproximat de 100 m. seguint les corbes de nivell de les cotes 1750-1760 m. Es caracteritza per contenir abundant enderroc, que amb tota seguretat no prové d'esllavissades de cotes superiors, i la majoria de recintes visibles del jaciment. És també aquí on s'ha observat tot el material moble (ceràmica, lítica i sobretot escòria de reducció de ferro i mineral de ferro). L'escòria s'ha trobat en diferents punts del jaciment, especialment als recintes B i C. Entorn la cota 1780, sobre la vertical d'aquesta zona i cap a la base de la cresta es situen els murs E i F, possiblement restes del camí que conduïa cap a la part alta del jaciment.

El Recinte B està conformat per dos murs que conflueixen en angle recte i colmatat per abundant enderroc. Els murs conservats són el SW i el NW i, tot i l'enderroc, es pot percebre la forma dels dos murs restants que tanquen el recinte, així com un mur interior. El mur NW és visible en uns 2 metres de llargada, fa 90 cms d'amplada i està construït per un doble parament d'una filada de carreus irregulars de pissarra; del parament extern són visibles 7 fileres (0,8 m. d'alçada). El mur SW presenta similars característiques, amb el parament exterior visible al llarg de 4 metres i té un alçat màxim de 1,2 m.. A la seva part central presenta una obertura de 80cms colmatada per enderroc i un marcat abombament cap a l'exterior (fruit de l'esllavissament i pressió de l'enderroc). El possible mur interior presenta 5 fileres mig cobertes d'enderroc, amb una longitud visible de 0,60 m. i una alçada de 0,4 m. A 3'5 metres al NW del vèrtex NW del recinte B s'ha trobat un bloc de granit, amb una cara polida i de 8'8cm d'ample que sembla correspondre a un fragment de molí de roda.

El Recinte C es situa al NW del Recinte B. S'hi aprecia el mur NW que fa de marge, amb la base a cota inferior a la superfície de terra del seu interior. En angle recte al seu extrem N són visibles traces del possible mur NE, que tancaria el recinte i que està cobert per abundant

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-002**

enderroc. Del mur NW és visible el seu parament intern, de 2 filades de carreus irregulars de pissarra i 9 fileres (alçada de 80cms) amb un alçat de 0,8 m. i fet mitjançant la tècnica paret seca de lloses de pissarra, que recolza al pendent. En aquest recinte també s'hi ha trobat escòria de ferro, així com a l'enderroc exterior situat al seu NE. A 2 metres al nord del recinte es situa el mur G: només s'observa el parament exterior, que discorre en direcció E-O al llarg de 8 metres, amb un alçat de 0,7 m.. A 3 metres al NE del recinte C, s'ha localitzat el Molí 1: és un molí circular de granit de color gris de radi superior a 30 cm. i 5/5'5cm. de gruix.

Mur H, encarat al sud, discorre d'est a oest amb una longitud visible de 9'6 metres (si bé es podria allargar 3 metres més a l'extrem est) amb dos segments de parament ben conservats: el segment est fa 4 metres de longitud i 180cms d'alçada, fet de paret seca amb carreus de pissarra, de 2 filades i 90 cms d'ample. Adosat en un angle de gairebé 90° es distingeix el Mur H', de 50 cms de llarg i 50cms d'alt, del que no es pot apreciar l'amplada i nombre de filades. Respecte al segment oest, fa 180cms de llarg i 140cms d'alt en la seva cara sud; fa cantonada i segueix en direcció nord com a mínim al llarg d'un metre, i el seu parament intern no es pot apreciar. Situat a 1 metre al S del mur H es localitza el fragment de Molí 2 de granit: només se'n conserva un segment de l'arc amb un gruix de 5'8/6'2cms i és també de granit gris.

Mur I: situat a 2'4 metres de la cantonada del mur H, amb el que podria estar adosat per sota l'enderroc que hi ha entre ambdós. Fa 2 metres de llarg i 90cms d'alçada, el parament exterior conserva fins a 10 fileres i es detecta el parament intern. Com tots els murs, està fet de pissarra sense morter (paret seca).

Mur J: només és visible el parament exterior i presenta una inclinació de 70°; té una alçada de 150cms, però no es pot determinar la seva composició en planta.

Mur K: com l'anterior, només es veu el parament exterior, està recolzat en el vessant i no es pot establir la planta. 80cms de llarg i 50cms d'alçada.

Recinte D: situat a l'extrem SE de la part baixa de l'assentament, orientat cap al SO, presenta una morfologia similar al recinte B, definit per diverses restes de mur i concentració d'enderroc. Entre els murs visibles hi ha el segment NE del mur de tancament SE, la cantonada sud, el segment SE i el segment NW del mur de tancament SW; tot l'interior està colmatat per l'enderroc. El segment NE del mur SE és visible en una extensió de 120cms i es veu el parament intern, de 30cms d'alçada, format per 3 fileres de carreus. La planta costa de veure però sembla tenir un gruix de 80cms i 2 filades. La cantonada sud uneix els murs SE i SW. D'ella és evident el parament exterior, recolzat sobre la roca mare i arriba a 85cms d'alçada en 8 fileres de pissarra. L'enderroc que el cobreix no permet determinar la planta, si bé es veu que l'angle és una mica irregular. Del segment SE del mur SW és visible el seu parament exterior al llarg de 2 metres i 125cms d'alçada i que recolza sobre roca mare i té fins a 14 fileres de carreus. La secció transversal mostra 2 filades amb una amplada total de 90cms. A la part interior es recolzen lloses inclinades que podrien correspondre a l'enderrocament del sostre. Pel vessant SW per sota del recinte continuen varis metres d'enderrocs, així com per l'est i en cotes superiors (indicació d'un possible recinte situat més amunt).

Mur M: de 100cms de longitud i 80cms d'alçada, format per 9 fileres, es veu el parament extern però no la planta. Descansa sobre la vessant i a l'enderroc de sota s'hi ha trobat escòria de ferro.

Mur N: petit mur que recolza al pendent, de 130cms de llarg i 40cms d'alt, format per 3 fileres de carreus de pissarra i del qual no es distingeix la planta. Potser es tracta d'un marge del possible camí que aniria desde la part baixa de l'assentament fins a la cresta, per l'escala sud. Per sobre del Mur N es localitzen murs/marges molt similars que poden ser fragments d'aquest camí. Es diferencia dels murs de la part baixa car no s'associa a enderrocaments grans, i es troba en una zona més escarpada.

Mur O: recolzat a la roca a la base de la cresta, fa 3 metres de llarg per 70cms d'alçada, en 8 fileres de carreu i 1 única filada. Conformava una plataforma allargada de 70 cms d'ample, coherent amb l'existència del camí abans esmentat.

A la vessant N-NE de la carena, a pocs metres al nord de la estructura L, hi ha enderrocs de possibles estructures i també s'hi ha observat fragments de ceràmica grisa a torn; en la mateixa direcció i a cota inferior, un retall a la roca podria correspondre a un antic camí. A la vessant NE de la carena, sota la vertical del recinte A, a uns 50 metres per sota de la carena i enmig del bosc hi ha 2 murs de característiques similars al del jaciment.

Material arqueològic: s'han localitzat abundants fragments d'escòria de ferro així com blocs de quars amb mineral de ferro previ al seu processament. També s'han trobat tres fragments de ceràmica grisa, els molins esmentats i un petit fragment de pasta de vidre.

Cronologia: l'assentament apareix esmentat en diferents fonts del s. XI dC i de la primera meitat del s. XII dC, quan sembla que fou abandonat.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-003**

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
 Localitat
 Municipi
 Comarca
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000
 Cota superior
 Núm. mapa 1:25000
 Cota inferior
 Núm. fotos aèries
 punts gps
 Latitud
 Longitud

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment
 accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

Nom informant

Nº fotografies	02-1 9	1
	02-1 9	2
	02-1 9	3
	02-1 9	4
	02-1 9	5
	02-1 9	6
	02-1 9	7
	02-1 9	8
	02-1 9	9
	02-1 9	10
	02-1 9	11
	02-1 9	12
	02-1 9	13
	02-1 9	14
	02-1 9	15
	02-1 9	16
	02-1 9	17
	02-1 9	18

Tractament rebut

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu
 plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern
 fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Climatologia

Mediterrània de muntanya

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare
 calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Font d'aigua més propera **Distància (en m.)**

Una altra font d'aigua **Distància (en m.)**

Distància font permanent (en m.) **Conca**

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment FA-003

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarrissat i abruts (?)
Vegetació natural actual	Ginebró, pi roig, boix, bedolls
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _____
- megàlits

Tipus recintes i estructures associades

☒ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☒ aterrossaments ☐ altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-003

Descripció general

El jaciment FA-003 o Castell de Castell Amau consisteix en un conjunt de retalls treballats a la roca d'una petita cresta en el vessant de Castell Amau i de restes de murs i estructures de llosa, algunes en posició primària i una bona part d'elles en posició secundària. El terreny és molt abrupte, amb poc sediments i evidències de processos erosius intensos, fet que limita el potencial del jaciment per ser excavat. Aparentment podria tractar-se d'un dels "castells roquers" alt-medievals, en gran part construït en fusta. En aquest sentit contrasta amb els veïns jaciments de FA-001 i FA-002.

El jaciment apareix esmentat (però no visitat) a la Carta Arqueològica del Servei d'Arqueologia de la Generalitat de Catalunya i citat reiteradament associat a FA-001 i FA-002 a documentació dels s. XI i XII de l'Arxíu Capitular de la Seu d'Urgell i al Diplomari del Monestir de Sant Sadurní de Tavèrnoles (veure diferents transcripcions de C. Baraut a *Urgellia* n.º 5, 7, 9, 10 i 12), també a documentació de principis del s. XVI [Tragó, P. 1982. *Spill manifest de totes les coses del vescomtat de Castellbó*. Societat Cultural Urgel·litana, La Seu d'Urgell (Edició a cura de C. Baraut de l'original de l'any 1519)]

així com a publicacions actuals:

Miret y Sanz, J. 1990 *Investigación histórica sobre el Vizcondado de Castellbó*, Barcelona. [citat a Dalmau, R. 1979. *Els castells catalans*, vol. II (2ª part), Barcelona, p. 1232]

Oliver, I. 2000. *Llavors! Dels orígens al capbreu de 1669*, Arxíu Històric Comarcal de Sort i Pagés Editors, Lleida.

Descripció detallada

El jaciment està situat en un cim abrupte, de difícil accés i visualització. Actualment, l'accés més fàcil al jaciment des de la muntanya és pel NW (l'altre possibilitat és ascendir pel vessant des del riu, opció actualment difícil degut a l'abrupta orografia del terreny). A l'explanada Nord que hi ha a la cresta abans del jaciment s'hi observen dues depressions que la creuen transversalment en direcció est-oest i que dificulten encara més l'accés. Semblen constituir fossats excavats a la roca, però bé que la certesa del seu origen antròpic no és absoluta. Un cop superada la segona depressió, del costat oest surt un petit corriol treballat a la roca que voreja la cresta pel seu vessant Oest en direcció Sud fins arribar a unes escales retallades en un plec de la roca, conformant esglaons per a un sol peu. D'aquí segueix per un breu tram de camí planer que discorre sobre un marge de lloses fins arribar a un segon desnivell de la roca, d'un metre d'alçada aproximadament, on s'hi han practicat forats a la paret vertical que defineixen els esglaons d'una petita escala. En aquest darrer nivell hi ha la darrera gran plataforma o bloc rocós de la cresta (Plataforma A) penjada sobre el riu Romadriu. En ella és clarament visible el treball de la roca per a adequar-la a un ús, possiblement habitació: la roca mare ha estat rebaixada fins a formar una superfície plana rectangular de 4 per 5 metres. Al costat SE d'aquesta superfície s'aprecia clarament aquest rebaixament d'uns 40 cm. de la roca.

Al vessant est de la plataforma A es troben dos aterraments més construïts sobre la roca, amb marques d'haver estat treballada en alguns punts i amb marges de lloses limitant-les just per sota. En la que es troba a un nivell superior hi ha, també just per sota la superfície plana, un forat de 20 cm de diàmetre, que sembla un possible encaix de biga (és possible que n'hi hagi més però la vegetació no permet detectar-los). A l'extrem Est d'aquest conjunt una escala retallada a la roca comunicaria els diferents nivells.

Al nord del sortint on hi ha els aterraments i a l'Est del bloc rocós, conformant una mena de mitja lluna, es situa una àrea on el desnivell no és tan accentuat, i on hi ha una elevada presència de lloses: si bé moltes serien provinents de les cotes superiors, algunes concentracions semblaven estar in situ, a mode de plataformes o corriols. A tot el vessant del bloc rocós que voreja aquesta àrea s'observen marques de treballs a la roca, possiblement per adequar-la a plataformes o embigats, així com una escala que probablement condueixi a la cota superior de la cara nord del massís rocós. És la cota més alta del jaciment i constitueix una àrea plana segurament d'origen natural, que domina l'accés al jaciment i els seus voltants, si bé no es va poder resseguir tota degut a la vegetació. Des d'aquesta zona l'accés cap al riu resulta el menys escarpat.

Al sud de la Plataforma A, per sota de la seva cota, hi ha restes d'un camí de lloses així com marques a la roca d'haver estat treballada.

No es localitza material arqueològic.

Cronologia: l'assentament és esmentat en diferents fonts del s. XI dC i de la primera meitat del s. XII dC, quan sembla que fou abandonat.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-003**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-004**

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
 Localltat
 Municipi
 Comarca
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000	<input type="text"/>	Cota superior	<input type="text" value="2160"/>	punts gps	<input type="text" value="02-2"/>	Latitud	<input type="text" value="4702860"/>
Núm. mapa 1:25000	<input type="text" value="215-I"/>	Cota inferior	<input type="text" value="2145"/>		<input type="text" value="02-3"/>	Longitud	<input type="text" value="31359104"/>
Núm. fotos aèries	<input type="text"/>				<input type="text" value="02-4"/>		
					<input type="text" value="02-5"/>		
					<input type="text" value="02-6"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
- informant
- mostreig dirigit
- transectes

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i recollida de material en superfície.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	1	3
	02-2	1	4
càmera/ carret/f oto	02-2	1	5
	02-2	1	6
	02-2	1	7
	02-1	1	2
	02-1	1	3
	02-1	1	4
	02-1	1	5
	02-1	1	6
	02-1	1	7
	02-1	1	8
	02-1	1	9

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
- altiplà
- muntanya suau
- muntanya abrupta

- fons de vall
- zona baixa de vessant
- zona alta de vessant
- messeta
- carena
- cim

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment FA-004

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures i bosc esclarissat de pi negre
Vegetació natural actual	Pi negre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	Bòvids i ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rasés mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterassaments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

FA-004

Descripció general

El jaciment consisteix en dos conjunts de petites cabanes o recintes habitacionals de paret seca separats per no gaire més de 100 m. A les immediacions d'un dels dos conjunts hi ha també traces d'un nombre indeterminat de fosses amb evidències d'extracció de mineral de ferro. A part de blocs de matèria primera, no es recull cap altres tipus de materials mobles. Per les seves característiques, podria consistir en l'explotació minera a la que hauria estat vinculat el veí FA-005, amb una cronologia d'entre els segles IV i VI calDNE.

El jaciment es troba al vessant d'obaga del turó del mateix nom. La zona actualment està poblada per un bosc de pi negre no gaire jove molt obert, probablement esclarissat per la activitat ramadera bovina que encara hi és visible. No hi ha cap font d'aigua a les immediacions. La visibilitat des del cim és bona en totes direccions.

Descripció detallada

Caracteritzem el jaciment a partir de la localització de restes molt enderrocades d'estructures arquitectòniques i possibles rases mineres. Les restes arquitectòniques formen dues agrupacions diferenciades, Oest i Est, separades entre si per uns 100 m. Totes elles han estat fetes amb paret seca. La seva planta tendeix a ser quadrangular amb mesures que ronden els 3,8-3,3 m. x 3,25-2,75 m. En alguns casos la planta de l'estructura s'identifica per l'enderroc i la modificació del relleu natural més que no pas per la visió directa dels murs. La factura de les parets contrasta amb la dels jaciments anteriors FA-001 i FA-003: el seu ample és menor, de forma coherent amb la menor superfície en planta dels edificis, i els carreus emprats són blocs de pissarra polièdrics, que difereixen de les lloses usades a Castell de Colomers i Castell Serret. Els murs són de dues filades, quan es conserven. Desconeixem la significació del fet. Algunes estructures estan rebentades per arbres de més de 200 m. d'edat. D'altra banda, l'enderroc associat a la majoria dels petits recintes és reduït, fet que fa pensar que originalment els murs no havien d'haver estat molt més alts. Els alçats conservats actualment no superen els 60 cm. Tampoc és visible l'enderroc que es pugui identificar amb una coberta de llosa.

Les 4 estructures del sector o grup Oest estan associades a una escombrera de blocs de pissarra i mineral de ferro que s'esllavissa pendent avall formant una llengua estreta i llarga. En alguns punts, a sota d'aquest amuntegament de rocs, s'aprecien traces de fosses o forats que en cap cas es deuen a causes naturals (val a dir que en conjunt, el turó és molt arrodonit per aquesta banda i no hi ha ni afloraments de roca visibles ni tarteres). El mineral de ferro present és limonita i hematites i la seva densitat és superior o similar a la d'algunes antigues mines localitzades al Pallars, tot i que molt inferior a la de les explotacions d'època moderna (J. Mata com pers.). L'aspecte d'aquest conjunt és el de varies rases o fosses reomplades amb residus d'activitat minera, una part dels quals han percolat pel vessant. Les característiques del relleu ja esmentades donen més fermesa a la interpretació aquí apuntada. A més, a poca distància l'endemà es va trobar FA-005 amb evidències de reducció de ferro en baixos forns. Molt probablement es tracti d'una segona (o tercera) fase del procés iniciat per l'activitat extractiva a la que està associada aquest jaciment.

Cronologia: molt probablement tardo-antiga o visigòtica, donada la datació existent pel jaciment FA-005 (380 - 540 cal D.N.E).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

FA-004

Autor/a **Jordi, Vanessa, Oscar, Montserrat, Albert i Ermengol**

Data **09/08/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-005

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Planell de Castenàs
 Localitat Farrera
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 2102	punts gps 02-12	Latitud 4702139
Núm. mapa 1:25000 215-I	 	02-13	Longitud 31358154
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 2090	02-14	
		02-15	
		02-16	

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

10-08-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre, realització d'una petita cata i recollida de material en superfície i de la cata.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	1	8
càmera/ carret/f oto	02-2	1	9
	02-2	1	10
	02-2	1	11
	02-2	1	12
	02-2	1	13
	02-2	1	14
	02-2	1	15
	02-1	1	12
	02-1	1	13
	02-1	1	14
	02-1	1	15
	02-1	1	16
	02-1	1	17
	02-1	1	18

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment FA-005

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures i bosc esclarissat de pi negre
Vegetació natural actual	Pi negre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	Bòvids i ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megalítics
☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☒ altres ☐ megàli; acumulació de residus siderúrgics	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☒ altres _____	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres_

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-005

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la identificació d'una acumulació d'escòria de reducció primària de ferro en el cim homònim, poc al sud del Bony de Castenàs. Associades a aquesta hi ha, a més a més, varis recintes arquitectònics i una sèrie de tres fosses alineades. Per les seves característiques (absència de canalització hidràulica, situació a gran alçada i absència de forns tancats) el procés siderúrgic a que les escòries remeten fou qualificat durant el treball de camp com anterior a la difusió de la farga catalana. Aquesta valoració fou confirmada per la datació AMS d'una mostra de carbó procedent del dipòsit d'escòries ha proporcionat una data de 380-540 calDNE. Per altra banda, desconeixem la cronologia de les altres evidències, si bé és possible que algunes de les construccions siguin de la Guerra Civil.

Descripció detallada

El jaciment es situa al cim del mateix nom, ocupant-ne tota la meitat meridional. El terreny és poc inclinat al centre del cim encara que es pendent incrementa progressivament en la seva perifèria sud, on s'obté una àmplia visió de la vall del Romadriu i Montenartró. Provisionalment dividim el jaciment en tres sectors a fi d'organitzar-ne la descripció.

1. Sector Nord-est

Ocupa el cim amesetat del Planell de Castenàs, al sud de l'aflorament rocós que defineix el seu punt més alt. Al llarg de la seva extensió sobre un àrea d'uns 20 x 20 m. es troben abundants fragments d'escòria de ferro. A la seva part Nord-oest, en una superfície de 2 x 2 m. es distingeix una concentració molt més densa de material arqueològic. Practiquem una petita cata de 20 x 20 cm per definir si es tracta d'una acumulació "in situ".

El sondeig arriba a una profunditat de 35-40 cm. No es documenta cap estructura definida però sí una abundant presència d'escòria de ferro. Aquests fragments d'escòria són més petits en la part superficial del sediment (d'uns 3 cm. de gruix) i les seves dimensions augmenten fins a una mitjana d'uns 15 cm. de gruix a la base del paquet. Les escòries són producte de la reducció directa del ferro. Alguns fragments presenten emprems vegetals. En el sediment trobem també fragments de terra cuita que contenen també marques de vegetals. Les seves dimensions també augmenten amb la fondària. Aquests fragments probablement procedeixen de les parets dels forns. D'altra banda hi ha pocs fragments de carbó en relació la quantitat d'escòria. La matriu del sediment és molt orgànica i fosca, homogènia durant tot el paquet que conté escòries (i del qual no arribem a la base). Les seves característiques semblen derivar de la presència de gran quantitat de cendra, indicant una combustió a temperatures elevades i de forma no massa ràpida. La manca d'estructures definides en posició primària fa pensar que es tracta d'un àrea d'abocador de deixalles de fosa de ferro. Del petit sondeig hem recollit mostres d'escòria, de paret de forn i de carbó.

2. Sector Sud-oest

Aquest sector comprèn un total d'entre 6 i 8 recintes de planta rectangular i reduïdes dimensions. Es localitzen per tot l'arc meridional i occidental exterior del jaciment, per sobre la vall del Romadriu i a una cota inferior al Sector Nord-est. Inicialment pensem que poden ser relativament antics i, fins i tot, haver estat associats a l'acumulació d'escòries de ferro. No obstant, alguns segur i potser tots són producte de la Guerra Civil (o, com a mínim, haver patir remodelacions en aquesta època).

Totes les estructures són de planta rectangular i moltes tenen una potent colmatació de sediment al seu interior, que en alguns casos cobreix totalment alguns dels seus murs. D'altra banda, malgrat que el bosc ha estat esclarissat, conté alguns arbres relativament antics (més de 60-70 anys) que han crescut a l'interior d'alguns recintes, deformant-ne alguns murs. La construcció és a base de parets seques, formades per filades de pissarres planes i no massa grans barrejades amb algunes pedres de majors dimensions, que recorden als murs d'altres jaciments de la zona (per exemple, FA-001 i FA-003), encara que l'estructura de l'assentament és ben diferent: no hem identificat cap element o estructura defensiva, de control o guaita (tipus torre o mur perimetral) i les estructures són exemptes entre elles, repartides per la vessant de solana. L'enderroc és considerable en la majoria de les estructures, colmatant sovint els murs. En cap dels casos en podem veure els nivells basals. La planta de les estructures és, en tots els casos, rectangular i de petites dimensions. Un dels recintes, l'adossat a un petit aflorament rocós en el punt més alt i nord-occidental del sector, és de majors dimensions i es troba separat de la resta de les estructures. Podria tractar-se d'un element diferenciat cronològicament de la resta dels edificis. D'altra banda, com a mínim una de les estructures petites disposades pel vessant es tracta d'un refugi emprat l'any 1938, ja que hi hem trobat alguns casquets de bala. La seva tipologia constructiva es distingeix clarament de la resta: els murs no tenen visible el parament extern, les cantonades són arrodonides i el volum d'enderroc i sediment que colmaten el seu interior és molt menor. No obstant, les seves mesures són similars a les de la resta dels recintes del sector, excepte el descrit anteriorment.

3. Sector Nord-est

S'estén pel vessant del sobre la vall del Romadriu del "collet" que comunica el Planell amb el Bony de Castenàs. Es defineix a partir de la presència de tres grans fosses o rases alineades de funcionalitat i cronologia desconegudes. Les seves dimensions són similars, d'entre 3 i

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-005**

3,5 m. d'ample, 3,5 i 4 m. de llarg i 1-1,5 m. de fondària. Els seus costats estan fortament erosionats, fent que els talussos siguin inclinats i omplint l'interior de les rases de sediment. Al seu exterior, al costat més oriental (i sobre el vessant que cau cap el Romadriu) és possible entreveure-hi certes acumulacions de sediment del reompliment extret dels forats. Tot i que a la zona hi ha fragments de matèria primera de ferro de certa qualitat, no queda massa clar que es pugui tractar de foses mineres. Per una banda, no es localitza ferro en brut en les possibles escombreres de les rases. Per l'altra, les seves característiques no encaixen amb la tipologia de foses i galeries mineres observades a la zona. Finalment, tot i la seva colmatació, el nivell d'enderroc de les foses es reduït en comparació amb altres casos de mines vinculades al tipus de reducció de ferro a gran alçada detectada a pocs metres. La troballa de rases associades a matèria primera al Bony de Castenàs (FA-004) proporciona una sòlida alternativa per situar l'origen de mineral procesat en aquest indret.

Data radiocarbònica: 1620 +/- 25 B.P. (KIA-20467)

Data calendàrica: 380 - 540 cal D.N.E (calibrada mitjançant la cobra INTCAL 98)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-006

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment El Delmador
 Localitat Farrera
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000 Cota superior 2030 punts gps 02-18 Latitud 4702682
 Núm. mapa 1:25000 215-II Cota inferior 2028 02-19 Longitud 31361777
 Núm. fotos aèries

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

11-08-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre, realització de petites cates i recollida de material en superfície i de la cata.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	1	16
	02-2	1	17
càmera/ carret/f oto	02-2	1	18
	02-2	1	19
	02-1	1	21
	02-1	1	22
	02-1	1	23
	02-1	1	24
	02-1	1	25

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 800

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats ai-luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu Sta. Magdalena - Romadriu

Distància (en m.) 1000

Una altra font d'aigua Font dels Casals

Distància (en m.) 1400

Distància font permanent (en m.) 1000

Conca Riu Sta. Magdalena - Romadriu

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-006**

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi negre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

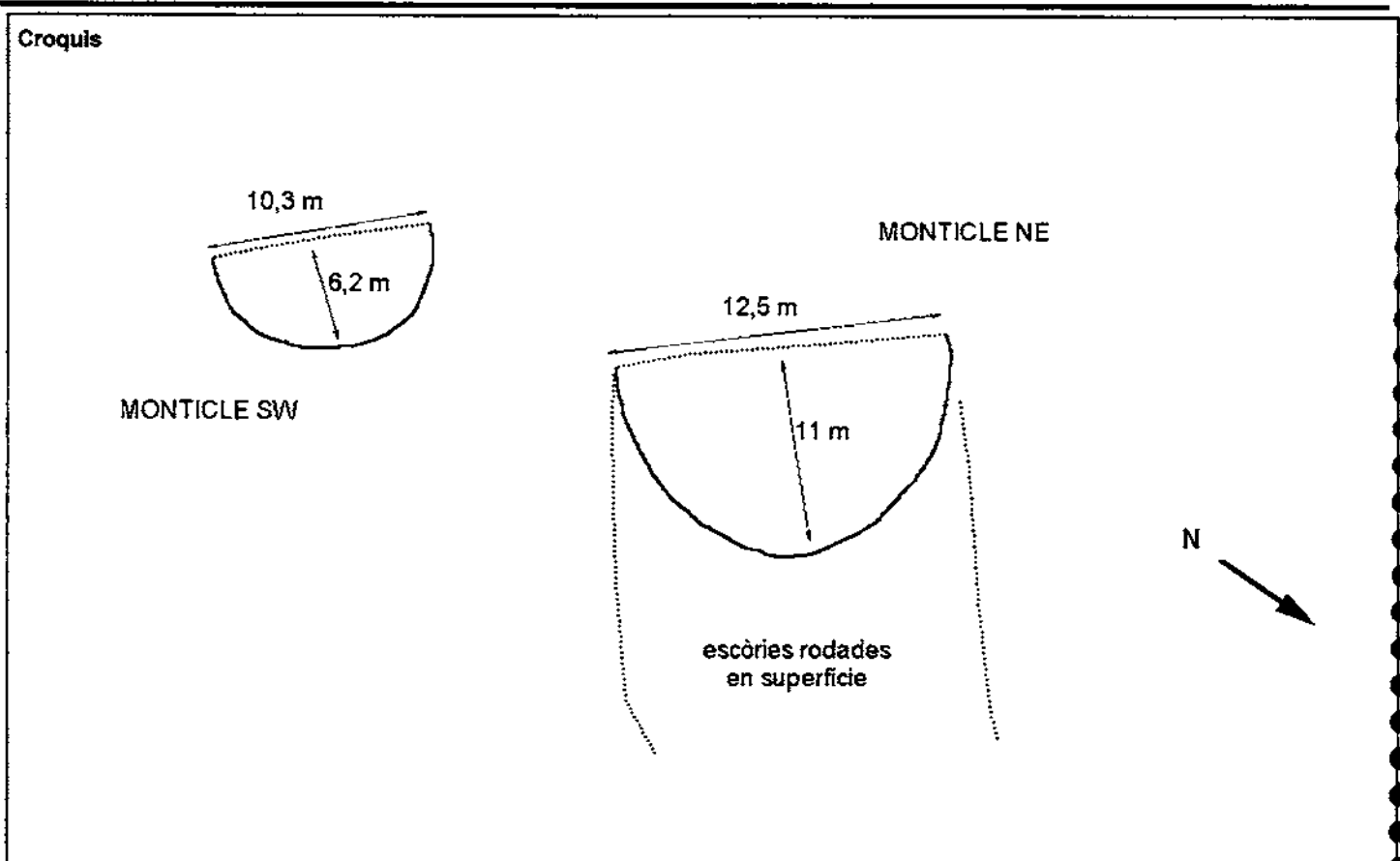
Densitat material	☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició	☒ concentracions ☐ dispers
-------------------	--	------------	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☒ altres ☐ megàlith <i>acumulació de residus siderúrgics</i>	Tipus recintes i estructures associades ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☒ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàliths ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
--	---	---

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-006

Descripció general

Identifiquem el jaciment a partir de dos monticles o acumulacions de sediment de clar origen antròpic. El primer (Monticle NE), que de fet és el que ens fa individualitzar l'indret sota la categoria de jaciment, és una acumulació d'escòria de ferro produïda per reducció directa. El segon amuntegament (Monticle SW) és una acumulació de carbó pròpia de les antigues carboneres identificades llargament a la zona. L'absència de cursos d'aigua i de canalitzacions suggereix que remet a una activitat siderúrgica anterior a la implantació dels sistemes de farga hidràulica, al llarg dels s. XII i XIII d.C. Tot i això, per associació amb les datacions conegudes, la seva cronologia molt probablement es situï entre el final del s. IV i la fi del s. VIII de la nostra era.

El jaciment es localitza a la part alta del vessant nord del pic Delmador, uns 70 m. per sota de la carena i del propi cim i uns 200 m. per sobre del Pla de Serret, on es troba FA-003. Uns 100 m. a l'est, en direcció la vall del Romadriu-Santa Magdalena hi ha un aflorament d'estrats de pissarra que defineixen una petita cresta que travessa el vessant en sentit perpendicular a les corbes de nivell.

Descripció detallada

Organitzem la descripció del jaciment a partir dels dos monticles que ens han permès identificar-lo i que en constitueixen les estructures principals. A part, hem identificat restes d'escòria rodades pel vessant, amb tota seguretat fruit de l'arrossegament des de la seva posició original.

1. Monticle NE.

Situat al vessant, uns 5 m. més avall del Monticle SW. La seva localització ha permès identificar el jaciment com a tal. Actualment es troba en una zona esclarissada per tala del bosc, que torna a ser present uns 10 m. per sota. En la seva superfície són visibles una bona quantitat de fragments d'escòria de ferro. Aquesta concentració en superfície es desparrama seguint el pendent en sentit descendent, perdent densitat (producte de l'erosió de la concentració primària). El monticle té forma d'arc circular, amb una secant de 12,5 m. i corda de 11 m. Sobre la línia secant hem fet dues cates petites (Cata 1 i Cata 2) per intentar definir les característiques dels dipòsits que el conformen, la seva potència i la seva possible relació amb àrees d'activitat externes.

Cata 1. Es tracta d'un petit sondeig d'uns 20 x 20 cm. en planta i prop de 30 cm. de fondària. La matriu és molt orgànica. En els 10-15 cm. superiors de la secció hi ha una gran quantitat d'escòria de ferro, tota ella evidenciant reducció directa. Alguns fragments tenen empremtes vegetals. Per sota, les escòries disminueixen en quantitat fins pràcticament desaparèixer i apareix un clar nivell de combustió amb una gran quantitat de carbons de dimensions grans. També hi ha alguns (escassos i petits) fragments de paret de forn, d'argila cremada i empremtes vegetals. No apareixen altres indicis d'estructures, com pedres o lloses planes. Guardem mostres per a C14 i de parets de forn, a part de fragments d'escòria.

Cata 2. És un sondeig de 40 x 40 cm en planta i 25 cm. de fondària màxima. Just per sota de la superfície (uns 10 cm. de fondària) ha aparegut un nivell de terra amb restes d'escòria, carbons i petits fragments de terra cremada, possiblement restes de parets de forn. Per sota, les dimensions dels fragments d'escòria, de característiques similars als de la Cata 1, augmenten de mesura de forma notòria. A la base de la Cata 2 ha aparegut un nivell de lloses horitzontals, carbons i un fragment gran de paret de forn (d'entre 7 i 10 cm.) que pensem que remet a la presència "in situ" d'una estructura de combustió. A més d'escòria i parets de forn, recollim mostres per a C14. Hipotèticament, pensem que les restes descrites remunten a l'àrea d'activitat que va generar els residus que, al seu voltant i per sota, defineixen el monticle.

2. Monticle SW.

Té una forma d'arc que, en planta, recorda la de l'amuntegament descrit anteriorment tot i que les mesures són més petites: 10,3 m. x 6,2 m. A la superfície són visibles restes de carbons i un sediment molt orgànic. A diferència del primera monticle, no hi ha escòria. L'alçada és difícil de dir ja que recolza en el vessant. A la seva part superior, sobre la seva línia secant, hem fet la Cata 3. Interpretem aquest element com una antiga carbonera. Les troballes posteriors al Bosc de Virós en reafirmen la inferència. No obstant, no hi ha paret associada. Desconexem si presenta una associació directa amb la reducció de ferro, tot i que és coherent pensar que podria indicar la producció de carbó per a aquesta activitat (com, de fet, s'ha documentat en nombrosos "ateliers ferriers" a França, des del Període La Tène fins a època merovingia).

Cata 3. Es tracta d'un petit sondeig de 40 x 25 cm en planta i 40 cm. de profunditat. Els primers 25 cm. corresponen a una capa d'humus molt negre i alguns escassos carbons molt petits. Just per sota hi ha un sediment molt poc compacte, també negre, i amb una gran presència de fragments de carbó, la majoria molt petits i algun molt gros (que hem recollit). També apareixen algunes pedres amb indicis de termoalteració. En canvi, no hi ha en absolut presència d'escòria de ferro ni matèria primera en brut. En aturar la cata, el sediment amb carbó continua cap a sota.

Cronologia: alt-medieval o anterior. Podria estar compresa entre els s. IV i VIII calDNE si coincideix amb les dates disponibles pel bosc de Virós (entre d'altres, els jaciments VF-009 i VF-012) i la vall de Ferrera (FA-005).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment

FA-006

Autoria **Judit, Bàrbara, Òscar i ermengol**

Data **11/08/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-007

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Sant Andreu
 Localitat Montesclado
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	 	Cota superior	punts gps	02-109	Latitud	4706908
Núm. mapa 1:25000	215-I	1286			Longitud	31355123
Núm. fotos aèries	 	Cota inferior				
		1270				

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

13-08-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i realització d'una petita cata.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/foto

02-2	3	11
02-1	3	36
02-1	3	37
02-1	4	1
02-1	4	2
02-1	4	3

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Barranc de Riberis

Distància (en m.) 280

Una altra font d'aigua Font del Cap de Castell

Distància (en m.) 1000

Distància font permanent (en m.) 1000

Conca Noguera de Cardós

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment FA-007

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures i antics camps de conreu abandonats
Vegetació natural actual	Pi roig, ginebró
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània d'alta muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids i bòvids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

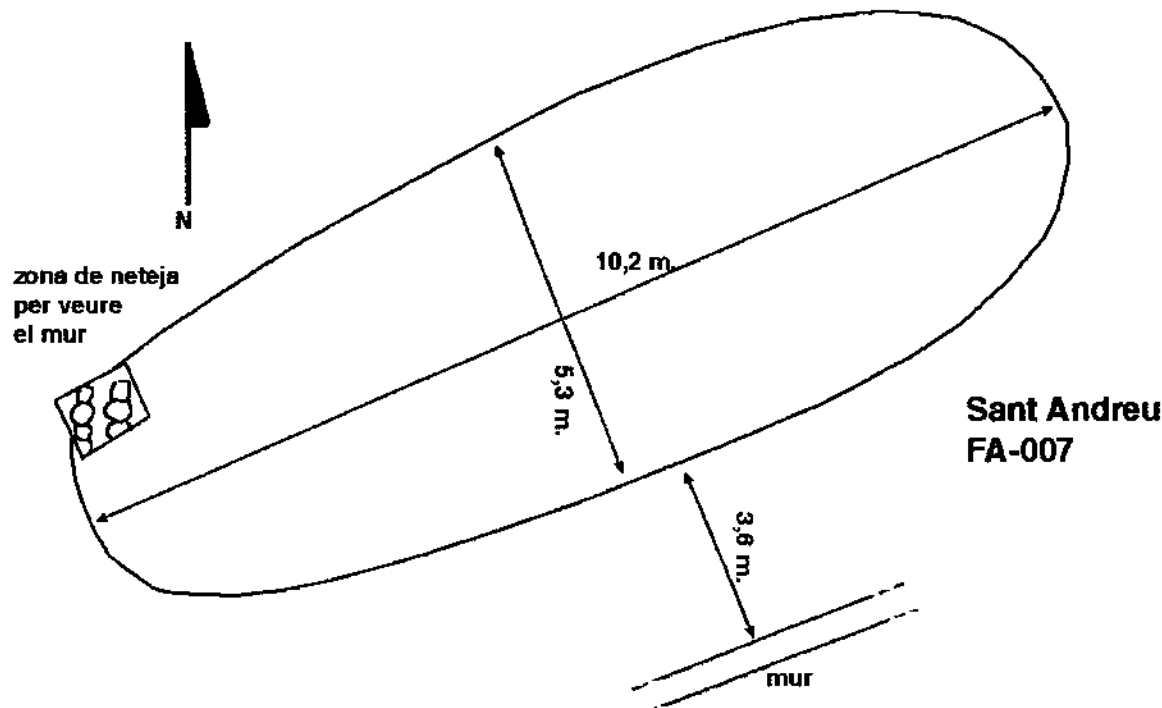
☐ necròpolis	☐ carboneres
☐ rases mineres	☐ pous/cisternes
☐ art rupestre	☐ aterraments
☐ defensa: fosat	☐ altres _____
☐ defensa: torre	
☐ defensa: mur	
☐ església	
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

FA-007

Descripció general

Jaciment format per indicis clars d'un recinte i restes de murs de parets seca, tots ells de lloses planes de pissarra.

El jaciment es localitza en un lloc conegut com Sant Andreu, just a sobre de Montesciado en direcció oest. Actualment es troba en gran part cobert per bardisses i vegetació arbustiva. A la vora hi ha restes d'una borda de cronologia molt més recent. Manuel Jimeno ens va informar que en aquest punt es van estacionar les tropes franquistes durant la Guerra Civil. No obstant, les restes que defineixen el jaciment són, indubtablement, molt més antigues. La seva associació amb la toponímia i les característiques de l'indret, aixecat controlant les valls de Farrera, Valfarrera i Cardós fa pensar en una cronologia alt-medieval o anterior.

Descripció detallada

Les restes arquitectòniques localitzades es situen just per sota, en direcció est, de l'antena de telecomunicacions que hi ha a sobre del poble de Montesciado. El seu eix longitudinal està disposat en direcció NE-SW, paral·lel a les corbes de nivell. Es defineix per algun retall de mur molt petit visible (sobretot en un cas, on s'arriba a distingir un dels paraments) i per les ondulacions que provoca en el terreny la presència de murs colmatats de sediment. En superfície les seves mesures són: 10,20 m. de llarg i 5,30 m. d'ample.

A l'extrem SW del recinte fem una petita cata sobre el mur transversal de tancament del recinte, per tal de definir-ne les característiques en planta i delimitar la potència de l'enderroc. En planta el mur sembla estar format per un doble parament, cadascun d'una filada de pissarres, i un reompliment de terra sense pedres. El seu ample és de 78 cm. En el parament extern la cata permet detectar un alçat pel mur de com a mínim tres fileres de pissarra.

Per sota del recinte, a uns 3,6 m. en direcció SE hem identificat un altre retall de mur que sembla que també és de paret seca de pissarra.

Per sobre del recinte descrit, recolzant directament sobre la penya sembla que hi hauria hagut un altre recinte. La construcció de l'antena n'hauria alterat substancialment tot i que encara en són visibles trams dels murs.

No trobem material arqueològic en superfície.

Cronologia: indefinida. No apareix reflectit en la memòria local.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **FA-007**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

 Núm. jaciment FA-008

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Casas d'Ausó
 Localitat Montesclado
 Municipi Farrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1100	punts gps	02-26	Latitud	4707280
Núm. mapa 1:25000	182-III	Cota inferior	1090			Longitud	31354659
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

13-08-02

Nom informant

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

02-2	1	24
02-2	1	25
02-1	1	31
02-1	1	32
02-1	1	33

Tractament rebut

Documentació, fotografia i registre.

Estat conservació

 Bó Regular Dolent

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

 Orientació Solana Obaga

 Distància a port de muntanya / coll (en m.) 3250

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

 Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

 Estrats al·luvials presència absència

 Font d'aigua més propera Barranc de Ribèris

 Distància (en m.) 330

 Una altra font d'aigua Noguera de Cardós

 Distància (en m.) 650

 Distància font permanent (en m.) 650

 Conca Noguera de Cardós

 Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment FA-008

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Roure, alzina, pi roig, bedoll i esbarzers
Fauna actual salvatge	Fauna de muntanya mediterrània
Fauna actual domèstica	<input type="text"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis	☐ carboneres
☐ rases mineres	☐ pous/cisternes
☐ art rupestre	☒ aterassaments
	☐ altres _____
- defensa: fosat
 - defensa: torre
 - defensa: mur
 - església
 - carrers
 - estructures de combustió

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment

FA-008

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la presència d'una llengua d'enderroc de pissarres en el vessant, a dins de la qual s'entreveuen restes de fins a 10 murs. En general els murs visibles, que bastant degradats, discorren seguint el pendent. A part d'una grapa de ferro i algunes pissarres foradades (potser de sostre) no hem trobat cap altra resta objectual.

El jaciment es troba al vessant sud del riu Noguera de Cardós i que porta a Montesciado i el turó de Sant Andreu. L'àrea actualment està coberta per una densa vegetació arbustiva i arbòria que dificulta enormement la visibilitat de conjunt i els desplaçaments.

Descripció detallada

La llengua d'enderroc de pissarra que permet identificar el jaciment cobreix una extensió que ronda els 23,6 m. (E-W) x 14,3 m. (N-S). En el seu interior és possible veure-hi restes de murs de lloses de pissarra, tot i que a l'estat actual no és possible intuir l'organització estructural de l'assentament. Tots els murs han estat alçats mitjançant la tècnica de la paret seca i la majoria d'ells amb lloses planes superposades. No obstant, a la part inferior del jaciment es localitza un mur conformat per pissarres planes a les fileres superiors del seu alçat actual que recolzen sobre com a mínim una fileres de pissarres en espiga. L'alçat d'alguns dels trams de murs conservats arriba fins els 0,8 m. Només en el sector SW del jaciment hem pogut identificar l'adossament de dos trams de mur, definint un angle recte.

En el mur que presenta la construcció en espiga hem netejat una mica un dels seus paraments i en el paquet d'enderroc que el colmata hem localitzat un petit clau de ferro de secció quadrada. Entre l'enderroc hem recollit també algunes lloses de pissarra amb perforacions, algunes d'elles de forma clarament quadrada (i d'altres alterades per l'exfoliació de la pissarra). Molt probablement es tracti de pissarres emprades com a protecció de les bigues de les cobertes, com encara ara es fa en algunes construccions de planta antiga a la comarca. En cas de ser correcta aquesta interpretació, i donada la gran quantitat de lloses que cobreixen tot el conjunt, el jaciment podria respondre a l'existència de diverses estructures amb cobertes de pissarra. Sobre aquesta base, la seva cronologia no hauria de ser anterior al s. XVIII.

Cronologia: indefinida. Posterior a principis del s. XVIII?

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

FA-008

Autoria **Bàrbara, Judith, Albert i Ermengol**

Data **15/08/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Lo Colomer
 Localitat La Guingueta d'Aneu
 Municipi La Guingueta d'Aneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1088	punts gps	01-11	Latitud	4717354
Núm. mapa 1:25000	181-II	Cota inferior	1050		01-12	Longitud	31346227
Núm. fotos aèries					01-19		
					01-20		
					01-21		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

18-07-2001

Nom informant

Tractament rebut

Neteja lleugera de la superfície (definir possibles estructures), documentació planimètrica, fotografia, registre i descripció.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

01-2	1	23
01-2	1	24
01-2	1	25
01-1	1	22
01-1	1	23
01-2	1	26
01-2	1	27
01-1	1	24
01-2	1	28
01-1	1	25
01-2	1	29
01-1	2	7
01-2	2	17
01-1	2	8
01-2	2	18
01-1	2	9
01-2	2	19
01-1	2	10

Nº plantes

1

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 meseta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 1800

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Barrancs al nord i al sud

Distància (en m.) 200

Una altra font d'aigua Noguera Pallaresa

Distància (en m.) 700

Distància font permanent (en m.) 700

Conca Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment GU-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Nogueres, roures, aliagues, roses, bedolls
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ Absent	Indústria lítica ☒ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ esglèsia ☐ carrers ☐ estructures de combustió

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-001

Descripció general

Definim aquest jaciment, situat en un vessant molt abrupte a l'oest del nucli de La Guingueta d'Àneu, a partir de la presència d'estructures de pissarra d'origen clarament antròpic. En la superfície es poden observar com a mínim quatre cambres fetes en base paraments de lloses de pissarra verticals i sostres adintellats també de pissarra. Les seves morfologies són, aparentment, variades. Una d'elles (que inicialment creïem que es tractava de 3 cistes diferents) defineix un corredor d'uns 5 m. de longitud. Una altra presenta visible en superfície una secció interna en haver estat parcialment erosionada. La denominada cista n^o1, la natura de la qual resta per confirmar, està encara en gran part enterrada i senyalitzada per una acumulació de lloses planes. Totes les possibles cistes estan parcialment cobertes per terra del pendent. Originalment devien haver estat excavades al vessant totalment o parcial. En una d'elles hi han aparegut dos petits fragments de ceràmica informe, de manufactura molt grollera. A l'indret i en uns abrics rocósos propers situats a una cota superior també s'han hem recollit alguns fragments d'indústria lítica, fonamentalment de quarços. La morfologia de les cambres recorda la d'alguns sepulcres en cista i en galeria coberta del nord i centre de Catalunya, Cronologia hipotètica: neolítica-eneolítica.

Descripció detallada

El conjunt d'estructures que permet definir el jaciment es localitza a una zona de vessant molt abrupte, amb vegetació fonamentalment arbustiva i d'esbarzers. El sòl és relativament inestable, format fonamentalment per la descomposició de pissarres tant de la roca mare com esllavissades d'afioraments que hi ha uns 50 m. per sobre. La seva troballa es va produir quan ens disposàvem a arribar als afioraments superiors tot intentant fer transectes per aquest terreny tant difícil, a fi de revisar la possible existència d'abrics i balmes.

Les possibles cistes es localitzen en un àrea d'uns 35 m. (E-W) per 40-45 m. (N-S). De les quatre estructures identificades, tres d'elles, les més clares i més descobertes de sediment, es troben seguint una mateixa corba de nivell i definint un eix d'uns 40 m. entre les dues més distants. La "cista" restant, que fou la primera a ser identificada, es localitza a uns 35 m. de distància d'aquest eix, seguint pendent a munt.

El conjunt de tres estructures situat a una cota inferior està conformat per una galeria coberta i les restes de dues petites cistes. La galeria coberta es troba tapada en alguns trams de la seva llargària per sediment rodat del pendent, fet que inicialment va provocar que la designéssim com a tres estructures diferenciades (cistes 2, 3 i 4). L'estructura mesura uns 5 m. d'eix longitudinal i es disposa seguint la corba de nivell. Un dels seus paraments laterals (longitudinals) recolza en el pendent i actualment no és visible. L'altre parament lateral és el que millor pot observar-se a l'actualitat i en la majoria del seu tram està conformat per lloses de pissarra verticals, clavades al terra i amb un alçat de fins a 80 cm. El gruix d'aquestes lloses pot arribar a uns 20 cm. En alguns trams del costat visible de la cambra el parament de grans lloses verticals desapareix. En un d'aquests casos podria ser degut a una esllavissada de terra mentre que en un altre aquest tipus de parament és substituït per una espècie de tapiat de "mamposteria": una petita paret de petites lloses disposades planes una sobre l'altra sembla tapar una obertura en la cambra (el tancament d'una porta?). La coberta d'aquesta galeria està formada per lloses planes, també de pissarra gruixuda. La vegetació i sobretot el sediment caigut pel vessant les tapen en gran mesura, dificultant-ne l'observació. Hi ha alguns trams de la galeria on sembla que les lloses cobertores s'han trencat i han basculat cap endins.

Seguint el pendent a la mateixa cota cap el nord, la "cista" 5 es localitza a prop d'una torrentera. La seva conservació sembla pitjor. D'ella n'és visible una filera de lloses verticals clarament orientada en direcció NE-SW, formant un angle agut amb el sentit actual del vessant. Donat l'angle que el seu eix longitudinal presenta respecte el pendent, en aquest cas es pot visualitzar la secció frontal de l'estructura i el seu parament intern (respecte el pendent). El parament intern sembla presentar característiques similars a l'extern. A tots dos casos el gruix d'aquestes lloses de pissarra no supera els 10 cm., aparentment, i la seva alçada visible és també inferior a la de l'estructura anterior (uns 40 cm.). L'amplada de l'estructura ronda el mig metre i la coberta és feta mitjançant una gran llosa adintellada. El tram davanter ha desaparegut, i només es conserven les dues lloses verticals dels dos paraments amb el reompliment entre elles molt rebaixat. Durant les tasques de neteja per definir els paraments, de la part que correspondria a l'interior de la cambra s'han recollit dos fragments de ceràmica grollera informe feta a mà i un parell de fragments d'indústria lítica. Un d'ells correspon a un esclat de quars i un altre a una pedra arenisca vermella amb traces d'haver estat polida (un material clarament alòcton en aquest indret).

Finalment seguint més al nord, i a uns 40 m. de la primera estructura (el corredor-galeria) hem identificat el que podria consistir en les restes de la "cista" 6. Es tracta de dues lloses de pissarra clavades alineades i d'unes característiques similars a les descrites per la "cista" 5. Com aquelles, la filada s'interna en el vessant, fet que fa que només en sigui visible un extrem. En la neteja de la vegetació i la capa de sòl del pendent, s'han fet visibles en secció unes lloses que recolzen en un extrem en una de les pissarres verticals, la més interna respecte el vessant. La posició de les lloses superiors és lleugerament inclinada cap a l'interior del vessant (fet que contrasta amb totes les pissarres esllavissades pel pendent) com si es tractés d'un dintell que ha basculat o s'ha trencat cap a l'interior de la cambra. En aquest cas, la filada de pissarres clavades correspondria al parament interior de la cambra. L'associació d'atributs permet pensar que es tracta d'una altra estructura, molt colgada de sediment i alterada per processos postdeposicionals.

Uns 40-45 m. seguint amunt pel vessant lleugerament al sud de la vertical de la "cista" hi ha el que s'ha denominat com a "cista" 1, tot i que la seva descripció és més complicada. En aquest cas s'ha identificat una espècie de fita de 4 grans lloses de pissarra (de més de 10 cm. de gruix) que recolzen a sobre una llosa que sembla ser de majors mesures. Aquesta llosa en un dels costats recolza en el que, aparentment, és una llosa clavada vertical que podria ser un dels laterals d'una possible cista. L'apreciació de l'estructura, en tot cas, és molt limitada ja que tota ella es troba molt colgada de sediment.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **GU-001**

En cap cas s'han documentat traces de túmul en les possibles cistes. Unicament la "cista" 1 sembla estar coberta de terra amb una senyalització externa, en cas de que realment es tracti d'una estructura. Aquestes característiques recorden les de les cistes del jaciment de la Feixa del Moro, a Joverri (Andorra).

El reconeixement d'uns "espadats" de pissarra que es localitzen uns 70 m. per sobre han permès recuperar algun fragment de quars aparentment tallat. Aquesta associació de trets dota a l'indret d'un elevat interès i fa pensar en una cronologia prehistòrica pel conjunt (especialment quan els enterraments medievals en cista, de morfologies diferents, sobretot en el cas de la més allargada, tendeixen a no presentar cap tipus d'aixovar).

A la zona, a uns 100 m. del conjunt de cistes de cota inferior, s'identifiquen petits retalls de murs de cronologia i funcions incertes.

Cronologia: neolític mig a Bronze Antic

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment GU-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Castell de Jou

Localitat Jou

Municipi La Guingueta d'Aneu

Comarca Pallars Jussà

Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1431	punts gps 01-27	Latitud 4718400
Núm. mapa 1:25000 181-II		01-28	Longitud 31345533
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 1400		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment 24-07-01

Nom informant

Tractament rebut Documentació, fotografia, registre i descripció.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-2	2	34
	01-1	2	31
càmera/ carret/f oto	01-2	2	35
	01-2	3	2
	01-1	2	32
	01-1	2	33
	01-2	3	3
	01-2	3	4
	01-2	3	5
	01-2	3	6
	01-2	3	7
	01-1	2	34
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 500

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de Jou **Distància (en m.)** 400

Una altra font d'aigua Barranc d'Arrose **Distància (en m.)** 1250

Distància font permanent (en m.) 400 **Conca** riu de Jou

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures
Vegetació natural actual	Bedolls, pi roig, rosers...etc.
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☒ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlit

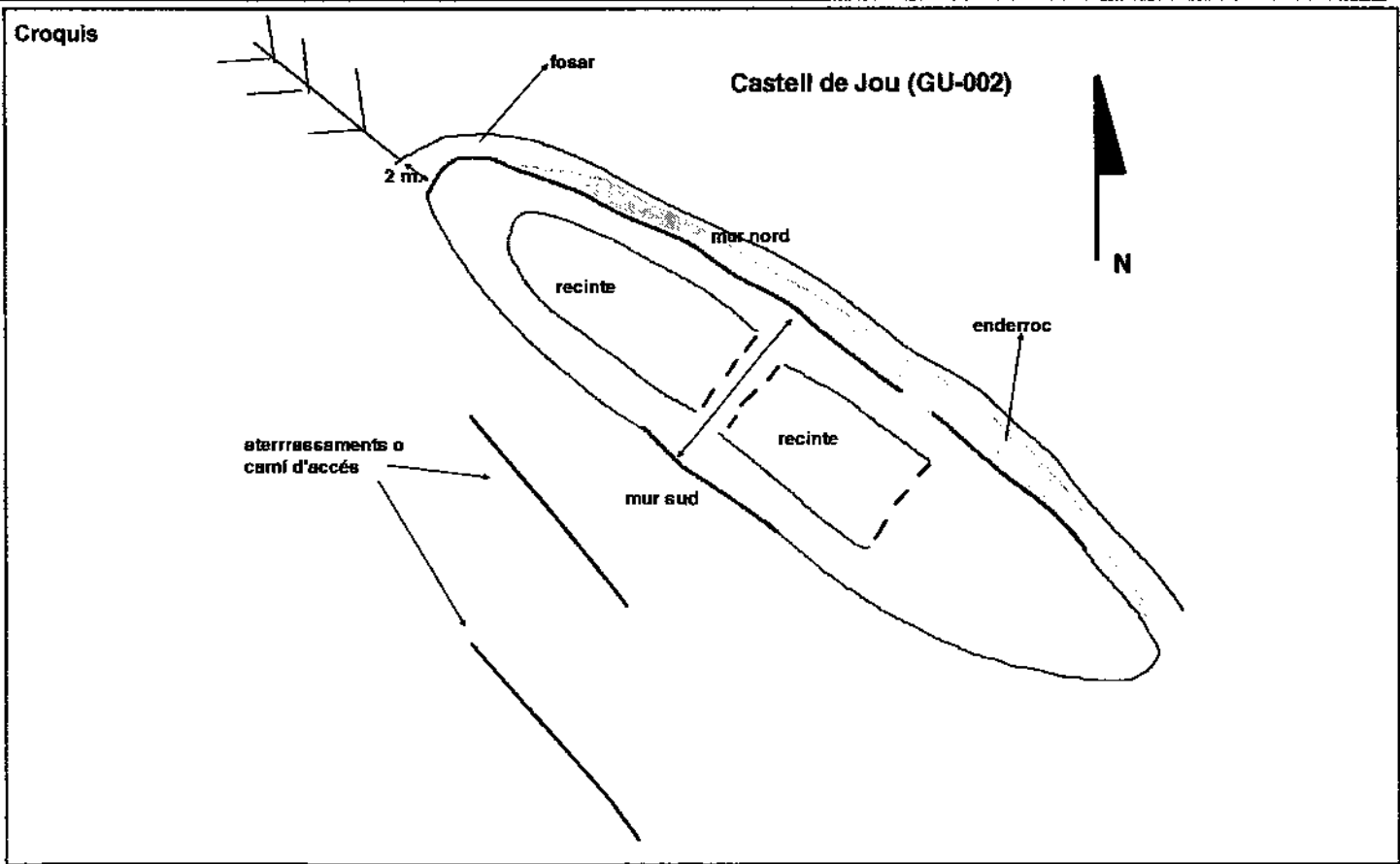
Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☒ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment

GU-002

Descripció general

Jaciment definit a partir de les restes arquitectòniques localitzades al serrat situat al nord del poble de Jou, a l'indret conegut com "Els Castellots". Amb tota seguretat correspon a un "castell" medieval o petita fortalesa. Consta d'un recinte aprofitant la zona de cim en una cresta rocosa i definit per gran mur de doble parament (SE-NW). Al sud s'aprecien traces del camí d'accés.

El jaciment apareix esmentat tant a la Carta Arqueològica de la Generalitat de Catalunya com a:

AA.VV. (1993) *Catalunya Romànica*, vol. XV, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 37 i 42

Català Roca, P. (1979) *Els castells Catalans*, vol. 6, 2a. part, Barcelona, p. 1488

Pella, F. (1993) *Les Valls d'Àneu*, El Médol, Tarragona, p. 243.

Descripció detallada

Les restes arquitectòniques documentades es situen en un punt elevat de la cresta que culmina el serrat que hi ha al nord de Jou, aprofitant un indret on aquesta s'eixampla. El recinte arquitectònic principal s'adapta a les condicions del terreny i presenta una planta el·líptica allargada amb un eix longitudinal orientat NW-SE, paral·lel al tàlveg de la carena. Les seves mesures aproximades són uns 20 m. de llarg per 7,5 d'amplada màxima. El recinte està delimitat per un gran mur de doble parament de blocs de pissarra de mesures grans i amb un reompliment de lloses més petites. El mur està construït amb paret seca i el seu parament permet veure una superposició de lloses planes de pissarra. Pel costat sud presenta un alçat proper a uns 2 m. Pels costats on l'accés al recinte és més fàcil, pel Nord i l'Oest, hi ha un fossar d'uns 2 m. d'ample i colmatat de sediment que envolta el mur exterior. També pel costat nord hi ha un nivell potent d'enderroc. A la cara sud, en canvi, el terreny és molt escarpat i hi ha restes de lloses caigudes i esllavissades per un extens tram de pendent. L'interior del recinte està molt cobert d'enderroc. Malgrat això, s'entreveu clarament l'existència d'un mur transversal que divideix l'el·lipse en dos habitacions. A l'extrem SW probablement hi hagués una altra estructura, però aquí la potència de l'enderroc encara és major i en dificulta la seva apreciació.

Baixant pel vessant sud s'aprecien clarament murs que aterressen el terreny. Defineixen línies de ruptura allargades i lleugerament inclinades quan a cota, fet que fa pensar que es tractessin d'estructures vinculades a un camí d'accés. La tècnica constructiva d'aquests murs és un altre cop la paret seca i presenten alçats considerables, superiors a 1 m.

No hem trobat materials vinculats a l'ocupació del jaciment a la zona. Tant sols hem recollit dos fragments de ceràmica feta a tom, de pasta vermella i d'aspecte molt recent.

Actualment hi ha al jaciment una antena col·lectiva de televisió del poble de Jou.

Cronologia: alt medieval.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

GU-002

Autor/a **Ermengol**

Data **24/07/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-003

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment La Roca de Jou
 Localitat Jou
 Municipi La Guingueta d'Aneu
 Comarca Pallars Jussà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1465	punts gps 01-31	Latitud 4718460
Núm. mapa 1:25000 181-II	1465	01-32	Longitud 31345225
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 1440	01-33	
		01-34	
		01-35	

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

24-07-01

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i descripció.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-2	3	8
càmera/ carret/f oto	01-1	2	35
	01-2	3	9
	01-1	2	36
	01-2	3	10
	01-1	2	37
	01-1	3	1
	01-1	3	2
	01-2	3	11
	01-2	3	12
	01-2	3	13
	01-2	3	14
	01-2	3	15
	01-1	3	3
	01-1	3	4
	01-2	3	16
	01-2	3	17
	01-1	3	5
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 500

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de Jou

Distància (en m.) 500

Una altra font d'aigua Barranc d'Arrose

Distància (en m.) 730

Distància font permanent (en m.) 500

Conca Riu de Jou

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment GU-003

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures i pi roig reforestat
Vegetació natural actual	Bedolls, pi roig, rosers...etc.
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàlit

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat	☐ carboneres
☐ defensa: torre	☐ pous/cisternes
☒ defensa: mur	☒ aterraments
☐ església	☐ altres _____
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-003

Descripció general

El jaciment està situat en una petita plana o coll que separa les valls de Jou i una petita vall al Sud de la de Son, just abans de que la carena iniciï la seva ascensió ràpida cap la cota 2100/2200m. Es defineix a partir de diferents elements: un menhir/monòlit de granit, varis murs i amuntegaments de pedres (possibles restes de recintes exempts enderrocats), un possible túmul amb restes d'una anella de pedres i un bloc de granit amb possibles marques antròpiques. La visibilitat d'aquestes estructures es complica per l'existència d'antics bancals més recents i terrasses associades a replantacions de pi d'ICONA. Al Nord de les estructures, en el vessant d'obaga, hi ha un mur que tanca l'espai on s'han identificat els elements arquitectònics i que discorre en direcció Nord-oest a Sud-est, seguint les corbes de nivell. La cronologia del jaciment és complicada. Possiblement alguns elements siguin clarament prehistòrics i d'altres suposin reconstruccions i alteracions al llarg de diferents períodes posteriors.

Descripció detallada

Conformen el jaciment elements de diferents característiques que conflueixen en l'espai definit per la petita cresta (denominada La Roca en el plànol emprat) que culmina la serra al Nord de Son i un petit collet situat poc a l'Oest a una cota inferior, just abans de que la carena iniciï una marcada ascensió. La majoria d'aquests elements es disposen al voltant del collet, la plana que n'és la seva continuació just al nord de la carena de la petita cresta i a la part alta del vessant d'obaga que defineix la petita vall d'Arrose. La descripció individual d'alguns d'aquests elements ajuda a conformar una imatge d'aquest jaciments.

Possible menhir (punt GPS 01-31). A sobre la cresta, coincidint amb el punt corresponent al topònim "La Roca" hi ha un bloc de granit de secció quadrangular (d'uns 70 a 80 cm. de costat). Un dels extrems és totalment pla i l'altre presenta una forma apuntada. En definitiva, presenta una forma poliedrica en el cos i amb cares molt planes excepte en l'extrem apuntat. Per les seves característiques, sembla haver estat formatitzat antròpicament, tot i que en el seu moment no vam detectar traces clares de treball (amb cisells, etc.). Actualment recolza tombat sobre un aflorament de pissarres verticals. Les característiques de l'emplaçament descarten que pugui tractar-se d'un bloc erràtic d'origen glacial. En el punt on hi hauria hagut la base del bloc a sobre la cresta (si es posés vertical a partir de la seva actual situació) les pissarres verticals han estat aplanades i defineixen una superfície llisa de dimensions i forma similar a la base del bloc. D'altra banda, les pissarres verticals del punt on ara recolza a la roca evidencien ruptures fàcilment explicables com a resultat de l'impacte de la probable caiguda del menhir (veure fotografia). Finalment, cal senyalar que la situació d'aquest probable menhir és estratègica en el control del pas de la vall de Jou a la vall d'Arrose i com a lloc de guaita sobre un bon tram de la vall de la Noguera Pallaresa. A poca distància, també a l'oest del riu Noguera Pallaresa i en un punt elevat s'ha documentat un altre menhir (LL-007).

Amuntegament de pedres 1 / possible túmul amb cromlech (punt GPS 01-34). Aquesta possible estructura es localitza a l'extrem Nord del jaciment, després de la plana del collet i just a l'arrencament del vessant que porta a cotes superiors als 2.000 m. en direcció Oest. Consta de 5 grans blocs de granit de més d'1 m. de llarg disposats longitudinalment al terra formant un arc de més de 150°. Just al centre d'aquest arc hi ha situat un 6è bloc de granit de majors dimensions (gairebé el doble) i clavat en el sediment. A l'hora, l'interior del arc esmentat hi ha una gran quantitat de còdols rodats de granit de menors dimensions que en alguns trams semblen definir un "paviment" evident. La interpretació certa de l'estructura és problemàtica. Per una banda es tracta d'un element aïllat amb aquestes característiques, tot i que clarament associat espacialment amb el menhir de la cresta. En segon lloc, la possible anella o cromlech de l'hipotètic túmul només és evident en menys de la meitat de la circumferència. D'altra banda, però, cal destacar que els còdols menors que en definirien el reblliment només es localitzen a l'interior de l'arc i la seva continuació (si hagués definit una circumferència completa), situació que contrasta clarament amb l'exterior del mateix arc. Finalment, el bloc central es localitza en el centre geomètric del propi arc.

Mur longitudinal B. Aquest "mur" discorre en direcció SW-NE. El seu extrem SW es localitza a 4 m. d'un possible terraplè d'aparença moderna (ICONA?). L'estructura es defineix a partir d'un primer bloc de granit arrodonit en aquest extrem (d'uns 1 m. d'alçat x 1 m. de llarg). En direcció NE, a uns 10 m. hi ha un segon bloc, també de granit, de 0,5 x 1 m. Seguint sobre el mateix eix a uns 7 m. de distància d'aquest segon bloc comença una filada de blocs de granit més compacta i visible que es prolonga al llarg de 17 m. Les dimensions d'aquests blocs oscil·la entre 0,-1 m. de llarg i 0,2-1 m. d'alçat. Al seu extrem NE el "mur" inicia una desviació de la seva direcció cap el Nord. L'estructura es localitza a la banda Nord-est de la plana que comença al Nord de la cresta i, més a l'Oest, defineix el coll esmentat.

Mur longitudinal C (punt GPS nº 38). Aquesta estructura fa uns 7 m. de llarg i discorre en direcció NE-SW. En el seu extrem NE sembla definir una cantonada o confluència amb el "Mur transversal D", d'uns 3 m. de llarg, tot i que en cas d'existir l'enllaç, aquest no és visible en superfície. Una gran pedra defineix el final de l'estructura en aquest extrem. A l'altre extrem hi ha un altre bloc de dimensions considerables (0,8 m d'alçada x 0,6 m. d'amplada). En aquesta punta, en sentit transversal, s'observa una llengua allargada de pedres cobertes per sediment. Aquesta estructura sembla definir o coincidir amb un petit aterrossament del terreny.

Mur transversal E (punt GPS nº 37). Aquesta estructura la definim a partir de les restes d'un possible mur d'uns 12 m. de llarg i uns 2 m. d'ample. Associat a ella, especialment pel seu costat NW, hi ha una gran quantitat d'enderroc. Els blocs que el conformen, de granit, mesuren entre 0,1 i 1,5 m. per 0,1 a 0,8 m. Aparentment sembla que en el seu tram central els blocs tendeixen a ser de menors dimensions que en els extrems.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **GU-003**

Mur longitudinal D. El seu extrem NW es localitza a 1,5 m. de l'extrem NE del "Mur transversal E" i discorre en direcció Sud-est/Nord-Oest (o sigui, més o menys perpendicular a aquell). L'estructura mesura uns 10 m. de llarg i, en la seva part més ample, arriba a 2,5 m. Els blocs de granit que el conformen semblen ser de menors dimensions que els del "Mur transversal E". No en podem distingir el parament extern però aparentment només consta d'una filera.

Mur longitudinal F (punt GPS nº 39). Aquesta, que es localitza en la part alta de vessant obaga que baixa cap la vall d'Arrosse, estructura mesura uns 40 m. de llarg. Discorre en el mateix sentit que les corbes de nivell (Est-Oest) i en la seva part Est és difícil de resseguir ja que és discontinu i hi ha abundant vegetació. Aquest mur, fet de paret seca, mostra un parament exterior clarament identificable i sembla aterassar el terreny. La construcció del mur mostra, alhora, elements de cert interès. En algunes parts, l'alçat del parament mostra una construcció de grans blocs de granit de dimensions homologables als que conformen algunes de les construccions anteriors (de fins a 1 m.). En aquests trams, en planta el mur presenta només dues fileres amb alguns blocs transversals a "carrizo". En altres trams del mur, el parament exterior és format per blocs de menor dimensions i en planta és observable una construcció de doble parament amb un reblliment central de pedres més petites. Aquest segon sistema constructiu es reitera en un seguit de bancals que localitzen en cotes inferiors i que són clarament d'època moderna (finals s. XVIII o primera meitat s. XIX?). A nivell d'hipòtesi considerem que els trams que presenten aquesta segona tècnica constructiva, més similar a la documentada etnogràficament, podrien correspondre a reparacions o reaprofitaments d'una estructura anterior. Si aquesta interpretació és correcta, les estructures en base a grans blocs de granit podrien presentar una cronologia relativament antiga.

Mur transversal B (punts GPS nº 01-31 i 01-32). Aquesta estructura s'orienta en una direcció Nord-Sud i presenta una longitud aproximada de 20 m. En el seu extrem Sud connecta amb un amuntegament de blocs de granit de grans dimensions i una acumulació de pedres mitjanes (l'amuntegament o muntera 2). Aquest amuntegament suposa l'enllaç del mur, que discorre en el sentit del vessant, amb la zona de prat plana del coll. La construcció del mur és en base a pedres de dimensions mitjanes o mitjanes-grans. Hem realitzat una petita neteja de parament i la planta del mur en el seu sector central i hem trobat enderroc fins a 25 cm. per sota el nivell actual del sòl (i cobert per humus). En aquesta petita cata no distingim clarament les fileres del parament, tot i que sembla intuir-se'n una a base de pedres de grans dimensions.

Un tercer amuntegament de pedres sense una forma definida completa la llista d'elements destacats que conformen el jaciment.

Cronologia: dubtosa i variable. Provablement existeixi un palimpsest d'ocupacions a l'indret, des de la Prehistòria recent fins a l'actualitat.

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-005

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Les Closes
 Localitat Jou
 Municipi La Guingueta d'Àneu
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1538	punts gps	01-43	Latitud 4718503
Núm. mapa 1:25000 181-II	1538		01-44	Longitud 31344771
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 1538			

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

26-07-01

Nom informant

Tractament rebut

Registre, documentació i fotografia. Sondejos i presa de mostres de sediments per a fitòlits.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-1	3	27
	01-2	3	34
càmera/ carret/f oto	01-2	3	35
	01-1	3	28
	01-2	3	36
	01-1	3	29
	01-2	3	37

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 1400 m.

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Riu de Son

Distància (en m.) 600m.

Una altra font d'aigua Barranc d'Arrosse

Distància (en m.) 800m.

Distància font permanent (en m.) 600 m.

Conca Riu de Son

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment GU-005

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pi negre (reforestació)
Vegetació natural actual	Pi negre, esbarzers i herbàcies
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya i sub-alpina.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids??

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

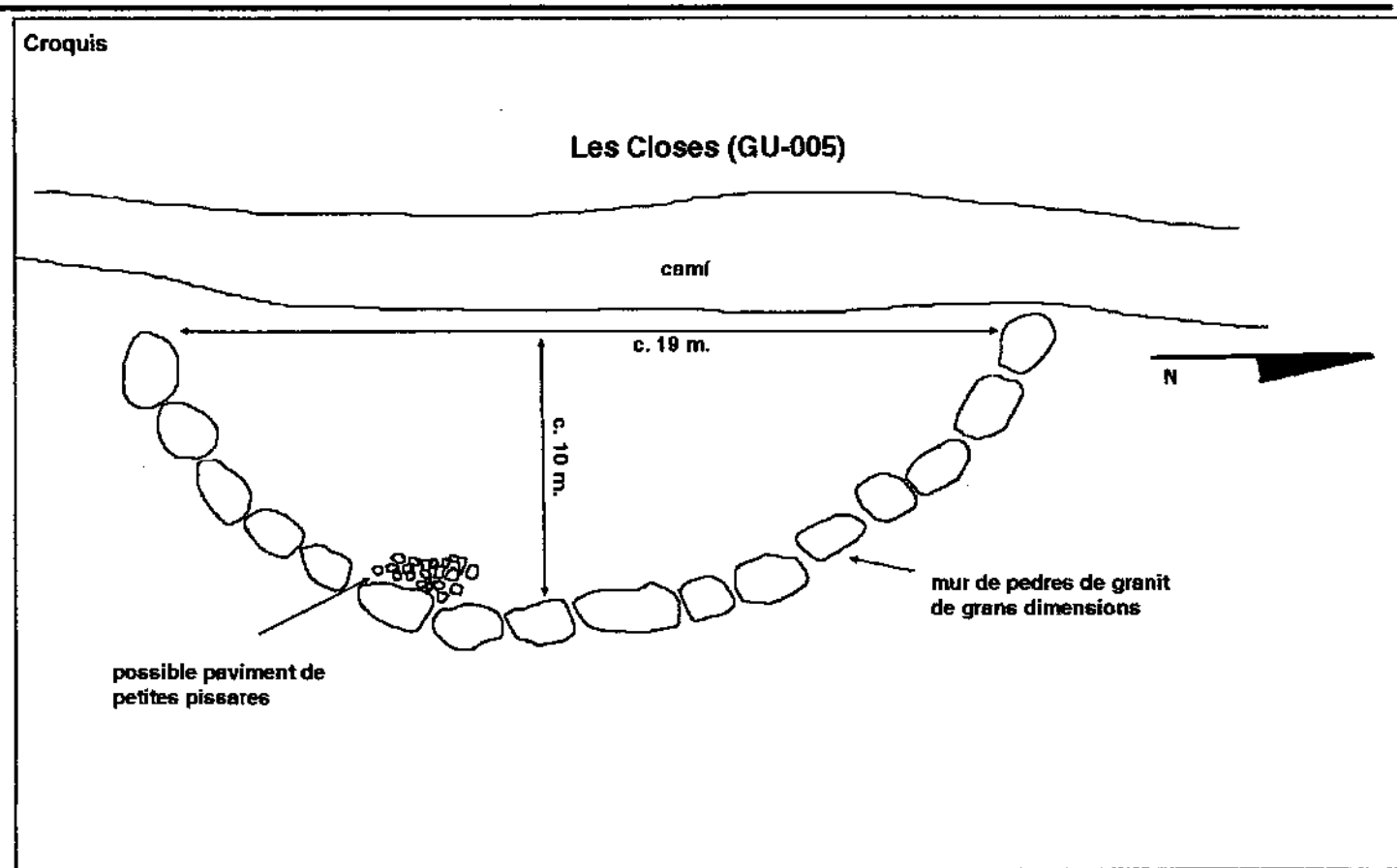
Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis	☐ carboneres
☐ rases mineres	☐ pous/cisternes
☐ art rupestre	☐ aterraments
☐ defensa: fosat	☐ altres _____
☐ defensa: torre	
☐ defensa: mur	
☐ esglèsia	
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment

GU-005

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la identificació d'una estructura de planta semi-circular i construïda amb grans blocs de granit, tallada per un camí a l'oest. Podria tractar-se d'una antiga era. No hi ha altres restes estructurals associades. No s'han trobat carbons, fet que descarta que sigui una carbonera. Recollim mostres de sediment de sobre del paviment, però no artefactes mobles. La cronologia i funcionalitat són totalment desconegudes.

Es localitza en una zona de vessant que constitueix la continuació en forma de carena molt suau amb un fort gradient W-E de la definida per Bogari-La Roca.

Descripció detallada

El jaciment és format per una estructura de planta semicircular de aproximadament 19m. de diàmetre (o eix "secant" de l'arc") i uns 10 m. des del centre del diàmetre-secant al mur que la delimita. Aquesta estructura es defineix per un mur d'una sola filera i filada, tot i que a l'extrem nord sembla que hi hagi dos fileres. Les pedres del mur són de granit, poc anguloses i de mesures grans. Oscil·len entre 1,5m. i 0,2m. d'amplada i 0,2 i 1,2m. d'alçada. Aquest mur defineix un nivell elevat al seu interior (del semicercle) respecte el terreny adjacent, especialment en relació al punt distant de l'arc respecte la secant. La visió de l'estructura s'efectua a partir del parament extern del mur que, en aquest tram, queda clarament al descobert i genera una alteració visible del relleu del vessant.

A l'interior, la part plana de l'estructura està coberta de sediment i pinassa. Realitzem al seu interior i exterior tres petites cates d'uns 20x20 cm (com a màxim). Els sondejos realitzats revelen un paviment a l'interior, format per pissarres de petites dimensions a uns 15 cm. de fondària, amb una cota propera a la superior del mur esmentat. A l'exterior sembla que envolta el mur estructura un paquet d'enderroc i que en alguns casos n'emascara la filera inferior. Un dels sondejos realitzats no ha detectat paviment a la zona sud de l'interior de l'estructura, més enllà de la secant que uneix els dos extrems de l'arc definit pel mur. Hem pres dues mostres de sediment per fer anàlisi de fitòlits de la terra situada entre les lloses de la pissarra del paviment per a confirmar el possible us de l'estructura com a era.

Una pista forestal limita a l'oest amb l'estructura i potser n'ha eliminat una part. A l'altra banda del camí no hem detectat restes de cap tipus. Al voltant de l'estructura hi ha blocs de granit i de pissarra que podrien provenir del desmantellament d'una part de l'estructura. L'enderroc està cobert per matèria orgànica i pinassa, fet que fa pensar que no es tracta d'un fenomen excessivament recent.

No es localitza cap classe de material mòbil.

Cronologia: indefinida.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **GU-005**

Autoria **Enric**

Data **26/07/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

 Núm. jaciment LL-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Mina de la Pica de l'Àliga
 Localitat Arestui
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1950	punts gps	02-159	Latitud	4705912
Núm. mapa 1:25000	215-I	Cota inferior	1950			Longitud	31349957
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

06-08-01

Nom informant

Tractament rebut

Neteja de la superfície (per veure la potència de l'enderroc que colmata la fossa), documentació planimètrica, fotografia, registre, descripció i recollida de mostres de matèria primera.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-2	4	19
	01-2	4	20
	càmera/ carret/f oto		
	01-1	5	2
	01-2	4	21
	01-1	5	3
	01-2	4	22
	01-1	5	4
	01-1	5	5
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 500

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Barranc de Marguilló

Distància (en m.) 300

Una altra font d'aigua Barranc de Boés

Distància (en m.) 1000

Distància font permanent (en m.) 300?

Conca Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi negre, ginebre
Fauna actual salvatge	Fauna sub-alpina.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids i bovins.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres _____ ☐ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ necrópolis ☒ rases mineres ☐ art rupestre ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàlits ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
Localització ☐ cova ☐ bauma/abric ☒ aire lliure		

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-001

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la localització d'una rasa a cel obert i una cavitat en el seu extrem nord, ambdues recobertes per abundant sediment. La rasa es disposa transversalment a la carena, tallant un petit aflorament de pissarres a la carena que hi ha sobre Arestui, lleugerament al Sud de l'indret anomenat Pica de l'Àiga. Morfològicament aquesta petita rasa minera en recorda d'altres localitzades durant la present campanya de prospecció, especialment les nomenades AA-003 i LL-005. La seva cronologia és indefinida, per bé que ni les fonts orals de Baiasca i Arestui, ni les dades cadastrals, ni la documentació de l'arxiu de la Direcció General de Mines de la Generalitat de Catalunya no l'esmenten. Això ens fa suposar, d'entrada, una antiguitat superior als 2 segles. D'altra banda, aquesta antiguitat podria ser superior als 2.000 anys si la seva existència s'associa a les properes mines i forn de la zona del Pifforit.

Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa ens confirma que algunes mostres de pissarra tenen òxids de ferro, hematites i limonites.

Descripció detallada

El jaciment està format únicament per una rasa i una cavitat associada, les dues d'origen antròpic indubtable. La rasa talla un petit aflorament de pissarres verticals, que genera una petita cresta, en les que des de la superfície actual s'hi pot observar la presència de vetes de quars amb petites oxidacions de ferro. La rasa medeix uns 3,5 m d'amplada en la seva part superior i 5,5 m. de longitud. La rasa actualment es troba reomplena per una gran quantitat de sediment, potser aportat intencionalment o potser fruit del col·lapse dels paraments laterals. Aquest fet fa que l'amplada en el seu fons actual sigui només de 1,7 m. La seva fondària és d'entorn 40 cm.

A la part Nord hi ha un front rocós de pissarra on hi ha una cavitat que, en aparença, podria arribar al 1,5 m de profunditat en el seu interior. A l'igual que la rasa, el forat està colmatat per una gran quantitat de sediment i blocs de pissarra, fet que enmascara gran part de la seva obertura. Per aquesta raó tampoc podem establir la fondària original de la rasa ni els perfils d'extracció de mineral de l'aflorament. Actualment aquesta cavitat és visible com un forat en forma de segment circular, d'uns 50 cm. de base i no més de 20-25 cm. d'alçada.

No apareixen materials arqueològics associats.

Com a AA-003 la rasa transcorre en direcció perpendicular a la carena.

Hem extret mostres de mineral per a la seva posterior anàlisi.

La cronologia del jaciment és incerta. Les entrevistes amb nombrosos informants d'Arestui, Baiasca i Llavorsí mostra que la seva presència és desconeguda a la zona i que no forma part de la memòria oral. D'altra banda, a poc més de 3 Km. seguint la carena, es localitzen les mines del Pifforit on una estructura de rostí de ferro ha estat datada per AMS entre els s. II-I calANE. També a la mateixa carena de la vall la campanya d'excavació realitzada l'any 2003 al Dolmen de la Font dels Coms (LL-007 en aquest registre) ha permès identificar un altre forn de rostí de ferro associat a materials ibèrics i ceràmica itàlica de pasta fina dels s. III-I calANE.

No s'han pogut calcular les coordenades per GPS ja que no hem tingut la suficient cobertura dels satèl·lits en els diferents intents efectuats.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **LL-001**

Autor/a **Marc N., Guillermina i Ermengol**

Data **06/08/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

 Núm. jaciment LL-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Mina de la Piqueta-Piflorit
 Localitat Baiasca
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	2060	punts gps	01-57	Latitud	4705282
Núm. mapa 1:25000	fora de mapa	Cota inferior	2040		01-60	Longitud	31346962
Núm. fotos aèries					01-61		
					01-62		
					01-63		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

06-08-01

Nom informant

Tractament rebut

Neteja de la superfície (per veure la potència de l'enderroc que colmata la fosa), documentació planimètrica, fotografia, registre, descripció i recollida de mostres de matèria primera.

Estat conservació

 Bó Regular Dolent

Nº fotografies		
01-2	4	23
01-1	5	6
01-2	4	24
01-1	5	7
01-2	4	25
01-1	5	8
01-2	4	26
01-2	4	27
01-1	5	9
01-2	4	29
01-2	4	30
01-2	4	31
01-2	4	32
01-2	4	33
02-1	5	7
02-1	5	8
02-1	5	9
02-1	5	10

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

 Orientació Solana Obaga

 Distància a port de muntanya / coll (en m.) 2000

Climatologia

Subalpina.

 Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

 Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

 Estrats al·luvials presència absència

 Font d'aigua més propera Barranc de Canarilles

 Distància (en m.) 500

 Una altra font d'aigua Font del Bosc

 Distància (en m.) 1000

 Distància font permanent (en m.) 1000

 Conca Baiasca

 Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-002

Descripció general

El jaciment s'identifica a partir de l'existència de com a mínim tres rases a cel obert associades a l'extracció de provablement mineral de ferro. Com en altres casos, s'aprofita un aflorament de pissarra, aquest cop en la divisòria de la carena del Piflorit entre les valls de Caregue i Baiasca, poc metres al Nord del cim. Com a mínim dues de les rases transcorren paral·lelament a la divisòria de la carena. Una tercera, situada a la part alta del vessant d'obaga, a pocs metres de les anteriors, té una disposició obliqua respecte les corbes de nivell. Algunes de les rases superen els 15 m. de longitud. Totes elles estan bastant recobertes per sediment. En alguna d'elles també s'observen cavitats en els perfils. La seva cronologia és indeterminada. Com en el cas de la rasa LL-001, aquesta mina tampoc s'esmenta en la memòria oral de la gent de Baiasca ni Arestui ni les dades cadastrals, ni la documentació de l'arxiu de la Direcció General de Mines de la Generalitat de Catalunya no l'esmenten.

Algunes mostres portades a Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa per a la seva anàlisi contenen petites quantitats d'òxids de ferro, hematites i limonites, així com traces de coure.

Durant la visita efectuada el 13/06/02 a l'indret amb Josep Gallart i Josep M^a. Mata identifiquem una altra rasa al vessant NW del Pic de Piflorit i un rebaixament del terreny possiblement vinculat a les activitats extractives.

A partir de les datacions del forn localitzat a les immediacions (LL-004), es pot assignar una cronologia al conjunt d'entorn els s. II-I calANE.

Descripció detallada

El jaciment es compon de diverses rases mineres localitzades a la carena NW del Pinflorit i a l'arrancada del seu vessant N-NW, a molt pocs metres de la divisòria d'aigües. La seva disposició és en un cas perpendicular i en la resta paral·lela a la carena.

Durant les diferents visites efectuades, no trobem materials arqueològics en cap de les rases que, per altra banda, presenten abundant sediment cobrint-les. Cal esmentar que a poc més de 300 m. es localitza una estructura de rostit de ferro, indicant que les rases formen part d'un conjunt molt més extens.

Rasa 1

Clot sobre un aflorament de pissarra on són visibles vetes de quars i òxids de ferro. Té uns 3,9 m. de llarg i una amplada de 2,2 m. a la banda sud i 1,4 m. a la nord. La rasa està colmatada per unes grans lloses de pissarra a la banda Est. Hi ha blocs de menors dimensions cobrint la base del clot a una fondària de 80 cm. respecte el sòl del bosc cogitant. Aquestes lloses estan cobertes de sediment. El fons original sembla situar-se bastant per sota. També s'han localitzat dos forats en la secció Est de la rasa que semblen unir-se per sota l'enderroc i que s'endinsen en la roca mare. En alguns trams de les parets de la rasa són visibles senyals de les extraccions.

La rasa segueix l'eix longitudinal de la carena.

Hem extret mostres de metall per a la seva posterior anàlisi.

Rasa 4

Es troba situada al NW de la Rasa 1, seguint la carena. Entre ambdues, hi ha dos clots de forma circular, separats entre ells i bastant coberts de sediment que anomenem Rasa 2 i Rasa 3. Aparentment estableixen la continuïtat entre les rases 1 i 4. De fet, podria tractar-se d'una única rasa a cel obert que s'ha anat reomplint durant la mateixa activitat minera a mesura que s'excavaven trams consecutius.

El què hem denominat Rasa 4 segueix l'orientació de la Rasa 1, en sentit SE-NW. La seva llargària es de prop de 30 m. i l'amplada promitja de 3 a 4 m. Es tracta d'una rasa rectangular bastant simètrica en planta. Les vetes de mineral de ferro estan força oxidades i apareixen relacionades a quars. La seva profunditat oscil·la entre els 1,5 i 2 m. i es troba colmatada de bastant sediment. No presenta cap cavitat associada visible.

Hem extret mostres de metall per a la seva posterior anàlisi.

Rasa 5

Es localitza a la vessant N-NW del Pinflorit, a pocs metres de la seva carena NW i de la Rasa 1. Discorre perpendicular a les corbes de nivell. Les seves mesures són: 15 m. de llarg, 3 m. d'amplada a la boca superior, 1,5 m. en el seu tram central i 1 m. a la boca inferior. La seva fondària ronda els 1,5 m. per terme mig. Hi ha una potència considerable de sediment, fet que emmascara les parets de la rasa i les possibles vetes de metall. En planta, la seva forma no és gaire regular. En la seva part baixa, la rasa fa una "L", segurament seguint una veta de la roca mare.

Hem extret mostres de metall per a la seva posterior anàlisi.

Desplaçada a l'E/SE d'aquesta, i seguint la vessant obaga del Pic de Piflorit el dia 13/06/02 vam localitzar com a mínim una altra rasa, de característiques similars a les anteriors.

A poca distància, la presència del forn identificat com a LL-003 indica que a les immediacions de les mines es realitzava un primer

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-002

tractament del mineral, concretament el procés de concentració. No hi ha, en canvi, indicis de la reducció. Aquest fet es reproduïx, a la mateixa carena, com a mínim en la mina del Pic de la Riuposa (LL-005) i el forn del Dolmen de la Font dels Coms (LL-007).

La cronologia absoluta del forn de rostit del Piflorit (LL-003) és de 180-50 calANE i la del Dolmen de la Font dels Coms, inferida a partir dels materials associats, sembla situar-se entre els s. III-I calANE. Aquesta mina sembla estar clarament associada al primer dels forns.

Cronologia: prehistòria final/protohistòria (s. II-I cal ANE).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-003

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi negre, neret
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Ovicàprids i bòvids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☒ Frequent ☐ Escassa ☐ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-003

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la descoberta d'un paviment de lloses de pissarra associat a argila cuita, una gran quantitat de carbons i restes de mineral de ferro termoalterat en un tall originat per una pista forestal relativament antiga i que el deixa al descobert. Ni en superfície ni el perfil esmentat es poden entreveure altres elements estructurals que suggereixin un tancament aeri d'aquesta possible àrea de combustió. L'extensió de la capa de materials en el perfil supera els 3 m. d'eix. En superfície, en canvi, no s'observa material arqueològic de cap classe. L'argila cuita presenta formes molt planes. Temptativament interpretem l'evidència com un espai de processament de mineral de ferro, probablement procedent de LL-002. La seva cronologia és desconeguda però la tècnica del forn a l'aire lliure apunta la possibilitat de que es tracti d'un element prehistòric. L'absència de parets fa pensar que es tracta d'un forn de rostir de ferro, fet coherent amb els residus de mineral trobats i amb l'absència de restes de combustió.

El jaciment es localitza en una petita fondalada plana en el vessant nord del Pic de Piflorit, a poc menys de 50 m. de desnivell respecte al cim. El seu emplaçament coincideix amb una de les poques zones relativament planes i resguardades d'aquest sector de la vessant obaga del Piflorit.

Les característiques del forn recorden les de l'estructura documentada al Dolmen de la Font dels Coms (LL-002) l'any 2003.

Hem datat un carbó procedent d'aquest forn per AMS i ha donat una cronologia de 180-50 calANE.

Descripció detallada

El jaciment consisteix en un antic forn que, amb tota provabilitat, estava dedicat al rostir de mineral de ferro. Els trets que ens han permès identificar-lo com a tal són visibles gràcies al tall que ha causat la construcció d'una pista forestal dècades enrera i que ha impactat una part indeterminada de l'estructura originària. En canvi, no presenta cap evidència des de la superfície on una capa de sòl d'uns 25 cm. i herbat tapen tot vestigi arqueològic.

El jaciment està format en un enllosat horitzontal de pissarra, visible especialment en el sector sud del perfil revisat, sobre el que recolzen materials arqueològics (carbons i nombrosos fragments de terra cuita). El sediment que cobreix el paviment és de color fosc negrós, amb un elevat component orgànic. Contrasta amb el paquet de llims i pissarres descompostes de color marró més clar sobre el que recolzen el paviment i el nivell de materials arqueològics supra-jacent. Tot i que l'enllosat és visible de forma intermitent, el nivell de materials (especialment carbó i ceràmica) és bastant continu. L'horitzontalitat del paviment sembla alterada per arrels i la seva continuïtat afectada per l'impacte de la pista forestal. No hem pogut definir-ne els límits de forma precisa ja que no s'ha efectuat una neteja de la totalitat del tall de la pista i al fet de que, per altra banda, no en són evidents traces des de la superfície actual.

Les lloses del paviment presenten unes dimensions relativament reduïdes, de no més de 20 cm. d'eix màxim i estan relligades per terra. Cobreix el paviment una capa de fragments d'argila cuita i endurida, d'uns dos cm. de gruix. Els fragments, tot i que trencats, semblen definir un continu per sobre les lloses. A la seva cara superior l'argila és molt més dura que a la que recoïza sobre les lloses i, alhora, presenta una oxidació evident que li dona un color marró. Aquesta cara també és molt més llisa i regular. Per contra, la seva cara interna és molt més irregular, amb grumolls i menys dura, així com d'un color negre o gris fosc. Aquests indicis porten a pensar que l'acció tèrmica l'ha rebut especialment per la seva cara superior que, al mateix temps, havia estat preparada com un paviment de terra allisada a sobre del llosat. Els carbons, de pi, són molt abundants i cobreixen la cara de terra cremada, definint un paquet de terra negra amb una gran quantitat de cendres.

Pels voltants hem trobat restes de mineral de ferro termoalterat però, en canvi, és notòria l'absència d'escòries de reducció de ferro. També destaca la manca d'indicis d'un tancament aeri de l'estructura. Ambdós fet fan pensar en un forn obert que no devia estar adreçat a tasques de reducció. D'altra banda les seves similituds amb el paviment superior del forn excavat al Dolmen de la Font dels Coms (LL-007) l'any 2003 són evidents.

S'han recollit mostres de carbons i de terra cuita. Un d'aquests carbons ha estat enviat a datar al Laboratori de Carboni-14 del Koninklijk Instituut voor Het Kunstpatrimonium, en Brussel·les la tardor de l'any 2002 i ha facilitat el següent resultat:

Data radiocarbònica: 2.100 +/- 20 B.P. (KIA-20468)

Data calendàrica: 180 - 50 cal A.N.E (calibrada mitjançant la cobra INTCAL 98)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-003

Autoria Albert, Ermengol, Guiller, Marc F., Marc N. i Quim.

Data 07/08/01

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-004

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
Localitat
Municipi
Comarca
Propietari/a

Núm. mapa 1:10000
Núm. mapa 1:25000
Núm. fotos aèries
Cota superior
Cota inferior
punts gps

Latitud
Longitud

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, neteja de secció, fotografia, registre, descripció i recollida de mostres de carbó i pedres cremades.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carretll oto

01-1	5	17
01-2	4	37
01-1	5	18
01-2	5	2
01-1	5	19
01-2	5	3
01-1	5	20
01-2	5	4
01-1	5	21
01-2	5	5
01-2	5	6
01-1	5	22
01-1	5	23
01-1	5	24

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment LL-004

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi negre, avet i ginebra
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Bòvids ovicàprids i èquids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat	☐ carboneres
☐ defensa: torre	☐ pous/cisternes
☐ defensa: mur	☐ aterraments
☐ esglèsia	☐ altres _____
☐ carrers	
☒ estructures de combustió	

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-004

Descripció general

El jaciment es caracteritza per l'existència de com a mínim tres fosses circulars (forats 1, 2 i 3) que es localitzen a la banda sud del Coll del Cantó, entre Baiasca i Caregue. En un d'ells (forat 1) s'observa la presència de restes de mineral metàl·lic (provablement ferro) termoalterades i carbons en una petita pertorbació que deixa al descobert part d'una de les parets de la fosa. Els diàmetres de les fosses oscil·len entre els 2 i 5 m., i les fondàries en superfície entre 30 i 70 cm. Cap de les fosses es vincula directament a altres estructures (ni a possibles tancaments aeris). A la zona apareix una estructura (estructura 1) de petites dimensions definides per quatre pedres verticals definint una planta quadrada. Tementativament associem les tres fosses al processament de mineral de ferro, procedent de LL-005 i/o LL-002. La seva cronologia és desconeguda, però no s'esmenta a la memòria oral de les poblacions de la vall de Baiasca. Els possibles forns oberts podrien ser d'època prehistòrica o protohistòrica, com il·lustren les dades referents a LL-003 i LL-007.

Descripció detallada

Es recullen mostres. El jaciment s'identifica a partir de quatre estructures antròpiques visibles en el relleu del prat que actualment hi ha al Coll del Cantó, a la capçalera de la vall de Baiasca i dividint les aigües amb la de Caregue, i que es disposen al llarg d'un eix d'uns 100 m. E-W i 50 m. N-S. Inicialment el jaciment es defineix a partir de les dues fosses evidents en el prat situades al sud del punt més baix del coll, en una zona de carena suau (Forat 1 i 2). Posteriorment, la prospecció acurada del coll ens permet identificar les estructures restants (Forat 3 i Estructura 1) situades més al nord i a l'oest respectivament. Tot seguit se'n detallen les característiques:

Forat 1

Fosa circular de 5 m. de diàmetre i de 70 cm. de profunditat en superfície. En els seus costats exteriors E a SW la fosa presenta una "rebaba" o arc de sediment amb cotes superiors a les del camp adjacent. Des d'aquest darrer punt és on s'ha calculat la fondària. Hem efectuat una petita cata que evidencia que a la base de la fosa hi ha un petit enllosat amb presència molt abundant de carbons, sediment molt fosc i pedres termoalterades. En una neteja realitzada en el seu costat NE apareix una alineació de pedres de 1 m. de llarg seguint l'arc de la planta de la fosa. Aquesta filera recolza sobre blocs de pedres totalment cremades que formen la paret del forat, algunes amb traces de mineral de ferro. Les pedres sembla que conformen un parament o tancament de l'estructura en la seva boca i evidencien una molt elevada termoalteració. Aquest parament de pedres i mineral cremat mostra una posició altament vertical que suggereix una fondària considerable per a la fosa.

En la seva part central apareixen lloses primes de pissarra que podrien conformar un enllosat. La terra carbonífera i els carbons continuen més de 25 cm. per sota d'aquest nivell d'enllosat horitzontal, en el que sembla indicar l'existència de varis nivells de paviment.

El material trobat és: carbó (predominat) i petites pedres cremades, aparentment amb traces de mineral de ferro. El carbó és, aparentment, predominantment de pi. S'han recollit mostres tant del mineral, com de les pedres que conformen el parament. De la petita cata central se n'han guardat carbons.

Forat 2

Es localitza a adjacent al límit S/SW del forat 1, respecte el qual presenta unes mesures similars en planta. Té un diàmetre d'uns 4,5 m. i una fondària observada de 30 cm. La neteja de la herba superficial en un sector molt reduït evidencia un aliniament de pedres, encara que menys clar que en el cas anterior. Al centre també s'insinuen algunes lloses, encara que no s'han obert cates. No es recullen mostres.

Forat 3

Segueix el mateix patró que els anteriors, dels quals es localitza a certa distància en direcció N. Les seves dimensions són més petites (2m x 1,8 m.) i la seva fondària observada és de 30 cm. No s'ha netejat. No s'han recollit mostres.

Estructura 1

Es defineix a partir de l'existència de quatre lloses clavades verticalment conformant un polígon de 40 - 50 cm. x 20 - 30 cm. en planta. El seu aspecte indica que la seva construcció pot ser molt recent. No obstant, a 15 cm. de profunditat en el centre (en una petita cata) apareixen carbons que sembla que no són de coníferes. A la vora hi havia un forniguer.

Es recullen mostres.

Les tres fosses identificades semblen correspondre a forns vinculats a alguna part del procés metal·lúrgic. En aquest sentit és simptomàtica la proximitat de diferents zones mineres a la mateixa carena, especialment la del Pic de la Riuposa (LL-005). La presència de paviments de lloses, grans quantitats de carbons i mineral de ferro termoalterat recorda tant el forn del Piflorit (LL-003) com les característiques de l'estructura excavada al Dolmen de la Font dels Coms (LL-007). Tot i que no hi ha elements per inferior la cronologia del jaciment, podria tractar-se d'un element més de l'explotació metal·lúrgica ben documentada a la vall pels s. III-I calANE.

Cronologia: prehistòria final- protohistòria (s. III-I calANE).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-004

Autor/a Marc F., Quim i Ermengol

Data 08/08/01

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-005

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
Localitat
Municipi
Comarca
Propietari/a

Núm. mapa 1:10000	<input type="text"/>	Cota superior	<input type="text" value="2050"/>	punts gps	<input type="text" value="01-74"/>	Latitud	<input type="text" value="4707353"/>
Núm. mapa 1:25000	<input type="text" value="181-IV"/>	Cota inferior	<input type="text" value="2050"/>		<input type="text" value="01-75"/>	Longitud	<input type="text" value="31345190"/>
Núm. fotos aèries	<input type="text"/>						

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Nom informant

Tractament rebut

Neteja de la superfície (per veure la potència de l'enderroc que colmata la fosa), documentació planimètrica, fotografia, registre, descripció i recollida de mostres de matèria primera.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/ foto

01-2	5	7
01-1	5	25
01-1	5	26
01-2	5	8
01-2	5	9
01-2	5	10
01-1	5	27
01-1	5	28
01-1	5	29
01-1	5	30

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-005

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi negre, neret i ginebre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Bòvids, èquids i ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
---	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

☐ material dispers en superfície	☐ necròpolis
☐ recinte aïllat	☒ rases mineres
☐ varis recintes exempts	☐ art rupestre
☐ varis recintes adosats	
☒ altres...	
☐ megaliti	

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat	☐ carboneres
☐ defensa: torre	☐ pous/cisternes
☐ defensa: mur	☐ aterraments
☐ església	☐ altres...
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

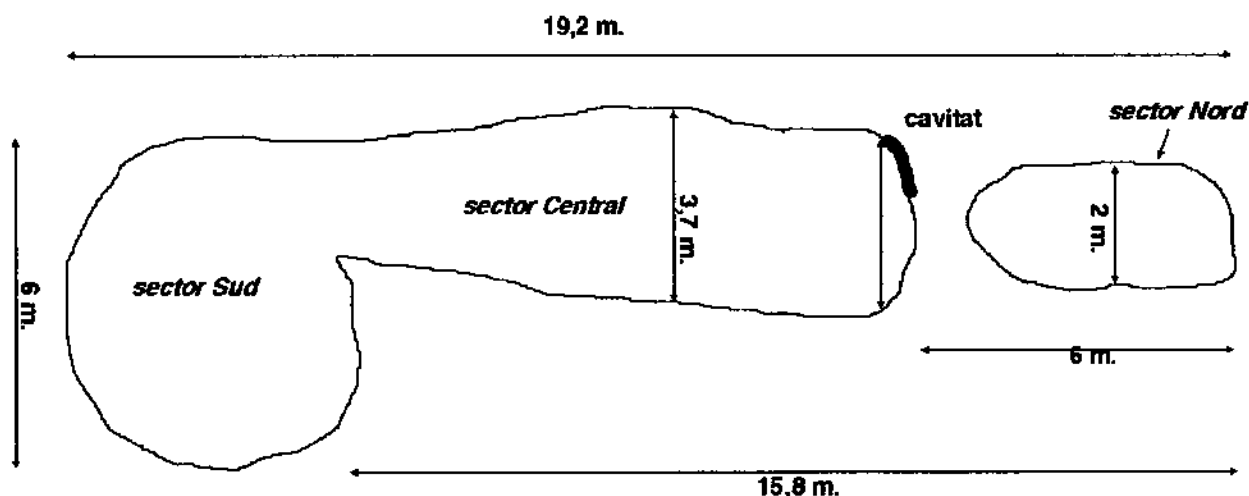
Tipus megalits

☐ dolmen
☐ menhir
☐ túmul
☐ altres...

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

Mina de la Riuposa (LL-005)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-005

Descripció general

Identifiquen el jaciment a partir de la identificació d'una o dues rases a l'aire lliure excavades artificialment a la cresta de pissarra que conforma la divisòria d'aigües entre les valls de Caregue i Baiasca, just al sud del pic homònim. La rasa o rases transcorren longitudinalment respecte la carena. Tot i que actualment són visibles dos fosses excavades, podria ser que en realitat es tractés només d'una amb un fort nivell de colmatació. En el tram central de la rasa més gran s'ha identificat una cavitat. Tant les rases com la cavitat estan molt plenes de sediment caigut o aportat posteriorment, fet que n'emascara els paraments. Com en altres casos, la seva cronologia no està definida i tampoc apareix esmentada a la memòria oral de la zona. Es localitza bastant a la vora dels jaciments LL-004 (a uns 500 m.) i LL-007 (poc menys de 700 m.), temptativament associats al processament inicial de metalls. D'altra banda, aquesta antiguitat podria ser superior als 2.000 anys si la seva existència s'associa a les altres traces arqueològiques d'explotació del mineral de ferro datades a la mateixa vall.

Josep M^a. Mata i Perelló, del Museu de Geologia de la Universitat Politècnica de Catalunya a Manresa ens confirma que algunes mostres de pissarra tenen òxids de ferro, fonamentalment hematites.

Descripció detallada

El jaciment està conformat únicament per les restes d'una antiga explotació minera, que aparentment fou d'un volum reduït. La rasa talla longitudinalment un petit aflorament o cresta de pissarra, just a la carena que porta del Coll del Cantó al Pic de la Riuposa, ja a la vora d'aquest darrer. Com en altres casos, en les pissarres, que afloren verticals, s'hi poden observar petites vetes de quars amb òxids de ferro incrustats. Tot i això, la presència de mineral de ferro és, allà on és visible, reduïda i, en tot cas, es tracta d'òxids de baixa llei. La rasa o rases presenten tres sectors diferenciats. En cadascun d'ells s'han resseguit els perfils, apareixent la roca mare sota grans blocs de pissarra i sediment que colmaten bona part de la mina.

En planta, la rasa/rases presenta una forma de "L". El sector sud és el més ample respecte l'eix longitudinal, arribant als 6 m. Enllaça directament amb el sector central, de planta rectangular d'uns 11 m. x 3 m. Finalment, separat actualment un metre, i sobre el mateix eix del rectangle anterior, es localitza la rasa nord o sector nord, amb planta també rectangular i d'uns 5 m. de llarg per 2 d'ample. Les fondàries respectives actuals de les rases són:

Profunditat sector sud: 2m

Profunditat sector central: 1,35 m

Profunditat sector nord: 0,40 m

En el sector central s'ha detectat una cavitat, colmatada d'un sediment en els nivells superficials del qual hem recollit mostres de carbons. La forma de la secció de l'obertura és desconeguda en estar totalment tapada per aquest paquet de reblliment.

Hem recollit mostres de matèria primera

La cronologia del jaciment és incerta. Les entrevistes amb nombrosos informants d'Arestui, Baiasca i Llavorsí mostra que la seva presència és desconeguda a la zona i que no forma part de la memòria oral. D'altra banda, a poca distància de l'indret, a quasi 700 m., al jaciment Dolmen de la Font dels Corns l'any 2003 s'ha excavat una estructura de combustió associada al rostí de mineral de ferro en la que s'han recuperat materials ceràmics dels s. III-I calANE. També a poc més de 3,2 Km. seguint la carena, es localitzen les mines del Piforít on una estructura de rostí de ferro ha estat datada per AMS entre els s. II-I calANE.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LL-005

Autor/a **Quim, Marc N. i Ermengol**

Data **08/08/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-006

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Cabana del Coll del Rat
 Localitat Baiasca
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 Cota superior 2028 punts gps 01-80 Latitud 4707530
 Núm. mapa 1:25000 181-IV Cota inferior 2013 Longitud 31344988
 Núm. fotos aèries

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

09-08-01

Nom informant

Tractament rebut

Neteja de paraments, documentació, planimetria i fotografies

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-2	5	11
	01-2	5	12
càmera/ carretf oto	01-1	5	32bis
	01-2	5	13
	01-1	5	33
	01-1	5	34
	01-2	5	14
	01-1	5	35
	01-2	5	15
	01-1	5	36
	01-2	5	16
	01-2	5	17
	01-2	5	18
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 100

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Bosc de Riuposa (Caregue)

Distància (en m.) 250

Una altra font d'aigua Font de Campmajor

Distància (en m.) 900

Distància font permanent (en m.) 900

Conca Riu de Caregue / Riu de Baiasca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-006

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures, bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi negre, esbarzers
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Bòvids, èquids i ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres _ ☐ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàlits ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres_
--	--	---

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-006

Descripció general

Definim aquest jaciment a partir de la presència de restes arquitectòniques de dos recintes situades a la carena entre les valls de Baiasca i Caregue, a 100 m. al sud del Coll del Rat. Anomenem recinte superior a les restes d'una construcció adossada a un aflorament de la cresta definida per les bases de tres murs i una possible porta a l'oest. En planta mesura uns 3,50 m. x 3,50 m i és clarament més gran i complexa que les cabanes de pastor. L'enderroc cobreix el sòl del recinte i, malgrat el seu volum, no correspon a l'esperable en casos d'alçats completament fets de paret seca. El recinte inferior, situat uns metres al nord-oest i més a prop del coll constitueix una possible estructura d'establació de petites dimensions. En aquest cas, el volum d'enderroc dels murs fa entreveure que originalment tampoc degueren ser molt alts. La cronologia d'ambdós elements és desconeguda.

Descripció detallada

El jaciment sembla correspondre a les restes de dos recintes vinculats a l'activitat ramadera en zones altes. El fet que el recinte superior es localitzi al nord-oest d'un aflorament de pissarres de la carena abans d'arribar al Coll del Rat des del sud, per tant, en una zona d'obaga, fa pensar que es tracti d'estructures pensades per a ser emprades en època estival. En aquest sentit, cal recordar que com a mínim al llarg dels darrers 4 segles per aquest indret circulava una de les principals rutes ramaderes de la comarca, la que unia Espot amb Sort i, d'aquí, amb la Conca de Tremp. La distància entre els dos recintes ronda els 180 m. El superior es situa a major alçada, just a la sortida del bosc que cobreix la carena al nord del Coll del Cantó i seguint el Pic de la Riuposa, sobre la línia de divisió d'aigües. L'inferior es troba al Nord/Nord-est del primer, ja una mica escorat cap a la vessant que defineix la capçalera de la vall de Baiasca, en una zona de pastures.

Recinte superior.

Conformat per restes habitacionals situades a la carena, a uns 100 m. de l'esplanada del Coll del Rat. Adossa pel costat sud-est en un gran aflorament de pissarra que en constitueix el parament sud. En planta, el recinte té una forma més o menys quadrangular i està format per tres murs (oest, nord i est) que defineixen els tancaments restants. En planta mesura uns 3,6 x 3,5 m. Els murs estan fets seguint la tècnica de la paret seca, amb lloses i blocs de pissarra plans. L'alçat conservat del mur est supera 1 m. El mur més regular és l'oposat a l'aflorament. En canvi, el mur est està conformat per una acumulació de grans blocs irregulars de pissarra. La porta orienta cap a l'oest. A l'interior l'enderroc és visible, però no presenta una potència que faci pensar que els alçats dels murs de pedra fossin gaire alts. Tampoc hi ha restes visibles d'una coberta de llosa. Adossada a la roca hi ha una estructura més o menys circular de lloses que podria correspondre a un fogar.

Recinte inferior.

Es tracta d'una estructura de planta rectangular i formada per les restes de tres murs, quedant oberta cap a l'oest. La factura dels murs és força batussera. Tots estan fets per grans blocs de pissarra i presenten enderroc associat. Dos dels murs (el nord i l'est) presenten traces d'un possible doble parament. El sud, en canvi, sembla més senzill, fet a partir d'una filera de lloses de pissarra recolzant sobre roca mare. Les dimensions de l'estructura són 9,7 m. d'eix nord-sud i 5,5 m. est-oest.

Cronologia: indefinida.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LL-006

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-007

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Font dels Coms
 Localitat Baiasca
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 1843	punts gps 01-82	Latitud 4707744
Núm. mapa 1:25000 181-IV	1843	01-83	Longitud 31345550
Núm. fotos aèries 	Cota inferior 1840	01-84	
		01-85	

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

04-08-01

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, planimetria, fotografia, neteja de perfils i recollida de mostres

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	01-1	6	1
càmera/ carret/f oto	01-2	5	19
	01-2	5	20
	01-2	5	21
	01-2	5	22
	01-2	5	23
	01-2	5	24
	01-2	5	25
	01-2	5	26
	01-2	5	27
	01-1	6	2
	01-1	6	3
	01-1	6	4
	01-1	6	5
	01-1	6	6
	01-1	6	7
	01-1	6	8
	01-1	6	9
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-releu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 260

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Font dels Coms

Distància (en m.) 200

Una altra font d'aigua Barranc del Cargol

Distància (en m.) 290

Distància font permanent (en m.) 200

Conca Riu de Baiasca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-007

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi negre, ginebra, avet i bedoll
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Bòvids, èquids i ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
---	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ articulat ☒ desarticulat	☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☒ Escassa ☐ articulat ☒ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis	☐ carboneres
☐ rases mineres	☐ pous/cisternes
☐ art rupestre	☐ aterraments
☐ defensa: fosat	☐ altres _____
☐ defensa: torre	
☐ defensa: mur	
☐ església	
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

Tipus megàliti

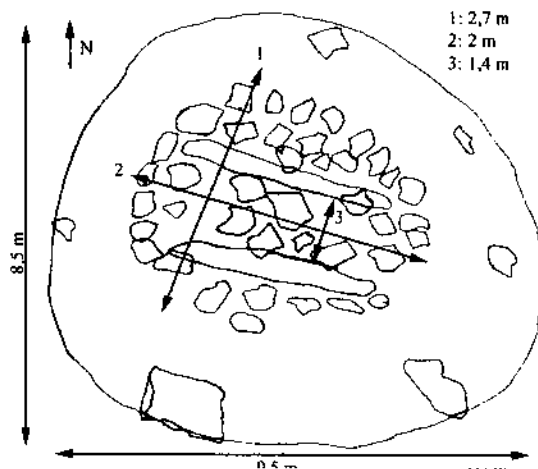
- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

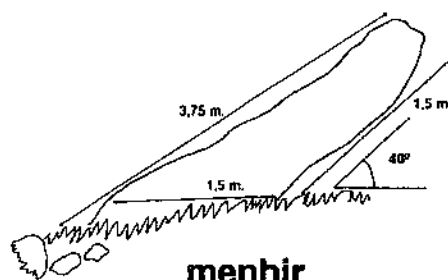
Croquis

1 m. **secció túmul/cambra**

planta túmul/cambra

menhir

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-007

Descripció general

Constitueixen aquest jaciment dos possibles elements megalítics: un túmul i un possible monòlit, distants l'un de l'altre uns 100-110 m. en un prat que hi ha just per sota del Refugi de la Font dels Coms, a la capçalera de la vall. El túmul, l'elevació del qual és clarament visible, és relativament circular amb un diàmetre de 9 m. per terme mig i una alçada màxima de 1 m. Al seu centre s'intueix una possible cambra definida per, com a mínim, dues grans lloses disposades paral·lelament separades entre si uns 140 cm. Una cabana de pastor posterior (les seves parets recolzen directament sobre el túmul) ha reaprofitat l'espai definit per la cista. El monòlit consisteix en un bloc de més de 3,75 m. de llarg clavat al terra amb una inclinació actual d'uns 40° respecte el sòl. Tant la seva orientació com característiques formals fan descartar que es tracti d'un aflorament natural. La interpretació cronològica i funcional d'ambdós elements és incerta. A zones properes dels Pirineus catalans, d'Osca i a la vall d'Ossau a França s'assigna a aquests elements una cronologia del Neolític final al Bronze antic-mig.

Descripció detallada

El jaciment es conforma, com a mínim, per dos elements clarament visibles des de la superfície: un túmul amb una cambra al seu interior i un menhir. Tots dos elements es localitzen al prat que hi ha sota la pista forestal que va de Baiasca a Escart i Capdella, a l'alçada del Refugi de la Font dels Coms. Aquest prat s'estén al llarg de varies hectàrees i constitueix una superfície de carena molt suau i ample que s'endinsa a la capçalera de la vall de Baiasca (separant el barranc del Cargol del barranc del Bosc Gran). Des d'aquest punt es té una àmplia visió de tota la vall i de territoris propers, com la vall de Ferrera. D'altra banda, l'indret es localitza a uns 160 m. per sota la carena que separa les valls de Caregue i de Baiasca i a no més de 500 m. de la zona de pastures altiplanada coneguda com Campmajor, a la confluència de les valls de Caregue, Baiasca i Espot. Per aquest indret hi passa, a més, la ruta ramadera de primer ordre que uneix Espot amb Sort i Tresp. Cal recordar també que just per sota d'aquest prat hem localitzat també una gran quantitat de tancats i estructures ramaderes de diferent ordre (LL-008) que indiquen la utilització de l'espai vinculat a pastures durant un període de temps llarg.

El túmul amb la cista (dolmènica?) es localitza pràcticament a sobre la divisòria d'aigües entre els dos barrancs esmentats, en l'eix de la superfície convexa del prat, i a uns 35 m. per sota del refugi esmentat. El menhir es troba a una cota lleugerament inferior seguint uns 100 m. pràcticament en direcció Nord des del túmul-cambra, en sentit perpendicular al de la carena. Finalment, al prat s'han documentat també altres possibles elements antròpics: petites acumulacions de pedres cobertes de sediment (en zones on és molt improbable que aflori tarter) i algunes fosses suaus. Finalment cal esmentar també una cavitat excavada en un bloc de pissarra amb forma semiesfèrica, d'uns 13 cm. de diàmetre i 6-8 cm de profunditat, i a la que si adossa un reguerol també excavat. Seguidament detallarem els dos elements principals del jaciment:

Túmul amb cista.

Es defineix per una elevació circular del terreny, amb tendència semiesfèrica rebaixada, de fins a 1 metre d'alt en la seva part més elevada. La seva base s'adapta al relleu del prat, que ve baixant d'oest a est, fet que fa que la seva alçada sigui variant en relació als diferents punts del perímetre basal. El túmul està format a partir d'una acumulació de pedres que, excepte en la seva part central on hi ha les restes de la cambra, està recoberta per herba de prat. En la zona central s'aprecia una considerable acumulació d'enderroc de blocs de pedres de gran dimensions, on també podem trobar les dues lloses. Aquestes dues lloses estan clavades en el túmul. Tot i que inicialment la seva posició degué ser vertical, actualment presenten una inclinació d'uns 40 a 45° cap el Nord. La seva orientació és paral·lela a 290° (lleugerament desplaçades al Nord respecte l'eix Est - Oest). Algunes de les pedres situades entre les dues lloses segueixen la mateixa inclinació. Al l'interior de la possible cambra definida per aquestes lloses, que en serien les parets laterals, sota un primer nivell d'enderroc apareixen lloses relativament grans i planes amb abundant matèria orgànica. Sota aquest nivell orgànic va aparèixer una epífisi d'ovicàprid. En la seva part Oest, un mur semicircular tanca l'espai entre les dues grans lloses, definint el perímetre absidal d'una cabana posterior de pastor, amb planta en forma d'"U". Aquest mur recolza directament sobre l'enderroc i les lloses laterals, indicant la seva posterioritat al desplaçament inicial de les lloses. Està fet mitjançant dues fileres de pedres sense treballar. En alguns trams, en planta, presenta dues filades.

L'aparença del conjunt cambra-túmul recorda la d'algunes estructures dolmèniques dels Pirineus catalans occidentals, com per exemple el Dolmen de Pinyana, a la Vall Fosca (J. Gallart com. pers. 2002). No obstant, queden per clarificar alguns aspectes com l'absència de la llosa de tancament de la cambra (que, no obstant, podria haver desaparegut en les modificacions posteriors de l'espai).

Les dimensions aproximades del conjunt en planta són:

* Eixos del túmul: 9,5 m. (E-W) i 8,5 m. (N-S)

* Eixos de la cambra: 2,4 m. (E-W) i 1,4 m. (N-S) (* respectivament a partir de la longitud de les lloses laterals i l'amplada de l'espai interior a les lloses).

Menhir.

Destaca sobre la resta de pedres del prat, tant per la seva posició (aixecada) com per el color (altament oxidat) i la seva orientació 38° (N-NE) totalment contrària a la dels afloraments naturals. El bloc de pissarra del menhir mesura d'eix longitudinal màxim 3,75 m. i mínim 1,5

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment **LL-007**

m. (corresponen a la cara interior respecte a la seva inclinació actual). En planta, la seva base mesura 1,5 m. La seva inclinació és del voltant de 40° en la direcció ja assenyalada.

Hem fet una petita cata a la part sud de la base, comprovant l'existència d'un seguit de blocs de pissarra que podrien haver estat la falca en cas de que hagués ocupat una posició vertical. Han aparegut dues zones amb carbons a més de 10 cms de fondària respecte l'actual sòl. Per sobre d'aquesta "cota", a la banda E, han aparegut petits fragments de vidre, però sembla que són d'un nivell força superficial. A la banda W, el sòl era molt més ffonjo (podent-se tractar d'una bioturbació de rosegadors).

A la cara S del menhir, l'òxid que recobreix la superfície del bloc de pedra només apareix després d'un metre des de la seva part visible. Aquest fet sembla estar indicant el nivell d'enterrament anterior del monòlit en la seva posició original, abans de que basculés cap el N-NE. Actualment el menhir es troba en una zona soterrada del cam, la banda N d'aquest té un ús ramader, en ella s'hi diposita la sal pels ramats bovins.

En tot el jaciment no localitzem artefactes arqueològics.

Cronologia: edat del Bronze (i ocupacions posteriors protohistòriques i d'època romana, a més del s. XX).

NOTA: AQUEST JACIMENT HA COMENÇAT A SER EXCAVAT PER NOSALTRES MATEIXOS L'ANY 2003. L'INFORME PRESENTAT AL SERVEI D'ARQUEOLOGIA DE LA GENERALITAT EL SETEMBRE DE 2003 ACTUALITZA LES DADES AQUÍ APUNTADES.

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

 Núm. jaciment LL-008

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Recintes del Bosc d'Estadis
 Localitat Baiasca
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1817	punts gps	01-86	Latitud	4707629
Núm. mapa 1:25000	181-IV	Cota inferior	1760		01-87	Longitud	31345544
Núm. fotos aèries					01-88		
					01-89		
					01-90		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

10-08-01

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i descripció.

 Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/ foto

01-2	5	28
01-2	5	29
01-2	5	30
01-2	5	32
01-2	5	33
01-2	5	34
01-2	5	35
01-2	5	36
01-2	5	37
01-2	5	38
01-2	6	1
01-2	6	2
01-2	6	3
01-2	6	4
01-2	6	5
01-2	6	6
01-2	6	7
01-2	6	8

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 meseta

 Orientació Solana Obaga

 Distància a port de muntanya / coll (en m.) 800

Climatologia

Subalpina

 Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

 Estrats al·luvials presència absència

 Font d'aigua més propera Font dels Coms

 Distància (en m.) 500

 Una altra font d'aigua Barranc del Cargol

 Distància (en m.) 600

 Distància font permanent (en m.) 500

 Conca Riu de Baiasca

 Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

 Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **LL-008**

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi negre, bedoll, ginebra, neret
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina.
Fauna actual domèstica	Bovins, ovicàprids i èquids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició	☐ concentracions ☐ dispers
-------------------	--	------------	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlith

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliths

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-008

Descripció general

Aquest jaciment, situat a la part alta del vessant nord-est per sota dels prats de la Font dels Coms i a uns 250 m. de LL-007, es caracteritza per la presència de varis recintes i murs de diferents característiques. A nivell morfofuncional, temptativament poden distingir-se els següents components: 3 tancats quadrangulars o closos associats per a l'establació de bestiar, 3 o 4 recintes circulars (o cabanes) associats als closos i en diferents estats de conservació, un orri d'uns 60 m. de llarg tancat situat a la part inferior del jaciment i, a la vora d'aquest, un recinte de planta rectangular amb una divisió interior. Tots ells estan constituïts per parets seques. No obstant, les tècniques constructives i fisonomies de les estructures varien: parets en espiga, algun mur en base una única filada de grans blocs ortostàtics i parets seques de diferents alçades i amplades.

La cronologia del jaciment és totalment desconeguda. La diversitat de tècnica en la construcció de les estructures així com els diferents nivells d'enderrocament i colmatació fan pensar en una franja cronològica molt extensa, que pot abastar des d'abans de l'Alta Edat Mitjana fins a l'actualitat. En aquest sentit apunta el fet que l'orri i la construcció quadrangular es localitzen en un bosc vell, amb avets de més de 400 anys d'edat (com. pers. Associació Pirineu Viu 2001). En consultar als habitants de Baiasca, ens han referit de l'existència d'un tancat a la zona durant el s. XX, que va servir per a tots els ramats de la vall i que l'hem identificat (es situa al sud, fora dels límits del què hem definit com a jaciment).

Descripció detallada

Com ja s'ha apuntat, el jaciment amb tota seguretat representa un palimpsest d'ocupacions ramaderes de l'indret que pot suposar un espai temporal força ampli. La seva extensió és gran, sense que hi hagi un continu d'estructures una al costat de l'altra. A fi de facilitar la seva situació espacial, la seva posició es detalla en l'inventari de coordenades preses per GPS. Tot seguit detailem la descripció dels diferents elements identificats:

Clos 1. Es tracta d'un recinte de planta rectangular amb 3 murs visibles, que es localitza just a l'extrem NE de la llengua de prat que hi ha sota del Refugi de la Font dels Coms, a prop d'on es troba el jaciment LL-007. Per la cara Nord no és visible cap tipus de tancament. Les seves dimensions són 21,2 m. (S-N) per 18,5 m. (E-W). Els murs longitudinals són més evidents (murs E i W) i segueixen una construcció en paret seca. Estan formats per dues filades de lloses gruixudes de pissarra trencades, de tant en tant per grans blocs que abasten les 2 filades. El seu alçat màxim és de 50 cm. No es veu una gran quantitat d'enderroc, fet que ens fa pensar que no deurien ser uns murs gaire alts.

Cabana 1. Està situada a 10,5 m al Nord del clos 1 i presenta una planta circular sense gaire enderroc, fet que fa pensar que, al igual que el Clos 1, els murs de pedra no deurien ser gaire més alts a l'alçada que documentem avui dia (o que, el material constructiu fou aprofitat posteriorment per a l'edificació d'altres estructures de l'indret). El diàmetre exterior de la construcció és de 4 m. Els murs són de pedra seca de doble parament amb carreus de pissarra prou grans (40-60 cm.) i tenen una amplada de 70 cm. En la seva part més alta (N) el mur fa uns 0,60 m d'alçada. La porta de l'edificació pot apreciar-se, està situada en aquest tram de mur i mira cap a l'Est.

Entre el Clos 1 i la Cabana 1 hi ha murs d'una filada formats per grans blocs. Una d'aquestes estructures està formada per 2 ortostats verticals que conformen un angle de 90° entre ells. Es desconeix la seva significació.

Cabana 2. Aquesta construcció està adossada al mur SW del Clos 2 i queda així inserida dins una estructura més gran. Té una planta quasi circular, construïda aprofitant afloraments de la roca mare. El diàmetre exterior és de 4,60 m. Els murs, de paret seca, estan formats per 1-2 filades de carreus de pissarra d'entre 50-90cms de llarg. L'alçat del parament exterior de la paret més alta, a la zona Nord, arriba a mesurar 1,80 m. (contant la roca natural sobre la que recolza). La porta de la cabana està orientada al SE. Com en els anteriors recintes, un volum d'enderroc és reduït, tot i que la seva morfologia és semblant a la d'enderrocs de construccions recents a la zona. L'absència de traces d'una teulada de lloses indica que la coberta del recinte deuria ser vegetal, a diferència de la cabana 3.

Clos 2. Aquest recinte té una planta de forma irregular sense cantonades definides o molt suaus (arrodonides). Té una longitud de 22,5 m, seguint un eix orientat 250° respecte al nord (la mesura NS/SN no ha estat presa perquè resulta complicat acabar de definir els límits sense un treball de neteja de murs). El mur més ben conservat és el del costat Sud amb un alçat de fins a 90 cm. i una amplada de 60 cm. Està fet de paret seca, amb carreus d'entre 50 i 90 cm. de pissarra, i 1 ó 2 filades. En algun dels seus trams, les fileres superiors són en espiga (en aquests trams, només hi ha una filada). A la seva banda Est el mur està definit per grans blocs clavats de forma vertical, essent d'una sola filada. El tancament del recinte per la seva banda Nord-oest podria ser el mur Est del Clos 1.

Clos 3. Presenta una planta quadrangular irregular, amb les cantonades poc definides. Les dimensions del seu eix longitudinal són de 25,5 m (230° respecte al Nord) i del transversal transversal: 26 m (més o menys N-S). L'entrada es situa al SE, i fa 1,1 m d'alçada. Els murs han estat construïts amb la tècnica de pedra seca. El mur N té un alçat conservat de 1,10 m d'alçada i 1 m. Evidencia un doble parament amb uns trams de reompliment de carreus més petits, mentre en altres el reompliment és en base grans blocs de pissarra. La seva amplada és d'1 m. Els murs E i W són de doble parament sense reompliment, formats per grans blocs i amplades de 40 a 70 cm. Presenten alçats màxims de 60 cm. d i entre 40 i 70 cm. d'amplada. El mur S recolza sobre un aflorament de roca mare a la part més alta de la vessant.

Seguint el vessant en direcció SE hi ha 2 bancals que s'adossen al Clos 3 per la part inferior i superior del seu costat i continuen al llarg d'uns 50 m. Els uneixen dos murs transversals, que divideixen l'espai entre bancals. A uns 25-30 metres, en la mateixa direcció apareix el què podria ser una possible cabana circular (possible Cabana 4). Tant els bancals com els murs transversals són de pedra seca, arribant a fer 80 cm. d'alçada i 50 cm. d'amplada (referit sobretot als verticals, la resta resulta difícil de detectar per la vegetació que hi ha) i presenten poc enderroc associat. A les cotes superiors del Clos 3, apareixen murs de pedra seca i carreus de pissarra que conformen tancats i murs. Estan

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-008

recoberts per grans quantitats de vegetació que dificulten la seva definició precisa i documentació.

Cabana 3. Amb una planta trapezoïdal orientada a l'Oest, recolza sobre un aflorament de pissarra en la seva banda E. Està construïda amb la tècnica de la paret seca i es conserva en la seva pràctica totalitat. Els murs presenten diferents factures segons els trams: dos filades de lloses grans arranades longitudinalment, lloses disposades transversalment abastant els dos paraments i lloses més petites. Les lloses són més planes que els carreus de les altres construccions. A les cantonades hi ha lloses de similars dimensions a les del dintell de la porta i estan col·locades també a la mateixa alçada. A la vegada que inicien un tancament del sostre, proporcionen la base sòlida sobre la que recolzen les grans lloses de pissarra que formen el sostre i que estan orientades perpendicularment al dintell. L'interior presenta evidències d'un fogar, un banc de pedra adossat a la paret sud i una banqueteta de fusta. Te sediment amb potència no determinada.

A uns 25,35 m, des de la porta de la cabana, i en direcció W-NW, apareixen diversos murs de llargàries i amplades diverses i que discorren perpendiculars al vessant sense arribar a conformar cap estructura.

Orri. Situat a uns 100 m per sota del Clos 3, aquesta estructura està formada per dos murs de pedra seca que discorren paral·lelament separats entre 2 i 3 metres seguint aproximadament les corbes de nivell. La seva longitud ronda els 60 m. Ambdós murs tenen uns 40 cms d'amplada i en el seu tram de millor conservació uns 50 cms d'alçat. La tècnica constructiva varia segons els trams entre les dues filades de carreus (de forma majoritària) o la presència d'una única filada. El mur inferior presenta en alguns trams un tipus de construcció diferenciada a base de grans blocs que defineixen una única filada. Al seu extrem Est un petit mur, que encara que molt mal conservat és perfectament apreciable, defineixen un tancament a l'espai comprés entre les dues parets principals. La morfologia de l'estructura coincideix amb els orris, emprats per munyir ovicàprids.

Uns 15- 20 m. seguint el pendent per sota de l'orri s'aprecien les restes d'una carbonera.

Construcció inferior. Es tracta d'un recinte rectangular de 6,70 m de llarg i 4,5 m d'amplada, orientat Nord-Sud. Les parets estan formades per pissarres planes i presenten un doble parament, amb un gruix aproximat de 0,70 m. presenten alçats màxims de 40 cm. A l'interior, un mur transversal divideix el recinte en dos espais de dimensions similars. Hi ha indicis d'enderroc, encara que el seu volum no és massa gran (permet definir molt bé la planta del recinte). Aquesta construcció es localitza a menys de 25 m. de distància de l'orri, en una petita zona plana a una cota inferior. Ambdós es troben en un bosc d'avets antic, amb edats que arriben a superar els 400 anys, fet que suggereix una cronologia anterior per les dos estructures.

Cronologia: variada, probablement de la prehistòria final o Edat Mitjana fins a època contemporània.

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-010

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment	Borda de Gavabo
Localitat	Arestui
Municipi	Llavorsí
Comarca	Pallars Sobirà
Propietari/a	

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	punts gps	01-105	Latitud	4707482
Núm. mapa 1:25000	182-II	1380		01-106	Longitud	31348686
Núm. fotos aèries		Cota inferior				
		1370				

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments ☐ accidental ☐ informant ☐ mostreig dirigit ☒ transectes	Data de descobriment 13-08-01 Nom informant _____
--	--

Tractament rebut Estat conservació	Documentació, fotografia, registre i recollida de mostres de sediment ☒ Bó ☐ Regular ☐ Dolent
--	---

Nº fotografies	01-1	7	3
	01-1	7	4
	01-1	7	5
	01-2	6	27
	01-2	6	28
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu ☐ plana ☐ altiplà ☒ muntanya suau ☐ muntanya abrupta	Relleu intern ☐ fons de vall ☐ carena ☒ zona baixa de vessant ☐ cim ☐ zona alta de vessant ☐ messeta
Orientació ☐ Solana ☒ Obaga	Distància a port de muntanya / coll (en m.) 2500

Climatologia	
Mediterrània de muntanya	
Potència sol ☐ 0 ☒ 0.1 a 5 ☐ 5.1 a 10 ☐ >10	
Tipus roca mare ☐ calcària ☐ sedimentària ☐ granítica ☐ conglomerat ☒ pissarra ☐ altres	
Estrats al·luvials ☐ presència ☒ absència	

Font d'aigua més propera Barranc de Cansabridos	Distància (en m.) 250
Una altra font d'aigua Barranc de l'Estadina	Distància (en m.) 320
Distància font permanent (en m.) 550	Conca Riu de Baiasca

Visibilitat N-W	☐ molt bona (>10Km) ☐ bona (5>10Km) ☐ mitja (1>5Km) ☒ dolenta (0>1Km)
Visibilitat W-S	☐ molt bona (>10Km) ☐ bona (5>10Km) ☐ mitja (1>5Km) ☒ dolenta (0>1Km)
Visibilitat S-E	☐ molt bona (>10Km) ☐ bona (5>10Km) ☐ mitja (1>5Km) ☒ dolenta (0>1Km)
Visibilitat E-N	☐ molt bona (>10Km) ☒ bona (5>10Km) ☐ mitja (1>5Km) ☐ dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-010

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pi roig replantat
Vegetació natural actual	Pi roig, bedoll, avet, avellanes i roure
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya i subalpina.
Fauna actual domèstica	

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
---	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlit

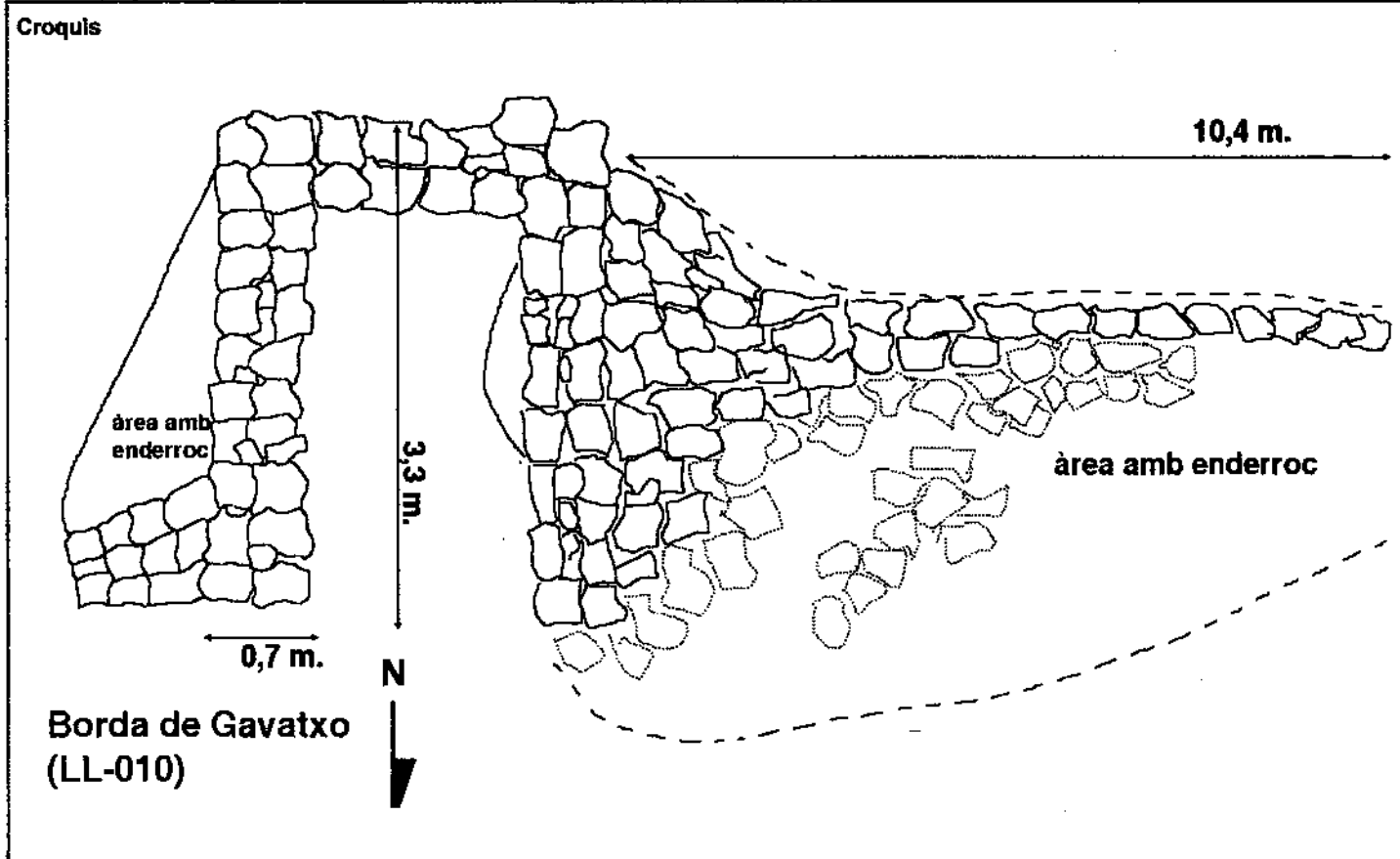
Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/fabric aire lliure

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-010

Descripció general

Aquest jaciment es localitza a la part baixa del vessant prop d'Arestui, al punt toponímic que figura amb aquest nom a la cartografia emprada. L'identifiquem a partir de la troballa de les restes arquitectòniques d'un recinte de planta quadrangular i un mur associat. El recinte no presenta enderroc molt apreciable en el seu interior, suggerint que la coberta no havia estat de llosa. El mur associat només conserva les fileres inferiors i la seva funcionalitat és poc clara en no definir un aterrossament clar. En algun punt sembla apreciar-se un enllosat a l'interior del recinte que, no obstant, està pràcticament tot cobert per sòl vegetal. Cronologia desconeguda, segurament anterior al s. XIX.

Es localitza en una zona actual de bosc.

Descripció detallada

Es tracta d'un recinte de cabana rectangular amb 3 murs de pissarra, edificats amb la tècnica constructiva de paret seca de doble parament i amb un reompliment entre els dos paraments de pissares més petites, amb una entrada orientada al nord. En el seu interior em pogut detectar un enllosat de pissarra que probablement defineix un nivell de pis i en la seva part externa un mur adossat en direcció W amb un enderroc considerable. En el seu interior quasi no hi ha enderroc, per tant podem dir que l'enderrocament de l'edifici es troba en una primera fase, que el sostre deuria estar format per una cobertura vegetal i que és possible que el recinte que hagi estat en funcionament fins fa relativament poc temps. L'enllosat interior té una disposició plana, assentant-se sobre un nivell de descomposició de la roca mare (en aquest cas de pissarra), fet que ens fa interpretar-ho com un paviment de llosa. Aparentment no s'aprecia una formatització de les pedres que conformen els murs.

El recinte s'assenta en una zona aplanada de la pendent i està orientat completament al nord. Hem observat bancals grans propers al recinte que podrien tractar-se de repoblacions de pins fetes per ICONA, ja que hi ha presència de pi roig jove distribuït en fileres sobre aquests aterrossaments.

Cronologia: anterior a finals s. XVIII a jutjar per l'absència de cobert de llosa.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-010

Autor/a Guillermina i Marc N.

Data 13/08/01

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-011

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura i aterassaments
Vegetació natural actual	Matolls i esbarzers
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Bòvids i ovicàprids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cistemes
- aterassaments
- altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-011

Descripció general

El jaciment consisteix en els restes d'una capella d'una única nau de la qual se'n conserva l'absis i la façana. Es troba situada al Nord/Nord-oest del poble de Baiasca i s'hi pot accedir fàcilment per un camí que transcorre entre prats i bancals. Fora del recinte es poden observar alguns elements originaris de l'església, com una pila baptismal quadrada. A uns 200 m. en direcció Nord/Nord-est de la capella hi ha uns murs alts actualment aprofitats com a bancals que mostren indicis d'antigues construccions, com forats d'encaix de bigues. Les fonts orals de Balasca esmenten la llegenda sobre l'existència al lloc d'un antic poble i ens han referit antigues troballes d'ossos en llaurar els camps adjacents. La cronologia de l'església és Alt Medieval.

El jaciment no s'esmenta a la Carta Arqueològica però en canvi sí hi ha una referència a l'església a:
AA.VV. (1993) Catalunya Romànica, vol. XV, Enciclopèdia Catalana, Barcelona

Descripció detallada

Aquesta capella és una construcció romànica de la qual se'n conserva la paret frontal i la façana. Té una única nau que està orientada N-S amb l'entrada al nord. Els murs estan formats per blocs de pissarra, granit i calcaries tots ells tallats. Aquests són de doble parament amb un reompliment intern de còdols i blocs de pedra més petits relligats amb morter, que està compost de sorra, calç i desgreixants. Els paraments mostren una disposició de lloses llargues amb blocs més petits (2 ó 3 filades) entre elles, veure croquis aquest mur té una amplada del mur era de 50-60 cm. L'amplada del mur era de 50-60 cm. La paret frontal té uns 5 metres d'alçada en el seu punt més alt, mentre que l'absis tenia una volta de 3 m. A uns tres metres de la porta cap al nord es troba la possible pila de l'església.

Remuntant la carena entre els dos barrancs i adreçant-se al vessant Oest del rierol més oriental, a uns 100 m. s'observen restes d'estructures que actualment formen part d'aterrassaments, però en els que es veuen evidències de ser reaprofitament d'antigues cases o recintes amb Bigues. A les parets de marge encara s'hi veuen els forats de subjecció de bigues. La zona ha estat bastant modificada pel conreu. Tot i això, diferents habitants originaris del poble ens esmenten que en llaurar de tant en tant es desenterraven lloses amb ossos humans i altres objectes "antics".

Cronologia: alt medieval.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LL-011

Autor/a **Albert i Guiller**

Data **16/08/01**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-012

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi roig, roure, carrasca, ginebre
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
--	--

Ceràmica ☒ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☒ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megàlits
☒ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàlits	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cistemes ☐ aterassaments ☐ altres _____	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-012

Descripció general

Identifiquem el jaciment a partir de la troballa de diversos fragments de ceràmica en superfície en un cim de la cresta que mena al punt designat al mapa com a Turó de les Bruixes. El cim representa la darrera elevació abans de que la cresta efectui un descens pronunciat cap a la cota 1200 m. Les restes de ceràmica s'han localitzat al mateix cim i als primers metres del pendent nord-est, seguint la continuïtat de la cresta. Junt a la ceràmica s'han trobat alguns fragments de quars amb vetes de mineral metàl·lic en brut, possiblement limonita o coure (que podrien procedir de LL-001). No hem trobat altres restes associades, mobles o immobles. La ceràmica presenta una aparença prehistòrica, feta a mà i de cronologia indefinida del Neolític al Ferro.

El jaciment es troba en un punt de molt difícil accés a l'actualitat, però amb un marcat control territorial, tant de l'accés a la vall de Baiasca (i la totalitat de la conca) com d'un tram llarg de la vall de la Noguera Pallaresa entre la presa de La Torrassa i quasi l'entrada de Llavorsí. Al nivell merament hipotètic, podria tractar-se d'un assentament en alçada del final de la Prehistòria (1ª Mil·lenni calANE).

Cronologia: Neolític a Edat de Ferro (més provable el tram Bronze Final-Ferro).

Descripció detallada

El jaciment es localitza en un dels darrers cims de la carena que tanca pel sud la desembocadura de la vall de Baiasca. L'accés és actualment molt complicat, essent necessari grimpar en determinats moments. L'indret consisteix en la única extensió plana (de no més de 200 m²) en un cim de la carena. Tot i que els vessants són forestats, al cim propiament a penes si hi ha arbres. La potència del sediment sembla ser reduïda, tot i que n'hi ha cobrint pràcticament tot el cim. No hi ha cap estructura immoble visible i definim el jaciment a partir de les restes de ceràmica localitzades de forma dispersa tant pel cim com pel vessant Est/Sud-est.

A excepció d'una vora tots els petits fragments de ceràmica són informes, de petites dimensions i força rodats. En cap cas s'observen elements decoratius que ajudin a definir la ceràmica tipològicament. Cap dels fragments presenta la possibilitat de correspondre al mateix recipient que un altre, ja que les textures de les pastes i, sobretot, els gruixos de les parets, orientacions i diàmetres són clarament divergents. Les coccions són també predominantment oxidants. En cap cas sembla que les peces hagin estat modelades a torn. L'anàlisi preliminar fet per Beatriz Palomar (Universitat Autònoma de Barcelona i Museu Arqueològic Son Fornés) indica un ús de sorra com a desgreixant i diferències clares en les pastes, quan a coccions i proporcions dels diferents components en les pastes. La diversitat interna del conjunt contribueix a refermar l'entitat del jaciment i exclou la possibilitat de que es tractin de restes d'una presència puntual (un recipient trencat a un pastor, per exemple). Al mateix temps, la factura de la ceràmica sembla ser premedieval, en no documentar-se el torn.

També s'han recollit mostres de pissarres amb fragments d'òxids de minerals metàl·lics, que podrien provenir de LL-001 o, també, del substrat geològic local.

Cronologia: creiem que es tracta d'un jaciment prehistòric tot i que costa precisar-ne la cronologia. La seva posició en un lloc elevat i de difícil accés recorda alguns jaciments del Bronze final i l'Edat del Ferro a àmbits pirinencs.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-012

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-013

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Collada de Xapela
 Localitat Arestui
 Municipi Llavorsí
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1600	punts gps	01-122	Latitud	4707472
Núm. mapa 1:25000	182-III	Cota inferior	1590		01-123	Longitud	31350828
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

19-08-2001

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia i registre.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

01-1	7	15
01-1	7	16
01-1	7	17
01-1	7	18
01-1	7	19
01-2	7	9
01-2	7	10
01-2	7	11
01-2	7	12
01-2	7	13

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 0

Climatologia

Subalpina

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Torrent de la Cultià

Distància (en m.) 900

Una altra font d'aigua Riu de Baiasca

Distància (en m.) 1325

Distància font permanent (en m.) 900

Conca Noguera Pallaresa

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LL-013

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclaritzat per pastures i aterrossaments
Vegetació natural actual	Pi roig, bedoll i ginebra
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterrossaments
- altres

Tipus megàlits

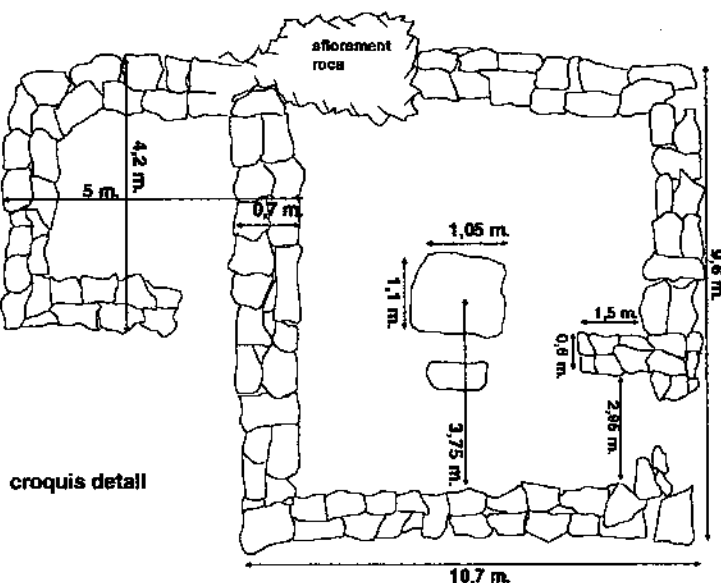
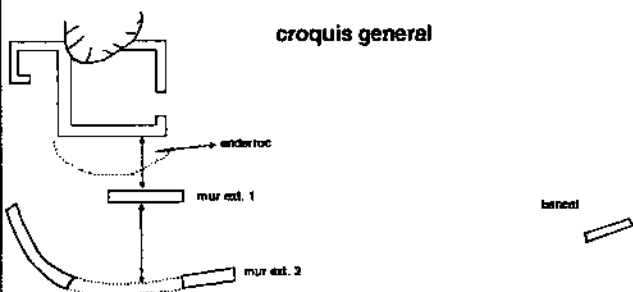
- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

Collada de Xapela (LL-013)

croquis general

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LL-013

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la troballa de dos recintes adossats en un bosc vell esclarissat, en el lloc homònim, a l'obaga de Les Tallades, a sobre Arestui. Ambdós recintes presenten una planta quadrangular, el recinte petit de 5x4,2 m. i el gran de 9,6 x 10,7. Tots dos estan constituïts per murs de paret seca de doble parament, amb els accessos al Sud-oest i Sud-est respectivament. La funcionalitat del primer sembla haver estat la d'habitació. La del segon és més difícil d'establir donada la presència d'alguns elements interns com murs i una possible base de pilar. Cap d'ells mostra enderroc intern que suggereixi una coberta de llosa. Associat a ells s'aprecien les restes de com a mínim un mur de bancal. La cronologia és indefinida, probablement recent (encara que, possiblement, anterior a mitjans del s. XIX).

Descripció detallada

L'indret on es localitza en jaciment és un petit collet que mena, des del vessant principal a un petit turó penjat sobre la vall. Està orientat cap a l'Est/Sud-est, en la direcció menys ombrívola de l'indret. L'element més destacable del jaciment el constitueixen les restes d'una construcció adossada en part al costat Sud-est d'un aflorament rocós. L'edificació està definida per dos recintes diferenciats, adossats. Addicionalment entre dos i tres marges es situen per sota de la construcció seguint les corbes de nivell del vessant de Sud cap a Est. En definitiva, el jaciment es defineix com les restes d'un conjunt d'explotació agro-ramadera.

Les característiques de les estructures són:

Recinte gran.

Presenta forma rectangular (10,7 x 9,6 m) amb l'eix longitudinal orientat SW-NE. El mur NW recolza sobre la roca mare. Tots els murs són de carreus de pissarra amb traces d'haver estat formalitzats i paret seca. Tots presenten un doble parament amb alguns carreus transversals. L'accés del recinte és per la cantonada est i de la seva part interna arranca un mur interior, aparentment alineat amb el "pilar" central. S'entreveu l'existència d'enderroc, però no pas en un volum elevat. Associat a aquest fet pot inferir-se:

- a) Les parets no semblen haver-se aixecat gaire més de 50 cm. per sobre del seu alçat actual, que ronda entre 1 i 1,5 m.
- b) No hi ha evidències de restes de cobertes de llosa caigudes.

La base dels murs es situa a uns 15 cm. per sota el sòl (una densa capa de terra orgànica i pinassa) actual.

Recinte petit.

De forma, també, rectangular (5x4,2 m), amb l'eix longitudinal també orientat SW-NE, i està associat al mur SW del recinte gran. Té l'accés pel costat SE. Segueix un patró constructiu i d'enderroc anàleg al del recinte gran. A diferència de l'anterior, la base dels mur s'entreveu en la superfície actual. En una petita cata feta a l'interior del recinte hem localitzat un possible paviment de lloses i ha aparegut un fragment de ceràmica vidriada.

Marges.

N'hi ha com a mínim 2, ambaçats de més d'1 m. Uns 60-80 m a l'Est del conjunt arquitectònic principal s'entreveu un tercer marge possiblement indiqui la continuïtat horitzontal d'un dels anteriors. Es veu clarament com aquests marges modifiquen el relleu, aterrant el terreny.

Cronologia: segurament és moderna o contemporània. L'absència de cobertes de llosa fa pensar que les construccions són anteriors a finals del s. XVIII, quan tendeix a introduir-se a la vall aquest tipus de teulada.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment

LL-013

Autoria **Albert, Marc N., Adam, Marc F. i Ermengol**

Data **18/08/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LLA-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Estany de Montarenyo
 Localitat Baldís Sobirà
 Municipi Lladorre
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	<input style="width: 80%;" type="text"/>	Cota superior	<input style="width: 80%;" type="text"/>
Núm. mapa 1:25000	<input style="width: 80%;" type="text" value="182-1"/>	Cota inferior	<input style="width: 80%;" type="text" value="2330"/>
Núm. fotos aèries	<input style="width: 80%;" type="text"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

Nom Informant

Tractament rebut

Estat conservació B6 Regular Dolent

Nº fotografies	02-1	5	2
	02-1	5	3
	02-1	5	4
càmera/ carret/f oto			
Nº plantes			<input style="width: 80%;" type="text"/>

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Alpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LLA-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	
Vegetació natural actual	PI negre degradat per l'alçada i prats alpins
Fauna actual salvatge	Fauna alpina
Fauna actual domèstica	Ovicàprids i bòvids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

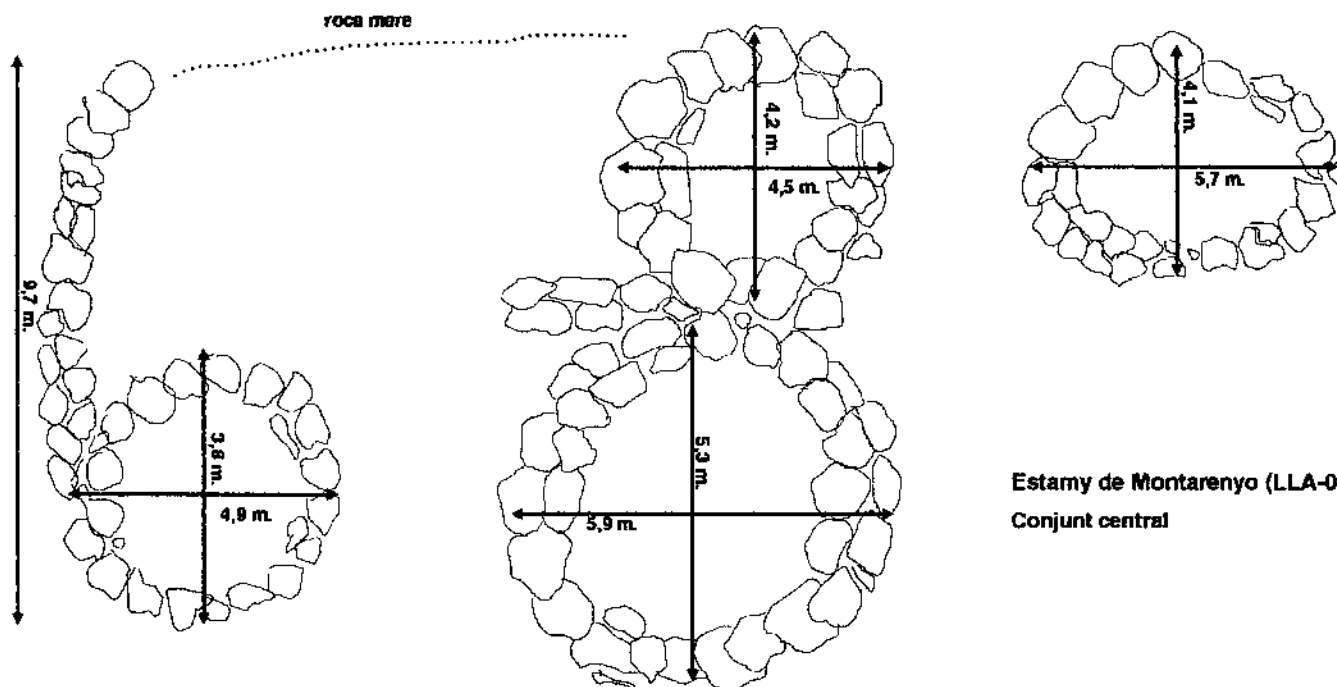
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

Estany de Montarenyo (LLA-001)
Conjunt central

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LLA-001

Descripció general

Aquest jaciment es conforma d'un seguit d'estructures de planta circular (entre 6 i 8) fets a base un basament de "paret" seca que no presenta traces d'haver tingut un alçat gaire gran, no superior a un parell de fileres. La tipologia d'aquestes estructures arquitectòniques contrasta marcadament amb la pròpia dels diferents sistemes de construccions d'usos ramaders identificades a la comarca. Vistes en perspectiva aèria (des de la carena) aquestes estructures presenten similituds tant amb els "cròmlegs" del Pla de Beret com amb els localitzats en aquesta mateixa campanya al Pic de Màniga (VF-010). Les seves dimensions són un tret remarcable a totes elles és que no semblen contenir nivells d'enderroc potents a l'interior, que facin pensar en un recinte arquitectònic amb parets de pedra amb alçats de certa consideració.

El jaciment es situa en el fons d'una petita vall ample que discorre Est-Oest en una zona molt pedregosa. Segurament es tracta d'un cercle glacial secundari, o modificat per episodis freds posteriors a la seva formació. Es situa a una cota similar o lleugerament per sota del cercle de l'Estany de Montarenyo i a sota la carena que separa la capçalera de la conca de Boldius i la vall d'Àreu. Actualment l'indret es localitza just per sobre del límit del bosc, tot i que encara pot trobar-se algun pi negre molt degradat. El cercle de la Vall Roia, el darrer abans d'accedir a l'extrem sud dels Plans de Boldiu el protegeix dels vents del nord. Hi ha evidències actuals i del passat recent de que tota la zona ha estat explotada per a usos ramaders.

Descripció detallada

El jaciment està constituït per una sèrie d'estructures o recintes arquitectònics de planta més o menys circular o ovalada. Cinc d'elles són força evidents i una o dos més les apreciem quan guanyem alçada ràpidament per un vessant molt aeri i podem tenir una visió del jaciment des de dalt. Els cinc cercles cinc més visibles estan organitzats en dos grups de dos adossats, que en planta adquireixen una forma de 8. Ambdós conjunts es disposen paral·lelament i transversals a un eix longitudinal imaginari del jaciment, definit per la disposició successiva d'aquests conjunts (separats uns 13-15 m.) i, en un dels extrems, hi ha el cinquè cercle de pedres recinte, allat, també visible fàcilment des de la superfície (a uns 4 m. del conjunt intermig). Les dimensions de cadascun d'aquests cinc cercles són una mica variables, tot i que oscil·len entre els 5,9x 5,3 m. i els 4,9 x 3,8 m. Els dos conjunts de dos cercles associats presenten unes mesures similars, que ronden els 9,5-10 m. d'eix longitudinal (més o menys en direcció E/NE-W/SW).

Totes les estructures es troben molt emmascarades per blocs de pissarra, possiblement resultant de la desfeta de murs i, especialment, dels processos de ruptura dels afloraments rocosos veïns per gelifracció, i una petita capa de sediment i herba en alguns punts. Tots els "murs"/aliniacions són de paret seca, sense cap tipus de morter ni relligat de terra i en són visibles una o dues fileres de blocs de pissarra. El seu nivell de desfeta, tot i que important, no arriba a emmascarar-ne la disposició en la majoria dels casos. Igualment, en aquestes cinc estructures es detecta sempre un espai obert en el cercle que en defineix la planta, que podria correspondre la porta o accés a l'espai interior. El fet que no hi hagi enderroc a l'interior de cap dels recintes indica que no hi va haver una coberta de llosa o pedra en cap cas. Alhora, el volum de l'enderroc, si n'hi ha, és molt reduït cosa que indica que, si es tracta de recintes habitacionals, una part molt important del tancament aeri degué realitzar-se amb materials peribles. En tot cas, l'aparença general de les estructures descrites es similar a les localitzades al Pic de Màniga (VF-013) que, al seu temps, reproduïxen patrons de les presents al Pla de Beret.

L'ascensió posterior a la primera identificació del jaciment ens ha permès detectar un mínim de dos recintes/estructures més. La primera es localitza un parell de metres al nord-est del primer conjunt adossat i està molt mal conservada (s'aprecien el que podrien ser dos trams de mur, definint un espai intern de planta no superior al recinte més reduït dels esmentats fins ara). La segona estructura correspon a les traces d'un altre cercle de pedres, situat a uns 25 m. seguint l'eix anteriorment descrit en direcció W/SW. Aparentment les seves característiques i dimensions són anàlogues a les dels recintes descrits més amunt. Uns 3-4 m. seguint l'eix cap a l'W/SW podria haver-hi un darrer recinte similar.

Tant el nivell d'enderroc i desfeta de les estructures com la organització del conjunt i les seves plantes contrasta clarament amb cabanes de pastor i tancats molt més recents i que hem trobat en els darrers 200 m. de l'ascensió (i al llarg de les dues campanyes de prospecció realitzades). De les estructures recents els habitants de Boldís Sobirà ens n'han donat referències, mentre que aquestes, tot i estar situades a la mateixa zona, no són esmentades.

Cronologia: indefinida, però clarament diferenciada de les evidències vinculades a activitats ramaderes de, com a mínim, els darrers 200 anys. La planta circular de les estructures recorda diferents conjunts de cròmlegs o túmuls del Bronze Final i Ferro als Pirineus occidentals/atlàntics.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LLA-001

Autoria **Albert i Ermengol**

Data **07/09/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment LLA-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Lo Racó Roig
 Localitat Boldís Sobirà
 Municipi Lladorre
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota superior	<input style="width: 100%;" type="text" value="2591"/>	punts gps	<input style="width: 100%;" type="text" value="02-161"/>	Latitud	<input style="width: 100%;" type="text" value="4722190"/>
Núm. mapa 1:25000	<input style="width: 100%;" type="text" value="182-1"/>	Cota inferior	<input style="width: 100%;" type="text" value="2475"/>		<input style="width: 100%;" type="text" value="02-163"/>	Longitud	<input style="width: 100%;" type="text" value="31361295"/>
Núm. fotos aèries	<input style="width: 100%;" type="text"/>				<input style="width: 100%;" type="text" value="02-164"/>		
					<input style="width: 100%;" type="text" value="02-165"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

Nom informant

Nº fotografies càmera/ carrel/f oto	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Nº plantes	<input style="width: 100%;" type="text"/>

Tractament rebut

Documentació, fotografia i registre

Estat conservació

Bó Regular Dolent

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Alpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment LLA-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Prats alpins, líquens i torbera
Fauna actual salvatge	Fauna alpina
Fauna actual domèstica	Ovicapríds i bòvids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☒ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☒ altres ☐ megàlit <i>mur</i>	Tipus recintes i estructures associades ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cistemes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàlits ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
--	---	--

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LLA-002

Descripció general

**PESNAR SI S'INCLOU COM A
JACIMENT**

Descripció detallada

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

LLA-002

Autor/a

Data

07/09/02

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment RC-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura i arbres fruiters (cirerers, pomers)
Vegetació natural actual	Avellaners, freixes, roure, pollancre, esbarzers i alzines
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya.
Fauna actual domèstica	Bòvids i ovicàprids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
--	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☒ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megàlits
☒ material dispers en superfície ☐ necròpolis ☐ recinte aïllat ☐ rases mineres ☐ varis recintes exempts ☐ art rupestre ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàliti	☐ defensa: fosat ☐ carboneres ☐ defensa: torre ☐ pous/cistemes ☐ defensa: mur ☐ aterraments ☐ església ☐ altres _____ ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres
Localització ☐ cova ☐ bauma/abric ☒ aire lliure		

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment RC-001

Descripció general

Designem el jaciment a partir de la informació de Maiol Pi, de Casa Cotonat d'Estaon, qui ens ha vingut a informar per indicar-nos una antiga troballa. La persona indicada ens porta a l'entrada del Prat del Batlle (que es troba a la dreta del camí que del com d'Estaón mena cap a l'Oest/Sud-oest, poc després de creuar un rierol) on fa uns 6-7 anys un pagès del poble va trobar una destral polida d'un material negre. Durant uns anys la peça va estar a Casa Cotonat i ara es troba extraviada. El punt de la troballa és a l'entrada del prat, al fons del qual (en direcció oest) hi ha una sèrie d'abrics rocosos coberts per matolls i esbarzers. En superfície no apreciem cap element d'interès.

Descripció detallada

Segons Maiol Pi, de casa Cotonat, al peu de l'entrada del camp del Batlle fou trobada una destral de pedra polida, concretament en l'encreuament entre l'entrada del camp i el camí del poble. Hem realitzat neteges de perfils al marge que separa el camp del camí sense obtenir cap mena de resultat o indicatiu d'una estratigrafia amb interès arqueològic. El camp és molt pendent i actualment resta abandonat. Una possibilitat és que la destral es desprengués del seu lloc original que deu estar situat uns metres més amunt d'on es va trobar, doncs aparentment aquest es va trobar en superfície.

A les cotes superiors del camp cap a l'oest del lloc on s'indica la troballa hi ha un seguit de petites baumes amb sediment colmatant part de la cavitat. Les baumes estan orientades cap a l'E-SE. En aquestes baumes no hem trobat materials arqueològics, ni en superfície, ni en les petites cates de 10 cm. que hem realitzat.

Degut a l'abandonament del camp i a la densa presència d'herbes i bardisses que limiten la visibilitat del terra hem decidit no prospectar-lo.

Cronologia: de confirmar-se la troballa de la destral, i en cas que aquesta es localitzés "in situ" o propera a la seva deposició original, l'indret contindria un jaciment de cronologia compresa entre el Neolític i el Bronze mig.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

RC-001

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment RC-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Pastures i camps abandonats i colonitzats per matolls
Vegetació natural actual	Bedolls, alzines
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

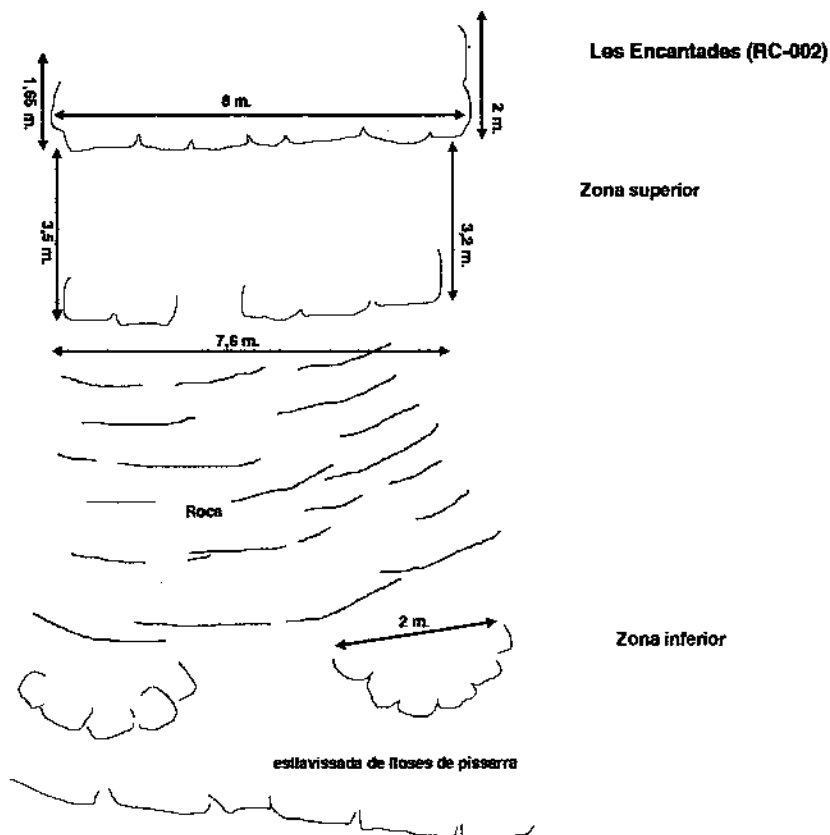
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterrossaments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment RC-002

Descripció general

El jaciment es defineix a partir d'unes restes d'estructures arquitectòniques situades a la vora de Bonestarre. A l'actualitat el terreny, que en el passat devien ser camps o prats ramaders, està cobert per moltes bardisses, fet que dificulta una visió còmoda del conjunt. Hem dividit el jaciment en dues parts. En la inferior, sembla que hi hagi dos petits murs de forma d'arc en planta i adossats al vessant i de funcionalitat desconeguda. Ambdós estan a dues cotes diferents. En la part superior hi ha indicis de dos recintes rectangulars adossats al vessant i superposats en dos nivells diferents. Per sota de les dues parts, hi ha una acumulació de lloses de pissarra esllavissades, procedents de l'enderroc de les diferents estructures que defineixen el jaciment.

El jaciment es localitza en una zona molt abrupta del vessant oest de la serra que separa les valls de Lladorre i la d'Estaón. Es troba uns 500 m. al nord de Bonestarre, adossat a la part inferior d'una petita d'anticlinal perpendicular a la carena principal. Per sota del jaciment hi ha antics prats i camps de conreu. Veïns de Bonestarre ens han indicat que l'indret es coneix pel nom de Les Encantades, però ningú sap que mai hi hagi viscut gent (ni ens n'han pogut donar referències indirectes, de pares/mares o avis/es).

Descripció detallada

Totes les estructures arquitectòniques del jaciment han estat construïdes mitjançant parets seques formades per lloses de pissarra de dimensions mitjanes en disposició plana. Els dos murs de la part inferior tenen, en planta, una forma més o menys circular cobrint un arc de no més de 140°. La secant que uneix llurs extrems mesura, en tots dos casos, entorn de 2 m. Actualment, l'alçat dels dos murs ronda els 60 cm. Ambdós estan adossats al vessant en la seva part interior i disten entre si entorn de 2 m. Per sota del mur situat a una cota inferior (el més septentrional dels dos) hi ha com un petit camí cobert per lloses esllavissades, probablement de les diferents estructures. No obstant, és prematur inferir que aquests murs poguessin haver estat marges d'un antic camí. En tot cas, no hi ha continuïtat lineal entre ambdós.

La part superior del jaciment consta de dos recintes de planta rectangular, presumiblement adossats entre si però a nivells diferents. Estan separats de la part inferior per un aflorament rocós força vertical: encara que la distància reduïda entre ambdós sectors no sigui superior als 3 m., la geomètrica sobrepassa els 8-9 m. Enderroc i sediment en general, així com bardisses cobreixen en gran part els dos recintes. De cadascun només en són visibles els murs transversals (molt parcialment, especialment en l'inferior) i el longitudinal oposat a la vessant rocosa. El sediment emmascara, en tots dos casos, la relació precisa entre els recintes i el com es vinculen a la roca o vessant. En tots dos casos els murs són de dos filades de pissarres planes sense reompliment intern i de 80 cm. d'ample. Els respectius alçats màxims arriben a 75 cm. i unes 13 fileres de pissarres, sense que cobreixin, però, la totalitat dels trams dels murs visibles. Les mesures dels recintes són:

Recinte inferior: mur longitudinal, 7,6 m.; mur transversal nord, 3,5 m.; mur transversal sud: 3,2 m. (NOTA: el mur longitudinal no és continu. La discontinuïtat entre els dos trams podria correspondre a una porta o, simplement, a un enderrocament)

Recinte superior: mur longitudinal, 8 m.; mur transversal nord, 1,65 m.; mur transversal sud: 2 m.

El recinte superior sobrepassa lleugerament a l'inferior en planta. Desconeixem la funcionalitat i cronologia del conjunt. No obstant, el seu nivell d'enderroc és molt elevat en comparació les bordes d'època moderna i contemporània.

No apareix material en superfície.

Cronologia: indefinida.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

RC-002

Autoria Ermengol

Data 04/09/02

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment RI-001

RI-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment
Localitat
Municipi
Comarca
Propietari/a

Núm. mapa 1:10000
Núm. mapa 1:25000
Núm. fotos aèries
Cota superior
Cota inferior
punts gps

Latitud
Longitud

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Nom informant

Tractament rebut

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Subalpina

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment RI-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	
Vegetació natural actual	Pi negre, ginebre
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició	☒ concentracions ☐ dispers
-------------------	--	------------	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulada ☐ desarticulada	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulada ☐ desarticulada

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megàlits
☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☒ altres ☐ megàliti	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterassaments ☐ altres _____	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment RI-001

RI-001

Descripció general

Definim el jaciment en base a la troballa d'una petita cavitat de quasi 4 m. de profunditat i 1,5 m. d'amplada colmatada per un dipòsit de sediment d'una potència aparentment considerable. En superfície no hi ha cap evidència de presència antròpica. Únicament en una petita cata efectuada han aparegut de manera bastant nombrosa petits fragments de carbó que provenen de l'interior dels paquets sedimentaris del reblliment. Aquest fet ens indueix a documentar la cova, tot i que cal confirmar que realment es tracta d'un jaciment arqueològic.

La cavitat es troba a la base de la petita cresta que aflora en el tram de la carena que separa les valls de Caregue i Baiasca, just al sud la zona del pic de la Riuposa, a l'oest de la divisòria d'aigües.

Descripció detallada

La cavitat és actualment de reduïdes dimensions. La seva boca mesura 1,30 m. d'alçada i 1,40 m. d'ample, i presenta una profunditat de 3,70 m. Donades les característiques geològiques del terreny, la petita cova representa, no obstant, un accident singular. L'orientació de la entrada a la cova és en direcció Sud. A l'actualitat la cavitat està força colmatada de sediment, fet que fa pensar que temps endarrerà devia ser relativament més gran. En superfície no hem detectat cap tret que faci pensar en una ocupació antròpica de l'indret, ni contemporània ni antiga. Per confirmar aquesta primera impressió, hem realitzat una petita cata a l'entrada de la cova, de 20x20 cm. en planta i fins a una fondària i 45 cm. de fondària. Per sota del sol actual, i després d'extreure un nivell de petites pissarres (segurament caigudes del sostre fruit de processos de gelifracció), ha aparegut un nombre considerable de petits carbons en la franja de fondària de 30 a 40 cm. Cap altre element caracteritza aquest paquet, que té un sediment marró clar groguenc similar al de l'horitzó edàfic de la zona. Per sota i fins el final de la cata el segueix un estrat totalment estèril. Hem guardat la pràctica totalitat dels carbons recollits.

A les proximitats i sobre la mateixa cresta, hem documentat un altre petit abríc amb traces de presència de camívors (alguna carcassa d'animal consumit) i carbons en superfície.

Cronologia: indefinida. Cal confirmar que es tracta realment d'un jaciment.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **RI-001**

Autor/a **Adam, Albert, Marc N. i Ermengol**

Data **09/08/01**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-001

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Gos Mort
 Localitat Araós
 Municipi Alins-Valferrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	<input style="width: 100%;" type="text"/>	Cota superior	<input style="width: 100%;" type="text" value="1550"/>	punta gps	<input style="width: 100%;" type="text" value="02-111"/>	Latitud	<input style="width: 100%;" type="text" value="4708843"/>
Núm. mapa 1:25000	<input style="width: 100%;" type="text" value="182-III"/>	Cota inferior	<input style="width: 100%;" type="text" value="1449"/>		<input style="width: 100%;" type="text" value="02-112"/>	Longitud	<input style="width: 100%;" type="text" value="31357073"/>
Núm. fotos aèries	<input style="width: 100%;" type="text"/>				<input style="width: 100%;" type="text" value="02-27"/>		
					<input style="width: 100%;" type="text" value="02-28"/>		
					<input style="width: 100%;" type="text" value="02-29"/>		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre, neteja de perfils i realització d'una petita cata.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies		
02-2	1	26
02-2	1	27
02-2	1	28
02-2	1	29
02-2	1	30
02-2	1	31
02-2	1	32
02-2	1	33
02-2	1	34
02-2	1	35
02-2	1	36
02-2	1	37
02-2	2	2
02-2	2	3
02-2	2	4
02-2	2	5
02-2	2	6
02-2	2	7

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.)

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera

Distància (en m.)

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.)

Conca

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-001

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat en alguns punts
Vegetació natural actual	Pi roig, bedolls, ...
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya i subalpina
Fauna actual domèstica	_____

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _____
- megàlits

Tipus recintes i estructures associades

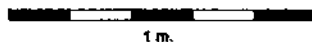
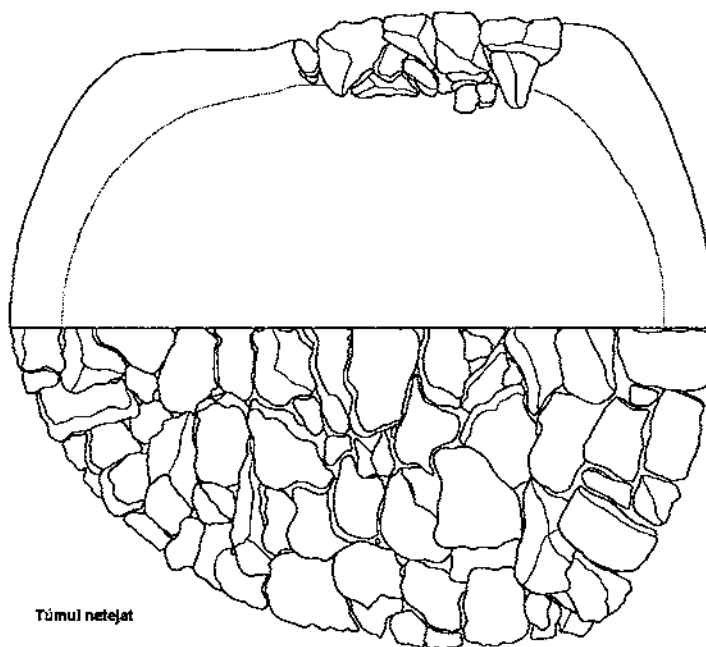
☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-001

Descripció general

El jaciment està caracteritzat per una àmplia gamma de fenòmens arquitectònics cobrint una superfície extensa. Per una banda s'ha localitzat un elevat nombre d'estructures tumulars (entre 100 i 200) de característiques similars a les dels jaciments VF-002 i VF-007. Els túmuls apareixen de forma agregada i distribuïts desigualment en l'espai, generalment en grups d'uns 15-25. Cobreixen les zones Nord-oest, Central, Sud/Sud-est i Est del jaciment. L'extensió de tot el jaciment és tal, que les darreres concentracions de túmuls s'han descobert varis dies després de les primeres. Són fets de blocs mitjans de pissarra sense matriu sedimentària (a part de l'humus de formació tafonòmica) i les seves dimensions oscil·len entorn una mitjana de 3,2x3x0,6 m. Les característiques dels túmuls, tot i que no és idèntica, té reminiscències d'algunes estructures similars de l'Edat de Ferro als diferents punts de l'eix pirinenc. No trobem material en superfície que ens ofereixi més dades.

D'altra banda, a la meitat més occidental del jaciment hi ha 3 conjunts d'estructures arquitectòniques, totes elles recintes habitacionals de paret seca. Un primer es situa per sota de la pista forestal, en el vessant d'obaga. El segon es localitza en el mateix vessant però per sobre del camí i una mica més a l'oest que l'anterior. Finalment, el tercer, proper a l'anterior és potser el conjunt més dispers i es situa a l'extrem occidental del jaciment. Es de notar que en l'àrea dels recintes habitacionals no hi ha túmuls. Les tipologies de les construccions són lleugerament divergents, especialment les del conjunt 1 respecte la resta i també dins del conjunt 2. En total sumen entre 40 i 45 recintes. Es desconeix la cronologia de la seva construcció. Alguns elements fan pensar que podria tractar-se d'un campament militar de la Guerra Civil (M. Jimeno com. pers.). En tot cas, sí que queda clar que gran part dels recintes foren com a mínim modificats i ocupats durant la Guerra, tal com o testimonien algunes restes de llaines i altres objectes.

El jaciment es situa molt a prop de la carena que baixa del Pic de Màniga i separa els termes d'Araós i Tirvia, a un cota de 1.500 m. El seu extrem oriental s'aproxima molt a la carena, tot i que no arriba a estendre's per l'altra banda. En general, el pendent de tota la zona on hi ha elements arqueològics és força suau i contrasta amb el gradient netament superior del vessant just per sobre. La vegetació és la pròpia del bosc obac a aquesta altitud. L'abundant molsa dificulta la visió de les estructures tumulars, fet que fa que siguem conservadors en els recomptes i rebutgen algunes concentracions de pedres per temor a que el seu origen no respongui a les mateixes circumstàncies que els túmuls. Per aquesta raó, no acabem de delimitar el jaciment per la banda nord. Baixant pel vessant sembla que hi pugui seguir havent

Descripció detallada

El jaciment es localitza a la carena i al tram superior dels dos vessants, fonamentalment l'obaga, que baixa del pic de Màniga cap a l'oest, just abans d'iniciar un descens pronunciat sobre l'enllaç de les valls del Noguera de Valferrera, el riu de Farrera i el Noguera de Cardós. Cobreix un àrea molt extensa XXXX. Els seus límits Nord i Est pel vessant de Virós són poc precisos i subjectes a modificacions quan s'empren una revisió més exhaustiva d'aquest tram, ja que algunes de les estructures que defineixen el jaciment podrien continuar per aquesta zona. Les estructures documentades són de dues classes ben diferenciades. En primer lloc s'han localitzat varies desenes d'estructures tumulars i, en segon, les restes de varies recintes d'habitació. Una bona part d'aquests darrers, si no tots, van ser ocupats (i molts segurament també alçats) durant l'any 1938. Seguidament estructurarem la descripció a partir de les dues classes de restes identificades i de l'ordenació espacial que es va realitzar en el moment de la descoberta del jaciment. Inicialment es van segmentar tres conjunts diferenciats en gran part per la seva posició en relació a les actuals pistes forestals (conjunts 1, 2 i 3). Posteriorment, es va considerar una ampliació del jaciment cap el Nord-est. Comencem pels recintes d'habitació.

Conjunt 1.

Aquest conjunt es situa per sota del camí forestal al vessant d'obaga, just abans de que la pista giri uns 90° adquirint una orientació transversal a la carena (i finalitzant en pocs metres). A la part de cota superior d'aquest conjunt es localitzen diverses estructures d'habitació de planta quadrangular. Envoltant-les pels seus costats Est, Oest i Nord (ja baixant pel vessant) hi ha un nombre indeterminat d'estructures tumulars. Totes les estructures d'habitació (16 en total) presenten una planta rectangular d'un 20-25 m². La seva construcció és de paret seca de blocs de pissarra. Algunes d'elles estan adossades. En totes el nivell interior del recinte està excavat per sota el nivell del terra adjacent i de la base dels murs. Al seu interior s'han trobat llaines oxidades i altres elements vinculables a la Guerra Civil (font orals ens informen de l'existència d'un campament republicà). A l'Oest d'aquest grup de recintes, i mantenint la cota, es localitza un túmul que mostrava una gran alteració moderna en el seu interior (punts GPS nº 02-29 i 02-30). Hem fet una neteja del forat que era evident i descrivim més endavant.

Conjunt 2.

Es localitza per sobre de la pista forestal, a la banda oposada de l'anterior i en una zona on el pendent és relativament suau. Totes excepte una de les estructures, que es troba a l'extrem Sud-est de l'espai ocupat pels recintes en aquesta zona, segueixen el mateix patró. Es tracta de recintes de planta rectangular, d'uns 5 x 3,5 m. amb la porta situada a la vora d'una de les cantonades. Com en l'anterior, moltes de les estructures tenen el nivell de pis interior excavat respecte la base dels murs i l'exterior. En canvi les parets, també de pedra seca, mostren un aspecte més sòlid. El material trobat és similar. Manuel Jimeno ens va indicar que tipològicament corresponen a magatzems de municions. Contrasta, però, el recinte diferenciat. Té una planta rectangular major (6,2 x 7,5 m.), amb els murs longitudinals reforçats per uns grans contraforts a la zona de l'entrada (al costat Sud) on, a més, no hi ha traces de mur de tancament. Els túmuls identificats es disposen, de forma bastant densa, a l'est d'aquests recintes, aprofitant clarament una zona on el terreny és poc pendent.

Conjunt 3.

E localitza al voltant i a l'Oest del tram de pista que discorre transversalment a la carena. Aquí les estructures d'habitació segueixen principalment les característiques del conjunt 1.

Els túmuls.

S'ha fet un pentinat exhaustiu del vessant a partir de la identificació dels recintes arquitectònics, cobrint fins l'obaga des de bastant per sota la pista forestal fins la carena i l'inici de la solana. D'aquesta manera s'han identificat tres zones de túmuls que es disposen a l'exterior de l'espai definit per les estructures anteriorment descrites. Aquest fet podria indicar que aquestes construccions van reaprofitar els materials presents en els túmuls. Seguint el vessant per sobre del Conjunt 2 hem identificat, en el que seria la zona Sud-est del jaciment, uns 70 amuntegaments de pedres, disposats de forma força concentrada i aprofitant trams de pendent suau. A la zona Nord-est, seguint el vessant per sota i els laterals del Conjunt 1 s'han comptabilitzat al voltant d'un centenar de túmuls. A l'extrem Sud-oest del jaciment, a l'exterior del Conjunt 3 s'ha localitzat una concentració de 5 túmuls més. Finalment, amb data de 1 de setembre hem ampliat la zona on hi ha túmuls assignada al jaciment cap a l'Est seguint el vessant d'obaga per sota la pista forestal (punts GPS: 02-111 i 02-112). En aquesta zona, a més d'una petita cabana de planta circular i murs de pedra seca, s'han localitzat una concentració de 8 túmuls més i una segona d'entre 15 i 20.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **VF-001**

Val a dir que el recompte en tots els casos s'ha fet de forma conservadora excloent-ne les acumulacions de pedra l'origen de les quals podria ser natural.

Cal remarcar que els túmuls tendeixen a aparèixer sempre en grups i es disposen fonamentalment en zones on el relleu és més suau que en els trams adjacents de vessant. Un altre fet destacable és que es troben allunyats de zones de tartera o d'afiorament rocós. Finalment, cal remarcar que tipològicament són ben diferent als amuntegaments de pedres relacionats amb neteges de camp i que, a més, no hi ha traces d'antics conreus a la zona.

Els túmuls identificats són acumulacions de pedres, fonamentalment pissarres i algun bloc de quars de diferents dimensions. En planta presenten una forma circular (especialment els de la zona Sud-est) o ovalada (especialment al Nord-est). Sovint les acumulacions estan contingudes per un cercle de blocs de majors dimensions. No obstant, el cercle no és sempre evident, ja que pinassa, molsa i terra orgànica els cobreixen sovint. Hem fet un mostreig per definir les seves mesures a la zona Sud-est, on aparentment presenten un millor estat de conservació (sense comptar els de la posterior ampliació). Les dimensions d'alguns d'aquests túmuls són (referents a l'eix longitudinal, el transversal i l'alçada): 3,1/1,8/0,22 m.; 2,4/2,6/0,48 m.; 2,4/2,6/0,44 m. (aquest túmul té una fita vertical al centre); 2,4/2,3/0,61 m.; 6,1/3,6/0,45 m.; 2,2/3,1/0,25 m.; 2,6/2,5/0,37 m.; 3,9/2,7/0,65 m.; 2,1/2,1/0,44 m. i 2,3/2,2/0,49 m. A més, el túmul més evident de la zona Nord-est amplada té les següents dimensions (punt GPS nº 02-112): 5/5,7/0,6 m. Aquest darrer en la seva part central s'observa en el centre una lleu depressió. El seu perímetre, sobretot en la part NE i S s'hi aprecien blocs de majors dimensions.

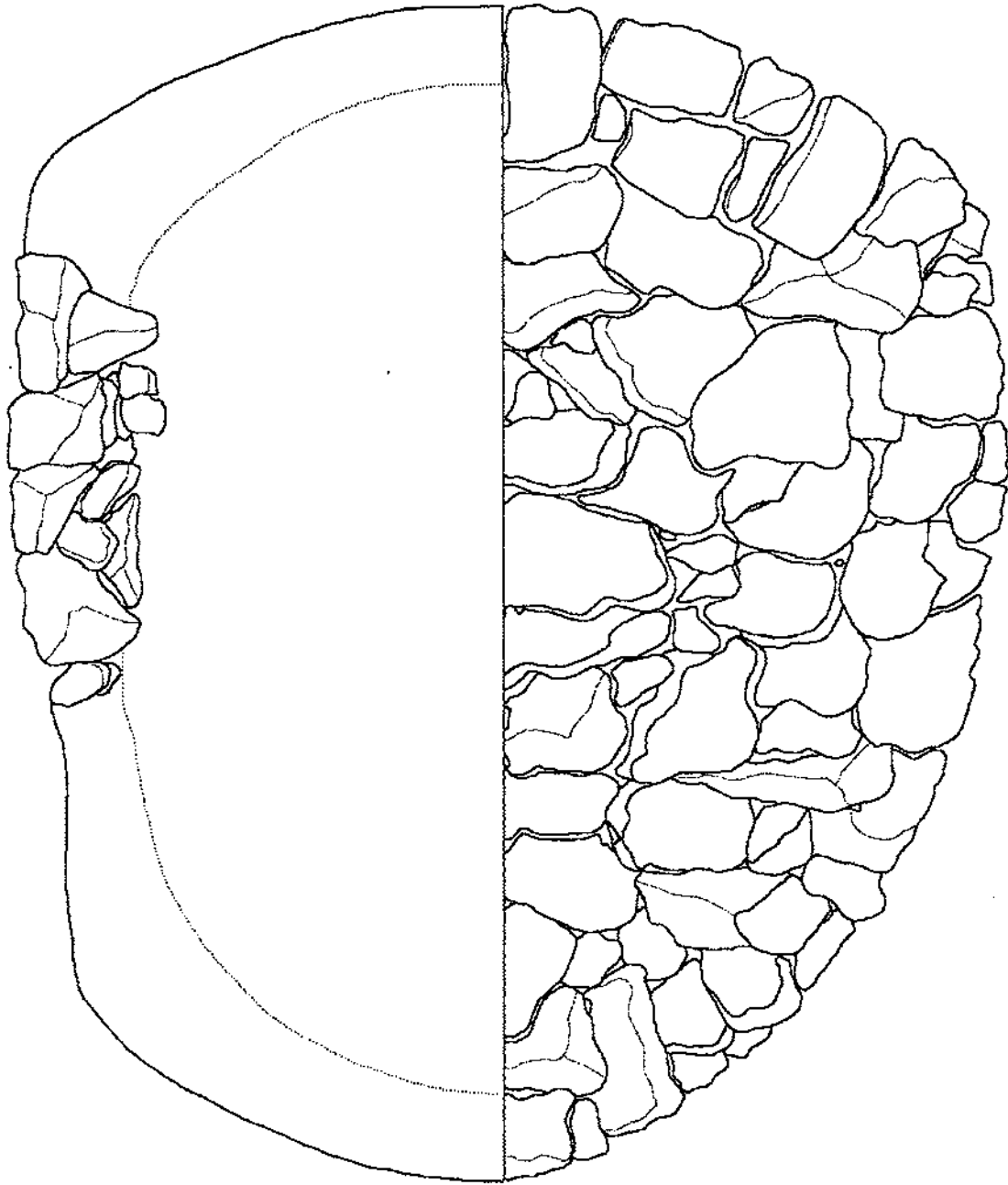
A l'hora d'identificar els túmuls hem tingut problemes de visibilitat, especialment a la zona Nord-est, perquè molts d'ells estan força enterrats per sediment i vegetació. D'altra banda, el pendent de la zona fa que alguns d'ells hagin patit esllavissades de diferents intensitat. Totes les zones han estat prospectades mitjançant transectes a una separació d'entre 5 i 10 m.

Neteja del túmul alterat.

A fi d'avaluar en un inici el caràcter d'aquestes acumulacions de pedra, i per tal de definir el seu possible interès arqueològic, hem procedit a la neteja de la pertorbació que impactava la part central d'un dels túmuls. Del túmul netejat se n'han fet plantes i un alçat. Com que la neteja ha estat parcial, els resultats cal prendre'ls amb precaució. Les dimensions en planta d'aquesta acumulació són 2,3/2,05/0,35 m. La neteja efectuada ha permès distingir un reompliment de blocs de pissarra amb molt poc sediment que cobreix un nivell que sembla ser un paviment de lloses planes molt més horitzontal que el terreny circumdant i enfonsat respecte aquest. La neteja s'ha aturat en aquest nivell sense haver obtingut material arqueològic més enllà de petits carbons a la base del rebliment. D'altra banda, el rebliment sembla estar contingut per varis anells successius (definint un tancament de varies fileres superposades) que recolza en el propi reompliment (veure la secció). Aquest tancament dona al conjunt un cert ordre estructural.

Aparentment el conjunt tumular presenta similituts amb alguns jaciments fonamentalment de la meitat occidental dels Pirineus. D'altra banda, s'han localitzat elements de característiques similars a VF-002, jaciment amb el que sembla existir con tinuïtat espacial, i VF-007, ambdós al bosc de Virós.

Cronologia: si es confirma la interpretació aquí presentada, entre el Bronze final i la romanització pel conjunt de túmuls i moderna pels recintes (provablement de l'any 1938).

PLANTA 2002-01

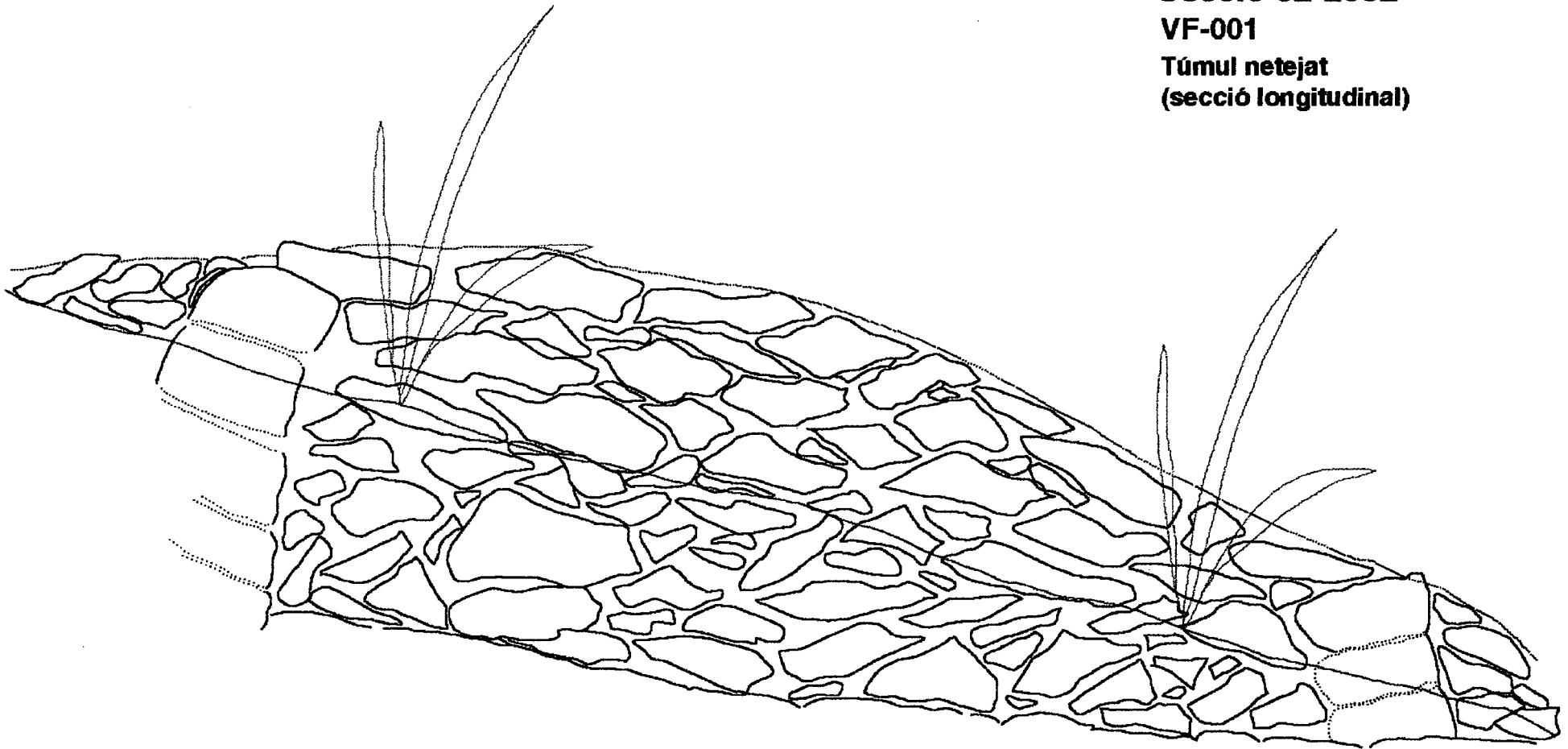
VF-001

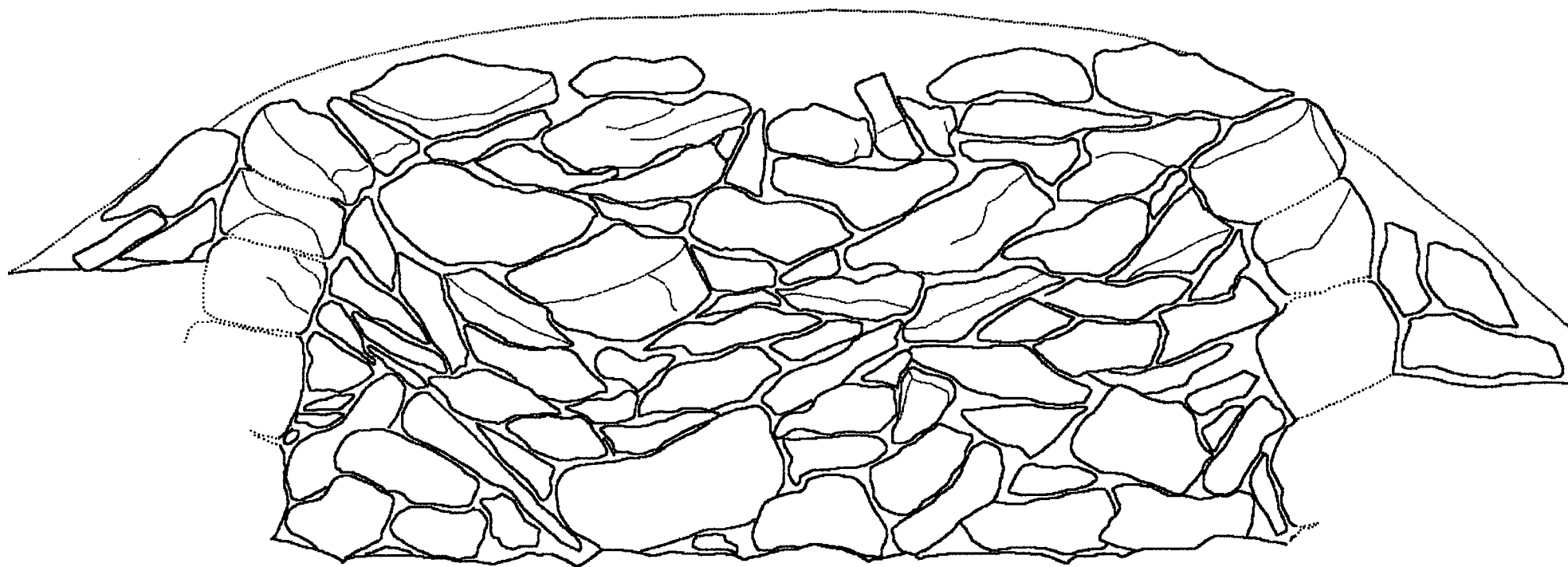
Túmúl netejat

Secció 02-2002

VF-001

**Túmulo netejat
(secció longitudinal)**

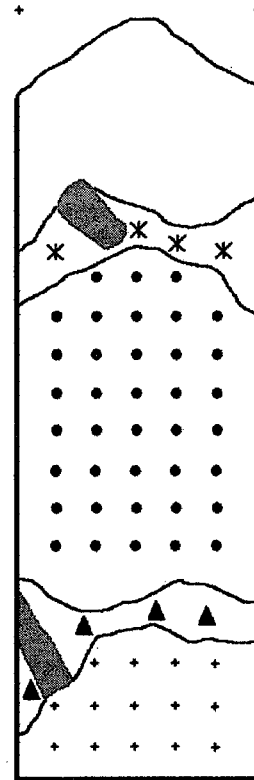
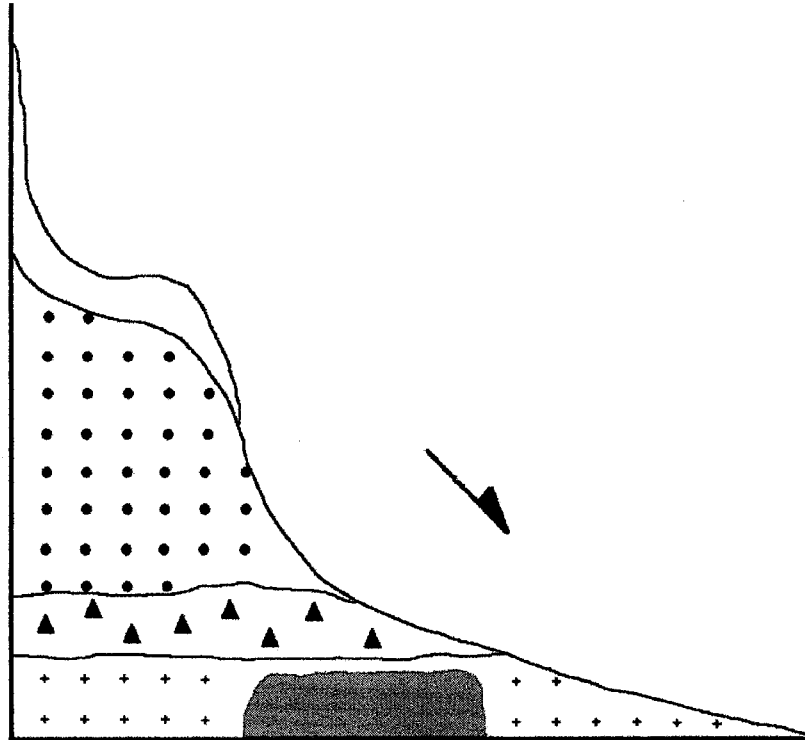

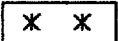

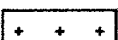

PLANTA 03-2002
VF-001
Túmul netejat
(secció transversal)

PLANTA 04-2002

VF-010

Secció cata 1

- Sòl orgànic
- Transició sòl org. a escòries + carbó
- Terra negra amb escòries i carbó
- Nivell sorrenc fosc, amb escòries
- Argila rogenca / roca mare
- Pissarres ferroginoses

20 cm.

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-002

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment El Faro
 Localitat Araós
 Municipi Alins-Vallderrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1800	punts gps	02-38	Latitud	4708567
Núm. mapa 1:25000	182-III	Cota inferior	1617		02-39	Longitud	31357762
Núm. fotos aèries					02-40		
					02-41		
					02-42		

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment

15-08-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i neteja de la pinassa i molsa superficial d'un túmul.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/f oto

02-2	2	9
02-2	2	10
02-2	2	11
02-2	2	12
02-2	2	13
02-2	2	14
02-2	2	15
02-2	2	16
02-2	2	17
02-2	2	18
02-2	2	19
02-2	2	20
02-1	2	18
02-1	2	19
02-1	2	20
02-1	2	21
02-1	2	22
02-1	2	23

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 0

Climatologia

Mediterrània de muntanya / Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Torrent de Burg

Distància (en m.) 800

Una altra font d'aigua

Distància (en m.)

Distància font permanent (en m.) 700

Conca riu Noguera de Vallderrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-002

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Algun tram de bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi roig, roure, avellaners, bedolls, neret
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya i subalpina
Fauna actual domèstica	_____

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _____
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

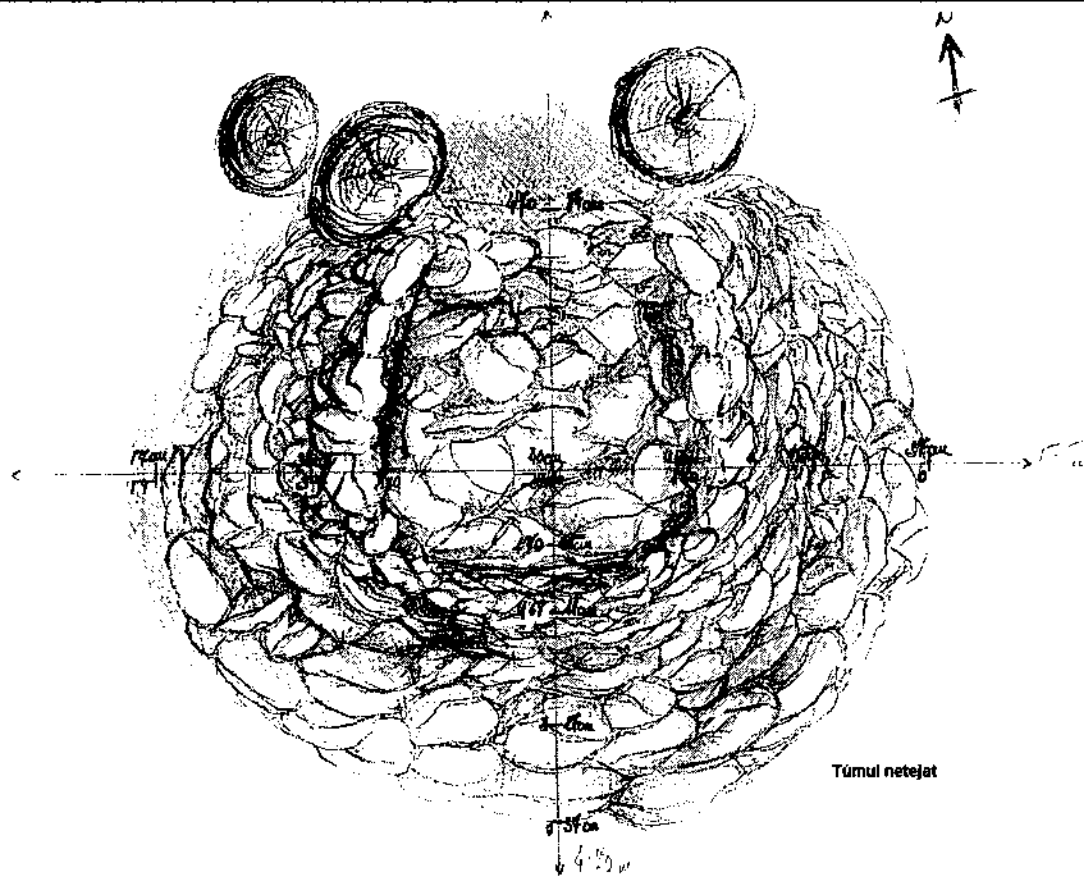
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-002

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la troballa de restes arquitectòniques: túmuls de pedres i alguns recintes habitacionals. Les restes de recintes es localitzen a prop de la carena, a l'Oest del punt anomenat El Faro o El Farro. La seva cronologia és incerta i, sense dubte, variada segons indiquen els seus estats diferents d'enderrocament. A part de restes de bordes abandonades el s.XX, hi ha un conjunt de 5 recintes habitacionals a uns 20 m. al NW de l'esmentada borda, alguns d'ells connectats entre si per murs. El sisè recinte es localitza a l'extrem nord de la part occidental del jaciment, baixant pel vessant. Consisteix en restes d'un refugi adossat a una roca. En tots els casos, els murs són de paret seca de pissarra. Igualment, tots ells presenten un nivell d'enderrocament molt superior al de l'estructura que identifiquem com a borda. La seva cronologia és, però, desconeguda.

Més que els recintes, l'element constituït del jaciment és l'enorme quantitat de túmuls que es dispersen per una extensa zona de la part alta del vessant nord de la serra, accedint en alguns casos quan el pendent no és molt accentuat, a la banda de solana. La seva dispersió comença just al costat dels recintes descrits i, passant per la petita elevació d'El Faro, s'estén cap a l'est en forma de concentracions discontinues entre si. La seva presència arriba fins a una cota de 1.800 seguint la carena, fins on els túmuls es troben en trams discontinus que mai superen una extensió de 200 m. d'eix longitudinal. És notori que la seva presència coincideix amb punts on el relleu és més suau, dins dels paràmetres que permet tota la zona en general. En termes generals els diferents túmuls presenten característiques compartides: farciment de pedres sense matriu, generalment forma circular o ovalada i un ventall de dimensions similars al voltant dels 3,6 m. d'eix longitudinal, 3,4 m. de transversal i 0,8 m. d'alçat. Hi ha, no obstant, certa variabilitat tipològica que respon a elements constructius i potser també a estats de conservació. El seu nombre és també molt elevat, sens dubte superior a les 100 unitats. Els problemes d'identificació exposats per a VF-001 ens dificulten també un càlcul més concís. Com en VF-001 i en VF-007, es vinculen a l'Edat del Ferro. Malhauradament no apareix material en superfície que ofereixi més elements interpretatius.

En termes generals el jaciment es situa en una zona de carena, iniciant poc més a l'oest d'El Faro i estenent-se més de 1,3 Km. cap a l'Est. Això fa que tant la vegetació com el micro-relleu varin substancialment d'un punt a l'altre. No obstant les estructures tumulars tendeixen a estar en zones planes, molt a prop de la carena o en el vessant obac, actualment cobertes de bosc. Una pista forestal creua el jaciment per la seva banda més oriental. El seu impacte és presumiblement petit, ja que els túmuls estan disposats de forma molt dispersa en el 80% de l'extensió (salvant potser el sector més occidental) del que denominem VF-002.

Descripció detallada

Aquest jaciment presenta una disposició similar a l'anterior VF-001: s'estén per la carena entre les cotes 1620 i 1800 m. (al llarg d'un eix d'uns 1,3 Km. aproximadament) i el tram superior del vessant d'obaga associat. Puntualment hi ha algunes estructures presents en les poques zones poc pendents de la solana, molt properes a la divisòria d'aigües. Cobreix un àrea molt extensa XXXXX i sembla conformar la continuació de VF-001. Entre ells, no obstant, hi ha un espai buit d'uns 300 m. Les estructures documentades són aquí també de dos tipus. Per una banda s'han localitzat varis recintes d'habitació i tancats de diferents tipologies constructives i en diferents nivells d'enderroc. Per l'altra, s'han documentat també varies desenes de túmuls de pedres dispersos sobre una extensió considerable, majoritàriament formant agrupacions discretes. La descripció següent s'estructura a partir dels diferents tipus de manifestacions arqueològiques.

Recintes arquitectònics.

La prospecció de l'indret ha permès identificar un total de 6 recintes arquitectònics, 5 d'ells situats a l'extrem Oest del jaciment (a l'Oest del punt toponímic de El Faro, punts GPS nº 02-43 i 02-45) i el darrer ja pujant per la carena a l'extrem Est (punt GPS nº 02-48). Un dels recintes és una borda d'origen recent (s. XIX o XX) però que presentava un estat d'abandonament.

El recinte nº2 (punt GPS nº 02-43) es situa uns 15-20 m. al Nord-oest de la borda i presenta un nivell d'enderroc molt superior i clarament diferenciat del patit per estructures en ús a mitjans del s. XX. Té una planta trapezoïdal de 5,3 x 3,8 m. El nivell de colmatació interna de l'enderroc és molt gran, amb la suficient presència de sòl orgànic per a que hi creixi una vegetació de forma intermitent que en dificulta la definició precisa de la forma i característiques dels paraments. Els murs estan fets de paret seca de dues filades lloses i mesuren entre 50 i 60 cm. d'ample amb alçats màxims de 75 cm. En una de les parets es conserva una llinda. En el seu arc Sud i ha traces de tres recintes més recoberts per un potent enderroc. Un d'ells presenta una planta similar als dels edificis del conjunt nº2 de VF-001.

El recinte nº1 es localitza al Nord del sector occidental del jaciment, a la seva cota inferior (punt GPS nº 02-45). Presenta una planta circular (mesures: 3,5 x 2,7 m.) que adossa a un aflorament natural de pissarra. Els murs són de paret seca de carreus de pissarra, de mesures molt irregulars i disposició poc ordenada, amb un ample oscil·lant entre 40 i 70 cm. El seu alçat arriba als 80 cm. i hi ha una gran quantitat d'enderroc associat, una part del qual podria ser resultat de la caiguda d'un sostre.

A l'Est d'aquest recinte, mantenint la cota per vessant, es localitzen retalls de murs d'aspecte poc habitual associats amb possibles estructures tumulars. També hi ha algun aterrament.

Els túmuls.

Són els amuntegaments artificials de pedres els que defineixen l'element més interessant del present jaciment, alhora que en cobreixen la major part de la seva extensió. La totalitat d'aquestes estructures es distribueixen a l'Est dels recintes d'habitació identificats a l'extrem Oest del jaciment. També aquí els túmuls es distribueixen en agrupacions discretes, o sigui de forma no homogènia i continua sobre el terreny, i aprofitant els trams on el pendent del vessant és més suau. La separació entre les diferents agrupacions, especialment en la meitat més occidental del jaciment (on la carena és més suau i el vessant més uniforme) oscil·la entre els 50 i 100 m., tot i que la construcció d'algunes pistes forestals podria haver provocat la desaparició d'algun amuntegament de pedres. En alguns casos alguna de les agrupacions de túmuls presenta una forma alineada en sentit transversal a les corbes de nivell (punt GPS nº 02-40). La majoria d'aquestes estructures es troben distants i allunyades de zones de tartera i afloraments rocosos, especialment a la zona de carena ample i relleu "suau" del tram de El Faro. D'altra banda, tipològicament són força diferent dels amuntegaments de pedres de neteja de camp observats durant les campanyes de 2001 i 2002. Finalment, és destacable que tampoc se'n troben a les zones del jaciment on hem identificat traces d'antics bancals, fet que incrementa la seva manca d'associació amb activitats de conreu.

En general, els túmuls identificats presenten unes característiques força homogènies. Tots ells consisteixen en amuntegaments de pedres (pràcticament de forma exclusiva blocs de pissarra) de dimensions irregulars. Tot i això és també evident a la majoria dels casos que els blocs del farciment central són de menors dimensions que els que delimiten les estructures i que poden arribar a mesurar més de 50 cm., sovint a mode d'anell o cròmitx. En planta, la forma de les estructures és circular o ovalada i presenten certa recurrència en les

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-002

dimensions. Tot seguit es detallen les mesures d'una petita mostra d'aquests túmuls (eix longitudinal/eix transversal/ alçada), tots ells situats al sector Oest del jaciment, a les immediacions de el punt que rep el nom de El Faro: 3,6/3,2/0,80 m.; 3,0/5,0/0,70 m.; 2,8/3,6/0,60 m.; 2,0/3,0/1,30 m.; 1,9/2,2/0,84 m. Per les seves característiques recorden les estructures tumulars de VF-001 i VF-007, tot i que potser en conjunt les seves alçades siguin lleugerament superiors.

Al llarg del jaciment hem comptabilitzat un nombre superior a les 130 estructures tumulars. De tota manera, les condicions del terreny i sobretot el fet que moltes estiguin recobertes de molsa i pinassa dificulta l'apreciació definitiva del caràcter d'algunes acumulacions de pedres. En tot cas, el número que aquí facilitem és producte d'un recompte conservador.

A fi i efecte de contrastar l'estructura organitzada d'aquestes acumulacions, hem procedit a la neteja de pinassa i molsa que cobria un dels túmuls de l'obaga poc pendent al Nord de El Faro. Les seves dimensions aproximades són: 4,7/5,5/0,35 m. El túmul presenta una planta ovalada i està impactat per un parell de pins en el seu extrem Nord. La seva composició és a base de blocs de pissarra i la poca matriu que s'observa, de caire totalment orgànic, sembla ser producte dels processos d'intemperització posteriors. A l'inicial la neteja hem observat que la part externa del túmul té una forma d'arc obert per l'extrem Nord. La part externa d'aquest arc està formada per lloses o blocs de majors dimensions que a la resta. A l'interior del farciment del túmul s'observa una espècie de compartiment d'aproximadament 1,5 x 1,6 m. Aquest espai està definit per traces d'un parament o un tancament que en planta presenta una forma de ferradura. Tot i això, en no remoure cap pedra, es fa difícil resseguir-lo completament. És però molt evident i de forma contínua als costats Est i Oest (que discorren més o menys paral·lelament). Els dos tancaments esmentats d'aquest espai semblen ser de paret seca batussera. L'interior del compartiment presenta una cota inferior a la del túmul que l'envolta, i les lloses que hi ha són clarament més petites. En un nivell superficial a la zona de l'"entrada" han aparegut varis fragments de carbó que recollim.

Cronologia: si es confirma la interpretació aquí presentada, entre el Bronze final i la romanització pel conjunt de túmuls i moderna pels recintes.

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-003

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Els Gravats del Gavabo
 Localitat Areu
 Municipi Alins-Vallferrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1614	punts gps		Latitud	4720318
Núm. mapa 1:25000	182-II	Cota inferior	1614			Longitud	31363733
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

Data de descobriment

- accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

17/08/02

Nom Informant

Adam Picón

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	2	21
	02-2	2	22
	02-2	2	23
	02-2	2	24
	02-2	2	25
	02-2	2	26
	02-2	2	27
	02-2	2	28
	02-1	2	32
	02-1	2	33
02-1	2	34	
02-1	2	35	
02-1	2	36	
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

- fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 2600

Climatologia

Mediterrània de muntanya / Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera riu Noguera de Vallferrera

Distància (en m.) 250

Una altra font d'aigua Les Fonts

Distància (en m.) 350

Distància font permanent (en m.) 250

Conca riu Noguera de Vallferrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-003

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Avets
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya i subalpina
Fauna actual domèstica	Bòvids i ovicàprids?

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres _
- megàliti

Tipus recintes i estructures associades

☐ necròpolis	☐ defensa: fosat	☐ carboneres
☐ rases mineres	☐ defensa: torre	☐ pous/cisternes
☒ art rupestre	☐ defensa: mur	☐ aterraments
	☐ esglèsia	☐ altres _____
	☐ carrers	
	☐ estructures de combustió	

Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres _

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-003

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la troballa d'una roca amb tres "panells" amb signes gravats. Les incisions han estat formades per línies rectes, que apareixen agrupades en sèries. En secció tenen forma de "V" bastant profunda. El traçat de les línies és idèntic a l'observat en els Gravats de la Guineu d'Esterrí d'Àneu (EC-001, en la llista de jaciments localitzats per nosaltres l'any 2001) i els que hi ha a les Bordes d'Arati, entre Alins i Àreu. Igualment es del mateix tipus d'estil que el dels gravats que a Andorra denominen "Incisions en V profunda". En aquest país se'ls ha assignat una cronologia premedieval, temptativament neolítica.

El jaciment es localitza en el costat esquerre en sentit ascendent de la pista que mena d'Àreu al Pla de Boet, a uns 5,5 km del seu inici. La roca té, a més dels gravats, traces de la maquinària que va obrir la pista i, a més, està parcialment coberta per sediment remogut en aquella ocasió. Just a l'altra banda de la pista, pujant pel pendent, hi ha el conjunt arquitectònic recent que en el mapa apareix amb el nom de Borda del Gavaxó.

Descripció detallada

Els gravats es localitzen al costat del camí. El conjunt, que és de reduïdes dimensions si es compara les dels Gravats de la Guineu d'Esterrí, està format per tres panells disposats a la cara nord del bloc de pissarra, just la que dona a la pista forestal. Els denominem panell Est, Centre i Oest. El més gran és el darrer, i el més petit el central.

En tots els casos els gravats consisteixen en línies rectes incises amb una secció en forma de "V" profunda (encara que menys que en els Gravats de la Guineu d'Esterrí -fet d'altra banda que pot deure's a un procés erosiu-). Tendeixen a presentar una disposició paral·lela, tot i que algunes poden creuar un conjunt de diverses línies paral·leles. La superfície de tots els panells està relativament erosionada. En alguns casos, escames a la roca produïdes per la gelifracció han arribat a trencar algunes línies. Aquesta erosió dificulta inferir amb certesa si la superfície dels panells ha estat allisada, tot i que sembla que sí.

La orientació dels panells és NW-N (330°) i la seva inclinació de 20-25° al SE-S respecte l'angle zenital a la base de la roca.

La part inferior de la cara de la roca on hi ha els panells mostra l'impacte dels treballs de la maquinària durant la construcció o refeta de la pista.

Cronologia: segurament premedieval, possiblement neolítica o del Bronze antic.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-003

Autor/a Ermengol

Data

17/08/02

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-004

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Virós I
 Localitat Araós
 Municipi Alins-Vallferrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	1310	punts gps	02-62	Latitud	4709954
Núm. mapa 1:25000	182-III	Cota inferior	1300			Longitud	31359205
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriment

- accidental
- informant
- mostreig dirigit
- transectes

Data de descobriment

19-08-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre i petites cates.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies càmera/ carret/ foto	02-2	2	34
	02-2	2	35
	02-2	2	36
	02-2	2	37
	02-1	3	8
	02-1	3	9
	02-1	3	11
	02-1	3	12
	02-1	3	13
	02-1	3	16
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
- altiplà
- muntanya suau
- muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall
- zona baixa de vessant
- zona alta de vessant
- messeta
- carena
- cim

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 2250

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Torrentera intermitent

Distància (en m.) 80

Una altra font d'aigua Font Bordes de Virós

Distància (en m.) 500

Distància font permanent (en m.) 500

Conca riu Noguera de Vallferrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-004

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi roig, roures i avellaners
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Èquids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- esglèsia
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterassaments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-004

Descripció general

El jaciment es caracteritza a partir d'una sèrie d'estructures arquitectòniques localitzades en el bosc adjacent a l'àrea d'acampada i lleure situada a l'est de les Bordes de Virós. El conjunt està format per sis estructures indiscutibles. La seva distribució es dona en un àrea relativament estreta que s'estén seguint les corbes de nivell.

La zona presenta un pendent molt suau dins d'un tram de vessant que ja de per si és molt poc abrupte dins d'un bosc de pi roig, roures i avellaners. A les seves bandes Sud, Est i Oest hi ha pedres de tartera, especialment densa en la primera. En canvi, la zona de les estructures està molt més neta. Pels voltants, especialment al Nord i Nord-est, es poden observar antics murs de divisió de parcel·les i amuntegaments de pedres producte de la neteja de camps. En desconeixem la seva associació amb les restes que conformen el nucli del jaciment descrit.

Descripció detallada

El jaciment es caracteritza per la presència de 6 estructures arquitectòniques en una zona boscosa d'un 30 m. de llarg (seguint les corbes de nivell) i prop de 20 m. d'ample. Les 6 estructures arquitectòniques localitzades són fetes de paret seca i mostren un nivell d'enderroc i cobriment moderat. Només una de les estructures configura un recinte definit amb un espai delimitat per murs. La resta conformen, en planta, polígons i cercles plens de pedres en el seu interior. Les mesures de les estructures s'especifiquen en el croquis de forma individual. A grans trets, les seves dimensions oscil·len entre els 2 i 4,7 m. de llarg i 1,7 i 4,2 m. d'ample. Els seus alçats varien de poc menys de mig metre a poc més del metre. En tots els casos les parets són de lloses de pissarra local.

Hem fet una petita cata a l'interior del recinte de l'estructura 2. El sondeig ens ha permès veure lloses caigudes i restes d'un possible sostre amb falsa cúpula encara visible. Per sota del nivell de lloses d'enderroc ha aparegut abundant carbó que recolza directament en un nivell de sediment de descomposició de la roca mare. Un dels carbons sembla estar adherit a terra cremada. N'hem recollit mostres. L'estructura podria correspondre a un forn. No obstant, no hi ha restes d'escòries de reducció de ferro, fet que fa difícil vincular el conjunt a aquesta activitat i al dipòsit de residus localitzat a les bordes de Virós (VF-006).

A l'exterior de l'estructura 5 hem fet una petita cata aixecant els 6-7 cm. d'humus i pissarra per definir el nivell de terra mineral i la seva relació amb la base dels murs que recolzen en aquest.

L'estructura n° 6 és la menys clara de totes.

No hi ha material en superfície.

Cronologia: indefinida.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-004

Autor/a **Vanessa, Montserrat i Ermengol**

Data **19/08/02**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-005

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi roig, bedoll, neret
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	<input type="text"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☒ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterassaments ☐ altres _____	Tipus megàliti ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
--	--	--

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-005

Descripció general

El jaciment es defineix a partir de la troballa d'una rasa minera molt colmatada de sediment. La rasa es presenta a cel obert tot i que en el seu extrem sud podria penetrar a la muntanya donant lloc a una galeria que, en cas d'existir, estaria totalment plena d'enderroc. La seva cronologia és indeterminada. Morfològicament la presència d'una possible galeria adintellada la fa diferent de les trobades a les valls de Baiasca (LL-001, LL-002 i LL-005) i Son (AA-003). A poc metres de distància, es produïa la troballa d'un fragment de molí de roda, recollit com a punt GPS núm. 70.

La rasa es relativament sobre la vertical de les Bordes de Virós, en una zona de vessant d'orografia no excessivament abrupta. Inicialment es documenta pel fet de ser la primera rasa minera documentada a la zona i per situar-se en un àrea propera a l'acumulació d'escòries de les Bordes de Virós (VF-006). Les prospeccions posteriors realitzades durant el mes de setembre amb la companyia de J. M^a. Mata i Perelló i després per ell sol amb estudiants de l'Escola de Mines de la UPC han mostrat la presència de prop de 20 mines més que segueixen un filó de ferro.

Descripció detallada

La rasa minera localitzada discorre en sentit perpendicular a les corbes de nivell, en direcció Sud-Nord. La seva longitud visible és d'uns 10,5 m. i una amplada màxima d'uns 4,5 m. La fondària és difícil de precisar degut a la quantitat de sediment que la reomple. En la seva part sud la rasa sembla que penetra a la muntanya. Encara és visible una gran llosa plana que hauria pogut constituir el dintell de l'entrada de la possible galeria. En aquest tram, l'amplada de la rasa és de 3,4 m., i la llosa la cobreix en la seva totalitat.

En el tram central de la rasa, són visibles dos murs de paret seca que refermen els talussos o parets de la rasa, un a cada banda. mantenen unes 6 fileres de pedres cadascun amb alçats visibles d'entorn 85 cm, amples d'entre 80 i 90 cm. i unes longituds inferiors a 2 m. El tram Nord de la rasa torna a no tenir murs que en defineixin els costats i el sediment, com a tota la resta, la cobreix i en dificulta la visió del seu fons real.

Hem efectuat una petita cata de 15x15 cm. al costat sud del mur oest on, a una fondària de 35 cm. han aparegut alguns carbons i restes de mineral de ferro en brut, que recollim.

D'altra banda, destaca la presència en una zona adjacent d'un fragment de pedra de molí quan, a més, es tracta d'un àrea força pendent i poc apte per a l'agricultura i per a assentaments. És freqüent en contextes de mineria premoderna l'associació de molins i encluses i mines, en emprar-se aquests objectes en el procés de depuració i concentració de la matèria primera.

Cronologia: indefinida. L'absència de restes de bigues de fusta conservades a la galeria i el nivell de sedimentació suggereixen que no correspon a l'activitat minera de l'època de les fargues, dels s. XVII-XIX.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment

VF-005

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-006

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Bordes de Virós
 Localitat Araós
 Municipi Alins-Vallferrera
 Comarca Pallars Sobirà
 Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000	 	Cota superior	1314	punts gps	02-86	Latitud	4709833
Núm. mapa 1:25000	182-III	Cota inferior	1313			Longitud	31358854
Núm. fotos aèries	 						

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobrimet

Data de descobrimet

- accidental
- informant
- mostreig dirigit
- transectes

19-08-02

Nom Informant

Tractament rebut

Neteja de perfils, documentació, fotografia, registre i recollida de mostres.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies

càmera/ carret/ foto

02-1 3 21

02-1 3 22

02-1 3 23

02-1 3 24

02-1 3 25

02-1 3 26

Nº plantes

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

- plana
- altiplà
- muntanya suau
- muntanya abrupta

Relleu intern

- fons de vall
- zona baixa de vessant
- zona alta de vessant
- messeta
- carena
- cim

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 1900

Climatologia

Mediterrània de muntanya.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària granítica conglomerat pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Font de les Bordes de Virós

Distància (en m.) 10

Una altra font d'aigua riu Noguera de Vallferrera

Distància (en m.) 1000

Distància font permanent (en m.) 10

Conca riu Noguera de Vallferrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **VF-006**

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura i bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi roig, bedolls, ametllers, cirerers
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids, èquids i bòvids.

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material	☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició	☐ concentracions ☒ dispers
-------------------	--	------------	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

Tipus recintes i estructures associades

Tipus megàlits

☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàlits	☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre ☐ acumulació de residus siderúrgics	☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
--	--	---	---	---

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-006

Descripció general

Identifiquem i definim el jaciment a partir de la presència de grans quantitats d'escòria reducció directa del ferro. Els fragments d'escòria són visibles al llarg de la pista forestal just abans d'arribar pujant a les Bordes de Virós i la seva densitat augmenta en sentit ascendent fins a l'acumulació originària de la dispersió, tallada en una corba per la pista més amunt dels corrals. Hem prospectat els prats a voltant de les bordes per descartar la presència d'altres acumulacions d'escòria. Les dades disponibles actualment ens permeten només esmentar l'acumulació exposada i que tot seguit describim més detalladament.

Aquesta acumulació de restes de fosa de ferro es localitza en un tram mig de vessant, pràcticament equidistant de la carena i del fons de vall. En aquesta zona el pendent es molt suau, inferior al dels trams just superior i inferiors de la muntanya. L'amuntegament es situa just a la part superior de l'inici d'aquesta petita "esplanada". Les condicions orogràfiques fan que no es descarti la possibilitat d'altres elements arqueològics associats tot i que, de moment, no s'han identificat (en el moment de la prospecció, l'herba era força alta i una part de l'àrea adjacent estava plena de tendes de campanya i caravanes. Tot i que hi ha actualment adjacent al munt d'escòries una petita font (que és canalitzada per donar aigua a la casa i als serveis d'oci que s'hi ofereixen), no hi ha cap indici de canalitzacions ni cursos d'aigua amb la força i cabal suficient per permetre un sistema hidràulic propi de la farga catalana. Si prenem aquest fet com a indicador cronològic "ante quem", l'origen del jaciment cabria situar-lo anterior als segles XI-XIII ane i probablement, donades les dades de Carboni 14 existents per aquesta zona, entorn el final del s. IV i les acaballes del s. VIII de la nostra era.

Descripció detallada

La presència d'escòries de ferro es visible durant més de 150 m. seguint la pista forestal. No obstant, la única acumulació en posició primària es troba al Sud de l'àrea d'acampada adjacent a les pròpies bordes, i a una cota superior. En estar tallada per la pista forestal, just abans de la corba que en canvia la direcció Sud-est a Sud/Sud-oest en sentit ascendent, és possible observar-ne la seva estructura interna sense efectuar cates. Hem fet dues petites neteges de dos trams del perfil generat per la pista, a la banda dreta d'aquesta en sentit ascendent. Es descriuen tot seguit: Mesures

Perfil 1. Permet definir una seqüència estratigràfica formada per tres paquets clarament diferenciats. A un primer estrat orgànic de terra vegetal de fondària indeterminada (no netegen els 15 cm. superiors del tall que estaven molt coberts d'herbes) el segueix un estrat d'uns 35 cm. de potència amb una gran quantitat de fragments d'escòria de ferro de diferents dimensions i una matriu sedimentària molt negra i d'elevat contingut orgànic. A la part baixa d'aquest paquet el sediment es torna progressivament més argilós i rogent. El tercer estrat és un dipòsit d'argiles vermelloses amb gran òxid de ferro que defineixen el nivell sobre el que recolza el munt d'escòries.

Perfil 2. A l'igual que l'anterior, permet visualitzar tres grans paquets sedimentaris tot i que entre el segon i el tercer s'observa la presència d'un nivell de lloses planes. Per sota del primer estrat orgànic, apareix el paquet d'escòries que aquí només presenta una potència de 15 cm. aproximadament (el perfil es situa en una posició més exterior dins de l'amuntegament). En els darrers 5 cm. d'aquest estrat és clarament visible una llengua amb una matriu molt més cendrosa, amb petits carbons i algun fragment de terra cuita, de possible paret de forn. Just sota d'aquesta petita capa apareix un possible enllosat, format per pissarres primes d'uns 20 cm. de llarg. La disposició del conjunt no acaba de ser del tot plana, fet fàcilment explicable per les filtracions d'aigua de la font propera. Les pissarres s'exfolien fàcilment, indicant també possibles alteracions tèrmiques o per la humitat. Per sota es troba el nivell d'argila vermella ja esmentat. Recollim mostres d'escòries, terra cuita i carbó.

Cronologia: alt-medieval o anterior. Podria estar compresa entre els s. IV i VIII calDNE si coincideix amb les dates disponibles pel bosc de Virós (entre d'altres, els jaciments VF-009 i VF-012) i la vall de Ferrera (FA-005).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-006

Autor/a Adam, Bàrbara, Albert, Òscar i Ermengol

Data 19/08/02

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-007

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi roig, avets, bedolls, comeres, neret, molsa
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	<input type="text"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cistemes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **VF-007**

Descripció general

El jaciment es defineix a partir de la localització de diverses estructures tumulars (12 força clares) no associades a altres elements estructurals ni a altres materials visibles a la superfície. Es localitzen al llarg d'un àrea de radi no superior a 50 m., clarament més reduïda i limitada que la dels jaciments VF-001 i VF-002, tot i que morfològicament els túmuls semblen seguir un mateix patró: de planta circular o ovalada, definits per un farciment de pedres amb poca o sense matriu sovint amb un anell extern visible de blocs més grans. La distància, per terme mig, entre els diferents túmuls és d'uns 15 m. La distància, per terme mig, entre els diferents túmuls és d'uns 15 m.

L'indret es situa just per sota d'una pista forestal, en un bosc molt humit d'avets, pi roig, bedolls i molsa. En aquest punt, el pendent del vessant es suavitza considerablement respecte els trams immediatament superior (on hi ha un principi de tartera) i inferior.

Descripció detallada

La prospecció per transectes separats per uns 2 metres de la zona de la troballa ens ha permès identificar 12 estructures tumulars, algunes millor definides que d'altres, en part per la vegetació que sovint les cobreix. La seva disposició és relativament dispersa, de fet, recorda a les diferents concentracions que hi ha als VF-001 i VF-002 preses individualment.

Totes les estructures tenen una forma lleugerament ovalada i estan construïdes mitjançant blocs i lloses de pissarra. En general una densa capa de molsa els cobreix, fet que en dificulta veure'n la seva composició. Com a mesura mitjana podem considerar la següent:

eix longitudinal: 3,9 m.

eix transversal: 3,4 m.

alçada (sobre el tram central de l'eix longitudinal): 0,7m.

Hem netejat la molsa que cobreix un dels túmuls (el que ha proporcionat les mesures anteriors i que reflecteix bé les dimensions modals). L'aixecament de la molsa ha permès veure que el túmul està delimitat en gran part (més del 70% de la circumferència -oval) per un anell exterior format per blocs de pissarra més grans que el reompliment que "conté". L'anell es pot resseguir per tot excepte en el tram superior del perímetre. El rebliment és en base una gran quantitat de pedres, relligades per molt poc matriu sedimentària l'origen de la qual és, sens dubte, tafonòmic.

No trobem material arqueològic.

Per les seves característiques, aquestes estructures recorden alguns dels fenòmens tumulars coneguts a l'eix pirinenc pel període comprès entre el Bronze final i la romanització. D'altra banda, presenten una morfologia anàloga als túmuls de VF-001 i VF-002, també a la zona de Virós.

Cronologia: si es confirma la interpretació aquí presentada, entre el Bronze final i la romanització.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-007

Autoria **Bàrbara, Adam, Judith, Oscar i Ermengol**

Data **20/08/02**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-008

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi roig, bedoll
Fauna actual salvatge	Fauna mediterrània de muntanya
Fauna actual domèstica	Ovicàprids, bòvids i èquids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☐ concentracions ☒ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☒ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☐ megàlites <i>acumulació de residus siderúrgics</i>	Tipus recintes i estructures associades ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàlites ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____
---	--	---

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-008

Descripció general

Definim el jaciment a partir de la troballa de dos elements diferenciats. Per una banda, hi ha la presència d'escòria de reducció directa de ferro per la superfície de la banda est del Pla de Buiro, cobrint un àrea molt extensa. L'absència de cabals d'aigua suficients o canalitzacions suggereix sistemes de fosa anteriors a la introducció de les fargues hidràuliques entre els s. XI i XIII d.C. En segon lloc, hem documentat les restes d'un recinte enrunat i totalment cobert de sediment, els murs del qual a dures penes s'intueixen en superfície a partir de la lleugera ondulació del terreny que generen.

El jaciment ocupa la part est i sud-est del Pla de Buiro. Con el seu nom indica, la zona és molt poc pendent i de orografia molt similar al de les Bordes de Virós, on hem localitzat el jaciment VF-006. Sisco, d'Ainet de Besant, ens ha parlat dels conreus que fa uns 40 anys hi havia i les feines del camp que s'organitzaven entorn de les bordes de Buiro. Consultat per les restes del recinte, ens ha dit que el "clot" visible en superfície hi ha sigut sempre i que no en sap l'origen. A l'extrem nord del pla, dominant la vall, hi ha l'ermita de Buiro.

Descripció detallada

Les restes d'escòria s'estenen per una superfície molt àmplia, d'uns 50 m. d'ample i més de 200 m. d'eix longitudinal (consultar els punts GPS nº 103 i 107 per a més precisió). La seva densitat és relativament baixa i uniforme a la zona de la plana més allunyada del vessant de la muntanya que baixa des del sud. Les petites catés que en un inici hi practiquem ens mostren que l'escòria de ferro en aquest àrea (la part més oest del pla de Buiro i més al nord de la seva dispersió) no es troba en posició primària. Seguint en direcció sud, ja on el pendent es fa una mica més inclinat i es comença a abandonar l'esplanada de les bordes, la densitat d'escòria creix substancialment sobretot a l'oest d'un petit corriol d'aigua. Al cap d'uns 40 m. pujant en direcció sud el pendent, la presència d'escòria s'atura bruscament. Aquest fet suggereix que l'acumulació primària i originària de la dispersió es localitza en aquesta zona però, de moment, ha estat impossible detectar-la amb precisió. A partir d'aquí, i pujant de cota, hi ha una notòria presència de blocs amb abundant mineral de ferro (hematites, sobretot) en brut.

Adjacent a l'oest de la zona de cota màxima amb escòria en superfície hem trobat una possible rasa reomplida per pedres i sediment (punt GPS nº 107). Les seves mesures són de 13,5 m. d'eix longitudinal i de 3,5 m. d'ample per terme mig. La fondària no es pot saber pel sediment. Algunes de les pedres del reblliment tenen abundant mineral de ferro. Podria tractar-se d'una rasa minera plena de runa, possiblement blocs d'escombrera de la pròpia mina. No obstant, en no distingir clarament el parament del forat, la interpretació resta encara totalment oberta.

Al nord-oest de les bordes, i a l'oest del tram inferior (en cota) de la llengua de dispersió d'escòria es localitza un recinte arquitectònic totalment enrunat. El nivell de colmatació del què queda de les estructures muràries és tal que aquestes no es distingeixen en absolut ni en planta ni cap dels seus paraments. La identificació s'ha produït en interpretar el relleu com a antròpic, especialment en referència al clot que insinua l'interior del recinte. Hem netejat un tram d'aproximadament un metre del què semblava ser un dels murs transversals. Sota la capa de sòl vegetal, de no més de 5 cm. de fondària, han aparegut les filades d'un mur de doble parament (cadascun d'una única filada) de pedres que semblen relligades amb una mica de terra amb un reompliment de pedres més petites i terra. La seva amplada en planta és de 68 cm. Discorre aproximadament en sentit Nord-Sud. No distingim el seu parament extern ni l'interior, ja que es troben ambdós coberts per sediment de terra i pedres.

Tot i que les bardisses en dificulten una visió total, el recinte sembla tenir una planta rectangular. Les seves dimensions són, a partir del què s'intueix en superfície, de 10,50 m. d'eix longitudinal i 7 m. d'eix transversal.

En planta aquests murs recorden els de l'estructura excavada al jaciment de Santa Eulària, a Sort, per sota dels nivells de necròpolis medieval. No obstant, caldrà afinar més la comparació. El que sí és clar és que sembla que no hi ha connexió en l'ús contemporani de les bordes properes i l'estructura vista. Ho apunta el fet que el recinte ha estat en part cobert per pedres procedents de la neteja dels camps i pel nivell d'emascament de murs i enderroc per l'herba i sediment orgànic. A l'hora, els murs es diferencien dels de les bordes del costat, que en trams també són de doble parament amb reompliment. Aquests darrers tenen restes d'un morter groguenc-blanquinós, que no observem en l'estructura arqueològica.

Com altres jaciments que remeten a activitats siderúrgiques, la seva localització està directament associada a les dues principals vetes de ferro que baixen de la carena del Pic de Màniga fins al fons de la vall i que foren intensament explotades en època moderna i contemporània (conjuntament amb personal docent i estudiants de l'Escola de Mines de la UPC hem documentat més de 140 mines recents).

Cronologia: alt-medieval o anterior, per a les restes d'activitat siderúrgica, que podria estar compresa entre els s. IV i VIII calDNE si coincideix amb les dates disponibles pel bosc de Virós (entre d'altres, els jaciments VF-009 i VF-012) i la vall de Farrera (FA-005). L'estructura arquitectònica podria ser de la mateixa època, tot i que no hi ha dades que permetin definir-ne la cronologia més enllà d'afirmar amb certesa que no és d'època contemporània.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaclment

VF-008

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-009

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi negre i avellaner
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment	Tipus recintes i estructures associades	Tipus megàlits
☐ material dispers en superfície ☐ necròpolis ☐ recinte aïllat ☒ rases mineres ☐ varis recintes exempts ☐ art rupestre ☐ varis recintes adosats ☒ altres _____ ☐ megàlits <i>acumulació de residus siderúrgics</i>	☐ defensa: fosat ☒ carboneres ☐ defensa: torre ☐ pous/cisternes ☐ defensa: mur ☐ aterraments ☐ església ☐ altres _____ ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☐ altres _____

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-009

Descripció general

Conforma aquest jaciment un dipòsit d'escòria de ferro en posició primària. L'extensió de l'acumulació és difícil de precisar ja que el sediment orgànic i fullaraca que la cobreix en dificulta la visió. Com en altres ocasions, l'escòria és producte de la reducció de mineral ferro pel mètode directe. Alguns fragments tenen emprems vegetals, possiblement del recobriment interior de les parets del forn. També s'han trobat fragments de terra cuita, presumiblement de paret de forn, encara que cap d'ells defineixi una estructura de cocció "in situ". La potència de la muntera supera els 50 cm. Pocs metres a l'est hi ha una possible fosa minera totalment colmatada per blocs de pedres, alguns amb notòries quantitats de mineral de ferro. A l'oest del dipòsit d'escòries de forma molt clara i a l'est de manera menys evident hi ha dos "reguers" que discorren perpendiculars a les corbes de nivell. Inicialment els havíem interpretat com a possibles rases. No obstant, seguint A. Pelachs és més probable que es tracti de vies d'extracció forestal. Per sobre, en direcció sud, hi ha una carbonera l'associació de la qual amb l'acumulació d'escòries resta insegura però provable.

L'amuntegament d'escòria es situa en una zona de pendent moderat en un vessant que, sense ser especialment abrupte, presenta un gradient considerable. Actualment l'àrea ha estat aclarida per una talla forestal. Aproximadament 150 m. per sota hi ha la pista que del Gall Fer puja cap a la Font de la Canaleta. La datació d'una mostra de carbó del dipòsit d'escòries ha proporcionat una data de 680 a 800 calDNE.

Descripció detallada

Identifiquem la concentració d'escòria a partir del material que trobem en superfície. Per sota de l'acumulació primària, la densitat és molt baixa. L'amuntegament en si és difícil de definir en planta degut a l'estat del terreny. No obstant, pot apreciar-se una petita elevació on hi fem dues petites cates de 20 x 20 cm.

Cata 1. L'hem obert en un punt on era evident una concentració d'escòria de ferro en superfície. l'objectiu ha estat en primer lloc confirmar que es tractava d'una concentració en posició primària i, a partir d'aquí, esbrinar-ne la dinàmica interna. Uns 7-10 cm. per sota de la superfície, el nombre de fragments d'escòria comença a ser molt abundant i les seves dimensions augmenten considerablement. A partir d'aquí, aquests continuen presents fins que aturem la cata a uns 60-62 cm. per sota la superfície del perfil sud. La matriu del sediment és molt fosca, orgànica i d'un tacte cendrós. A la meitat inferior de la cata comencen a aparèixer carbons, alguns de mesures considerables. També hi ha fragments molt petits de terra cuita. A la base de la cata hi ha lloses petites de pissarra en posició relativament planes i algunes d'elles oxidades. Recorda els possibles paviments de FA-006 i VF-006.

Guardem pe datar, d'aquesta cata: Carbó nº 1, recollit a 58 cm. de fondària del perfil sud; Carbó nº2: recollit a 61 cm. de fondària del perfil sud [veure al final d'aquesta descripció el resultat proporcionat per aquesta darrera].

Cata 2. L'hem oberta a 2 m. a l'oest de l'anterior, amb les mateixes finalitats. L'hem aturat a 30 cm. de fondària en observar que el sediment seguia la dinàmica de la Cata 1. Mostra que el dipòsit d'escòries continua en el punt on l'hem realitzat.

El que inicialment denominem "Rasa W" està format per tres trams de 13 x 2,2 m.; 16 x 3,8 m. i 16,6 x 1,8 m i fondàries d'entre 0,2 i 0,8 m. Discorren de sud a nord, baixant pel vessant i estan separat entre si per petites acumulacions de terra. Inicialment els expliquem com a possibles rases mineres i llurs escombres de sediment. Hem netejat el perfil intern d'una d'elles en dos trams de 20 cm. cadascun. El sediment és molt abundant i apareix roca mare descomposta que difícilment sembla definir la paret d'una rasa en un aflorament rocós. No obstant, hi ha mineral de ferro força pur (hematites). Actualment, seguint A. Pelachs, ens inclinem més cap a interpretar la rasa com un camí per baixar troncs de la muntanya, d'època contemporània segurament (s. XIX o primera meitat del XX).

Finalment, en línia recta a uns 70 m. de l'acumulació d'escòria de ferro hi ha un restes d'una carbonera de grans dimensions. La documentem perquè podria reproduir l'associació descrita al jaciment FA-006 i en nombrosos jaciments de producció de ferro d'època protohistòrica i fins a l'alta Edat Mitjana. La carbonera és visible en superfície com una "esplanada" lleugerament enfonsada respecte el relleu circumdant i amb un diàmetre d'uns 7 m. S'hi observen carbons i mineral de ferro. Hem fet una cata de 30 x 40 cm, fins a una fondària de 30 cm. De la cata s'han extret carbons d'una mesura gran i ben conservats. Als 25 cm. de fondària desapareixen els carbons i hi ha un canvi de sediment. El nou nivell, amb fragments angulars de pissarra i una matriu groguenca representa ja l'horitzó de la roca mare.

Com altres jaciments que remeten a activitats siderúrgiques, la seva localització està directament associada a les dues principals vetes de ferro que baixen de la carena del Pic de Màniga fins al fons de la vall i que foren intensament explotades en època moderna i contemporània (conjuntament amb personal docent i estudiants de l'Escola de Mines de la UPC hen documentat més de 140 mines recents).

Data radiocarbònica: 1265 +/- 20 B.P. (KIA-20467)

Data calendàrica: 680 - 800 cal D.N.E (calibrada mitjançant la cobra INTCAL 98)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-009

Autor/a **Quim, Halima, Ester, Mireia i Ermengol**

Data **01/09/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-010

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi negre, bedolls, avellaners, moisa
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	<input type="text"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica	Indústria lítica	Metalls	Material ossi (Homo)	Material ossi (fauna)
☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	☐ Dominant ☐ Frequent ☐ Escassa ☒ Absent	☒ Dominants ☐ Frequents ☐ Escassos ☐ Absents	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	☐ Dominant ☒ Absent ☐ Frequent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlits *acumulació de residus siderúrgics*

Tipus recintes i estructures associades

- necrópolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

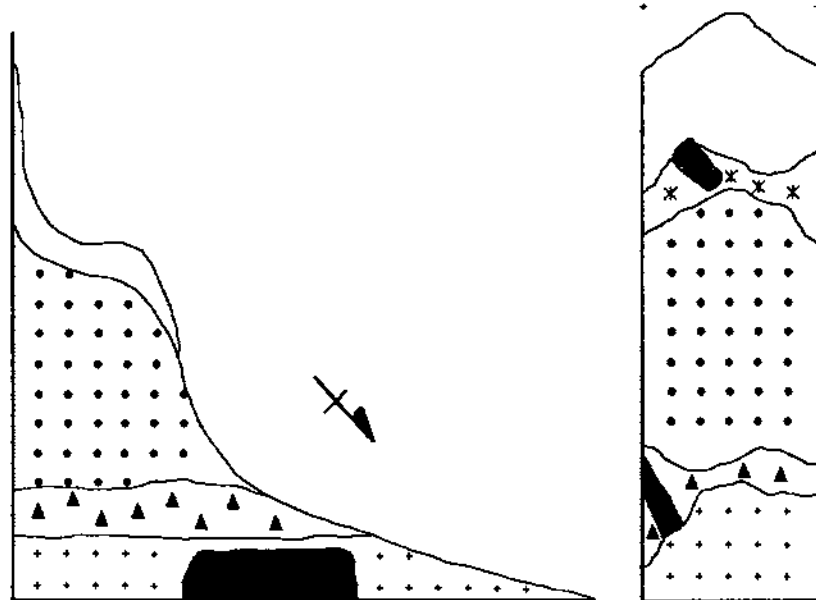
Tipus megàlits

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres_

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

Planta nº 4
VF-010 (Virós II)
CATA 1
02/09/02

- Sòl orgànic
 - Transició sòl org. a escòries + carbó
 - Terra negra amb escòries i carbó
 - Nivell sorrenc fosc, amb escòries
 - Argila rogenca / roca mare
 - Pissarres ferroginoses
- 20 cm.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-010

Descripció general

El jaciment consisteix en una concentració d'escòria "in situ", tallada per la pista forestal que puja des del refugi del Gall Fer, a sobre Ainet de Bessant, cap a sota el Coll de Màniga. La part de l'acumulació visible en el perfil té una longitud de 35 m. En la seva part central, una torrentera en trenca la continuïtat però pot veure's clarament que ambdós trams procedeixen d'una única acumulació. Per sobre del perfil, l'extensió del dipòsit d'escòries continua tal i com suggereix la presència de més fragments en superfície. Pel ferm de la pista també podem observar-se fragments d'escòria i taques de sediment negre procedents de l'acumulació. L'escòria de ferro prové d'un procés de reducció directa. Del perfil podem veure's caiguts trossos força grans de parets de forn, de terra cuita. Com en els casos anteriors, no hi ha cap curs d'aigua ni indici de canalització a la rodalia que permeti pensar en una farga emprant la força hidràulica. Això situaria la cronologia del jaciment anterior als s. XI-XIII.

La zona es força pendent. Es situa més o menys per sobre la vertical del jaciment VF-012 (que, de fet, està força a prop del VF-009) i per sota del VF-011. A pocs metres més a l'oest, quan la pista gira, en sentit ascendent, d'una direcció Est-Oest a una Oest-Est, hi ha un filó de ferro amb varies desenes de galeries i rases mineres associades.

Descripció detallada

El dipòsit d'escòries de reducció de ferro pel mètode directe que defineix el jaciment s'estén per 35 m. seguint la pista forestal. Per sobre del perfil obert per aquesta, l'abundant vegetació arbustiva i la potent capa d'humus dificulten apreciar-ne l'extensió. Com tot seguit es veurà, la seva potència sembla superar els 100 cm. en algun punt. D'altra banda, els perfils netejats suggereixen l'existència de varies deposicions, producte segurament de varies fornades a l'indret. Igualment, poden haver-se documentat restes estructurals a la part baixa del dipòsit de cendres i escòries, tot i que aquest punt resta pendent de confirmació. Del jaciment, s'ha documentat exhaustivament el perfil tallat per la carretera ja que en la seva part superior era difícilment visible sense efectuar petits refilements. En el tram occidental dels dos que es conformen hem efectuat dues neteges del perfil, d'Est a Oest Perfil 1 i Perfil 2.

Perfil 1. Amb un ample de 30 cm, i una fondària d'1 m., cobreix tota la potència del dipòsit d'escòries en aquest punt. En primer lloc, ha permès veure un estrat d'humus d'uns 20 cm. de potència que cobreix els nivells amb escòria. Per sota, i després d'una transició gradual d'uns 5-7 cm. (bàsicament per un increment gradual de la foscor de la matriu i la quantitat de carbó i fragments d'escòria) hi ha un paquet de terra molt negra amb molt carbó i fragments d'escòria. La seva potència és de fins a 50 cm. i el color de la matriu procedeix del seu fort contingut de carbó i cendra. Aquest nivell cobreix un paquet amb una matriu més sorrenca on també hi ha escòria i carbó. Finalment, aquest recolza sobre un nivell argilós rogenc, pertanyent a la descomposició de la roca mare.

Perfil 2. Aquí la neteja del perfil cobreix un ample d'1 m. i, en el seu punt més fons, arriba a 1,3 m. per sota la superfície. La seqüència és similar a l'anterior però amb petites variants. En primer lloc hi ha la capa de sediment húmnic, que reomplena la superfície irregular del sediment d'origen antròpic subjacent i arriba a una potència de 40 cm. Per sota hi ha una capa de terra molt negra, cendrosa al tacte, amb molts fragments de carbó i escòries de ferro de petites dimensions. A uns 70 cm. de la superfície hi ha un paquet diferenciat de l'anterior per la gran quantitat de fragments grans d'escòria de ferro i d'una potència de 15 a 20 cm. Ja per sota, el perfil netejat es va fent més estret. No obstant, pot veure's que aquest estrat recolza sobre el que sembla una successió de quatre paviments de lloses de pissarra no gaire grans, més o menys planes i, a sota, quatre nivells d'escòries i carbons relativament grans. Hi ha també, associades a les lloses, petits fragments de terra cuita, com de paret de forn. Aquests possibles paviments recorden els vistos a jaciments com FA-006, VF-009 i VF-006. La separació entre ells varia de 7 a 15 cm. De sota del primer dels paviments es recull el Carbó 1 (fondària 0,85 m.) per a datar. No arribem, en aquesta ocasió, al sediment natural. Prop d'aquesta neteja, recollim un fragment de possible paret de forn (terra amb graves cuita, especialment per una cara on és rogenc) caiguda recentment, sens dubte, durant l'erosió del tall.

Com altres jaciments que remeten a activitats siderúrgiques, la seva localització està directament associada a les dues principals vetes de ferro que baixen de la carena del Pic de Màniga fins al fons de la vall i que foren intensament explotades en època moderna i contemporània (conjuntament amb personal docent i estudiants de l'Escola de Mines de la UPC hen documentat més de 140 mines recents).

Cronologia: alt-medieval o anterior. Podria estar compresa entre els s. IV i VIII calDNE si coincideix amb les dates disponibles pel bosc de Virós (entre d'altres, els jaciments VF-009 i VF-012) i la vall de Farrera (FA-005).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-010

Autoria Ermengol

Data 02/09/02

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-011

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Meners II

Localitat Ainet de Bessant

Municipi Alins-Vallferrera

Comarca Pallars Sobirà

Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000		Cota superior	2093	punts gps	02-133	Latitud	4708465
Núm. mapa 1:25000	182-IV	Cota inferior	2092		02-134	Longitud	31363327
Núm. fotos aèries							

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

Data de descobriment

- accidental
- informant
- mostreig dirigit
- transectes

02-09-02

Nom informant

Tractament rebut

Documentació, fotografia, registre, realització d'una petita cates i recollida de material en superfície i de les cates.

Estat conservació

Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	3	23
	02-2	3	24
	02-2	3	25
càmera/ carret/foto			
			
			
			
			
			
			
			
			
			
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

Relleu intern

- plana
- altiplà
- muntanya suau
- muntanya abrupta

- fons de vall carena
- zona baixa de vessant cim
- zona alta de vessant
- messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 750

Climatologia

Subalpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare

- calcària sedimentària
- granítica conglomerat
- pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Font de la Canaleta

Distància (en m.) 750

Una altra font d'aigua Barranc del Buscallado

Distància (en m.) 1000

Distància font permanent (en m.) 1000

Conca riu Noguera de Vallferrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. Jaciment VF-011

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	Pi negre, avet
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	<input type="text"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☐ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa <hr/> ☐ articulat ☐ desarticulat
---	--	--	--	--

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

☐ material dispers en superfície	☐ necròpolis
☐ recinte aïllat	☐ rases mineres
☐ varis recintes exempts	☐ art rupestre
☐ varis recintes adosats	
☒ altres	
☐ megàlith	☐ acumulació de residus siderúrgics

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat	☒ carboneres
☐ defensa: torre	☐ pous/cisternes
☐ defensa: mur	☐ aterassaments
☐ església	☐ altres _____
☐ carrers	
☐ estructures de combustió	

Tipus megàliths

☐ dolmen
☐ menhir
☐ túmul
☐ altres

Localització cova bauma/abruc aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-011

Descripció general

Definim aquest jaciment a partir de dues fosses visibles en superfície, una més gran de forma rectangular i una més petita circular. Ambdues, i de manera més remarcable la primera, estan envoltades per amuntegaments sobre-elevats de sediment, que aparentment sembla que podria tractar-se del material buidat dels respectius forats. Tant les fosses com els monticles presenten abundants fragments d'escòria de ferro visibles en superfície, fet que il·lustra que no es tracta d'una antiga carbonera (que en ocasions presenten una fisonomia similar). L'escòria mostra un procés de reducció directa, amb alguna empremta, en negatiu, de vegetals. Com en les altres ocasions a la zona, no hi ha cap curs d'aigua important ni canalització, fet que apunta a procediments de reducció previs al sistema de la farga. També com en altres ocasions, hi ha escòria en superfície més enllà de les acumulacions en posició primària, fruit del seu arrossegament pel pendent.

El jaciment es situa en una zona pendent, dins d'un bosc humit i obac de pi negre i avet. Tot i això, no es troba en una zona abrupta, com és el vessant poc per sobre i per sota d'aquest indret. Actualment, uns 50 m. per sota dels munts d'escòries hi passa una pista forestal. Un aspecte a destacar és que el jaciment es troba bastant a prop de la vertical del coll de Màniga, lleugerament desplaçat a l'est d'un dels principals filons de la zona. Tot i això, sembla estar sobre la vertical del jaciment VF-012, de característiques similars. A les rodalies del jaciment hi ha un mínim de 4 carboneres amb llurs forats associats.

Descripció detallada

Les dues rases o depressions en el terreny amb llurs respectius anells de sediment al voltant es situen a la cota més alta de la zona de dispersió d'escòria de ferro en superfície. Per sota, el material és producte de l'arrossegament. La fosa o depressió més gran presenta una forma més o menys rectangular i mesura uns 15 m. de llarg per 7,8 m. d'ample. La seva disposició segueix les corbes de nivell. En el seu interior hi ha una acumulació de blocs de pedra, alguns d'ells amb mineral de ferro en brut, que separen l'espai intern en dos trams de 5,6 m. i 7,4 m. d'eix longitudinal, respectivament. La funcionalitat d'aquesta concentració és desconeguda. A partir de la meitat inferior dels dos costats transversals i cobrint tot el longitudinal situat a una cota inferior, hi ha una acumulació sobre-elevada de sediment d'1-2 m. d'ample en planta.

La segona fosa té una forma irregular, tendint a circular. Els seus diàmetres oscil·len entre 4, 5 i 5,3 m., tot i que és difícil precisar-los per la fullaraca i humus que la cobreix. A l'igual que en cas anterior, pel tram situat a una cota inferior del vessant l'envolta un "anell" de terra que abasta més de la meitat del perímetre del forat i un ample d'entre 1 i 2 m. Com l'altra, tant a l'interior com en aquesta acumulació artificial de sediment són visibles fragments d'escòria de ferro per reducció directa.

Practiquem una cata d'uns 20 x 20 cm. a l'extrem nord-est de l'interior de la fosa rectangular, que descrivim tot seguit:

Cata 1. En primer lloc apareix un nivell de sòl orgànic, amb molt humus que presenta una potència de fins a 11 cm. En ell els fragments d'escòria de ferro són relativament pocs i, en tot cas, de petites dimensions. Per sota, apareix un sediment que progressivament és tornant molt més negre i de textura molt més cendrosa. Aquí la densitat i dimensions dels fragments d'escòria de la reducció del ferro és molt més gran. També hi ha un elevat nombre de carbons, alguns fragments de terra cremada, que podrien ser restes de parets de forn i alguns fragments de mineral de ferro. A partir dels 20 cm. de fondària comencen a aparèixer petites lloses de pissarra en posició relativament horitzontal. En associació hi ha carbons. Degut a la reduïda extensió de la cata, no esbrinem si es tracta d'un paviment relativament continu, com si sembla ser el cas de FA-006, VF-006 i VF-010. A 26-28 cm. de fondària aturem l'excavació. Recollim un parell de carbons per datar: Carbó 1, a 16 cm. per sota la superfície; Carbó 2, a 26 cm. per sota la superfície.

Per altra banda, hem netejat una mica el forat deixat per les arrels d'un pi negre caigut en el sediment de l'anell de la fosa gran. El sediment està molt alterat per l'acció tafonòmica de l'arbre. No obstant, s'intueix que la matriu del paquet constituït del dipòsit reuneix les mateixes característiques que la del nivell negre amb carbons i escòria del fons de la fosa. Sembla talment com si aquest amuntegament provingués del buidat de residus de la depressió, àrea on potser s'efectuaven les tasques de fosa i transformació del ferro. No hem detectat, però, ni restes de parets de tancament in situ ni de canelons de ventilació, esperables en un baix forn (fet altrament lògic donada l'escassa extensió i fondària de la cata així com la seva situació a l'interior i no en un costat de la fosa).

Tot i que no es disposen dades sobre la seva cronologia (i per tant podrien remetre a un palimpsest) l'associació de les carboneres amb àrees de reducció de ferro reproduïx el patró trobat a diferents "ateliers ferriers" documentats a França amb cronologies que de la Prehistòria final fins a època merovingia.

Cronologia: alt-medieval o anterior. Podria estar compresa entre els s. IV i VIII calDNE si coincideix amb les dates disponibles pel bosc de Virós (entre d'altres, els jaciments VF-009 i VF-012) i la vall de Farrera (FA-005).

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **VF-011**

Autor/a **Ermengol, Ana, Pep**

Data **02/09/02**

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-012

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat
Vegetació natural actual	Pi roig, bedoll i faig.
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina
Fauna actual domèstica	Bòvids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☒ Abundant ☐ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulat ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàlith *acumulació de residus siderúrgics*

Tipus recintes i estructures associades

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre
- defensa: fosat
- defensa: torre
- defensa: mur
- església
- carrers
- estructures de combustió
- carboneres
- pous/cisternes
- aterraments
- altres _____

Tipus megàliths

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres_

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-012

Descripció general

Definim el jaciment a partir d'un monticle de terra amb escòries de ferro produïdes per un procés de reducció directa. L'acumulació ha estat tallada per una pista forestal que n'ha deixat exposada la seva secció interna. Per sota del tall són visibles alguns materials rodats. Per la part superior del perfil, el paquet sedimentari que conté les escòries continua, fet que permet pensar que provablement entorn de la meitat del dipòsit inicial pot haver quedat al marge de l'impacte. Tot i l'existència propera d'una font, el seu cabal actual és totalment insuficient per defensar l'existència d'una farga hidràulica com a responsable d'aquestes restes. Tampoc és visible cap resta de canalització. Per altra banda, per sobre del monticle d'escòries en direcció Sud/Sud-est hi ha restes de dues galeries mineres amb llurs respectives escombreres. El mineral extret és ferro, concretament hematites. La disposició de les mines és lineal, seguint el filó de ferro que s'enfila verticalment pel vessant fins a la carena oest del pic de Màniga.

La zona on es situa l'acumulació d'escòria presenta un pendent moderat, tot i que el seu micro-relleu ha estat considerablement alterat per pistes i camins. No obstant, on hi ha les galeries mineres antigues, just per sobre, el pendent es fa més accentuat. La pista que talla el dipòsit d'escòries actualment és un camí secundari que comença en una corba de la pista principal, just on hi ha l'aforament d'aigua conegut com a Font de la Canaleta i discorre en direcció oest/sud-oest. El monticle es troba a l'esquerra, a no més de 20 m. de l'inici del camí.

El jaciment ha estat datat en els s. IC-IV ane.

Descripció detallada

L'acumulació d'escòries del procés de reducció del ferro que dona peu al jaciment presenta unes dimensions considerables. Resseguint el tall del camí, s'identifica al llarg d'una longitud de 42 m. No obstant, per sobre del perfil la dispersió de restes d'escòria continua ben bé uns 8 m. més en direcció Est/Sud-est. Per altra banda, sobre la perpendicular al perfil i guanyant alçada de forma progressiva, hi ha bastants fragments d'escòria en superfície, fins a una distància de ben bé 18 m. Tot i que aquestes dades són limitades a l'hora de poder definir amb precisió la seva extensió, permeten inferir que l'acumulació cobreix una superfície considerable (més si tenim present que la dispersió cap a l'interior de fragments d'escòria es produeix sobre un terrenys ascendent i que, per tant, difícilment poc explicar-se pel seu arrossegament). Assumint que el tall del camí s'ha produït més o menys seguint l'eix longitudinal, el monticle originari hauria pogut estendre's per més de 1.100 m².

La poca disponibilitat de temps ens ha impedit realitzar una neteja molt acurada del tall del camí. No obstant, una primera revisió ens permet definir una seqüència estratigràfica similar als trets generals dels jaciments anteriors revisats (cf. VF-011, VF-010, VF-006, FA-006). Per sota d'un nivell orgànic superior, de color marró fosc, molt hùmic i no més de 8 cm. de potència, hi ha un gran paquet de color negre amb sediment cendrós al tacte. En aquest estrat és on hi ha una gran densitat de restes d'escòria de ferro (com en els altres casos, resultat de la reducció primària), de carbons vegetals i alguns fragments de terra cuita (parets dels forns?). D'una fondària de 50 cm. de la part superior del perfil extreiem un fragment de carbó per a possibles datacions. Acabem aquesta neteja somera a uns 60 cm. de profunditat, on apareix el sediment argilós sobre el que reposa aquest dipòsit.

Les dues mines properes segueixen la tipologia d'una bona part de les trobades en aquesta zona. Presumiblement cronològicament estan vinculades a les fargues i, en teoria, haurien de ser més recents que les restes d'activitat metal·lúrgica esmentades. No obstant, la seva presència indica la proximitat del filó de mineral de ferro que presumiblement va ser emprat per la producció de ferro alt-medieval o anterior que aquest jaciment testimonia.

Cronologia: tardo-romana (s. IV-V d.C) a partir de la datació absoluta publicada per

DAVASSE, B. (2000). *Forêts charbonnières et paysans dans les Pyrénées de l'est du moyen âge à nos jours. Une approche géographique de l'histoire de l'environnement*. Toulouse, GEODE

Aquesta data és congruent amb la sèrie disponible pel costat est del Noguera Pallaresa, i relativament contemporània amb la obtinguda a FA-005.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-012

Autoria **Ana, Pep, Ermengol**

Data **05/09/02**

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-013

LOCALITZACIÓ

Nom jaciment Pic de Màniga

Localitat Ainet de Bessant

Municipi Alins-Vailferrera

Comarca Pallars Sobirà

Propietari/a Comunal

Núm. mapa 1:10000 	Cota superior 2514	punts gps 02-180	Latitud 4707325
Núm. mapa 1:25000 182-IV	Cota inferior 2490	02-181	Longitud 31362751
Núm. fotos aèries 		02-182	
		02-183	

CATALOGACIÓ I REGISTRE

Descobriments

accidental
 informant
 mostreig dirigit
 transectes

Data de descobriment 08-09-02

Nom informant

Tractament rebut Documentació, fotografia i registre.

Estat conservació Bó Regular Dolent

Nº fotografies	02-2	5	12
càmera/ carretll foto	02-2	5	13
	02-2	5	14
	02-2	5	15
	02-2	5	16
	02-2	5	17
	02-2	5	18
	02-2	5	23
	02-2	5	24
	02-2	5	25
	02-2	5	26
	02-2	5	27
	02-2	5	28
	02-1	5	23
	02-1	5	24
	02-1	5	25
	02-1	5	26
Nº plantes			

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (I)

Macro-relleu

plana
 altiplà
 muntanya suau
 muntanya abrupta

Relleu intern

fons de vall carena
 zona baixa de vessant cim
 zona alta de vessant
 messeta

Orientació Solana Obaga

Distància a port de muntanya / coll (en m.) 121

Climatologia

Alpina.

Potència sol 0 0.1 a 5 5.1 a 10 >10

Tipus roca mare calcària sedimentària
 granítica conglomerat
 pissarra altres

Estrats al·luvials presència absència

Font d'aigua més propera Barranc del Bosc Distància (en m.) 300

Una altra font d'aigua Torrent del Coll de Màniga Distància (en m.) 1200

Distància font permanent (en m.) 300 Conca riu Noguera de Vailferrera

Visibilitat N-W molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat W-S molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat S-E molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

Visibilitat E-N molt bona (>10Km) bona (5>10Km) mitja (1>5Km) dolenta (0>1Km)

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-013

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	<input type="text"/>
Vegetació natural actual	<input type="text" value="Prat d'alta muntanya i tundra"/>
Fauna actual salvatge	<input type="text" value="Fauna alpina"/>
Fauna actual domèstica	<input type="text" value="Ovicàprids i bòvids"/>

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☐ Escàs ☒ Absent	Disposició ☐ concentracions ☐ dispers
--	---

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☐ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☒ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment ☐ material dispers en superfície ☐ recinte aïllat ☐ varis recintes exempts ☐ varis recintes adosats ☐ altres ☒ megàliti	Tipus recintes i estructures associades ☐ necròpolis ☐ rases mineres ☐ art rupestre ☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió ☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☐ aterraments ☐ altres _____	Tipus megàlits ☐ dolmen ☐ menhir ☐ túmul ☒ altres - cròmlechcs
---	--	--

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ

Núm. jaciment VF-013

Descripció general

Un seguit d'estructures d'origen diferent conflueixen en poc espai dalt i els voltants adjacents al pic de Màniga, entorn els 2.540 m. d'altitud. Les més remarcables de cara al present projecte de recerca són una sèrie d'anells de pedres de forma circular en planta i que defineixen, en el seu interior, una espai pràcticament buit. Aquestes estructures remetent de forma molt clara als cromlechs presents a altres indrets dels Pirineus (propers, i a una cota també força alta, al Pla de Beret, a Montgamí i al Coll de Salau). Els cercles de pedres es disposen en dos conjunts diferenciats. El primer està situat just al Nord del Pic, a penes 1 o 2 m. per sota (en desnivell) del punt més alt. Està format pels dos cercles més clars amb diàmetres longitudinals i transversals de longituds similars, entorn els 6 m. Hi ha un tercer cercle una mica més petit i alterat i, finalment, un possible quart cromlech. Adjacent a un dels cromlechs hi ha un recinte de planta reticular definit per un sòcol de pissarra escairada. No observem suficient enderroc que faci pensar que originalment els murs s'haguessin alçat mol més. La seva aparença, però, és antiga i clarament diferenciada de construccions i refugis sens dubte més recents.

Baixant per l'àmplia carena Est del pic, cap el coll homònim, es localitza un segon conjunt de cercles de pedra. A diferència de l'altre, aquest s'assenta obre un terreny molt més inestable de blocs de pissarra encara que, en no haver-hi a penes gradient, aquesta no llisquí amb les dinàmiques pròpies d'una tartera. En aquesta ocasió les estructures de planta tendent a circular són entre tres i quatre. El seu estat de conservació és molt més dolent. En alguns casos, els sòcols de pedra que les defineixen s'alcen fins a 20 cm. Tot i que el seu aspecte no és exactament el mateix que el de les anteriors, la seva planta circular junt amb el seu diàmetre d'entorn uns 5,5 m. de mitjana fa difícil pensar que pugui tractar-se d'antics refugis similars als que encara es poden veure en zones d'alta muntanya. En tot cas, no hi ha enderroc suficient que permeti pensar en l'existència d'un alçat completament de pedra.

En tercer lloc, completen el jaciment al menys tres conjunts arquitectònics diferenciats. Dos d'ells es localitzen al l'est del pic, just abans de la baixada forta cap el coll i a una cota superior als 2.500 m. El tercer es situa just a l'oest, a prop de cim i en una espècie de vall resguardada abans de que la carena s'estrenyi donant pas a una cresta bastant aèria. Tots tres conjunts estan formats per entre 2 i quatre recintes de planta rectangular adossats. En tots els casos els murs són de paret seca amb alçats que poden arribar a 70 cm. podria tractar-se d'estructures associades a la galeria minera present a la cresta a l'oest del pic, a uns 300 m. de distància per un terreny descompost i difícil. ~~Potser algunes són, per contra, refugis ramaders. En tot cas, són indicadors del grau de freqüentació de l'espai en el passat i del malimnest~~

Descripció detallada

Aquest jaciment es localitza al cim del pic de Màniga i al llarg de la carena a l'Est i Oest del punt més alt. Les diferents estructures que el conformen es disposen o al voltant de la divisòria d'aigües o al Nord de la mateixa, on el vessant presenta un gradient molt inferior que el de la solana. El jaciment es defineix principalment a partir de dos conjunts de cercles de pedres o cromlechs que li atorguen un marcat interès com a punt d'activitat prehistòrica o protohistòrica. Adicionalment existeixen a l'indret dos conjunts de recintes d'habitació situats en zones clarament més arrecerades que els cercles de pedra.

Cromlechs.

Els cercles de pedra o cromlechs identificats es disposen formant dos conjunts clarament identificats (primer/superior i segon/inferior). Aquests dos conjunts estan situats al vessant Nord del cim, molt a prop del punt més alt de la muntanya, en punts ventosos i exposats directament a la tramuntana. La seva localització il·lustra clarament que en la decisió de la ubicació dels cromlechs no es va prioritzar l'habitabilitat de l'indret, com si s'observa, en canvi, en els recintes d'habitació identificats. A grans trets aquestes estructures consisteixen en cercles de pedres més o menys definits i d'una o unes poques fileres d'alçat. La seva aparença descarta la possibilitat de que es pugui tractar de basaments de murs. D'altra banda, es diferencien dels túmuls dels jaciments propers de VF-001, VF-002 i VF-007 perquè en cap cas aquest anell conté un farciment interior. Al contrari, els cromlechs tanquen espais interiors buits o amb uns pocs blocs aïllats de pissarra. Per les seves característiques aquestes estructures s'assemblen molt als "túmuls" del Pla de Beret a la Val d'Aran i de la zona del Turó de la Capsera al Pallars Jussà.

Seguidament presentem una descripció detallada dels dos conjunts localitzats.

Conjunt 1/superior (punt GPS n° 02-181).

Es localitza a l'inici del vessant Nord del Pic, pocs metres per sota del punt de la cota màxima (i on hi ha una fita geodèsica), en una zona on encara no ha començat la tartera. És el millor conservat, ja que conté els dos cercles més evidents i definits de tot el jaciment. En total consta de quatre cercles de pedres i una estructura de planta reticular. Els dos cromlechs més evidents es disposen a la part més elevada del conjunt. A una cota similar. Tots dos presenten unes dimensions molt similars en planta (6,0 x 6,0 m. i 6,1 x 5,8 m. respectivament). El primer d'ells, situat més a l'Oest, presenta una bona part del cercle, entorn uns 180°, com una successió de blocs grans de pissarra. La segona part de l'arc consisteix en un alineament de pedres més petites posades una a sobre l'altre sense massa ordre, no alçant-se més de 15-20 cm. En tots dos casos l'amplada de l'anell ronda els 80 cm. El segon cercle es situa a 7,6 m. de l'anterior i la seva morfologia és similar al tram del primer que està construït a base de blocs de pissarra més petits. Val a dir que, a ambdós casos, les característiques d'aquests blocs poden haver estat alterats pels fenòmens de gelivacció, com també a les altres estructures del jaciment. Aparentment a l'interior cap dels dos cercles de pedra hi ha altres estructures visibles, més enllà d'alguns blocs de pissarra. Val a dir, però, que no s'ha aixecat la vegetació existent.

A poca distància d'aquest segon cercle n'hi ha dos més (veure planta). Les seves dimensions són més reduïdes (4,2 x 4,7 m. i 4,5/5 x 4 m.) i la seva conservació més deficiente. Val a dir que aquí el pendent és més marcat i el terreny menys estable. Les característiques constructives del segon cromlech i part del primer. Completa el conjunt una estructura de planta reticular, de planta més o menys rectangular d'uns 8 x 4,3/5 m., que conté tres recintes diferenciats adossats. El sistema constructiu d'aquesta estructura és anàloga al de la majoria dels cromlechs. Els seus respectius espais interiors estan buits d'enderroc, que tampoc és present per l'exterior, fet que fa descartar la possibilitat de que hi poguessin haver hagut murs de major entitat. Finalment, d'aquesta estructura surt una petita alineació de pedres que discorre en direcció el segon cromlech, amb el que sembla estar associada.

Conjunt 2/inferior (punt GPS n° 02-182).

Aquesta segona agrupació de cercles de pedra es localitza també en el vessant Nord de la serra de Màniga, uns 30 m. per sota del punt més alt. Aquí el terreny és més inestable que al propi cim, en tractar-se d'una zona de tartera de blocs de pissarra. Els com a mínim 4 cercles de pedra es disposen en aquest context, fet que pot explicar el seu pitjor estat de conservació i la major irregularitat de les seves formes, que no sempre són completament circulars o tanquen totalment la circumferència/oval. El cercle aparentment millor conservat es localitza a l'extrem Nord-est d'aquest conjunt, i mesura 5,5 x 5,3 m. Una part del parament exterior del cercle del seu quadrant NW sembla

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment **VF-013**

haver-se esllavissat pel vessant. Les dimensions dels tres cercles restants ronden també sempre els 5 m. de diàmetre, tot i que en alguns casos la seva forma és més irregular i és més difícil definir-ne amb precisió els paraments. El sistema constructiu aquí és similar al dels cercles dels conjunts anteriors, encara que en alguns trams dona la impressió que els cercles adquireixin un alçat i de vegades una amplada lleugerament superior. No obstant, tant la irregularitat en les plantes com en els paraments fàcilment pot deure's al moviment de la tartera que, tot i estar en una zona poc inclinada, no deixa de ser un terreny més inestable. També aquí l'interior dels cercles està buit, encara que en aquest cas la seva base són les pedres de tartera.

Recintes d'habitació.

En total hem localitzat les restes de tres edificacions, dos d'elles situades a la carena a l'Est del pic i una tercera a l'Oest. En tots tres casos la localització dels edificis es realitza en punts enfonsats respecte el terreny adjacent, a resguard del vent. Aquest fet contrasta amb la posició dels crómlechs i és congruent amb la recerca d'espais d'hàbitat. Tots els edificis són rectangulars o en forma d'L i estan fets per parets seques de pissarra que mantenen alçats de més de 60 cm. i amplades de 50-60 cm. Les dimensions dels edificis 1 i 2 poden observar-se en el croquis adjunt. D'altra banda, en tots els casos s'observa enderroc que indica que els murs presentaven alçats majors i fa aquests edificis similars a d'altres de cronologia no molt antiga documentats a la vall. Molt probablement aquestes construccions estiguin vinculades a l'explotació minera del s. XIX documentada en un tram de cresta abrupta una mica a l'Oest (punt GPS nº 02-179).

Cronologia: Bronze final al canvi d'era pels crómlechs, s. XIX pels recintes d'habitació.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-014

L'ASSENTAMENT I EL MEDI (II)

Vegetació antropogènica actual	Bosc esclarissat i prats de pastura
Vegetació natural actual	Pi negre i neret
Fauna actual salvatge	Fauna subalpina i alpina
Fauna actual domèstica	Ovicàprids

MATERIAL ARQUEOLÒGIC: Objectes mobles

Densitat material ☐ Abundant ☒ Escàs ☐ Absent	Disposició ☒ concentracions ☐ dispers
--	--

Ceràmica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Indústria lítica ☐ Dominant ☐ Freqüent ☐ Escassa ☒ Absent	Metalls ☒ Dominants ☐ Freqüents ☐ Escassos ☐ Absents	Material ossi (Homo) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat	Material ossi (fauna) ☐ Dominant ☒ Absent ☐ Freqüent ☐ Escassa ☐ articulad ☐ desarticulat
---	---	--	--	---

Descripció del jaciment: estructures immobles

Tipus de jaciment

- material dispers en superfície
- recinte aïllat
- varis recintes exempts
- varis recintes adosats
- altres
- megàliti

- necròpolis
- rases mineres
- art rupestre

Tipus recintes i estructures associades

☐ defensa: fosat ☐ defensa: torre ☐ defensa: mur ☐ església ☐ carrers ☐ estructures de combustió	☐ carboneres ☐ pous/cisternes ☒ aterraments ☐ altres _____

Tipus megàliti

- dolmen
- menhir
- túmul
- altres

Localització cova bauma/abric aire lliure

Croquis

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment VF-014

Descripció general

El jaciment es localitza dispers al llarg d'un tram de quasi 1 Km. de carena a la zona coneguda com a Serra de Tudela i està format per 15 recintes d'habitació i un possible orri. Les estructures estan disperses i temptativament hem definit tres conjunts o aglomeracions (1,2,3, en sentit Nord-Sud) tot i que la separació entre cadascuna d'elles pot ser d'entre 10 i 20 m. La planta de totes aquestes estructures és rectangular amb mesures relativament uniformes entorn els 5-4 m. x 4-3 m. Hi ha algun recinte més petit, de 2x2 m. aproximadament. En tots els casos els murs són de paret seca de carreus de pissarra. L'enderroc que cobreix els recintes és també considerable. Més al sud, a uns 500 m. del conjunt tres hi ha un recinte aïllat que contrasta, per les seves característiques, amb la resta. Les seves mesures són 11 m. x 3,8 m. Els murs visibles són de paret seca però no evidencien un volum d'enderroc tant gran com en les altres construccions. És possible que el recinte no hagués estat cobert, ja que no s'intueixen restes de cap llosat. Per la seva morfologia, podria tractar-se d'un orri.

El jaciment es situa en un tram on la carena es suavitza i es fa bastant ample, entorn els 2250 m. A l'actualitat, a l'indret hi ha pastures de muntanya que alternen amb boscos de pi negre. Pel Coll de Tudela en el passat hi creuava un camí que ara ha estat aprofitat per definir el Gr-11. Tant la posició com les característiques de les cases fan pensar que es tracta d'un assentament ramader d'estiu. Tot i que la majoria d'estructures es troben al terme de Vallferrera, algunes podrien situar-se a l'altra banda de la divisòria municipal, ja dins de Ribera de Cardós.

Descripció detallada

El jaciment cobreix un tram extens de carena. Al llarg de tres petits turons de la carena hi ha un seguit de recintes d'habitació que enumerem de l'1 al 3 (corresponent cadascun a un turó). Les edificacions es troben sobretot, encara que no exclusivament, cap a l'Est de la divisòria d'aquesta carena que, en termes generals, discorre Nord-Sud. L'alçada de l'indret junt amb el fet que les estructures no estiguin excessivament resguardades dels vents del Nord fa pensar que pugui tractar-se de restes d'un assentament estival. A l'extrem Sud del jaciment es localitza un edifici de morfologia ben diferent, que podria correspondre a un antic orri. Detallem la informació per conjunts.

Conjunt 1 (punt GPS 02-186).

Consisteix en les restes de 3 recintes d'habitació que estan situats al Sud-est del turó més al Nord del jaciment. Tots tres presenten una planta rectangular, d'uns 4,3 x 2,9 m. (terme mig) i una construcció a base de murs de 45-50 cm. d'ample de paret seca. Una petita cata (cata nº1) a l'interior d'un d'ells ens ha permès recollir carbó a sota 18 cm. de sòl orgànic i just per sobre la roca mare. No hem trobat traces ni de solera ni de sostre caigut de lloses.

Conjunt 2 (punt GPS 02-187).

Conformat per cinc recintes d'habitació i una carbonera amb mur. Les edificacions estan disposades als vessants Nord, Est i Sud del turó. Tots els recintes tenen una planta rectangular. El més gran d'ells mesura 5 x 4,6 m. En ell hi fem una petita cata (cata nº2)
Cata nº2: de 30x20 cm. i 35 cm. de fondària. Identifiquem 4 nivells: un primer orgànic, un segon de terra amb carbons dispersos al fons, un tercer a 30 cm. de fondària definit per un sediment negre i amb carbó que descansa sobre el quart nivell, un paquet de terra beige i pissarres compacte. En la base del tercer nivell han aparegut dues peces de ferro de 2 i 4 cm de longitud. A la cata no trobem traces de lloses de sostre.

Conjunt 3 (punt GPS 02-188).

Està conformat per set recintes d'habitació de planta rectangular i dimensions similars (d'entre 4 x 3,4 m. i 4 x 2,6 m.). Les edificacions es localitzen fonamentalment als vessants Est i Nord-est del turó. Els murs són de paret seca d'una única filada de lloses de pissarra, amb amplades d'entre 45 i 50 cm. Destaquen un edifici conformat per dos recintes adossats i un altre on s'observa un tram de sostre fet per una única llosa de grans dimensions. Algunes de les construccions contenen arbres vells en el seu interior. No es recull material arqueològic.

Orri / edifici rectangular gran (punt GPS 02-189).

Consisteix en una construcció de planta rectangular que mesura 11 x 3,8 m i està orientada en direcció SE-NW. Té traces de murs pels seus quatre costats, coberts en gran part per sediment, vegetació i un enderroc poc potent. Els murs són de paret seca a base de grans lloses de pissarra i no presenten alçats superiors als 40 cm. L'interior del recinte sembla buit d'enderroc. La funcionalitat és desconeguda, tot i que podria ser un orri.

Cronologia: indefinida. Provablement anterior al s. XIX donada l'absència de sostres de llosa.

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA:
PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA
MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ**

Núm. jaciment

VF-014

Autoria Albert, Halima, Ana, Jordi, Quim, Ermengol

Data 11/09/02

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-1	4721177	341719	+/-5 m.		Dos possibles murs amb enderroc	16-07-01	10:50	Debora, Adam, Ana
01-2	4721189	341906	+/-5 m.		Acumulació de blocs amb una base de pedres petites	16-07-01	11:45	Debora, Adam, Ana
01-3	4721118	342019	+/-7 m.	AA-002	Recinte SE i GPS Adam	16-07-01		Adam, Ermen
01-4	4721118	342022	4	AA-002	El mateix punt que el 3, però amb el GPS Magallan.	16-07-01		Adam, Ermen
01-5	4721017	340348	+/-4 m.	AA-003	GPS Adam	17-07-01	11:15	Vanessa, Enric
01-6	4721018	340348	6	AA-003	GPS Magallan	17-07-01	11:15	Vanessa, Enric
01-7	4720592	340369		AA-004	Pedra "granada", GPS Adam	17-07-01	12:45	Debora, Adam, Ana
01-8	4720584	340482	4	AA-004	Concentració blocs de granit a la zona	17-07-01	14:16	Ermengol
01-9	4720598	341929	+/-6 m.		Punt a la punta on hem trobat un possible esclat de quars, GPS Adam	17-07-01	17:45	Adam

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-10	4720327	342520	+/-6 m.		Zona a la pista on es veuen marges en el bosc, Costa de la Solana (Son)	17-07-01	17:55	Adam
01-11	4717046	346063	5	GU-001	Cista nº1	18-07-01	16:50	Enric, Ermengol
01-12	4717126	346104	+/-5 m.	GU-001	Cista nº1	18-07-01	16:35	Adam, Enric
01-13	4718127	339469	4	AA-005	Boca del Forat del Pa	20-07-01	15:31	Ermengol
01-14	4718102	339457	+/-7 m.	AA-005	Boca del Forat del Pa	20-07-01	15:31	Ermengol
01-15	4719718	345003	+/-5 m.		Troballa de còdols amb possibles traces	21-07-01	13:01	Adam
01-16	4719850	344941	5		Troballa de còdols amb possibles traces	21-07-01	13:06	Ermengol
01-17	4719666	345206	+/-5 m.	AA-006	Punt proper al recinte inferior del jaciment	21-07-01	16:29	Adam
01-18	4719684	345217	6	AA-006	Punt proper al recinte inferior del jaciment	21-07-01	16:30	Ermengol

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-19	4717134	346145	4	GU-001	Cista nº2	23-07-01	12:13	Ermengol
01-20	4717136	346150	5	GU-001	Cista nº4	23-07-01	12:38	Ermen,Enric, Vanessa
01-21	4717168	346152	4	GU-001	Cista nº6	23-07-01	12:50	Enric,Ermen
01-22	4717110	346133	3	GU-001	Retalls de mur (nº1)	23-07-01	13:01	Ermen
01-23	4717082	346125	4	GU-001	Retalls de mur (nº2) (més gran)	23-07-01	13:03	Ermen
01-24	4717132	346090	4	GU-001	Cista nº1	23-07-01	13:13	Ermen
01-25	4718010	346141	6		"La Cabaña Bogarri". Dos grans blocs de pedra (granit), de grans dimensions que es recolcen una a sobre l'altre formant una cavitat amb una potència de sediment de +/- 15 cm, (té la sortida orientada a l'est). Cada pedra té un gravat.	24-07-01	9:40	Ana
01-26	4717995	346135	+/-5 m.		"La Cabaña Bogarri". Dos grans blocs de pedra (granit), de grans dimensions que es recolcen una a sobre l'altre formant una cavitat amb una potència de sediment de +/- 15 cm, (té la sortida orientada a l'est). Cada pedra té un gravat.	24-07-01	9:40	Ana
01-27	4718193	345417	3	GU-002	Recinte del Castell de Jou	24-07-01	12:27	Adam

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-28	4718194	345419	+/-5 m.	GU-002	Recinte del Castell de Jou	24-07-01	12:27	Adam
01-29	4718249	345180	+/-5 m.		Cabana de pastors feta de grans blocs de pissarra. A prop s'hi troben bancals mig derruïts	24-07-01	13:28	Adam
01-30	4718276	345150	+/-4 m.			24-07-01	13:35	Enric
01-31	4718243	345129	+/-5 m.	GU-003	Fita o possible menhir a sobre la cresta.	24-07-01	15:50	Vanessa
01-32	4718322	345088	5	GU-003	Mur longitudinal nº1 al costat de la intersecció amb l'amuntegament nº2 i amb el mur transversal B.	24-07-01	16:10	Vanessa
01-33	4718356	344969	+/-6 m.	GU-003	Bloc de granit amb gravat.	25-07-01	12:45	Adam
01-34	4718324	344983	+/-6 m.	GU-003	Amuntegament nº1 o possible cromlech amb túmul.	25-07-01	12:55	Adam
01-35	4718304	344969	3	GU-003	Intersecció murs longitudinal A i transversal A.	25-07-01	13:31	Vanessa
01-36	4718359	345042	5	GU-003	Amuntegament nº3.	25-07-01	15:38	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-37	4718272	345153	+/-6 m.	GU-003	Mur transversal E.	25-07-01	15:41	Ermen
01-38	4718313	345098	3	GU-003	Intersecció longitudinal C i transversal D	25-07-01	15:57	Vanessa
01-39	4718372	345081	+/-6 m.	GU-003	Part central del mur longitudinal F	25-07-01	16:32	Ermen
01-40	4718048	344833	+/-6 m.	GU-003	Dos conjunts de grans pedres de granit alineades (com d'altres bancals que hem trobat a la zona).	26-07-01	9:15	Adam
01-41	4717878	344702	+/-5 m.	GU-004		26-07-01	9:53	Judit
01-42	4717877	344703	+/-4 m.	GU-004		26-07-01	9:58	Ermen
01-43	4718311	344671	+/-9 m.	GU-005		26-07-01	11:51	Vanessa
01-44	4718373	344763	4	GU-005		26-07-01	11:50	Vanessa
01-45	4718236	344742	+/-8 m.		Estructura de pedres de granit. Foto nº30 càmera nº1. Aquest punt es troba a +/-30 m. del camí en direcció SW-NE. S'ha pres el punt GPS des del camí perquè a l'estructura hi havia massa vegetació.	26-07-01	12:24	Adam

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-46	4718318	344355	+/-5 m.	ES-001		26-07-01	13:25	Adam
01-47	4717735	344972	2	ES-001		26-07-01	13:37	Vanessa
01-48	4721195	344672	+/- 6 m.		Forat de formigó	28-07-01	13:31	Adam
01-49	4721532	345906	5	ES-002	Panell numero 1	29-07-01	12:08	Vanessa
01-50	4721553	345991	4	ES-002	Panell numero 2	29-07-01	12:21	Vanessa
01-51	4721527	345980	3	ES-002	Panell dubtós	29-07-01	12:39	Vanessa
01-52	4721371	345959	5	ES-002	Panell numero 3	29-07-01	12:59	Vanessa
01-53	4721381	345947	5	ES-002	Panell numero 4	29-07-01	13:06	Ermen
01-54	4721383	345944	7	ES-002	Panell numero 5	29-07-01	13:02	Adam

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-55	4721385	345975	5	ES-002	Panell numero 4	29-07-01	13:07	Adam
01-56	4721382	345944	5	ES-002	Panell numero 5	29-07-01	13:09	Ermen
01-57	4705054	346812	4	LL-002	Mina de la Piqueta	06-08-01	17:07	Ermen
01-58	4705670	346381	3		Mur corbat (semicircular) trobat en els transectes d'aproximació a Piflorit. Aterrassa el terreny de forma subtil. Poc enderroc, tot i que present. Pins vells. A 100 metres a W hi ha un altre petit mur. Cota 2001.(Magellan). Potser es tracta d'una carbonera.	07-08-01	10:21	Ermen
01-59	4705873	346477	4		Mur corbat (semicircular) trobat en els transectes d'aproximació a Piflorit. Aterrassa el terreny de forma subtil. Poc enderroc, tot i que present. Pins vells. A 100 metres a W hi ha un altre petit mur. Cota 2001. Potser es tracta d'una carbonera.	07-08-01	10:29	Quim
01-60	4705258	346928	7	LL-002	Rasa numero 4	07-08-01	12:23	Quim
01-61	4705054	346839	3	LL-002	Rasa numero 4 (Magellan)	07-08-01	12:24	Ermen
01-62	4704956	346937	3	LL-002	Rasa numero 5(Magellan)	07-08-01	12:52	Albert
01-63	4705162	347004	5	LL-002	Rasa numero 5	07-08-01	12:53	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-64	4704829	347244	4-5	LL-003	Perfil (Magellan)	07-08-01	13:38	Albert
01-65	4705032	347343	5	LL-003	Perfil	07-08-01	13:39	Albert
01-66	4705707	346603	6		Estructura rodona (era) Similar als punts 58 i 59	07-08-01	15:45	Quim
01-67	4707615	345510	6		Petit mur amb lleuger aterrament. Molt acolmatat en tota la seva extensió. Alçada: 1882	8/8/01	9:56	Quim
01-68	4706170	345816	5	LL-004	Forats I, II (Magellan)	8/8/01	11:58	Ermen
01-69	4706366	345912	6	LL-004	Forats I, II	8/8/01	11:59	Ermen
01-70	4706297	345708	5	LL-004	Forat III Magellan	8/8/01	12:25	Ermen
01-71	4706503	345800	7	LL-004	Forat III	8/8/01	12:24	Quim
01-72	4706223	345717	5	LL-004	Estructura I	8/8/01	12:36	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-73	4706430	345808	7	LL-004	Estructura I	8/8/01	12:37	Quim
01-74	4706964	345201	5	LL-005	Magellan	9/8/01	10:20	Ermen
01-75	4707208	345239	9	LL-005		9/8/01	10:19	Ermen
01-76	4707339	345184	5	RI-001	Cova de la Riuposa	9/8/01	11:31	Quim
01-77	4707163	345123	5	RI-001	Cova de la Riuposa (Magellan)	9/8/01	11:32	Ermen
01-78	4707291	344998	4		Bauma de pissarra amb carbons recents	9/8/01	11:49	Ermen
01-79	4707372	345125	5		Bauma de pissarra amb carbons recents	9/8/01	11:49	Quim
01-80	4707363	344988	4	LL-006	Mur inferior del coll de Rat (Magellan)	9/8/01	13:15	Ermen
01-81	4707518	345084	5	LL-006	Mur superior del coll de Rat	9/8/01	13:42	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-82	4707629	345544	7	LL-007	Monòlit/menhir	10/8/01	9:47	2
01-83	4707831	345636	8	LL-007	Monòlit/menhir	10/8/01	9:47	3
01-84	4707526	345538	6	LL-007	Túmulo amb cambra	10/8/01	10:45	2
01-85	4707722	345632	8	LL-007	Túmulo amb cambra	10/8/01	10:44	3
01-86	4707705	345745	5	LL-008	Clos nº 1 (mur Sud)	10/8/01	13:10	2
01-87	4707913	345836	6	LL-008	Clos nº 1 (mur Sud)	10/8/01	13:11	3
01-88	4707910	345853	6	LL-008	Cabana nº 2 (zona Oest)	10/8/01	13:37	3
01-89	4707715	345760	5	LL-008	Clos nº 2 (al centre)	10/8/01	13:53	2
01-90	4707916	345856	5	LL-008	Clos nº 2 (al centre)	10/8/01	13:52	3

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-91	4707796	345781	5	LL-008	Clos nº 3 (a la meitat del mur S.)	10/8/01	14:26	2
01-92	4708001	345876	5	LL-008	Clos nº 3 (a la meitat del mur S.)	10/8/01	14:28	3
01-93	4707991	345830	4	LL-008	Cabana nº 3 (a la zona exterior N-NW a uns 4 metres de l'entrada)	10/8/01	14:48	3
01-94	4707785	345745	4	LL-008	Cabana nº 3 (a la zona exterior N-NW a uns 4 metres de l'entrada)	10/8/01	14:52	2
01-95	4708068	345928	5	LL-008	Orrí	10/8/01	16:39	3
01-96	4707874	345836	4	LL-008	Orrí	10/8/01	16:41	2
01-97	4707412	345910	4	LL-008	Cabana de pastor de planta amb forma d'"U". No presenta túmul associat.	10/8/01	17:10	2
01-98	4708092	345948	5	LL-008	Construcció inferior	10/8/01	17:47	3
01-99	4707894	345860	5	LL-008	Construcció inferior	10/8/01	17:48	2

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-100	4708020	347734	6		Tancat a la solana, molt a prop de Baiasca	11/8/01	9:21	2
01-101	4708193	348200	5	LL-009	Punt intermig entre els afloraments Est i Oest de la mina	11/8/01	11:17	2
01-102	4708395	348308	5	LL-009	Punt intermig entre els afloraments Est i Oest de la mina	11/8/01	11:17	3
01-103	4708315	348537	6		Troballa de varis fragments de ceràmica i un fragment de carbó en el què aparentment és un reompliment d'un marge en gran part enderrocat (i esllevisat pel pendent). Es conserva una petita part de mur.	11/8/01	13:10	2
01-104	4708522	348628	6		Troballa de varis fragments de ceràmica i un fragment de carbó en el què aparentment és un reompliment d'un marge en gran part enderrocat (i esllevisat pel pendent). Es conserva una petita part de mur.	11/8/01	13:11	3
01-105	4707482	348686	6	LL-010	Punt situat a uns 20 m. al nord-est del jaciment, en una clariana.	13/8/01	11:59	3
01-106	4707297	348597	4	LL-010	Punt situat a uns 20 m. al nord-est del jaciment, en una clariana.	13/8/01	11:59	2
01-107	4710638	350545	6		Camp llaurat amb una resta de fauna i un possible fragment de lítica tallada	14/8/01	9:07	3
01-108	4710555	350157	6		Camp llaurat amb una resta de fauna i un possible fragment de lítica tallada	14/8/01	9:10	2

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-109	4711019	350264	6		Camp llaurat on s'ha trobat un fragment de ceràmica, un possible fragment de lítica tallada i d'un còdol possiblement polimentat. Punt de trobada del còdol.	14/8/01	9:54	3
01-110	4710657	350185	4		Camp llaurat on s'ha trobat un fragment de ceràmica, un possible fragment de lítica tallada i d'un còdol possiblement polimentat. Punt de trobada del fragment de ceràmica i de lítica "tallada".	14/8/01	9:55	2
01-111	4716393	352805	5	RC-001	Punt aproximat de la troballa de la destral polida.	15/8/01	17:29	2
01-112	4716623	352907	6	RC-001	Punt aproximat de la troballa de la destral polida.	15/8/01	17:30	3
01-113	4716421	352813	+/- 6m.	RC-001	Punt aproximat de la troballa de la destral polida.	15/8/01	17:31	1
01-114	4708738	347449	5	LL-011	Capella de Sant Bartomeu de Baiasca	16/8/01	11:01	2
01-115	4708900	347484	5	LL-011	Capella de Sant Bartomeu de Baiasca	16/8/01	11:03	3
01-116	4709131	347331	6		Possible però dubtós forat de mina al nord de LL-011	16/8/01	11:25	3
01-117	4708962	347257	6		Possible però dubtós forat de mina al nord de LL-011	16/8/01	11:30	2

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
01-118	4708827	350929	6	LL-012	Superfície plana del cim, on es troben els primers fragments	18/8/01	10:17	2
01-119	4708827	350930	+/- 5 m.	LL-012	Superfície plana del cim, on es troben els primers fragments	18/8/01	10:18	1
01-120	4709119	350860	5		Esgraons esculpits en una petita cresta/aflorament de pissarra a l'antic camí que passa per sota la carena del Turó de les Bruixes, a cota aprox. 1140 m.	18/8/01	13:24	2
01-121	4709015	350887	+/- 7m.		Esgraons esculpits en una petita cresta/aflorament de pissarra a l'antic camí que passa per sota la carena del Turó de les Bruixes, a cota aprox. 1140 m.	18/8/01	13:27	1
01-122	4707250	350780	4	LL-013	(problemes per fixar els satèl.lits i estabilitzar-se)	19/8/01	11:09	2
01-123	4707250	350745	+/-7 m.	LL-013		19/8/01	11:08	1
01-124	4722834	338250	4	AA-007	Possible dolmen	19/8/01	14:09	2
01-125	4722839	338265	+/- 6m.	AA-007	Possible dolmen	19/8/01	14:08	2
02-1	4704527	359556	6		Estructura de planta circular i paret seca de lloses amb enderroc. Podria ser de la Guerra Civil	9/8/02	10:00	Ermengol

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-2	4702860	359104	6	FA-004	Estructures habitacionals del Sector Sud	9/8/02	12:59	Adam
02-3	4702847	359089	6	FA-004	Límit Oest del Sector Sud del jaciment	9/8/02	13:15	Adam
02-4	4702881	359099	5	FA-004	Límit Nord del Sector Sud del jaciment	9/8/02	13:20	Adam
02-5	4702878	359124	5	FA-004	Límit Est del Sector Sud del jaciment	9/8/02	13:22	Adam
02-6	4702843	359138	6	FA-004	Límit Sud del Sector Sud del jaciment	9/8/02	13:25	Adam
02-7	4702788	359153	6	FA-004	Límit Est del Sector Nord del jaciment	9/8/02	13:31	Adam
02-8	4702759	359143	6	FA-004	Límit Sud del Sector Nord del jaciment	9/8/02	13:33	Adam
02-9	4702768	359136	5	FA-004	Límit Nord del Sector Nord del jaciment	9/8/02	13:35	Adam
02-10	4702755	359086	5		Forat que podria remetre a una activita furtiva, a les immediacions de FA-004	9/8/02	13:39	Adam

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-11					ANUL-LAT			
02-12	4702285	358180	5	FA-005	Límit Nord del jaciment.	10/8/02	13:04	Adam
02-13	4702252	358160	5	FA-005	Concentració d'escòria "in situ". Al costat de la cata.	10/8/02	13:08	Adam
02-14	4702139	358154	5	FA-005	Límit Sud del jaciment (junt als 2 clots)	10/8/02	13:11	Adam
02-15	4702139	358154	7	FA-005	Rasa nº 3 (del conjunt de fosses/rases rectangulars). Cota: 2091	10/8/02	14:30	Adam i Jordi
02-16	4702418	358385	7	FA-005	Recintes habitacionals. Conjunt de 3 unitats a l'extrem nord, a prop Rasa nº 3. Cota: 2076	10/8/02	14:39	Adam i Jordi
02-17	4702339	358284	7	FA-005	Recinte habitacional, a prop de la cubeta A. Cota: 2096	10/8/02	14:52	Adam i Jordi
02-18	4702682	361777	5	FA-006	Monticle d'escòries (NE). Cota: 2031	11/8/02	12:00	Jordi
02-19	4702673	361764	7	FA-006	Cata en el monticle SW / carbonera. Cota: 2028	11/8/02	12:52	Jordi

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

Nº Punt	Latitud	Longitud	Nº Sats.	Nº Jac.	Descripció	Data	Hora	Autor/a
02-20	4703710	357175	4		Estructures i foses de la Guerra Civil, Serrat d'Urdosa. Cota 1987.	12/8/02	9:25	Jordi i Vanessa
02-21	4703834	356773	6		Un parell de murs en un petit congost a la carena. Cota 2030	12/8/02	10:55	Vanessa
02-22	4704102	355862	5		Dos possibles carboneres al vessant NW del Pic Urdosa (amb mur, de fins a 10 m.)	12/8/02	13:04	Albert
02-23	4709018	354792	5		Cantera de llosa moderna / contemporània al fons de la vall, entre Tírvia i Llavorsí.	13/8/02	9:40	Ermengol
02-24	4707680	354653	7		<u>Percutor</u> o <u>mà de molí</u> . Recollit en un perfil d'un prat erosionat per un torrent. Res més associat. Cota 944	13/8/02	11:10	Adam
02-25	4707161	354580	7		Cabana	13/8/02	12:04	Adam
02-26	4707280	354659	6	FA-008	Interior del jaciment. Cota 1109	13/8/02	12:48	Vanessa
02-27	4709007	357223	6	VF-001	Cota superior dels recintes habitacionals de sota la pista forestal (conjunt 1). Cota 1495	13/8/02	14:30	Vanessa
02-28	4709032	357219	5	VF-001	Cota inferior dels recintes habitacionals de sota la pista forestal (conjunt 1). Cota 1490	14/8/02	14:34	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-29	4709036	357174	5/6	VF-001	Punt superior del túmul on es fa la cata 1, al costat conjunt 1. Cota 1469	14/8/02	15:46	Vanessa
02-30	4709030	357214	3	VF-001	Punt superior del túmul on es fa la cata 1, al costat conjunt 1. Cota 1469.	15/8/02	9:30	Vanessa
02-31	4709200	357253	4	VF-001	Punt inferior en el vessant dels túmuls per sota del Conjunt 1. Cota 1449.	15/8/02	9:46	Vanessa
02-32	4709200	357253	6	VF-001	Punt inicial dels túmuls per sota del Conjunt 3. Cota 1501.	15/8/02	10:38	Vanessa
02-33	4708834	357095	6	VF-001	Punt final dels túmuls per sota del Conjunt 3. Cota 1503.	15/8/02	10:45	Vanessa
02-34	4708788	357121	6	VF-001	Cota superior de les estructures del Conjunt 3. Cota 1512.	15/8/02	11:04	Vanessa
02-35	4708841	357106	6	VF-001	Punt final / cota inferior de les estructures del Conjunt 3. Cota 1492.	15/8/02	11:07	Vanessa
02-36	4708903	357186	4	VF-001	Punt superior de les estructures del Conjunt 2. Cota 1530 [inferida a partir del mapa].	15/8/02	12:37	Vanessa
02-37	4708945	357434	5	VF-001	Punt inferior de les estructures del Conjunt 2. Cota 1520.	15/8/02	12:47	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-38	4708536	357790	5	VF-002	Túmulo on es fa la neteja de pinassa i molsa, al sector oriental de la part Oest del jaciment. Cota 1646.	17/8/02	10:37	Jordi
02-39	4708536	357910	6	VF-002	Conjunt de dos túmuls al sector oriental de la part Oest del jaciment. Cota 1650.	17/8/02	11:08	Jordi i Montserrat
02-40	4708567	357762	5	VF-002	Conjunt de quatre túmuls aliniats, al costat del túmul del punt 02-38. Cota 1638.	17/8/02	11:20	Jordi i Montserrat
02-41	4708565	358003	5	VF-002	Conjunt de túmuls. Cota 1639.	17/8/02	11:34	Jordi i Montserrat
02-42	4708583	357535	5	VF-002	Cota màxima de l'extrem oest del jaciment, al sud de possibles restes arquitectòniques (confuses). Cota: 1652.	17/08/02	12.15	Jordi i Montserrat
02-43	4708693	357548	5	VF-002	Recinte nº 1 i punt inferior del jaciment. Cota: 1617.	17/8/02	12:08	Jordi i Montserrat
02-44	4708651	357535	5	VF-002	Possibles estructures arquitectòniques al centre de l'extrem oest del jaciment. Cota: 1651.	17/8/02	12:20	Jordi i Montserrat
02-45	4708659	357475	5	VF-002	Recinte nº 2 . Cota: 1617.	17/8/02	12:30	Jordi i Montserrat
02-46	4708484	357703	6	VF-002	Túmulo a la solana (terme de Tirvia) . Cota: 1658.	17/8/02	15:30	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-47	4708152	358800	5	VF-002	Túmuls a la carena (més omenys representen el límit oriental i superior de l'àrea de presència de túmuls)	18/8/02	9:12	Vanessa
02-48	4708071	358629	4	VF-002	Aflorament de roca mare amb un parament adossat.	18/8/02	9:35	Vanessa i Adam
02-49	4707913	360189	6		Estructura circular / fita divisòria de termes a la carena. Cota: 1998.	18/8/02	12:29	Vanessa i Adam
02-50	4707979	360359	6		Pleta més dos petits recintes adossats, tots de cronologia recent (s. XIX-XX). Cota: 2010.	18/8/02	13:00	Oscar
02-51	4707807	360147	+/- 5m.		Carbonera. Cota: 1982.	18/8/02	12:45	Adam
02-52	4708055	360473	5-7		Carbonera sense paret. Cota: 1994.	18/8/02	14:30	Vanessa
02-53	4708213	360473	5		Carbonera amb paret. Cota: 1916.	18/8/02	14:50	Vanessa
02-54	4708326	360431	8		Carbonera amb paret. Cota: 1886.	18/8/02	15:10	Judit
02-55	4708286	360352	7		Carbonera sense paret. Cota: 1866.	18/8/02	15:15	Ermengol

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-56	4708340	360297	8		Carbonera sense paret. Cota: 1850.	18/8/02	15:23	Ermengol
02-58	4708413	360316	5		Carbonera sense paret + una altra carbonera sense mur a 20 m. a l'E. Cota: 1838.	18/8/02	15:28	Oscar
02-57					ANUL·LAT			
02-59	4708262	360064	5		Carbonera sense paret. Cota: 1775.	18/8/02	15:38	Adam
02-60	4708328	360048	6		Carbonera sense paret. Cota: 1742.	18/8/02	15:46	Adam
02-61	4708355	360176	6		Carbonera sense paret. Cota: 1780.	18/8/02	15:45	Oscar
02-62	4709954	359205	4	VF-004	Interior del jaciment. Cota 1311.	19/8/02	9:40	Bàrbara
02-63	4709533	359270	7	VF-005	Rasa minera. Cota: 1402.	19/8/02	12:54	Vanessa
02-64	4709564	359309	6		Punt on recollim la pedra de molí, al costat de VF-005	19/8/02	15:44	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-65	4709360	359299	+/- 6m.		Carbonera (propera a la pedra de molí i a VF-005)	19/8/02	15:42	Adam
02-66	4709833	358854	7	VF-006	Acumulació d'escòria de reducció directa de ferro tallada per la pista. Cota: 1314.	19/8/02	17:10	Judit
02-67	4709571	359686	5		Carbonera amb mur. Cota: 1430.	20/8/02	8:33	Bàrbara
02-68	4709571	359686	5		Carbonera amb mur. Cota: 1430.	20/8/02	8:33	Bàrbara
02-101	4710514	356646	5		Carbonera "recent" al Serrat Macaneda. Cota: 1032.	21/8/02	9:34	Ermengol i Vanessa
02-103	4710236	360766	5	VF-008	Punt en el sector NE del jaciment, on detectem la primera escòria de reducció de ferro en superfície. Cota: 1400.	21/8/02	12:51	Judit
02-105	4710139	360648	8	VF-008	Recinte arquitectònic / mur netejat parcialment.	21/8/02	12:51	Judit
02-107	4709933	360852	6	VF-008	Possible rasa i límit superior/Sud de la dispersió d'escòries de ferro. Cota: 1414.	21/8/02	15:54	Vanessa
02-109	4706908	355123	6	FA-007	Recinte rectangular. Cota: 1286.	22/8/02	8:24	Vanessa

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-110	4708834	355338	7		Tres murs, possibles aterraments. Cota: 941.	22/8/02	10:58	Vanessa
02-111	4709228	357882	5	VF-001	Nou límit E/NE del jaciment. Hi ha una estructura/recinte recent i 3-4 túmuls força clars. Cota: 1465.	1/9/02	11:04	Ermengol
02-112	4709187	357570	5	VF-001	Túmulo gran i ben preservat, a prop de l'encreuament de pistes forestals.	1/9/02	11:37	Quim i Mireia
02-113	4709235	351674	6	VF-009	Dipòsit d'escòries de reducció de ferro i acumulació de mineral de ferro.	1/9/02	13:33	Ermengol
02-114	4709162	351730	5	VF-009	Carbonera. Cota: 1809.	1/9/02	15:54	Quim
02-115	4709194	351682	5	VF-009	Zona central de la "rasa" Oest o canal de transport de troncs. Cota: 1797.	1/9/02	16:04	Ermengol
02-116	4709064	352067	7	VF-010	Perfil del dipòsit d'escòries de reducció de ferro tallat per la pista forestal. Cota: 1803.	2/9/02	9:01	Ermengol
02-133	4708465	363327	7	VF-011	Dipòsit d'escòries de reducció de ferro "in situ" i foses. Cota: 2093.	2/9/02	15:02	Quim
02-134	4708498	363278	6	VF-011	Ambit d'arrossegament superficial de les escòries de reducció del ferro. Cota: 2079.	2/9/02	15:15	Quim

**DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS**

Nº Punt	Latitud	Longitud	Nº Sats.	Nº Jac.	Descripció	Data	Hora	Autor/a
02-135	4709560	364220	5		Estructura de caràcter indefinit de lloses. Està adossada a un aflorament rocós i presenta un mur i a l'interior el què sembla un empedrat. Cota: 1095.	3/9/02	8:50	Quim
02-136	4709466	363228	6	Antic LL-012	Campament militar feixista, any 1938. Cota: 1320.	3/9/02	11:10	Quim
02-137	4709485	363307	7	Antic LL-012	Campament militar feixista, any 1938. Cota: 1410.	3/9/02	13:10	Quim
02-138	4714992	354982	6		Sant martí de Cassibrós. Estructures diverses: restes de trinxeres republicanes, abundant enderroc en el bosc i trams de mur segurament anteriors a la Guerra Civil.	4/9/02	9:38	Quim
02-139	4716017	353934	6	RC-002	Les Encantades, recinte inferior. Cota: 1237.	4/9/02	12:18	Quim
02-139	4716017	353934	6	RC-002	Les Encantades, recinte inferior. Cota: 1237.	4/9/02	12:18	Quim
02-140	4716019	353956	6	RC-002	Les Encantades, recinte superior. Cota: 1249.	4/9/02	12:23	Quim
02-141	4715472	354152	6		Punt de troballa de còdols rodats amb possibles traces, al SW del Roc del Ferradal	4/9/02	14:35	Quim
02-142	4708413	362252	5		Escobrera de mina de ferro "moderna" tallada per la pista forestal. Cota: 2030.	5/9/02	11:25	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-143	4708387	362320	6		Escombrera de mina de ferro "moderna" propera a l'anterior. Cota: 2033.	5/9/02	11:50	Ermengol
02-144	4709128	361918	6	VF-012	Dipòsit d'escòria de reducció directa de ferro tallat per una pista forestal (a la Font de la Canaleta). Cota: 1774.	5/9/02	13:45	Quim
02-145	4709046	361965	6	VF-012	Escombrera de mina de ferro "moderna". Cota: 1776.	5/9/02	14:17	Quim
02-146	4709013	361951	7	VF-012	Escombrera de mina de ferro "moderna". Cota: 1802.	5/9/02	14:30	Quim
02-147	4709043	361999	8	VF-012	Extrem Est de la zona prospectada. Fins aquí hem trobat 5 cavitats artificials (mines) en el vessant, comptant les anteriors. Cota: 1790.	5/9/02	14:36	Quim
02-148	4718476	357218	6		Dos concentracions de lloses de pissarra al vessant Nord del Roc Bataller, la inferior d'uns 2 m. llarg i la superior de c. 4 m. i 1,5 m. ample les dues. Corren paral·leles a la carena. S'aprecia mur clar en superfície, malgrat l'emderroc. Hem trobat altres concentracions de lloses en els transectes, però d'aspecte més modern i morfologia menys organitzada. Cota: 1683.	6/9/02	9:15	Quim
02-149	4718126	358380	6		Cabana de pastor al vessant Nord. Cota 1794.	6/9/02	12:06	Quim
02-150	4718006	358607	6		Cosntrucció al vessant Sud., amb sostre de llosa. Formada per 2 recintes (3x3 m.) i 5x6 m.) Al Sud, a una cota superior hi ha una altra cabana d'un 2 x2m. Cota 1812.	6/9/02	12:28	Quim
02-151	4718011	358741	6		Construcció situada al vessant Sud, amb un clar recinte de 5x7 m. i un possible tancat de dimensions similars i cobertes de llosa. Cota 1853.	6/9/02	12:56	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

Nº Punt	Latitud	Longitud	Nº Sats.	Nº Jac.	Descripció	Data	Hora	Autor/a
02-152	4718089	358802	6		Cabana de pastor.	6/9/02	13:14	Quim
02-153	4717943	359098	6	EC-001	Recinte 1. Cota: 1886.	6/9/02	15:07	Quim i Ester
02-154	4717858	359059	7-8	EC-001	Recinte 2. Cota: 1836.	6/9/02	15:35	Ester
02-155	4717967	359146	10	EC-001	Recinte 3. Cota: 1894.	6/9/02	16:21	Ester
02-156	4718036	359293	8-9	EC-001	Recinte 6. Cota: 1946.	6/9/02	18:30	Ester
02-157	4720465	359795	6		Cabana. Cota: 2100.	7/9/02	10:50	Quim
02-158	4720659	360168	6		Cabana amb llosat i bigues de fusta i un tancat al Nord. Cota: 2250.	7/9/02	11:30	Quim
02-159	4720805	360309	6	LL-001	Estructures circulars. Cota: 2330.	7/9/02	12:32	Ester
02-160	4721027	360526	7		Cabana de pastor als Plans de Boldius. Cota: 2464.	7/9/02	13:25	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-161	4722010	361295	10	LLA-002	Recinte Nord, on hi ha la columna central. Cota: 2587.	7/9/02	14:43	Ermengol
02-162					ANUL·LAT			
02-163	4721964	361151	11	LLA-002	Mur en dos trams, al sud del cim .Cota: 2589.	7/9/02	14:55	Ermengol
02-164	4721767	360793	7	LLA-002	Possible rasa minera al vessant Sud/sud-oest del pic. Cota: 2589.	7/9/02	15:10	Ermengol
02-165	4721447	359908	7	LLA-002	Possibles boques de mina i rases, al Sud-oest del turó dels Plans de Boldius amb cota 2495. Cota: 2475.	7/9/02	15:30	Ermengol
02-166	4720007	359200	6		Pleta i construcció ramadera "recent" a sobre les Bordes de Folguera. Cota: 1933.	7/9/02	16:20	Ermengol
02-167	4713865	357646	5		Cabana circular sense sostre de llosara.	9/9/02	10:30	Ermengol
02-168	4713892	357616	3		Carbonera en un bosc antic d'avets. Cota: 2005.	9/9/02	10:18	Ermengol
02-169	4713967	357584	5		Carbonera antiga. Cota: 1967.	9/9/02	10:22	Ermengol

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-170	4713889	357576	5		Cabana antiga. Cota: 1999.	9/9/02	10:32	Ermengol
02-171	4713434	357476	6		Cabana de pastor a la carena.	9/9/02	11:05	Ermengol
02-172	4713494	357528	5		Cabana de planta quadrangular. Cota: 2088.	9/9/02	11:40	Ermengol
02-173	4713563	357564	8		Dues cabanes de planta quadrangular. La situada més al Nord conserva una biga de fusta. Cota: 2066.	9/9/02	11:47	Ermengol
02-174	4709167	361374	5		Mina d'època "moderna". Cota: 1719.	10/9/02	10:05	Ermengol
02-175	4709152	361378	6		Mina d'època "moderna". Cota: 1722.	10/9/02	10:13	Ermengol
02-176	4709222	361357	5		Mina d'època "moderna". Entre aquesta i la del punt 02-175 n'hi ha dues més. Cota: 1702.	10/9/02	10:25	Ermengol
02-177	4709021	362234	5		Carbonera. Cota: 1788.	10/9/02	11:50	Jordi
02-178	4708816	361908	5		Mina d'època "moderna". Just per sobre, seguint la vertical, n'hi ha com a mínim tres més. Cota: 1796. [corregit posteriorment, veure el punt 02-195]	10/9/02	12:40	Jordi

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-179	4707602	362784	6		Mina del pic de Màniga.	10/9/02	15:45	Ermen
02-180	4707303	362681	9	VF-013	Recintes arquitectònics quadrangulars a l'Est del Pic de Màniga (entre 2 i 3 estructures). Cota: 2521.	10/9/02	16:25	Ermen
02-181	4707307	362769	10	VF-013	<i>Cromlech</i> nº 1, en el conjunt superior o conjunt nº 1. Cota: 2523.	10/9/02	16:28	Quim
02-182	4707325	362751	10	VF-013	Conjunt 2 de <i>cromlechs</i> / cercles de pedres. Cota: 2518.	10/9/02	16:34	Quim
02-183	4707298	362731	10	VF-013	Estructura reticular adjacent al conjunt 1 de <i>cromlechs</i> . Cota: 2524.	10/9/02	16:41	Quim
02-184			5		Cabana quadrada enderrocada.	11/9/02	9:12	Ermengol
02-185	4718034	360016	7		Cabana, possiblement reaprofitada com a punt de guaita durant la Guerra Civil.	11/9/02	11:21	Marc
02-186	4717649	360113	7	VF-014	Conjunt 1, recinte Nord. Cota: 2249.	11/9/02	13:06	Ermen
02-187	4717547	360106	9	VF-014	Conjunt 2. Cota: 2245.	11/9/02	14:19	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-188	4717384	360209	6	VF-014	Conjunt 3, recintes adossats. Cota: 2245.	11/9/02	14:36	Quim
02-189	4716773	360060	8	VF-014	Edifici rectangular de majors dimensions en planta (un orri?). Cota: 2294.	11/9/02	16:26	Quim
02-190	471748 falta 1 nº	358968	5		Recintes propers a les Comes de Llossau, amb el sostre de lloses conservat. Cota: 1656.	12/9/02	10:35	Albert
02-191	4708900	360598	6		Carbonera. Cota: 1650.	12/9/02	13:09	Albert
02-192	4708712	360548	6		Carbonera. Cota: 1708.	12/9/02	15:27	Albert
02-193	4708762	360543	8		Carbonera. Cota: 1706.	12/9/02	15:36	Albert
02-194	4708805	360596	9		Mina d'època "moderna". Hem recollit mostres de ferro. Cota: 1690.	12/9/02	15:45	Pep
02-195	4708807	360918	5		Rectificació del punt 02-178, mina d'època "moderna". Cota: 1784.	13/9/02	11:03	Jordi
02-196	4708666	361924	5		Mina d'època "moderna". Cota: 1843.	13/9/02	11:31	Quim

DE LA CACERA A LA TRANSHUMÀNCIA: PROSPECCIONS ARQUEOLÒGIQUES A L'ALTA MUNTANYA DEL PALLARS SOBIRÀ
INVENTARI DE PUNTS GPS

<u>Nº Punt</u>	<u>Latitud</u>	<u>Longitud</u>	<u>Nº Sats.</u>	<u>Nº Jac.</u>	<u>Descripció</u>	<u>Data</u>	<u>Hora</u>	<u>Autor/a</u>
02-197	4708594	361975	8		Mina d'època "moderna". Cota: 1868.	13/9/02	11:35	Pep
02-198	4708594	362021	7		Recinte de planta quadrangular amb sostre de llosa i força enderroc. Està associat a un camí i situat entre mig de mines d'època "moderna". Cota: 1873.	13/9/02	11:45	Halima
02-199	4708485	362061	7	VF-015	Recinte de planta quadrangular molt semblant al del punt 02-198. Associat a mines d'època "moderna". Cota: 1918.	13/9/02	12:10	Halima
02-200	4708423	362082	6		Carbonera en mig d'una zona de mines d'època "moderna". Cota: 1938.	13/9/02	12:36	Halima
02-201	4708369	362096	6	VF-015	Mina d'època "moderna" i escombrera. Situada uns 20 m. al NE d'una estructura associada a una carbonera. Cota: 1943.	13/9/02	12:42	Halima
02-202	4708275	362140	6	VF-015	Camí aterrat que uneix varies mines amb l'estructura quadrangular. Cota: 2011.	13/9/02	12:50	Halima
02-203	4708247	362139	5	VF-015	Carbonera. Cota: 2019.	13/9/02	13:10	Halima
02-204	4708213	362172	8	VF-015	Camí que talla una escombrera de mina. Cota: 2020.	13/9/02	13:17	Halima
02-205	4708217	361948	9		Mina d'època "moderna". Cota: 2016.	13/9/02	13:30	Halima